

Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ

69

Π.Δ.Β.

Κοντογιάννη (2)

Βόσπορος

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε. Δ. Α.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Ε. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.

ΠΙΩΤΟΙ ΉΘΗ ΕΙΔΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΔΗΜ. Ι. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ
Πρώην Έπιθεωρητοῦ Δημοτικῶν Σχολείων

Τ 69 ΠΔΒ
Kontogianni (D)

Ο ΒΟΣΠΟΡΟΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ
(ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ)

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ'.

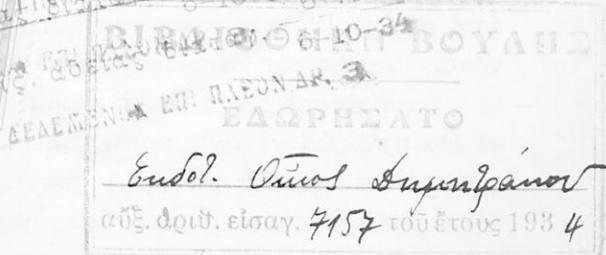
*Αυτίτυπα 10.000

ΔΕΤΟΥ ΔΡ. 19

Αριθ. Έγκριτ. άποφ.
Υπουργείου Παιδείας
51251 20 Αύγουστου
51232 1934

ΔΕΤΟΥ ΔΡ. 19 6-10-34 6-708

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε. - ΑΘΗΝΑ!

4 - ΟΔΟΣ ΑΛΘΑΙΑΣ - 4

1934

νά, μεγάλα ώς καρύδια καὶ βαρύτατα κεράσια, ἀπιδέσαι, ροδακινέαι, συκαὶ μὲ γλυκύτατα ώς μέλι σῦκα πεπόνια καὶ καρπούζια, τῶν ὅποιών ὅστις ἐδοκίμασε τὴν γλυκύτητα, ποτὲ δὲν τὰ λησμονεῖ.

Ἄλλ' ἕκτὸς τῶν καρποφόρων, ἀφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα, τὰ ὅποια μὲ τὴν πρασινάδα των γλυκαίνουν ὅπου ἀν τὸ βλέμμα στρέψῃ τις: αἱ πλάτανοι, αἱ κυπάρισσοι, αἱ δάφναι, αἱ μυρσίναι, τὰ πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἄνθη, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλλα, τοὺς μενεχέδες καὶ τόσα ἄλλα; Πάντα ταῦτα, καθὲν εἰς τὴν ἐποχήν του, γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὴν εὐωδίαν των, ἀναπταύουν τὸ βλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲ χαράν.

Ἄλλ' ἔὰν ἡ γῆ παρέχῃ εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τόσον ἀφθονα τὰ ἀγαθά της, καὶ ἡ θάλασσα δὲν μένει ὅπισω. Ἡ Προποντίς, ἡ ὅποια στενεύει καὶ σχεδὸν κλείεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρος μὲ τὸν Βόσπορον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Ἐλλήσποντον, εἶναι ὡσὰν μία μεγάλη γαληνιαία λίμνη. Εἰς τὰ ἥσυχα νερά της εύρισκουν καταφύγιον ἀπὸ τὰ θυμωμένα νερὰ τῆς Μεσογείου ἑκατομμύρια ἰχθύων.³ Άλλὰ μεγάλα κέρδη ἔχουν κυρίως οἱ ἀλιεῖς ἀπὸ τοὺς ἰχθῦς, οἵτινες κατ' ἀγέλας κατέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τὸν Εὔξεινον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὕτη θάλασσα, ἥτις μόνον διὰ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ συνδέεται μὲ τὴν Μεσόγειον, ἔχει ὕδατα γλυκύτατα, ἐξ αἵτιας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτήν. Καθὼς δὲ παρετήρησαν πολλοί, δὲν ἔχει καὶ θαλάσσια θηρία. Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἴδη ἰχθύων τῆς Μεσογείου καταφεύγου-

σιν εἰς τὸν Εὔξεινον, διὰ νὰ πολλαπλασιασθῶσιν ἥ-
συχα ἔκει· ἀνέρχονται τὴν ἄνοιξιν καὶ κατέρχονται
κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας. Τότε οἱ ἀλι-
εῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος συλλαμβά-
νουσιν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Δύο δὲ εἶναι τὰ πολυ-
πληθέστερα ἐξ αὐτῶν: οἱ σκόμβροι (σκουμπριὰ) καὶ αἱ
πταλαμίδες, ἐκ τῶν ὅποιών μεγάλας ποσότητας οἱ ἀ-
λιεῖς ταριχεύουσι καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς ἄλλας χώρας.

’Αλλ’ ἔκτὸς τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐφορίας τῆς ξηρᾶς
καὶ τοῦ πλούτου τῆς θαλάσσης καὶ ἄλλη ὑπῆρξεν ἡ
αἰτία τόσων πολέμων διὰ τὴν θέσιν αὐτήν.

‘Ο Βόσπορος εἶναι τὸ κλειδίον τοῦ Εὔξείνου Πόντου.
“Οστις κατέχει τὸν Βόσπορον δύναται ἢ νὰ λαμβάνῃ
φόρους ἀπὸ τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια μεταβαίνουν ἢ ἐπι-
στρέφουν ἀπὸ τὸν Πόντον, ἢ καὶ ἐμποδίζῃ τὴν διά-
βασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὕτω δὲ τὰ πολυάριθμα προϊ-
όντα τῶν χωρῶν, τὰς ὅποιας βρέχει ὁ Εὔξεινος, τῆς
Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσίας, τοῦ Καυκά-
σου, τῆς Βορείας Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν δύνανται νὰ ἐ-
ξέλθωσι. Τὰ πολυτιμότατα δὲ καὶ ἀφθονώτατα ἐξ
αὐτῶν σήμερον εἶναι τὰ σιτηρά τῆς Ρωσίας καὶ τὰ
πετρέλαια τοῦ Βατούμ.

‘Ωσὰν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωκεν εἰς
τὸν κατέχοντα τὸ στενὸν καὶ ναύσταθμον ἀσφαλέ-
στατον, τὸν παμμέγιστον Κεράτιον λιμένα. Λέγεται
οὕτω, διότι ὅμοιάζει πρὸς κέρατον ἐλάφου. Τὴν εἴ-
σοδον αὐτοῦ σχηματίζουσι δύο ἀκρωτήρια. Εἰς τὴν
εἴσοδόν του ἔχει ἄνοιγμα δύο χιλιομέτρων, δύον
δὲ προχωροῦμεν ἐντός, στενεύει δλίγον κατ’ ὀλίγον.

Είναι βαθὺς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀκτῆς, ὥστε καὶ μεγάλα πλοϊα νὰ προσορμίζωνται ἀφόβως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὅχθας του ὑψώνονται βουνά, ὥστε είναι ἡσφαλισμένος πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους "Ἐξω ἡμπορεῖ νὰ βούζη ἡ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον είναι γχλήνη.

Δι’δλα α τὰ λοιπὸν δὲν είναι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος ὃ ὅποιος κατέχει τὸν Βόσπορον;

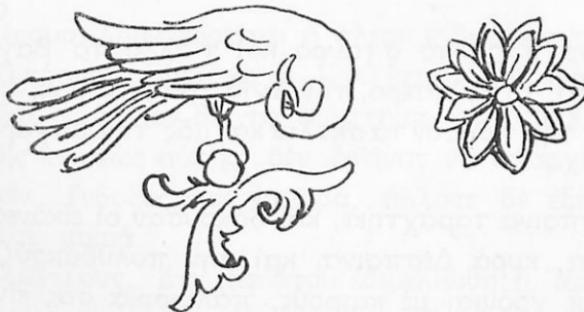
Ο Βόσπορος ὄμοιάζει μὲ ἔνα ποταμόν. Τὸ μῆκός του ἀπὸ τὸν Εὔξεινον εἰς τὴν Προποντίδα είναι 27 χιλιόμετρα, τὸ μεγαλύτερον πλάτος του είναι 3200 μέτρα, ἀλλοῦ ὅμως στενεύει ἔως 500 μέτρα.

Τὸ θέαμα τὸ ὅποιον παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτόν, είναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ εύρωπαϊκὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ἀκτὴ αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν ἀλλοῦ μὲν καταβαίνουν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις καὶ τὰ νερὰ σκορπίζουν τοὺς ἀφρούς των εἰς τὰ ἀκρογιάλια· ἀλλοῦ πάλιν πλησιάζουν ὁμαλώτατα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὅποια τὰς φιλεῖ μὲ ἥσυχα ἥσυχα κυματάκια. Ἐδῶ μικρὰ ἀκρωτήρια προχωροῦν ἀγρια πρὸς τὴν θάλασσαν, παρέκει κολπίσκοι νανουρίζουν ἥσυχα ἐπάνω εἰς τὰ νερά των εἰδῶν εἰδῶν πλοιάρια καὶ λέμβους. Καὶ εἰς ὅλα ἀπλώνεται τριγύρω ἀτελείωτη πρασινάδα. Βάλετε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἐλαφρὰν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πτηνῶν τὰ κελαδήματα καὶ θὰ ἐννοήσετε διατί, ὅστις περνᾷ ἀπ’ ἐκεῖ, λέγει καθ’έαυτόν: «Ἄχ, ἀς ἦτο ποτὲ νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ ταξίδι!» Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εύρισκεται εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυ-

θιῶν, ἃν δὲν τὸν ἀφύπνιζεν ἀπὸ τὸ ὅνειρον αὐτὸ τὸ ρεῦμα τοῦ πορθμοῦ.

Καὶ πράγματι τοῦ Βοσπόρου τὸ ρεῦμα εἶναι ὁρμητικόν. Εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐκβάλλουσι τριάκοντα περίπου μεγάλοι ποταμοί· οὗτοι μὲ τοὺς ὅγκους τῶν ὑδάτων των φέρουν μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ μεγίστους ὅγκους χωμάτων καὶ πετρῶν. Διὰ τοῦτο τὰ ὕδατα τοῦ Εὔξεινου διαρκῶς πληθύνονται καὶ ὑψώνονται τὰ δὲ πλεονάζοντα ὕδατα ἔξερχονται μὲ ὁρμὴν διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ ἔπειτα διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν Μεσόγειον. Δι’ αὐτὸ εἴπομεν, ὅτι ὁ Βόσπορος ὁμοιάζει μὲ ποταμόν.

A. Ἀδαμαντίου

ΤΗΣ ΑΓΙΑ - ΣΟΦΙΑΣ

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆς, σημαίνουν τὰ ἐπουρά-
〈νια,

σημαίνει κι ἡ Ἀγιά - Σοφιά, τὸ μέγα μοναστήρι,
μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἔξῆντα δυὸ καμπάνες,
κάθε καμπάνα καὶ παπάς, κάθε παπάς καὶ διάκος.

Ψαίλνει ζερβά ὁ βασιλιάς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης,
κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἐσειόντανε οἱ κολόνες.

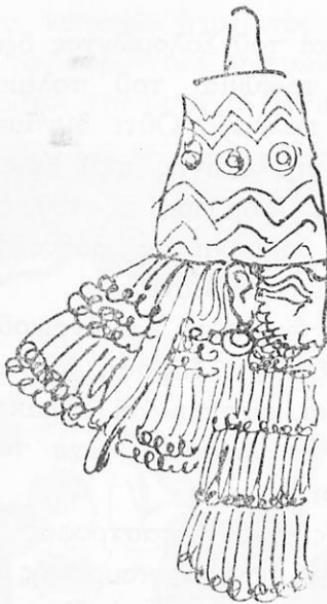
Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νάβγη ὁ βασιλέας,
φωνὴ τοὺς ἥρθε ἀπ' οὐρανοῦ κι ἀπ' ἄρχαγγέλου στόμα:
Πάψετε τὸ χερουβικό, κι ἃς χαμηλώσουν τ' ἄγια,
παπάδες, πάρτε τὰ Ἱερά, καὶ σεῖς κεριά, σθητῆτε,
γιατὶ εἶναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψῃ.

Μὸν στεῖλτε λόγο στὴ Φραγκιά, νὰ ρθοῦνε τρία κα-
〈ράβια

τόνα νὰ πάρη τὸ σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ βαγγέλιο-
τὸ τρίτο, τὸ καλύτερο, τὴν ἄγια τράπεζά μας,
μὴ μᾶς τὴν πάρουν τὰ σκυλιὰ καὶ μᾶς τὴν μαγαρίσουν.

Ἡ Δέσποινα ταράχτηκε, καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.
Σώπασε, κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴν πολυδακρύζης,
πάλι μὲ χρόνια, μὲ καιρούς, πάλι δικά σας εἶναι. •

(Δημοτικὸ)

Η ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

‘Η Ιερουσαλήμ θεωρεῖται ή πλέον ἐνδιαφέρουσα πόλις τοῦ κόσμου. Είναι κατά 1200 ἔτη ἀρχαιοτέρα τῶν Ἀθηνῶν· καθ’ ὅλον δὲ τὸ διάστημα τῶν 3800 ἔτῶν ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς, δὲν ἔπαυσε νὰ ὑπάρχῃ, ἄλλοτε μὲν ἐνδοξος καὶ ἰσχυρά, ἄλλοτε δὲ ἐξηντλημένη καὶ μικρά.

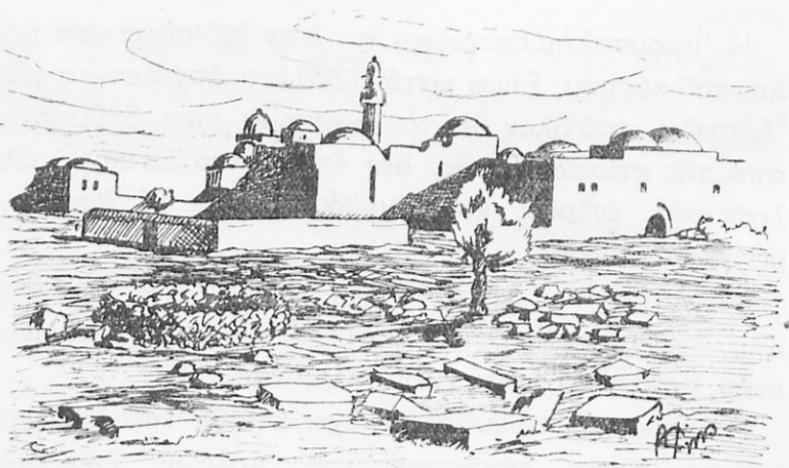
‘Υπολογίζουν, ὅτι, ἀφ’ ὅτου ἐθεμελιώθη ἡ Ιερουσαλήμ, ἔχει ύποστῇ ὅχι ὀλιγωτέρας τῶν εἴκοσι πολιορκιῶν, μετά τὰς ὅποιας ἔμεινεν ἐρείπια.

‘Η σημερινὴ Ιερουσαλήμ ἔχει κτισθῆ ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπια εἴκοσι προγενεστέρων πόλεων. Τὴν πό-

λιν τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἴδωμεν. Αἱ τρικυμίαι τοῦ πολέμου τὴν ἔχουν ἔξαφανίσει πρὸ πολλοῦ. Οὕτε δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τὰ Ἱεροσόλυμα τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων του. Οἱ δρόμοι, εἰς τοὺς ὅποιους ἐκεῖνοι ἐβάδιζον, εἶναι θαμμένοι εἰς βάθος 10–20 μέτρων κάτω τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας.

Ἡ Ἱερουσαλήμ ἔχει πέσει καὶ ἀνοικοδομηθῆ πολλάκις. Τὴν ὑπέταξαν οἱ Πέρσαι, ἐπειτα οἱ Ἑλληνες, ἐπειτα οἱ Ρωμαῖοι, κατόπιν οἱ Σαρακηνοί μετὰ τοὺς Σαρακηνούς οἱ Σταυροφόροι, μετὰ τοὺς Σταυροφόρους οἱ Τοῦρκοι.

Προσθέσατε εἰς τὰς καταστροφὰς τῶν πολέμων τοὺς αἰῶνας τῆς σκληρᾶς τουρκικῆς τυραννίας καὶ θέλετε ἐννοήσει, πῶς, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν, ἡ Ἱερουσαλήμ ἦτο μικρὰ καὶ ἀσήμαντος πόλις,

πτωχή καὶ ρυπαρά, περιωρισμένη ἐντὸς φρουρίου, τῆς ὅποιας οὐδεμία κατοικία ἥτο ἔκτὸς τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου, διὰ τὸν φόβον τῶν ληστῶν.

‘Ο μόνος πλοῦτός της ἡσαν οἱ “Ἄγιοι Τόποι, εἰς τοὺς

ὅποίους ἡ χριστιανωσύνη δὲν ἔπαισε νὰ στρέφῃ βλέμματα ἀγάπης καὶ πίστεως. ‘Ο ναὸς τοῦ Ἀγίου Τάφου καὶ τὰ ἄλλα σχετικὰ πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος μέρη ἔσωσαν τὴν Ἱερουσαλήμ. Σήμερον ἡ Ἱερουσαλήμ εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν

κυριαρχίαν. Εἰς τὴν σημερινὴν πόλιν ὑπάρχουν ξενοδοχεῖα, Τράπεζαι, ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ ἄλλαι εύρωπαϊκαὶ οἰκοδομαὶ, αἱ ὅποιαι δίδουν ὅψιν νεωτέρου πολιτισμοῦ εἰς τοὺς στενοὺς δρόμους τῆς.⁷ Εξωτερού φρουρίου ἔκτείνεται μεγάλη εύρωπαϊκὴ συνοικία μὲ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς, ἡ δὲ ἐντὸς τῆς πόλεως συγκοινωνία ἔκτελεῖται διὰ τροχιοδρόμου.

Ἡ Ἱερουσαλὴμ συνδέεται σήμερον μετὰ τῆς Αἰγύπτου διὰ σιδηροδρόμου.

Ἐκεῖ εἰς τὴν βάσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος σήμερον ὑπάρχει μικρὸς χῶρος, ἐντὸς τοῦ ὅποιού ἀπὸ πολλῶν αἰώνων ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ πλησιάζουν τὴν Παρασκευὴν καὶ νὰ θρηνοῦν, σκυφτοί, ἀγκαλιάζοντες καὶ φιλοῦντες τοὺς ὁγκολίθους τοῦ Ναοῦ. Οἱ περιηγηταὶ παρακολουθοῦν μὲ ἐνδιαφέρον τὴν σκηνὴν ταύτην. Θέαμα ἀληθῶς συγκινητικόν. Γέροντες καὶ γραῖαι καθήμενοι σταυροπόδι κατὰ γῆς, μὲ τοὺς ψαλμοὺς ἢ τὰ βιβλία τῶν προφητῶν ἀνοικτὰ εἰς τὰ γόνατά των, ἀναγινώσκουν μεγαλοφύνως τὰς Γραφάς, ἐνῷ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ἥλθον ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καταφιλοῦν τοὺς Ἱεροὺς λίθους κλαίοντες καὶ θρηνοῦντες μεγαλοφύνως.

Ο σημερινὸς Ναὸς τοῦ Ἀγίου Τάφου εἶναι παμμέγιστον κτίριον, ὑποδιηρημένον εἰς πολλὰ παρεκκλήσια· οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Καθολικοὶ ἔχουν ώρισμένα μέρη ἐντὸς τοῦ ναοῦ, εἰς τὰ ὅποια λειτουργοῦν καὶ λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς τελετὰς τῶν μεγάλων ἑορτῶν τῆς ἐκκλησίας. Ἐκτὸς τούτου ὑπάρχουν ἄλλα μέρη σχετικὰ πρὸς διάφορα ἐπεισόδια τῆς

ζωῆς τοῦ Κυρίου. Μεταξὺ ἄλλων, δεικνύουν τὸν Γολγοθᾶν, ἐπὶ βράχου, ὁ ὅποιος ἔχει ὀπήν, ἐντὸς τῆς ὁποίας εἶχε στηθῆ ὁ Σταυρός.

Ολίγον ἔξω τῆς Ἱερουσαλήμ είναι τὸ ὅρος τῶν Ἐλαιῶν. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ τοῦ στενοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων. Ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον μανθάνομεν, ὅτι ὁ Κύριος ἤγάπα νὰ συχνάζῃ εἰς τὸ ὅρος τοῦτο μόνος ἐκεῖ, διὰ νὰ προσεύχηται καὶ ἐφησυχάζῃ καὶ ὅτι παρατηρῶν τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπὸ ἐκεῖ, ἔκλαυσε, προλέγων τὴν καταστροφήν της.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὅρους τῶν Ἐλαιῶν είναι δὲ κῆπος τῆς Γεθσημανῆ, περιτειχισμένος σήμερον. Περιέχει ὄκτω πανάρχαια ἐλαιόδενδρα, τὰ ἀπομεινάρια τοῦ ἄλλοτε ὡραίου ἐλαιῶνος. Μεταξὺ τούτων οἱ μοναχοὶ δεικνύουν ἐν δένδρον, ὑποκάτω τοῦ ὄποιου λέγουν, ὅτι ὁ Ἰούδας ἔδωκε τὸ προδοτικὸν φίλημα εἰς τὸν διδάσκαλόν του.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ

Ο Ἀρσάκης ἐγεννήθη εἰς Χοτάκοβον, μικρὸν χωρίον τῆς Ἡπείρου, τὴν 6 Ἰανουαρίου 1792.

Ἐξεπατρίσθη ὄκταετής μόλις, διότι ὁ πατὴρ αὐτοῦ, φεύγων τὴν τυραννίαν τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ, κατέφυγε μετὰ τῶν τέκνων του εἰς Βουκουρέστιον, πλησίον τοῦ ἐκεί ἀποκατεστημένου ἀδελφοῦ του.

Ο Ἀπόστολος διέμεινε πλησίον τοῦ θείου αὐτοῦ Γεωργίου μέχρι τοῦ 1804, ὅτε ἐστάλη πρὸς τελειοτέ-

ραν ἐκπαιδευσιν εἰς Βιέννην. Ὁ διδάσκει τότε ἐκεῖ τὰ Ἑλληνικὰ ὁ Νεόφυτος Δούκας καὶ ὁ Ἀρσάκης ἐγένετο ὁ ὀντάξιος αὐτοῦ μαθητής. Μετὰ ἔξαετῆ σπουδήν, μετέβη τῷ 1810 ὁ νεαρὸς σπουδαστὴς εἰς τὸ ἐν Χάλκῃ Πανεπιστήμιον, εἰς τὸ ὅποιον ἐπὶ τριετίαν ἐσπούδασε τὴν ἰατρικήν.

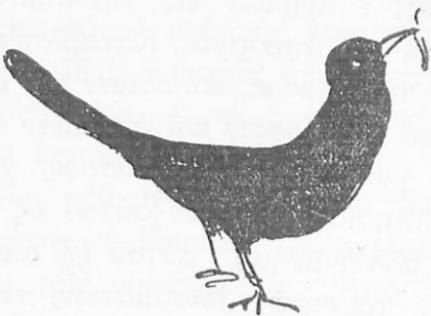
Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1814 ἐπανῆλθεν εἰς Βουκουρέστιον καὶ ἔζησκει τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα μέχρι τοῦ 1822, ἵδια ἐν τοῖς νοσοκομείοις. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικήν. Ἡδιωτεύων δὲ κατόπιν κύριον μέλημα αὐτοῦ εἶχε τὴν ἐφορείαν τῶν νοσοκομείων.

Ο Ἀρσάκης εἶχε συζευχθῆ πρὸ πολλοῦ. Ἡ σύζυγός του ἐκαλεῖτο Ἀναστασία καὶ εἰς τιμὴν ταύτης ὡνομάσθη ὁ φερώνυμος ναΐσκος τοῦ Ἀρσακείου. Ο οἰκογενειακὸς βίος τοῦ Ἀρσάκη ἦτο ἡ μεγίστη τῶν εύτυχιῶν του· ἐξ αὐτοῦ δὲ συνέλαβε τὴν ἴδεαν τῆς ἱδία δαπάνη ἰδρύσεως τοῦ μεγάρου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας. Πλὴν τοῦ κτιρίου δέ, τὸ ὅποιον πρὸς τιμὴν του ὡνομάσθη Ἀρσάκειον, ἀφιέρωσε καὶ σημαντικὸν ποσὸν διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ σχολείου. Ἡ Ἐταιρεία αὐτὴ εἶχε συστηθῆ ἀπὸ τοῦ 1836, ἀλλ' οἱ πόροι της ἦσαν πενιχροί μέχρι τοῦ 1850, ὅτε ἤλθεν ἡ μεγάλη δωρεὰ τοῦ Ἀρσάκη. Ἐκτὸτε τὸ ἐκπαιδευτικὸν τοῦτο ἰδρυμα, εἰς τὸ ὅποιον μορφοῦνται αἱ διδασκάλισσαι τῆς Ἑλλάδος, ἀνῆλθεν εἰς μεγάλην περιωπήν. Καὶ πλεῖστοι μὲν φιλογενεῖς ἄνδρες· καὶ πρὸ καὶ μετέπειτα, ἐβοήθησαν εἰς τοῦτο, ἀλλ' ὁ ἀληθὴς πρωτουργὸς ὑπῆρξεν ὁ Ἀρσάκης.

‘Ο ‘Αρσάκης ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πολιτικὴν γενόμενος βουλευτὴς καὶ ὑπουργός. Καταβληθεὶς δύμως βαθμηδὸν ὑπὸ τῆς ἡλικίας, ἀπώλεσεν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν ἀκοήν καὶ τὴν ὅρασιν καὶ ἀπέθανεν ὁ μέγας προστάτης τῆς γυναικείας ἐκπαιδεύσεως, χωρὶς κανὸν νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸ ἔργον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀπέθανεν, ἀλλ’ ἡ μνήμη αὐτοῦ ζῆι αἰώνιως εἰς τὰς καρδίας τῶν τρυφερῶν πλασμάτων, τὰ δόποια ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ διδάσκονται τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἀρετήν.

Καὶ ὅταν ἡ μαρμαρίνη αὐτοῦ μορφή, ἡ ὄρθουμένη ἐν τῇ μεγάλῃ εἰσόδῳ τοῦ Ἀρσακείου, περιστοιχίζεται ὑπὸ τῶν πολυαρίθμων μαθητριῶν, παρέχεται εἰς τὰ δόμματα τοῦ θεατοῦ ἡ ὥραιοτέρα εἰκών, ἡ εἰκὼν πολιοῦ πάππου ἐν μέσῳ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ.

Ο ΚΟΣΣΥΦΟΣ

Πολλοί πιστεύουν ότι είς τὰς μεγάλας κοιλάδας είναι τὰ καλύτερα πουλιά. Ἀλλοί μονον ἀν ἔλειπεν ἀπὸ αὐτὰς ὁ κόσσυφος. Ἡ κοιλάς θὰ ᾖτο ἐνα πανηγύρι ἀρχοντοχωριατῶν μουγκῶν. Χρώματα, ἄλλο τίποτε. Υπάρχουν μάλιστα μερικά, ὡς λόγου χάριν ἡ τσιγκλιτάρα (δρυοκολάπτης), ὁ τσαλαπετεινὸς (ἔπτοψ) καὶ ὁ συκοφαγᾶς, ποὺ είναι σὰν πολύχρωμοι ἐφημερίδες· ἀν ὅμως πρόκειται ν' ἀνοίξουν τὸ στόμα των, νὰ εὔχεσθε νὰ μὴν εἴσθε ἐκεῖ. "Ο, τι κωμικὸν ἡμπτοροῦθε νὰ δημιουργήσῃ εἰς φωνὴν ὁ "Υψιστος τὸ ἔδωκεν εἰς τὰ λαρύγγια των.

"Ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν γελοιογραφιῶν ζῆ ὁ σκέτος κόσσυφος, αὐστηρός, σοβαρός, μαῦρος ὡς ἔβενος, μὲ τὸ κατακίτρινον ράμφος του, ὡς νὰ κρατῇ κεχριμπαρένιαν πίπταν. Ἡ σύντροφός του ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν μαυρίλαν τῶν πτερῶν του, οὔτε τὸ χρυσάφι τοῦ ράμφους του. "Ο, τι είναι ἡ ἀμυγδαλιὰ εἰς τὸν φυ-

τικὸν κόσμον, εἰναι αὐτὸς εἰς τὸν πτερωτόν: τὸ λάλημά του θὰ πρωτοχαιρετίσῃ τὴν ἄνοιξιν ἔνα-δύο μῆνας ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸν κοῦκον καὶ τ' ἀγδόνι· πρωτολαλεῖ, πρωτοζευγάρωνεται, πρωτοφωλιάζει. Εἶναι δὲ τὸ λάλημά του περιπαθέστατον.

Πότε αὐτὸς τὸ πουλί, τὸ ὅποιον δὲν παύει τὸ τραγούδι, εύρισκει καιρὸν νὰ κτίσῃ ἐκεῖνο τὸ θαῦμα τῆς ὑπομονῆς, τῆς τέχνης, τῆς ψιλοδουλειᾶς, ποὺ εἶναι ἡ φωλεά του; Ποτέ, ποτὲ δὲν ἡμπορεῖ νὰ πιστεύσῃ κανεὶς, ὅτι ἐν ράμφος εἶναι δυνατὸν νὰ λεπτουργήσῃ τὸ καταστρόγγυλον ἐκεῖνο πήλινον τάσι, τὸ καλοδεμένον ἀπ' ἔξω μὲ πολυτρίχια καὶ ρίζες, τὸ γαρνιρισμένον ἐπάνω μὲ χαλικάκια, τὸ γαλακτωμένον μέσα ἀπὸ καθαρὸν χῶμα καὶ στρωμένον μὲ φρύγανα, χνούδια καὶ σωρούς πτερῶν.

Τί περίεργον φαινόμενον εἶναι ἡ τέχνη, ποὺ ἔχουν αἱ φωλεαὶ τῶν περισσοτέρων ὡδικῶν πτηνῶν. Μερικὰ ἀγδόνια ὑφαίνουν τὴν ἴδικήν των κρεμαστὴν ἀπὸ ἐνα κλωνάρι ὡς κούνιαν, ἡ δὲ ποταμίδα (ὑπολαῖς) ἐνώνει ἐνὸς κλαδιοῦ δύο κατεβατὰ φύλλα καὶ τὰ ράβει κάτω κάτω, κατὰ τρόπον ποὺ θὰ ἐζήλευε καὶ χείρ γυμνασμένη εἰς τὴν βελόνην. Τὰ ἐκλεκτὰ αὐτὰ πουλιά εἶναι τραγουδισταὶ θαυμάσιοι, τεχνῖται λαμπροί, νοικοκυραῖοι, τετραγωνικοί, γονεῖς στοργικώτατοι, ἄκακοι, μεγαλόψυχοι, πάντοτε καλόκαρδοι.

Κάμετε τὸν κόπον νὰ διαβάσετε αὐτὴν τὴν ἀφήγησιν ποὺ μοῦ ἔκαμε φίλος μου λοχαγός:

«Οτε διέμενον πρὸ ἐτῶν εἰς Καρπενήσιον, ἐνεκά ύπηρεσίας, εἶχον κόσσυφον εἰς κλωβίον.

A. Κοντογιάννη. 'Ο Βόσπορος. 'Αραγγ. Ε'. Λημοτ. "Εκδ. Γ'.

‘Ημέραν τινὰ παιδίον χωρικοῦ μὲ παρεκάλεσε καθ’ ὁδὸν ν’ ἀγοράσω μικρόν τι πτηνόν, τὸ ὅποιον ἦτο ἀκόμη πῃ ἄνευ πτερῶν.’ Ενεκα τῶν παρακλήσεων τοῦ παιδίου καὶ διότι ἐλυπήθην τὸ ἀτυχὲς πτηνόν, τὸ ἡγόρασσα.

Ἐπειδὴ δὲν εἶχον ποῦ νὰ τὸ βάλω, τὸ ἔθεσα ἐντὸς τοῦ κλωβίου, εἰς τὸ ὅποιον εἶχον τὸν κόσσυφον. Περιέμενον νὰ ἴδω αὐτὸν ἀνησυχοῦντα, ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς τὰ πτηνά, ὅταν θέτωσιν εἰς τὸ κλωβίον αὐτῶν ἔτερον πτηνόν παρετήρησα ὅμως μετ’ ἐκπλήξεως, ὅτι οὗτος τούναντίον ηὔχαριστήθη, ἐπλησίασε τὸ μικρόν, τὸ ἔθώπευσε καὶ δὲν ἤξευρε τίνι τρόπῳ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν χαράν του διὰ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. ‘Οταν δὲ τοῦ ἔθεσα καὶ τροφήν, ἥτις συνίστατο ἐκ κρέατος, ἀμέσως ἐλαβεν ἐκ τούτου μερικὰ τεμάχια καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ μικρὸν ὄρφανόν, τὸ ὅποιον τὰ ἔφαγε μετ’ εὔχαριστήσεως, διότι ἐπείνα.

Ἐξηκολούθησε δὲ καὶ κατόπιν νὰ τὸ τρέφη μετὰ στοργῆς, μέχρις οῦ τὸ μικρὸν πτηνὸν ἥρχισε νὰ τρώγῃ μόνον. ‘Αφοῦ δὲ ἐμεγάλωσε καὶ ἐπτερώθη, διέκρινα ὅτι ἦτο ἀηδών, ἥ ὅποια ἔζησε πολὺν καιρὸν μετὰ τοῦ εὐεργέτου καὶ θετοῦ πατρός της ἐν ἄκρᾳ ἀγάπη καὶ ἀρμονίᾳ· ἐκελάδουν δὲ ἀμφότερα, ὡς ἐὰν ἀπετέλουν μουσικὴν συμφωνίαν.»

Ἄπὸ τὸν Ἰούλιον ὅμως καὶ ἐπειτα ὁ κόσσυφος γίνεται ἡ πληγὴ τοῦ κήπου καὶ τοῦ ἀμπελοῦ. Οἱ φίλοι του ἰσχυρίζονται ὅτι πρόκειται περὶ δικαίας ἀποζημιώσεως, διότι καθ’ δλον τὸν χειμῶνα παστρεύει τὴν γῆν ἀπὸ ἔντομα, τὰ ὅποια μὲ τὸ σκληρὸν ράμφος

του, μόνον αὐτὸς δύναται νὰ συγχρίσῃ. Ἀλλ' οἱ γεωργοί, οἱ ὅποιοι δὲν γνωρίζουν πολλὰ πράγματα ἀπό τὴν γεωργικὴν ἐντομολογίαν, δὲν βλέπουν κατὰ τί τοὺς ὠφελεῖ αὐτὴ ἡ συνδρομή, τὴν ὅποιαν τοὺς δίδει, προστατεύων τὰ υῦκα καὶ τὰ σταφύλια ἀπὸ τὰ ἔντομα, διὰ νὰ τὰ καταπιῇ ὁ ἴδιος. Διότι πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι ἔρχεται χρονιά, ὅτε ὁ περιπαθῆς αὐτὸς τραγουδιστής, μαζὶ μὲ τὸν ἄλλον ἐκεῖνον σατανᾶν, ὁ ὅποιος λέγεται συκοφαγᾶς, ἀφήνει στ' ἀμπέλια καὶ στοὺς κήπους μόνον συκόφλουδες καὶ τσάμπουρα.

Ἀλλὰ καὶ τότε εἶναι χαρὰ Θεοῦ ὡς θέαμα. Ἐνῷ ἐκείνη ἡ ἀθλία κίσσα καὶ τὰ ἄλλα σταφυλοχαρῆ πουλιὰ φαίνονται ὡς νὰ βγῆκαν ἀπὸ τὸ πατητῆρι, αὐτὸς εἶναι ὁ ἴδιος, ἀξιοπρεπῆς κύριος, μαυρογυαλίζων σὰν ἀτλάζι καὶ μὲ τὴν κεχριμπαρένιαν πίπαν του κατακάθαρον. "Ολα κι ὅλα, ἐννοεῖ νὰ πάρῃ τὸ λουτρόν του κάθε μέρα.

Στ. Γρανίτσας

ΔΙΑΓΟΡΑΣ Ο ΡΟΔΙΟΣ

“Οταν οἱ Πέρσαι ἐστρατοπέδευον πρὸ τῶν Θερμοπυλῶν καὶ ἔμαθον, ὅτι οἱ “Ἐλληνες ἔκαμνον ἀγῶνας εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, ἐξεπλάγησαν.” Οχι, διότι ἔκαμνον ἀγῶνας εἰς ἐποχὴν πολέμου, ἀλλὰ διότι, ἀντὶ βραβείου, ἐλάμβανον στέφανον ἀπὸ φύλλα δάφνης.

Δὲν ᾏτο δυνατὸν νὰ φαντασθοῦν οἱ βάρβαροι τὴν ἄξιαν τῶν ἀγώνων. Οἱ “Ἐλληνες ὅμως ἐλάτρευον τὴν γυμναστικήν. Τὴν δάφνην τοῦ νικητοῦ ἐλάμβανον ἀπὸ δένδρον, ἀφιερωμένον εἰς τὸν θεόν· τὰ ἀγάλματα τῶν νικητῶν ἐτοπισθέτουν πλησίον τῶν ἀγαλμάτων τῶν θεῶν· καὶ ὅταν οἱ νικηταὶ ἐπέστρεφον εἰς τὰς πατρίδας των, οἱ κάτοικοι ἐκρήμνιζον μέρος τοῦ τείχους διὰ νὰ εἰσέλθουν καὶ ἡτοίμαζον εἰς αὐτοὺς λαμπρὰν ὑποδοχήν· ἡ οἰκογένειά των, τέλος, ἐτιμᾶτο παρὰ πάντων ἐπὶ πολλὰς γενεάς.

"Ας ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Διαγόρου. Ο Διαγόρας κατήγετο ἀπὸ τὴν νῆσον Ρόδον. Ἡγάπησε τόσον τὴν γυμναστικὴν καὶ τοὺς ἀγῶνας, ὥστε ὅπου καὶ ἂν ἔλαβε μέρος εἰς ἀγῶνας, ἀνεδείχθη νικητής. Εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, εἰς τὸν Ἰσθμόν, εἰς τὴν Νεμέαν, τὸ Ἀργος, τὴν Ἀρκαδίαν, τὰς Θήβας, τὴν Βοιωτίαν, τὴν Αἴγιναν, τὰ Μέγαρα, πανταχοῦ ἡ δάφνη ἐστόλιζε τὴν κεφαλὴν του.

Ἄλλὰ δὲν εἶχε μόνον τὴν εύτυχίαν αὐτήν. Καὶ οἱ τρεῖς υἱοί του καὶ οἱ δύο ἔγγονοί του ἐνίκησαν εἰς τὰ Ὀλύμπια.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κόρη του Καλλιπάτειρα ἐζήτησε νὰ παραστῇ καὶ αὐτὴ εἰς τοὺς ἀγῶνας. Οἱ Ἑλλανοδίκαι ἀπήντησαν, ὅτι ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὰς γυναικας νὰ παρίστανται εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ἀντεἶπε τότε ἐκείνη, ὅτι ὁ νόμος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς αὐτήν, ἡ ὁποία ἔχει καὶ τὸν πατέρα της καὶ τοὺς τρεῖς ἀδελφούς της καὶ τοὺς δύο υἱούς της Ὀλυμπιονίκας. Καὶ οἱ Ἑλλανοδίκαι ἡναγκάσθησαν νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς αὐτήν, ὅπως παραστῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Γέρων ἥδη ὁ Διαγόρας, ἥλθε μίαν ἡμέραν εἰς Ὀλυμπίαν μετὰ τῶν τριῶν υἱῶν του. Καὶ εἰδεν ὁ εύτυχὴς πατήρ καὶ τοὺς τρεῖς υἱούς του Ὀλυμπιονίκας.

"Ολος ὁ λαός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ὅλην τὴν Ἑλλάδα εἶχε συγκεντρωθῆ ἐκεῖ, ἔχειροκρότει τοὺς νικητὰς καὶ ἐμακάριζε τὸν Διαγόραν, ὅταν οἱ Ἑλλανοδίκαι ἔθετον τοὺς στεφάνους εἰς τὰς κεφαλάς των. 'Αλλ' οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ἀφήρεσαν τοὺς στεφάνους ἀπὸ τὰς κεφαλάς των καὶ τοὺς ἔθεσαν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρός των. Σηκώ-

σαντες δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὕμων τὸν περιέφερον εἰς τὸ στάδιον καὶ τὸν ἐπεδείκνυον εἰς τὸ πλῆθος μὲν ὑπερηφάνειαν· ἥθελον μὲ τοῦτο νὰ δείξουν, ὅτι εἰς τὸν Διαγόραν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῆς νίκης.

Ατελείωτα χειροκροτήματα ἀπὸ ὅλον τὸ πλῆθος ἔστεισαν τὸ ἔδαφος τῆς Ὀλυμπίας καὶ ὁ λαός, δακρυσμένος ἀπὸ συγκίνησιν, περικυκλώνει τὸν εύτυχῆ πατέρα. Οἱ αὐλοὶ καὶ αἱ λύραι ψάλλουν ὑμνους εἰς αὐτόν. Μὲ ἄφθονα ἄνθη ραίνουν τὸν Διαγόραν καὶ τὰ τέκνα του σεμνὰ καὶ βλέποντα πρὸς τὴν γῆν, φέρουν τὸν πατέρα των πρὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διός.

Μέσα εἰς τόσην χαράν, τόσην εύτυχίαν, εἰς Λάκων μὲ φωνὴν δυνατὴν καὶ μὲ μεγάλον ἐνθουσιασμόν, εἶπε:

—«Ἄπόθανε πλέον, ὦ Διαγόρα· ἀρκετὴ εἶναι ἡ εύτυχία σου· δὲν θ' ἀναβῆς ἀθάνατος εἰς τὸν οὐρανόν!»

Καὶ πραγματικῶς ὁ γέρων, περιβαλὼν μὲ τὰς τρεμούσας χεῖρας του τὰς κεφαλὰς τῶν τέκνων του, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπεκοιμήθη διὰ παντός.

ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

‘Ο ἀπόστολος Παῦλος κηρύττων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἔφθασεν εἰς τὴν Τροίαν. Ἄλλὰ τὴν νύκτα εἶδεν ὄραμα: Ἐνήρ Μακεδών παρουσιασθεὶς καθ' ὑπνον τὸν παρεκάλει λέγων:

«Διαβάς εἰς Μακεδονίαν, βοήθησον ἡμῖν».

Τότε ὁ Παῦλος ἐννοήσας, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχειλεξεν αὐτὸν διὰ νὰ κηρύξῃ καὶ εἰς τὰς κυρίως Ἑλληνικὰς χώρας τὸ Εὐαγγέλιον, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Μακεδονίαν. Ἐπιβιβασθεὶς πλοίου, ἦλθε διὰ τῆς Σαμοθράκης

εἰς Νεάπολιν (τὴν σημερινὴν Καβάλλαν) καὶ ἐκεῖθεν εἰς Φιλίππους, πλησίον τῆς σημερινῆς Δράμας.

Εἰς τὴν μεγάλην ταύτην πόλιν παρέμεινεν ἡμέρας τινὰς ὅλως ἄγνωστος. Τὸ δὲ Σάββατον ἐξῆλθε τῆς πόλεως παρὰ τὸν ποταμόν, ὃπου ἦτο συνήθεια νὰ προσεύχωνται δημοσίᾳ. Καθίσας ἥρχισε νὰ ὅμιλῃ πρὸς τὰς γυναικας, αἱ ὅποιαι εἶχον ἥδη συναχθῆ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον τῆς προσευχῆς. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ μία γυνή, ὀνομαζομένη Λυδία. Αὕτη ἤκουσε μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ πιστεύσασα ἐβαπτίσθη μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας της. Ἡ Λυδία ἀπετέλεσε τὸ κέντρον τῆς ἐκεī Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας.

Ἐνταῦθα ὁ Παῦλος ἐθεράπευσε κόρην τινὰ πάσχουσαν ἐκ φοβεροῦ νοσήματος. Οἱ ἄρχοντες, φοβηθέντες ὅτι αὐξάνει τοιουτοτρόπως ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων εἰς Χριστόν, συνέλαβον τὸν Παῦλον, τὸν ἔδειραν μέχρις αἷματος καὶ τὸν ἕρριψαν εἰς τὴν φυλακήν. Τὴν νύκτα, ἐνῷ ὁ Παῦλος προστηύχετο, ἔγινε μέγας σεισμός, ὃστις ἐσάλευσε τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτητηρίου. Παρευθὺς δὲ ἦνοίχθησαν πᾶσαι αἱ θύραι καὶ πάντων τῶν φυλακισμένων τὰ δεσμά ἐλύθησαν. Ἐξυπνήσας ἔντρομος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἴδων ταῦτα ἔσυρεν ἐξ ἀπελπισίας τὴν μάχαιραν διὰ νὰ φονευθῇ, νομίζων, ὅτι οἱ δέσμιοι ἐδραπέτευσαν. Ἄλλ' ὁ Παῦλος ἐφώναξε:

—Μηδὲν κακὸν πράξῃς ἐναντίον σου. “Ολοι εἰμεθα ἔδω.

‘Ο δεσμοφύλαξ εἰσεπήδησεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἔντρομος ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Παύλου καὶ εἶπε:

—Τί πρέπει νὰ πράξω διὰ νὰ σωθῶ;

—Πίστευσον εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ θὰ σωθῆς, καὶ σὺ καὶ ὁ οἰκός σου.

‘Ο δεσμοφύλαξ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς τὸν οἴκον του καὶ ἔπλυνε τὰς πληγάς του. Ἐπειτα δὲ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, προσκληθεὶς ὁ Παῦλος ὑπὸ τῶν ἀρχάτων, εἶπεν, ὅτι εἶναι Ρωμαῖος πολίτης καὶ ἀφέθη ἐλεύθερος.

Ἐκ τῶν Φιλίππων ὁ Παῦλος ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἀμφίπολιν ἐκεῖθεν δὲ μεταβὰς εἰς τὴν Χαλκιδικὴν Χερσόνησον καὶ ἴδρυσας χριστιανικὴν Ἔκκλησίαν, ἔφθασε τέλος εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἐνταῦθα ὁ Παῦλος ἐπὶ τρία Σάββατα συνεχῶς ἐδίδασκεν, ἐπίστευσαν δὲ πολλοί Ἕλληνες. Φθονήσαντες ἔνεκα τούτου οἱ Ἰουδαῖοι, διήγειραν στάσιν κατ’ αὐτοῦ καὶ ἡναγκάσθη νὰ φύγῃ διὰ νυκτὸς εἰς Βέρροιαν, κατόπιν πλείστων κακουχιῶν.

Ἐνταῦθα ἐπίστευσαν πολλοί Ἕλληνες καὶ Ἰουδαῖοι καὶ ἴδρυθη ἐλληνικὴ χριστιανικὴ Κοινότης. Ταῦτα μαθόντες οἱ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἰουδαῖοι ἔστειλαν τινὰς ἐξ αὐτῶν εἰς Βέρροιαν καὶ διήγειραν τὸν ὄχλον κατὰ τοῦ Παύλου. Οἱ ἐκεῖ ὅμως Χριστιανοὶ ἐφυγάδευσαν τὸν Παῦλον, ὅστις διὰ θαλάσσης ἦλθεν εἰς Ἀθήνας.

Αἱ Ἀθῆναι τότε ἦσαν ἡ ὥραιοτάτη τῶν πόλεων. Ἀπήστραπτον τὰ μεγαλοπρεπέστατα αὐτῆς μαρμάρινα οἰκοδομήματα, ἀγάλματα δὲ καὶ ἀνδριάντες, ἔργα ὀνομαστῶν καλλιτεχνῶν, ἐστόλιζον τὴν πόλιν. Αἱ τέ-

χναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἡκμαζον, ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο
μέρος τοῦ κόσμου.

‘Ο Παῦλος περιήρχετο καὶ ἐθαύμαζε τὴν λαμπρὰν
πόλιν. Ἐλυπεῖτο ὅμως βλέπων τοὺς Ἱερεῖς τῶν
πταλαιῶν θεῶν προσφέροντας θυσίας εἰς τὰ εῖδωλα
καὶ τοὺς κατοίκους συρρέοντας εἰς τοὺς ναοὺς τῶν
θεῶν αὐτῶν.

‘Ο Ἀπόστολος εἰς τὰς ὁμιλίας του μετὰ τῶν
Ἰουδαίων καὶ τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων προσεπάθει
νὰ διδάξῃ εἰς αὐτοὺς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ.
Οὗτοι ὅμως δυσηρεστοῦντο. Ἀλλόκοτα ἐφαίνοντο
εἰς αὐτοὺς ὅσα ἔλεγεν ὁ Παῦλος διὰ τὸν Ἰησοῦν καὶ
τὴν Ἀνάστασίν του. Συλλαβόντες λοιπὸν τὸν Παῦ-
λον ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον, τὸ ἀνώ-
τατον δικαστήριον. Ἐκεī δὲ ἡρώτησαν αὐτόν:

—Δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ποία εἶναι ἡ νέα σου διδα-
χή; Παράδοξα πράγματα φέρεις εἰς τὴν ἀκοήν ἡμῶν.
Θέλομεν λοιπὸν νὰ μάθωμεν τί σημαίνουσι ταῦτα.

Πλήθιος πολὺ εἶχε συρρεύσει ὅχι μόνον Ἀθηναῖοι, ἀλ-
λὰ καὶ πολλοὶ ξένοι.

‘Ο Ἀπόστολος Παῦλος σταθεὶς ἐν μέσῳ τοῦ Ἀ-
ρείου Πάγου εἶπεν:

—“Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βλέπω ὅτι εἰσθε περισσότε-
ρον θεοσεβεῖς παρὰ οἱ ἄλλοι· διότι περιερχόμενος τὰς
ὅδοὺς τῆς πόλεως σας καὶ παρατηρῶν τοὺς βωμοὺς
τῶν θεῶν, τοὺς ὅποίους προσκυνεῖτε, εὔρον καὶ βω-
μὸν μὲ τὴν ἀφιέρωσιν: Ἀγνώστῳ Θεῷ.

»Αὐτὸν λοιπὸν τὸν Ἀγνώστον Θεόν, τὸν ὅποιον
σεῖς λατρεύετε, ἐγὼ ἤλθον νὰ κηρύξω πρὸς ὑμᾶς.

‘Ο Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον δὲν κατοικεῖ ἐντὸς χειροποιήτων ναῶν, οὐδὲ κατασκευάζεται ὑπὸ ἀνθρωπίνων χειρῶν, ἀλλ’ οὗτος δίδει ζωὴν καὶ πνοὴν εἰς πάντα.....

»Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὅμοιος μὲν χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ πολύτιμον λίθον. Ο Θεὸς παραγγέλλει τώρα εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσωσι διὰ τὰς ἀμαρτίας των. Διότι προσδιώρισε τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ κρίνῃ τὴν οἰκουμένην.«

Μετὰ προσοχῆς ἤκουον πάντες τὸν Ἀπόστολον Παῦλον. “Οτε ὅμως ἤκουσαν αὐτὸν νὰ ὅμιλῃ καὶ περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ἥρχισαν νὰ τὸν πειπαίζουν. Καὶ ὁ Παῦλος ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς συγελεύσεως.

Ἐκ τῶν ἀκροατῶν τοῦ Ἀποστόλου ὀλίγοι ἤκολούθησαν αὐτὸν καὶ ἐπίστευσαν. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ μία γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις.

Εἰς τιμὴν τοῦ ἀγιάσαντος Διονυσίου ὑπάρχει ἐν Ἀθήναις λαμπρὸς ἐνεργιακὸς ναός.

Α·Ι· ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Στὸ χωριό μας, ποὺ δὲν εἶναι κι ὁμορφότερο στὴν πλάση,
μᾶς ἀφῆκαν οἱ γονιοί μας μιὰ γερόντισσα ἐκκλησιά.
Δὲν τῆς ἔχομε φκιασμένο μαρμαρένιο εἰκονοστάσι,
τὰ καντήλια της δὲν εἶναι κρυσταλλένια καὶ χρυσά.

Φτωχικὰ ντυμένους ἔχει καὶ τοὺς γέρους της παπάδες.
Ταπεινοὶ κι οἱ δυό της ψάλτες εἶναι, ἀλήθεια, ἐργατικοί.
Στὰ μανάλια της μεγάλες δὲν ἀνάβομε λαμπάδες,
στὸν ἀφέντη Ἄϊ Δημήτρη τὸ μικρὸ κεράκι ἄρκει.

Κι ὅμως στὸ μικρό της χῶρο, ποὺ ὅλους κι ὅλους δὲ
(μᾶς πιάνει,
τοῦ Θεοῦ τὸ μεγαλεῖο τὸ αἰσθανόμαστε τρανό.
Πουθενὰ πιὸ μυρωμένο δὲν καπνίζει τὸ λιβάνι,
πουθενὰ τὸ καντηλάκι δὲ σπιθᾶ πιὸ φωτεινό.

Τὴν καλή μας ἐκκλησούλα! "Ολοὶ μας ἐκεῖ στὴ μέση
Χριστιανοὶ στὴν κολυμπήθρα γίναμε κλαψαριστά.
Θὰ γελάσωμε μιὰ μέρα καὶ γαμπροὶ στὴν ἴδια θέση,
θὰ σωπάσωμε μιὰν ἄλλην μὲ τὰ μάτια μας κλειστά...

Γ. ΑΘΑΝΑ

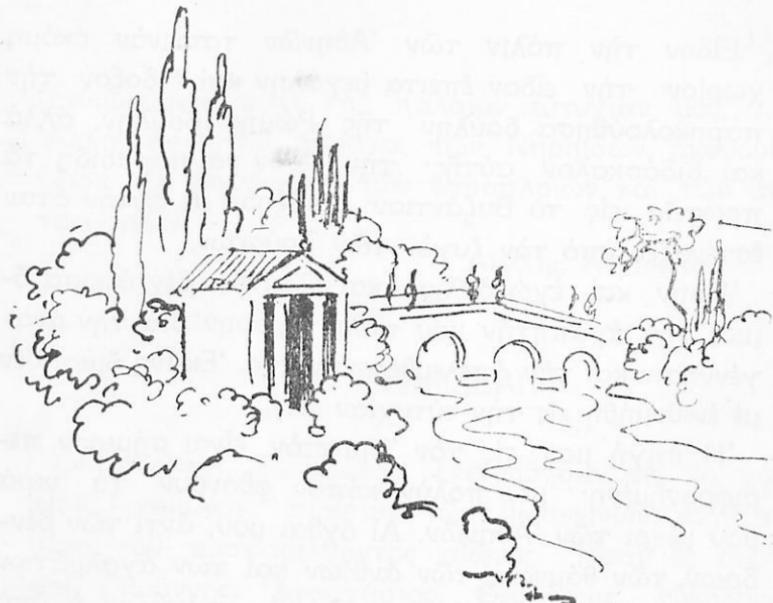
ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΤΟΥ ΙΛΙΣΣΟΥ

Ραγδαία φθινοπωρινή βροχὴ εἶχεν αὐξήσει τὰ νερὰ τοῦ Ἰλισσοῦ. Ἐρρεον ταῦτα εἰς μικρὰ χωριστὰ ρεύματα ἐπὶ τῆς ἀνωμάλου κοίτης του. Ὁ Ἰλισσὸς εἶχε ζωογονηθῆ κάπως. Δὲν εἶχε βεβαίως τὴν δμοιότητα τῶν μικρῶν ποταμῶν, τῶν δποίων δ ἥχος ἐνθυμίζει παιδικοὺς γέλωτας· οὔτε τὸν ἄγριον καὶ θορυβώδη δρόμον τῶν ὀρεινῶν χειμάρρων· οὔτε δμως καὶ τὴν ἐπιβλητικὴν καὶ ἀθόρυβον κίνησιν τῶν μεγάλων ποταμῶν.

‘Ο μικρὸς ἀσθηναϊκὸς ποταμὸς ἐφαίνετο παραπονούμενος· τὸ ἀσθενὲς κελάρυσμα τῶν μικρῶν κυμάτων του, ἐφαίνετο ὡς νὰ μᾶς ἔλεγε:

—Εἶμαι μικρός, ἀσήμαντος· δὲν ἔχω οὔτε τὸ μέγεθος, οὔτε τὴν μεγαλοπρέπειαν, οὔτε τὴν χρησιμότητα τῶν μεγαλυτέρων ἀδελφῶν μου: τοῦ Πηνειοῦ, τοῦ Ἀχελώου, τοῦ Νείλου καὶ τόσων ἄλλων. ’Αλλ’ ἔγὼ ἔχω τὴν μεγάλην τιμὴν νὰ διέρχωμαι τὰς ’Αθήνας.

’Ολίγα νερὰ ρέουν σήμερον εἰς τὴν κοίτην μου· ξηραί, παρημελημέναι καὶ ἄθλιαι εἶναι αἱ ὅχθαι μου. Καὶ δμως κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐσκιάζοντο μὲ πλατάνους καὶ μὲ λεύκας καὶ ἐστολίζοντο μὲ δάφνας. Μεταξὺ τῶν δένδρων μου ἐπρόβαλλον ναοὶ καὶ βωμοὶ καὶ ἀγάλματα. Οἱ Ἀθηναῖοι διήρχοντο τότε πολ-

λὰς ὥρας πλησίον μου οἱ μεγάλοι φιλοσόφοι ἐδίδασκον ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιὰν τῶν πλατάνων μου.

”Ημην τότε ἀγαπητὸς καὶ χρήσιμος, δύσον φαίνομαι ἄχρηστος σήμερον. ’Αλλ’οι Ἀθηναῖοι λησμονοῦν τὴν μεγάλην ὑπηρεσίαν, τὴν δύποίαν καὶ τώρα ἀκόμη προσφέρω εἰς αὐτούς. ’Εγώ, καὶ μόνον ἐγώ, συντηρῶ τὴν χλοερὰν βλάστησιν τῆς πόλεως· ἀναβιβάζουν διὰ μηχανῶν τὸ ὑπόγειον ὕδωρ μου καὶ ποτίζουν τὰ παρὰ τὴν ὅχθην μου πυκνὰ δένδρα.

”Ἐγὼ ἐγνώρισα τὴν ἀρχαὶν δόξαν τῶν Ἀθηνῶν. ’Ἐγὼ εἶδον εἰς καλὴν κατάστασιν τὰ μνημεῖα, τῶν ὄποιων σήμερον θαυμάζετε τὰ ἔρείπια. Εἶδον ἀκόμη καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ὁ χρόνος καὶ βάρβαροι ἀνθρωποι κατέστρεψαν ἐντελῶς καὶ δὲν ἀφησαν οὔτε ἵχνος.

Εἶδον τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ταπεινὸν ἀκόμη χωρίον· τὴν εἶδον ἔπειτα μεγάλην καὶ ἔνδοξον· τὴν παρηκολούθησα δούλην τῆς Ρώμης· δούλην, ἀλλὰ καὶ διδάσκαλον αὐτῆς· τὴν εἶδον νὰ παραδίη τὰ πρωτεῖα εἰς τὸ Βυζάντιον· συνέζησα μὲ αὐτὴν ὅταν ἐστέναζεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων.

Ἡμην καὶ ἔγὼ ἄθλιος καὶ ἐλεεινός· δὲν ἄφησα ὅμως τὴν ἀγαπητὴν μου πόλιν· ἔχάρην διὰ τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν ἀπελευθέρωσίν της. Ἐκείνη ὅμως δὲν μὲ ἐνεθυμήθη εἰς τὴν εὔτυχίαν της.

Ἡ πηγὴ μου εἰς τὸν Ὑμηττὸν εἶναι σήμερον περιφρονημένη· μὲ πολὺν κόπον φθάνουν τὰ νερά μου μέχρι τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ ὅχθαι μου, ἀντὶ τῶν δένδρων, τῶν θάμνων, τῶν ἀνθέων καὶ τῶν ἀγαλμάτων καλύπτονται τώρα ὑπὸ πτωχικῶν καλυβῶν· ἡ ὑπὸ τὸν πλάτανον πλουσία πηγὴ ψυχροτάτου ὕδατος δὲν ὑπάρχει πλέον.

Διέρχομαι πάντοτε πλησίον τοῦ Σταδίου καὶ βλέπω μὲ θαυμασμόν, ὅτι τὸ ἐστολίσατε καὶ πάλιν μὲ κοτάλευκον μάρμαρον· διέρχομαι πάντοτε παρὰ τὸν κατεστραμμένον ναὸν τοῦ Ὁλυμπίου Διός, ὁ ὅποιος μοῦ ἐνθυμίζει πάντοτε τὴν παλαιὰν δόξαν μας. Βλέπω μὲ θαυμασμόν, ἀλλὰ καὶ βαθύτατον πόνον τὴν σημερινὴν Ἀκρόπολιν καὶ βραδέως κινούμενος ἀνὰ τὴν Ἀθηναϊκὴν πεδιάδα, φθάνω ἐπὶ τέλους εἰς τὴν θάλασσαν. Μόνη αὐτὴ δὲν μετεβλήθη· Ὁποίαν χαρὰν αἰσθάνομαι ὅταν ἐνώνωμαι μὲ τὰ κύματα, τὰ ὅποια ἔφεραν τὸν ἔνδοξον στόλον τῆς Σαλαμῖνος.

Ἐνθυμούμεθα μαζὶ τὴν παλαιὰν εὔτυχίαν μας.....
 Ἀλλά, ἀντὶ τοῦ ἄσματος τῶν Νηρηίδων, ἀκούμεν
 τώρα τὸν σφυριγμὸν τῶν ἀτμοπλοίων καὶ τῶν αὐ-
 τοκινήτων.

Αἴγλης Αἰγινήτου

ΟΙ ΖΩΣΙΜΑΔΑΙ

Οἱ ἀδελφοὶ Ζωσιμάδαι ἐγεννήθησαν εἰς τὸ χω-
 ρίον Γραμμένον, πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, κατὰ τὰ
 μέσα τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος. Ἡσαν ἔξι ἀδελ-
 φοὶ (Ἰωάννης, Ἀναστάσιος, Θεοδόσιος, Νικόλαος,
 Ζώης καὶ Μιχαὴλ) καὶ τρεῖς ἀδελφαὶ (Ἀλεξάνδρα,
 Ζωΐτσα καὶ Ἀγγελική). Οἱ πατέρες των, Παναγιώτης
 Ζωσιμᾶς, ἦτο ἐμπόρος εἰς τὴν Νίζην τῆς Ρωσίας,
 ὃπου μετέβησαν καὶ τὰ τέκνα του εἰς πολὺ μικρὰν
 ἡλικίαν καὶ ἤκολουθησαν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πα-
 τρός των. Ἐπειδὴ ὅμως ἔβλεπον, ὅτι μόνη ἡ Ρωσία
 δὲν ἱκανοποίει τόσους ἀδελφούς, ἀπεφάσισαν ν' ἀπο-
 στείλουν εἰς τὸ Λιβόρνον τῆς Ἰταλίας τοὺς δύο
 ἀδελφούς, τὸν Θεοδόσιον καὶ τὸν νεώτερον. Ἐξέλε-
 ξαν δὲ τὴν Ἰταλικὴν ταύτην πόλιν, διότι μὲ αὐτὴν
 τύρισκετο εἰς μεγάλην ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν ἡ νό-
 ειος Ρωσία.

Ἐκτοτε οἱ Ζωσιμάδαι ἥρχισαν νὰ ἀνταλλάσσουν τὰ
 προϊόντα τῆς Εύρωπης πρὸς τὰ προϊόντα τῆς Ἀ-
 νατολῆς. Οἱ εἰς Ρωσίαν δηλαδὴ διαμένοντες ἀπέστελ-
 λον εἰς τὸ Λιβόρνον τὰ προϊόντα τῆς χώρας ταύ-

*'Ο Βόσπορος, Ἀραγγ. E'. Αημοτ. A. I. Κοντογιάννη. "Εκδ. Γ". 3
 Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαίδευτικής Πολιτικής*

της, ώς καὶ τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἀνατολῆς, οἱ δὲ τοῦ Λιβύρνου, ἀντὶ χρημάτων, ἀπέστελλον βιομηχανήματα καὶ προϊόντα τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, ἵδιως ὑφάσματα μεταξωτά.

Ἐ' Ἀλλ' ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, μετέβη καὶ ὁ Νικόλαος εἰς τὴν Νίζναν, ὅπου εἰς μηνην τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ των ἀνήγειρε τὸν ναὸν τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου. Ὁλίγον ἄργοτερον ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ μετώκησαν εἰς Μόσχαν, ὅπου καὶ διῆλθον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου των.

Ἄπο τὸν πατέρα των οἱ Ζωσιμάδαι ἐκληρονόμησαν ὀλίγην περιουσίαν. Κατώρθωσαν ὅμως νὰ τὴν αὐξήσουν εἰς ὀλίγον χρόνον μὲ τὴν ἴδιαν των ἰκανότητα. Ἐν τούτοις ἔζησαν πάντοτε μὲ λιτότητα εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ μετόχιον τῶν Ἰβήρων. Διὰ τοῦτο οὐδὲ οἰκίαν ἀνήγειραν εἰς Μόσχαν ἢ τὸ Λιβύρνον. Ὁλον τὸν πλοῦτόν των οἱ Ζωσιμάδαι τὸν ἐθυσίασαν χάριν τῆς Πατρίδος. Εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ἀναγραφοῦν αἱ δωρεαὶ καὶ αἱ ἀγαθοεργίαι των. Ἰδρυσαν σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια ἐμορφώθη ἡ ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ προητοιμάσθη ἡ Ἐπανάστασις. Ὁ, τι ἔκαμαν οἱ ἀρματωλοὶ καὶ οἱ κλέφται εἰς τὰ βουνά, τὸ ἔκαμαν τὰ βιβλία καὶ τὰ σχολεῖα εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία. Ἡ βροντὴ τοῦ καριοφιλοῦ καὶ ἡ φωνὴ τοῦ βιβλίου δὲν ἄφησαν ποτὲ τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν νὰ ἀποκοιμηθῇ εἰς τὴν μακράν νύκτα τῆς δουλείας.

Οἱ Ζωσιμάδαι ἤρχισαν νὰ ἐκδίδουν μὲ μεγάλας δαπάνας τὰ βιβλία τῶν σοφῶν διδασκάλων τοῦ Γένους, τοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, τοῦ Νικηφό-

ρου Θεοτόκη καὶ τοῦ Κοραῆ. Τὰ ἐτύπωσαν εἰς μυριάδας ἀντίτυπων καὶ τὰ ἐσκόρπισαν δωρεὰν εἰς κάθε γωνίαν, ὅπου ώμιλεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Καὶ δὲν ἡρκέσθησαν μόνον εἰς τὰ βιβλία. "Ιδρυσαν καὶ σχολεῖα εἰς τὸ Γραμμένον, τὴν ἴδιαιτέραν των πατρίδα, εἰς τὰ Ἰωάννινα τὸ σημερινὸν γυμνάσιον, εἰς τὴν Νίζαν καὶ τὴν Μόσχαν διὰ τοὺς ἔκει Ἑλλήνοπαιδας. Ἐδώρησαν δὲ καὶ μέγα χρηματικὸν ποσὸν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας, διὰ νὰ διορισθῇ ἔκει καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Καὶ ὅταν ἔξερράγη ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821 δὲν ἔπαισαν νὰ στέλλουν μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ χάριν τοῦ ἀγῶνος, ἔξηκολούθησαν δὲ τὰς δωρεάς των καὶ μετὰ τὴν ὀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ Καποδιστρίου.

Πλὴν τῆς συνδρομῆς, τὴν ὅποιαν παρεῖχον πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων, ἀνήγειρον ἐκκλησίας, ἀνεκούφιζον τοὺς φυλακισμένους καὶ τοὺς νοσηλευομένους εἰς τὰ νοσοκομεῖα.

Εἰς τὰ Ἰωάννινα ἔζη καὶ ἡ ἀδελφή των, ἡ κυρὰ Ζωΐτσα, ἡ ὅποια ἔγινε πασίγνωστος διὰ τὰς ἀγαθοεργίας της. Διηγοῦνται ὅτι κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς ἐδέχετο εἰς τὴν οἰκίαν της τὰ τέκνα τῶν πτωχῶν καὶ τοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων. "Έχουσα δὲ πλησίον τῆς θύρας ὑποδήματα καὶ ἐνδύματα, ἐφήρμοζε μόνη της εἰς ἕκαστον παιδίον τὰ κατάλληλα τοιαῦτα.

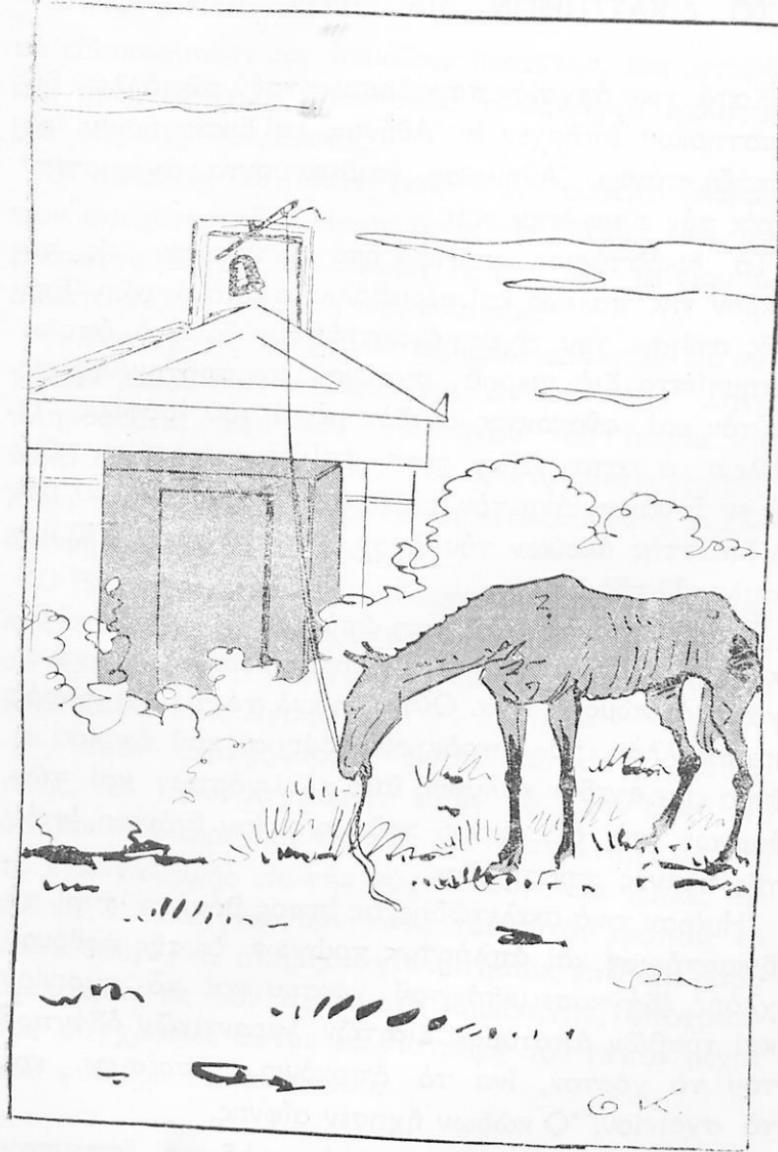
Αλλὰ τὸ ὄνομα τῶν Ζωσιμαδῶν ἔγινε περιώνυμον κυρίως, ἀφ' ὅτου ὑπεστήριξαν τὸν Κοραῆν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. 'Η Ἑλληνικὴ

βιβλιοθήκη τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, ἀπὸ πολλοὺς τόμους ἀποτελουμένη, ἔξετυπώθη διὰ δαπάνης τῶν Ζωσιμαδῶν καὶ διενεμήθη δωρεὰν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα.

Οἱ Ζωσιμάδαι εὐηγέτησαν καὶ τὴν Ρωσίαν, διότι προσέφεραν, πλὴν τῶν ἄλλων, μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, εἰς τὴν ἰατρικὴν Ἀκαδημίαν καὶ εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Μόσχας.

Οἱ Ζωσιμάδαι ἐδώρησαν εἰς τὸ Ἐθνος καὶ πολύτιμον συλλογὴν νομισμάτων, τὰ ὅποια ἐπλούτισαν σημαντικῶς τὸ Ἐθνικὸν νομισματικὸν μουσεῖον.

Μόνον ὁ Νικόλαος ηύτυχησε νὰ ζήσῃ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγόν. "Οταν ἀνηγγέλθη εἰς Ἀθήνας ὁ θάνατος αὐτοῦ (1842), ὅλον τὸ Ἐθνος ἐπένθησεν. 'Ο Βασιλεὺς" Οθων διέταξε νὰ πενθήσουν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας διδάσκαλοι καὶ μαθηταί. Πάνδημον μνημόσυνον ἐτελέσθη εἰς τὴν Ἀγίαν Εἰρήνην, τὴν τότε μητρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν. 'Ο διάσημος ρήτωρ Κωνσταντίνος Οἰκονόμος εἰς τὸν ἐπιμνημόσυνον λόγον του εἶπε: «'Απὸ τοῦ Σινᾶ μέχρι τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἀπὸ Βορρᾶ μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, ὅπου ὑπάρχουσι σχολεῖα ὁμογενῶν καὶ ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι, φαίνονται καὶ τῶν Ζωσιμαδῶν βιβλία ἢ ἀφιερώματα».

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΩΜΟΝΑΣ

Κατά τινα ἀρχαίαν παράδοσιν μεταξὺ τῶν ἄλλων δικαστηρίων ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις καὶ δικαστήριον, ἵνα δικάζῃ πάντα Ἀθηναῖον ἐπιδεικνύοντα ἀχαριστίαν πρὸς τὸν εὔεργέτην του.

Τὸ δικαστήριον τοῦτο ἦτο ἐκτισμένον εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως καὶ περιεβάλλετο ὑπὸ ἀγρῶν. Ἐπὶ τῆς στέγης του εἶχεν ἀναρτηθῆν κώδων, ὃ ὅποιος ἔσημαίνετο διὰ μικροῦ σχοινίου προσηρτημένου εἰς αὐτὸν καὶ φθάνοντος σχεδὸν μέχρι τοῦ ἐδάφους. Ὁ θέλων νὰ καταγγείλῃ τινὰ ἐπὶ ἀγνωμοσύνῃ, δὲν εἶχεν ἢ νὰ σημάνῃ τὸν κώδωνα διὰ τοῦ σχοινίου καὶ δικαστὴς ἀκούων τὸν ἥχον, θὰ ἔσπευδεν ἐκεῖ ἵνα ἐπιληφθῇ τῆς δίκης.

Παρῆλθον ὅμως ἵκανὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ δικαστηρίου τούτου καὶ οὐδεὶς ποτε προσῆλθεν, ἵνα ἐναγάγῃ ἀγνώμονά τινα. Οὕτω πυκνὰ χόρτα καὶ κισσὸς περιέβαλλον τὸ μικρὸν οἰκοδόμημα, τοῦ ὅποιου ἡ θύρα εἶχε σχεδὸν καλυφθῆ ὑπὸ τῶν χόρτων καὶ τῶν θάμνων, τὸ δὲ ἄκρον τοῦ σχοινίου ἔχανετο ἐντὸς τῆς πυκνῆς πρασινάδας.

Ἡμέραν τινὰ σκελετώδης τις ἵππος βόσκων περὶ τὸ δικαστήριον καὶ ἀπλήστως τρώγων ἐκ τῆς ἀφθόνου χλόης, ἐδάγκασε μετὰ τοῦ χόρτου καὶ τὸ σχοινίον καὶ τραβῶν ἀποτόμως διὰ τῶν γεροντικῶν ὀδόντων του τὸ χόρτον, ἵνα τὸ ἀποκόψῃ, παρέσυρε καὶ τὸ σχοινίον. Ὁ κώδων ἥχησεν αἴφνης.

Οἱ περίοικοι ἀκούσαντες τὸν κώδωνα, ἔσπευσαν

νὰ εἰδοποιήσωσι τὸν ἄρμόδιον δικαστήν, ἵνα μεταβῆ
ἔκει πρὸς ἐκδίκασιν ὑποθέσεώς τινος, ἀφοῦ καλεῖται
διὰ τῆς κωδωνοκρουσίας.

‘Ο δικαστής ἔστευσεν ἔκει, ἀλλ’ οὐδένα ἄνθρω-
πον συνήντησε. Περιφέρων ὅμως τὸ βλέμμα εἶδε τὸν
βόσκοντα ἔκεινον σκελετώδη ἵππον, τοῦ δποίου ἡ-
δύνατό τις νὰ μετρήσῃ τὰς πλευράς.

‘Η κατάστασις τοῦ ἵππου ἔκεινου ἐνεποίησεν εἰς αὐ-
τὸν οὐ μόνον οἴκτον, ἀλλὰ καὶ ἀγανάκτησιν. Ζητεῖ
πληροφορίας περὶ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ἵππου καὶ
καλεῖ αὐτὸν ἐνώπιόν του. Τὸν ἐρωτᾶ διατί ἐγκατέ-
λειψε τόσον σκληρῶς τὸν ἵππον ἔκεινον, ὥστε νὰ κιν-
δυνεύῃ νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης.

‘Ο ἰδιοκτήτης τοῦ ἵππου ἐδικαιολόγησε τὴν παραμέ-
λησιν τοῦ ἵππου, λέγων ὅτι, ἐπειδὴ οὗτος ἐγήρα-
σε πλέον καὶ δὲν δύναται νὰ τὸν ἐξυπηρετήσῃ, τὸν
ἐγκατέλειψεν ως ἄχρηστον.

—«Τόσον σκληρόκαρδος εῖσαι, τῷ εἴπεν ὁ δικα-
στής, καὶ τόσον ἀγνώμων πρὸς τὸ ζῶον αὐτό, τὸ
δποίον σὲ ὑπηρέτησε πιστῶς ἐπὶ τόσα ἔτη, ὥστε νὰ
τὸ ἐγκαταλείψης εἰς τὴν τύχην του; Θὰ ἥθελες καὶ
σὺ νὰ σ’ ἐγκαταλείψουν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ
τέκνα σου;» Καὶ πλήρης ἀγανάκτησεως ἐπέβαλε βαρὺ
πρόστιμον εἰς τὸν ἀγνώμονα ἰδιοκτήτην, ὑποχρεώ-
σας συγχρόνως αὐτὸν νὰ διατρέφῃ τὸν ἵππον μέχρι
τοῦ φυσικοῦ θανάτου του.

ΟΙ ΑΣΕΒΕΙΣ ΤΙΜΩΡΟΥΝΤΑΙ

Ἐν τῇ πόλει Κραννῶνι τῆς Θεσσαλίας ἔζη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους πλουσιώτατός τις εὐγενῆς, ὁ νόματι Σκόπας. Οὗτος προκειμένου νὰ παραθέσῃ πολυτελέστατον συμπόσιον εἰς τοὺς φίλους του, εἶχε προσκαλέσει τὸν περίφημον μουσικὸν Σιμωνίδην, ἵνα κατὰ τὸ γεῦμα τραγουδήσῃ καὶ τέρψῃ τοὺς ἀκροατάς, ἐξυμνῶν συνάμα καταλλήλως διὰ τῶν ποιημάτων τὸν Σκόπαν καὶ τὸ γένος του.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμποσίου ὁ Σιμωνίδης μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀσμάτων ἔψαλε καὶ ἀσμα ἐπίτηδες συντεθὲν διὰ τὸν Σκόπαν. Κατὰ τὴν συνήθειαν ὅμως τῶν ποιητῶν, ἐξύμνησεν ἐξαιρετικῶς διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀσματος καὶ τοὺς δύο ἀποθεωθέντας ἀδελφοὺς Κάστορα καὶ Πολυδεύκην.

Ο Σκόπας ἀκούσας τὸ ἀσμα ἡγανάκτησεν, ἐπειδὴ ἐξυμνοῦντο καὶ οἱ δύο θεοί, καὶ εἶπεν ἴδιαιτέρως εἰς τὸν Σιμωνίδην: «Διὰ τοῦ ἀσματος ἐξύμνησες κατὰ τὸ ἥμισυ ἐμὲ καὶ κατὰ τὸ ἔτερον ἥμισυ τοὺς Διοσκούρους. Διὰ τοῦτο δὲν θὰ σοῦ δώσω δόλόκληρον τὴν ἀμοιβήν, τὴν δόποίαν σοὶ ὑπεσχέθην, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς τὸ ἔτερον ἥμισυ ζήτησε ἀπὸ τοὺς Διοσκούρους, τοὺς δόποίους ἐξύμνησες».

Ο Σιμωνίδης οὐδὲν ἀπήντησε.

Μετ’οὐ πολὺ ἀνήγγειλε δοῦλός τις εἰς τὸν Σιμωνίδην, ἐνῷ ἐγευμάτιζον, ὅτι δύο νέοι ιστάμενοι εἰς τὸ προαύλιον τοῦ μεγάρου, ζητοῦσιν αὐτόν, ἵνα τῷ δミλήσωσιν.

‘Ο Σιμωνίδης ἔξερχεται εἰς τὸ προαύλιον, ἀλλ’ οὐδένα βλέπει. Κατέρχεται εἰς τὴν αὐλήν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν εὑρίσκει κανένα. ’Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὅμως, ἔξαίφνης καταπίπτει ἡ στέγη τοῦ μεγάρου, ἐν ᾧ ἐγίνετο τὸ συμπόσιον, καὶ καταπλακώνει τὸν Σκόπαν μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν καὶ φίλων του. ‘Ο Σιμωνίδης ἐσώθη ὑπὸ τῶν δύο ἀδελφῶν Διοσκούρων.

Ο ΛΑΓΟΣ

Ἐὰν θέλῃ κανεὶς νὰ περιγράψῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαγοῦ, τοῦ φθάνει μία λέξις: Τρομοκρατημένος.

Διότι δὲν ύπαρχει εἰς τὸν κόσμον πλέον δυστυχισμένη ὑπαρξίας. Ἡ ζωή του εἶναι μία διαρκής τρομάρα. Καὶ διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ περισσότερον ἀπελπιστικήν ἡ φύσις, τοῦ ἔδωκεν ἀκοήν καταπληκτικήν. Διότι ἐκεῖνα τὰ δύο πελώρια χωνιά, τ' αὐτιά του, δὲν τοῦ χρησιμεύουν μόνον διὰ νὰ βοηθοῦν, μὲ μίαν των ἀπότομον στροφήν, εἰς ἄλλαγήν πορείας, ὅταν καταδιώκεται, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀποθηκεύουν κάθε φωνήν, ἥχον, ψίθυρον, ὅσον ἀδύνατος καὶ ἀν εἶναι καὶ ὅσον καὶ ἀν ἔρχεται ἀπὸ μακράν. Καὶ κάθε ἔνας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἥχους εἶναι δι' αὐτὸν ἐν μαρτύριον. Καὶ ἐνῷ ὁ δυστυχισμένος εἶναι ζῶον, ὅπου δὲν ἔχει κάμει ποτὲ κακὸν εἰς κανὲν ἀπὸ τὰ πλάσματα τῆς δημιουργίας, ὁ ὑπνος του εἶναι βασανισμένος. Φθάνει νὰ εἴπω ὅτι κοιμᾶται μὲ ἀνοικτὰ τὰ μάτια.

Εἶναι πολὺ φυσική αὐτὴ ἡ δειλία, ἡ ὅποια βασανίζει τὸν λαγόν. Διότι κανὲν ἄλλο ζῶον δὲν ἔχει τόσους ἔχθροὺς φοβερούς, ἀσυγκινήτους, ἀδυσωπήτους. Φθάνει ν' ἀναφέρω, ὅτι καὶ ὁ ἀετὸς ἀπὸ τὰ ὑψη, ὅταν ιδῇ λαγόν, ἥ τὴν λόχμην, ὅπου ἐκρύφθη, ἔχει ἥδη ὑπογράψει τὴν θανατικὴν καταδίκην του.

Ἐχθροί του εἶναι ἐπίσης ἡ ἀλειπού, τὸ τσακάλι, ὁ λύκος, ὁ ἀγριόγατος, τὸ σκυλί, τὸ φεῖδι καὶ πρῶτος ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλὰ ἡ φύσις δὲν ἀφησεν ἀνυπεράσπιστον τὸν

λαγόν, ὅπως δὲν ἄφησε ποτὲ κανὲν πλάσμα τῆς δημιουργίας. Εἰς ὅλα ἐπέβαλε πόλεμον ἔξοντώσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἄμυναν κάθε εἴδους ἐπρονόησε μὲν ἵσην ἐπιμέλειαν. Καὶ ὥπλισε τὸν λαγὸν μὲν εὐστροφίαν πνεύματος καὶ εὐστροφίαν κινήσεως μοναδικήν.

Αἱ πονηρίαι, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται διὰ νὰ

συγχύζῃ τὰ ἵχνη τῆς διαβάσεώς του, εἶναι μοναδικαί. Ἰδίως τὰ ὅσα μηχανεύεται διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ γιατάκι του. Διότι τὸ προστερνᾶ μὲ τὰ μεγαλύτερα πηδήματα, καὶ προχωρεῖ μακρὰν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, καὶ ἔπειτα πάλιν ἐπιστρέφει μὲ τὰς

Ιδίας μεθόδους καὶ μὲνα δυνατὸν πήδημα εύρισκεται μέσα εἰς αὐτό. "Οποιος παρηκολούθησε τὰ ἵχνη τοῦ λαγοῦ εἰς τὸ χιόνι, αὐτὰ τὰ ὅποια γράφω, θὰ τὰ ἐδιάβασε μόνος του ἐπάνω εἰς τὸ χιόνι. Ἐκτὸς τούτου, ἡ φύσις τὸν ἐπροίκισε μὲ δόπισθια πόδια πολὺ ύψηλότερα καὶ ἔτσι τὸν ἕκαμεν, ὥστε τὸ μεγαλύτερον τρέξιμον εἰς τὸν ἀνήφορον νὰ εἴναι ἐν παιγνίδι ἄκοπον καὶ γρήγορον. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζει πολὺ καλὰ πόσον μειονεκτοῦν εἰς αὐτὸν οἱ διῶκται του, δόποτε ἡμπτορεῖ, πάντοτε παίρνει τὰ ἀνηφόρια. Ἀλλὰ καὶ ἡ εὔστροφία του; Χωρὶς διόλου νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸν καλπασμόν του, παίρνει τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερόν του ἢ καὶ τὸ πίσω, κερδίζει ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν διώκτην του καὶ πολλὰς φορὰς σώζεται.

"Ἄς μὴ νομίσῃ πάλιν κανείς, ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ λαγοῦ εἶναι ἐν αἰώνιον μαρτύριον τρομάρας. Ἐχει τὰς ἀπολαύσεις του τὴν νύκτα. Βόσκει, παίζει, κυλίεται κατὰ γῆς, δρθώνεται εἰς τὰ δόπισθιά του, καὶ ἐν γένει παρουσιάζει τὴν εὐθυμίαν μεθυσμένου. Λησμονεῖ τότε τὴν ἀλώπεκα καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ πολλὰς φορὰς πληρώνει μὲ τὴν ζωὴν του αὐτὴν τὸν χαράν, διότι καὶ αἱ ἀλώπεκες καὶ οἱ κυνηγοὶ κάτι γνωρίζουν ἀπὸ τὸ νυκτερινόν του παιγνίδιον μὲ τὸ φεγγάρι.

Θὰ ἡμην ἄδικος, ἐὰν δὲν ἐσημείωνα μίαν ἀρετὴν τοῦ λαγοῦ, ὅπου δὲν τὴν ἔχουν οὔτε τὰ περισσότερα πουλιά, οὔτε οἱ ἄνθρωποι, οἱ μαστιζόμενοι ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς μεταναστεύσεως. Τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἐστίαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου θὰ τὸν σηκώσετε, ὅσον καὶ ἀν κυνηγηθῇ, ἐὰν σωθῇ, ἐκεῖ γύρω θὰ γυρίσῃ πά-

λιν νὰ διαλέξῃ καταφύγιον ἢ τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἢ τὴν ἄλλην. Διότι τοὺς ἀγνώστους τόπους τοὺς τρέμει ἔξ ισου μὲ τοὺς ἐχθρούς του. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀφιλονίκητον, ἔχω περὶ αὐτοῦ καὶ μίαν προσωπικὴν παρατήρησιν πολὺ χαρακτηριστικήν. "Οταν πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἔγινεν ἡ τρομερὰ πυρκαϊά τοῦ Πεντελικοῦ, ὅπου ὅλα τὰ δυτικὰ κράσπεδα, ἀπὸ τὴν κορυφὴν ἕως σχεδὸν τὴν Ἀγίαν Τριάδα καὶ τὸ Μοναστῆρι εἶχαν γίνει καψάλες, ὅσοι λαγοὶ ἐπρόφθασαν νὰ σωθοῦν ἐσκόρπισαν παντοῦ. Ἄλλὰ ἂμα ἔσβησαν οἱ καψάλες (καὶ τὶς ἀπόσβησε καλὰ μιὰ διήμερος βροχὴ δυνατὴ ὡς καταρράκτης) εύρεθησαν πάλιν ὅλαι γεμάται ἀπὸ λαγούς. Διότι ἀμέσως ὅλοι οἱ διεσπαρμένοι πρόσφυγες λαγοὶ ἐνοστάλγησαν πάλιν τὸ πατρῷον ἔδαφος. Καὶ οἱ κυνηγοί, οἱ ὅποιοι ὕστερον ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἔψαχναν ἐκεῖ, ἔκαμαν λαμπρὸν κυνήγιον, ἀδιάφορον ἀν οἱ λαγοὶ αὐτοὶ ἥσαν μουντζούρωμένοι ώσταν καρβουνιάρηδες.

Ἐμμ. Λυκούδη

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΤΥΦΛΗΣ

Εις τινα πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὅποιαν δὲ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, δὲ Ἱερεὺς ὡμίλησεν ἐπ' ἄμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἔκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδαχὴν πολλοὶ προσῆλθον εἰς τὸν Ἱερέα προσφέροντες τὸν ὀβολὸν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν δὲ Ἱερεὺς νεάνιδα τυφλήν, πτωχικῶν ἐνδεδυμένην, ὃ δηγηθεῖσαν πλησίον του καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— Ὁχι, κόρη μου, τῇ εἴπεν δὲ Ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη, δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νεᾶνις, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατάστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθον νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ἦδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖα εἰς ἐμέ. Ἡ προσφορά μου εἶναι ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Πάρακαλῶ λοιπὸν δέχθητι αὐτήν. Γνωρίζω τί ἔστι πτωχεία. Πρὶν ἔμβω εἰς τὸ κατάστημα, ἐγύριζον νυχθημερὸν ζητιανεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς δύοιας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινῶσα, διῆλθον ἀύπνος εἰς τὰς δημοσίας ὁδούς. Ἡ καρδία μου κλαίει, ὁσάκις περὶ τῶν πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὔφραίνεται, ὁσάκις δύναμαι νὰ τοῖς προσφέρω μικρὰν βοήθειαν.

"Απαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυ-
φλῆς νεάνιδος, ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυ-
μασμοῦ ἐφώναξεν:

—'Ιδού, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν,
ὅτι τῶν πτωχῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν!

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀοιδμάτου κόρης καὶ οἱ κατανυκτι-
κοὶ πρὸς τὸν Ἱερέα λόγοι της διήγειραν τὰ συμπαθητικὰ
αἰσθήματα τῶν παρευρεθέντων· ἀμέσως αἱ συνεισφο-
ραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως,
ἔξοικονομηθέντες, ηὔλογουν τοὺς εὔεργέτας των, ἐπὶ
κεφαλῆς δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνιδα.

Λ. Μελᾶ

Η ΤΥΦΛΗ ΑΝΘΟΠΩΛΙΣ

'Αγοράσατέ μου τ' ἄνθη!
Τοῦ φωτός μου στερημένη,
ἔρχομαι μακρόθεν ξένη
καὶ τὸν οἴκτόν σας ζητῶ.
"Άν τὴν γῆν ὡραίαν λέγουν
(σὺ δὲ βλέπων μόνον κρῖνε!)
τ' ἄνθη μου καρποί της εἶναι,
τ' ἄνθη ταῦτα ποὺ κρατῶ.

Θάλλουν ἔτι· ἐγὼ κρίνω
ἀπὸ μόνην τὴν ἀφήν των.
Πρὸ μικροῦ ἀπὸ τὴν γῆν των
τὰ συνέλεξα νωπά.

*Ο Βόσπορος, Ἀναγν. Ε. Δημοτ. Α. Ι. Κορτογιάννη, "Ἐκδ. Ι".

Τῆς αὐγῆς τὸ πνεῦμα τώρα
ὂ θαρρῶ, πώς μουρμουρίζει,
θαρρῶ τώρα πώς δροσίζει
τ' ἄνθη μου τὰ χαρωπά.

"Ω, ἴδετε τα πῶς λάμπουν!
ἥσαν μοσχομυρισμένα,
εἰς τοὺς κόλπους φυλαγμένα
τῆς καλῆς μητρός των γῆς.
"Οταν ἄπλωνα νὰ κόψω,
μύρον ἥτο ἡ γῆ ὅλη
κι' ἔλαμπον οἱ φωτοβόλοι
μαργαρῖται τῆς αὐγῆς.

Γ. Ζαλοκώστας

ΟΙ ΔΥΟ ΠΤΩΧΟΙ

Σὲ μιὰ γωνιὰ περαστικὴ
γέρος πτωχὸς ἔχει καθίσει.
Κόσμος πολὺς περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ
καὶ ἵσως θὰ τὸν ἐλεήσῃ
καμμιὰ ψυχὴ ποὺ ἔχει μάθει
νὰ συμπονῇ τὰ ξένα πάθη.

Σὲ λίγο ὅλος προσοχὴ
ἔφερ' ἐκεῖ τὰ βήματά του
κι' ἄλλος πτωχός.—Τὸν δυστυχῆ!
μὲ ὅλη τὴ νεότητά του
ἔχει στὸ φῶς του μαύρη σκέπη:
εἶναι τυφλός, τυφλὸς—δὲν βλέπει!

"Αχ! Τί ζευγάρι θλιβερό!
 Τὰ νειᾶτα τὰ δυστυχισμένα
 κι ἀπὸ τὸν ἄγριο καιρὸ
 τὰ γερατειὰ τὰ μαραμμένα
 βλεπει ἐκεῖ ὅποιος περνάει
 νὰ ζητιανεύουν πλάϊ-πλάϊ.

"Ομως καθεὶς τὰ γηρατειὰ
 τὰ χιονοσκέπαστα λυπᾶται
 στὸ γέρο ρίχνουν νὰ ματιὰ
 καὶ τὸν ἐλεοῦνε οἱ διαβάται
 μὰ οὕτε ἔνας τους δὲν δίνει
 καὶ στὸν τυφλὸν ἐλεημοσύνη.

Μὲ πονεμένη τὴν καρδιὰ
 ἀνασηκώνεται νὰ πάγη.....
 "Αχ! θὰ περάσῃ τὴ βραδιὰ
 καὶ σήμερα χωρὶς νὰ φάγη....
 —γι' αὐτὸ τοὺς ἄλλους τί τοὺς νοιάζει;
 καὶ ό τυφλὸς ἀναστενάζει....

Μὰ ἔξαφνα, κάποιος ζητᾶ
 μέσ' στὴν παλάμη νὰ τοῦ δώσῃ
 χρήματα λίγα, μ' ἀρκετὰ
 ἔνα ψωμὶ γιὰ νὰ πληρώσῃ.
 «Σοῦ εὔχετ' ἡ φτωχὴ καρδιά μου
 τιμὲς καὶ δόξες, ἄρχοντά μου!»

εἶπεν ἔκεινος, ἐπειδὴ
τυφλὸς ποὺ ἦτο δὲν μποροῦσε
μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ ἴδῃ
πῶς σπλαχνικὰ τὸν ἐλεοῦσε
ὅ γέρος, ἐλεώντας πάλι
καθὼς τὸν ἐλεῆσαν ἄλλοι..

Γ. Δροσίνης

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

‘Ο Μιχαήλ Καλαπόδης ἦτο ἔμπορος τυροῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Ελαβεν ὡς σύζυγον τὴν Πουλχερίαν καὶ εἶχεν ἐν μόνον τέκνον, τὴν γαλανόφθαλμον Χριστοδούλην.

“Οταν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πολλοὶ ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βενετίαν, τόσον συναγωνισμὸν ἔκαμαν, ὥστε ὁ Καλαπόδης ἡναγκάσθη νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔγινεν ἐπαίτης.

Τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ ἦτο ἀνεγνωρισμένον ἐπισήμως εἰς τὸ Βυζάντιον. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμοίραζον δωρεὰν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς ἐπαίτας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς οἰκογενείας των.

“Ἐπειτα εἶχον καὶ ἄλλους πόρους. Κάθε φορὰν ποὺ ὁ Βασιλεὺς ἢ ἡ Βασίλισσα ἔξήρχετο ἀπὸ τὸ Παλάτιον κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτάς, ἐσκόρπιζον ἄφθονα χρυσᾶ νομίσματα, μέσα εἰς μεταξωτὰ σακκουλάκια, γύρω ἀπὸ τὸ ἄρμα των.

“Ἐπίσης ὅταν κανεὶς ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἄρχοντας

ἀνεκαλύπτετο ὅτι ἔκαμνε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Βασιλέως, ὁ ὄχλος, οἱ ἐπαῖται κυρίως, εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ σπάσουν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου του καὶ νὰ ἀρπάσουν ὅλην τὴν περιουσίαν του.

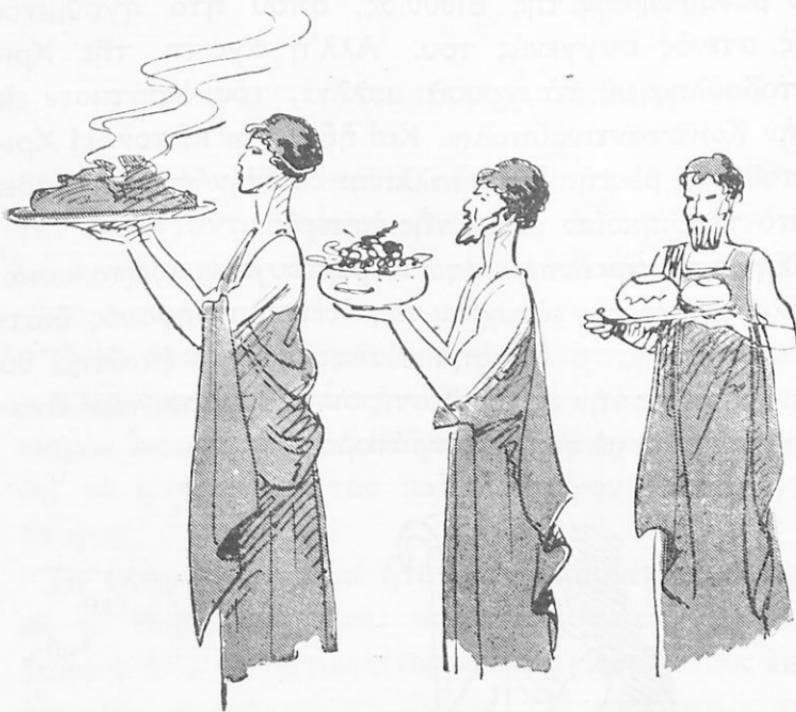
Εἰς μίαν φοβερὰν ἐπιδημίαν ἡ Πουλχερία ἀπέθανεν. Ὁ Καλαπόδης ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχὴν ν' ἀποσυρθῆ εἰς ἓν μοναστήριον τῆς Βιθυνίας, ὃπου ἦτο ἡγούμενος εἰς στενὸς συγγενής του. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη τῆς Χριστοδούλης μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά, τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἤξιζε τὸν κόπον. Η Χριστοδούλη μὲ τὴν κρυσταλλίνην φωνὴν της, ἐκελάδει ἀπὸ τὴν πρωΐαν μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Σήμερον, τὴν ἑσπέραν τῶν Χριστουγέννων, ἦτο κατακόκκινη ἀπὸ τὴν εύτυχίαν της. Ἡτο ὑπερήφανος, διότι ὁ πατήρ της, ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης, ὁ ἐπαίτης, θὰ δειπνήσῃ εἰς τὴν πολυτελεστέραν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων μαζὶ μὲ τὸν αὐτοκράτορα.

Ἡ πτωχὴ συνοικία, ὅπου κατώκουν, εἶχεν ἀναστατωθῆ. Αὐτοκρατορικοὶ ὑπηρέται εἶχον φέρει ἀρώματα, σάπιωνας καὶ καθαρὰ φορέματα διὰ τὸν προσκεκλημένον τοῦ Βασιλέως.

Ὕπο τοῦ βασιλικὸν γεῦμα τῆς μεγάλης ἑορτῆς, εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ δέκα

ἐννέα τραπέζια τῆς μεγάλης αἱθούστης νὰ παρακάθηνται καὶ δώδεκα πτωχοὶ ἐπαῖται.

Ἐφεραν εἰς τὸν Καλαπόδην χρωματιστὸν ὑποκάμισον· ἡ Χριστοδούλη ἔχασε τὸν νοῦν της ἀπὸ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πατρός της.

Τὸ ἐσπέρας ὑπηρέται τοῦ αὐτοκράτορος ἥλθον καὶ παρέλαβον τὸν Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν οἰκόν του. Τὸν ἔβαλαν εἰς ἓν φορεῖον, διὰ νὰ μὴ λασπωθοῦν τὰ πολυτελῆ ὑποδήματά του. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν συνοδείαν ἐπροχώρει εἰς ὑψηλὸς ὑπηρέτης, ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι στέκονται πλησίον τῆς τραπέζης μὲ ἀργυρᾶς λεκάνας καὶ πετσέτας, διὰ νὰ καθαρίζουν οἱ προσκεκλημένοι τὰ δάκτυλα, μὲ τὰ ὅποια ἔτρωγον. Ἐφόρει λινὸν ὑποκάμισον λευκὸν μὲ κοντὸν μετάξινον μανδύαν.

Τὸ ᾄδιον ἔγινε καὶ εἰς ἄλλας ἐνδεκα μικροσυνοικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς ώρισμένην ὡραν οἱ πένητες ἔφθασαν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν μὲ τὰς δενδροφυτευμένας στοάς, ἐμπροσθεν τοῦ παλατίου.

Νό τὸ Ἱερὸν Παλατίον ὀλόφωτον ! Παραπλεύρως ἡ μεγάλη οἰκοδομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πλησίον αὐτῶν ὁ ὅγκος τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Ἀμέτρητοι βραχίονες αὐλικῶν ὑπηρετῶν ὑψώνουν ἀνημμένους φανούς καὶ φωτίζουν τὰς συνοδίας τῶν μεγιστάνων, ἐρχομένων διὰ τὸ γεῦμα. Ἐὰν λογαριάσωμεν, ὅτι ἕκαστος ἄρχων διὰ νὰ ἔλθῃ ἔως ἔκει ἔχρειάζετο σωματοφυλακὴν πεντήκοντα ἀνθρώπων, φανταζόμεθα τί ἐγίνετο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου, ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι φθάνουν τοὺς διακοσίους τέσσαρας.

Ο Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦνοιξε^π καλὰ τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα θὰ ἔβλεπεν. Εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὴν Χριστοδούλην, ὅτι θὰ

τῆς διηγεῖτο ὅλα τὰ θαυμάσια τοῦ Παλατίου. Καὶ ἐκείνη ἔτοιμάζεται μὲν ὅσα θὰ μάθῃ νὰ παίξῃ εἰς τὴν γειτονιάν της τὸ πρόσωπον μιᾶς μικρᾶς Αὐτοκρατείρας.

Οἱ πένητες ἐπερίμεναν νὰ εἰσέλθουν πρῶτοι οἱ ἐπίσημοι εἰς τὸν Τρίκλινον, τὴν τραπεζαρίαν τοῦ Παλατίου. Ἐπὶ τέλους ἦλθε καὶ ἡ σειρά των καὶ ὁ Καλαπόδης παρ' ὄλιγον νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ θαυμάσια, ποὺ ἔβλεπε.

Μεγάλα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολυκάνδηλα, μὲν ἔλαιον λαμπτρὸν ὡς μέλι, ἐφώτιζον τὴν ἀπέραντον αἴθουσαν.

"Αλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶχον τὸ σχῆμα ἄνθους, ἄλλα μικρῶν πλοίων καὶ ἄλλα διάφορα περιέργα σχήματα. Ἡ ὄροφὴ τοῦ Τρικλίνου ἦτο ὄλόχρυσος. Αἱ τράπεζαι ἦσαν ἀργυραῖ. Τὰ τραπεζομάνδηλα ἀπὸ χονδρὸν λινὸν χρυσούφαντον ἀπὸ τὰ περίφημα ὑφαντήρια τῶν Θηβῶν. Τὰ πιάτα, τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη καὶ τῶν ἐννέων τραπεζῶν ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν χρυσάφι.

Τὸ τραπέζι, ὃπου θὰ ἔτρωγεν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἦτο ὄλόκληρον ἀπὸ ἀργυρον, γεμᾶτον ἀπὸ πολύχρωμα πετράδια, τὰ δποῖα ἔβγαζαν φλόγας. Ἀναπαυτικὰ καθίσματα ἀπὸ μυροβόλα ξύλα τῆς Ἰνδίας, στολισμένα μὲν μαργαριτάρια, εύρισκοντο καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν τραπεζῶν. Ἐκράτει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον νὰ τρώγουν εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα. γυρμένοι εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ ἀκουμβῶντες εἰς μαλακὰ μαξιλαράκια ὄλοκέντητα.

“Ολοι είχον όδηγηθή εἰς τὰς θέσεις των.

Πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ Βασιλέως, ὁ ὅποιος ἔτρωγε μόνος του, ἐτοπιθετήθησαν δώδεκα μεγιστᾶνες. “Οταν εἰσῆλθον εἰς τὸν Τρίκλινον, είχον ἀφαιρέσει ὅλοι τοὺς μανδύας καὶ ἔμειναν μὲ τὰ πολυτελῆ ὑποκάμισα. Μόνον εἰς τοὺς στρατηγούς ἐπέτρεπον νὰ φέρουν καὶ τοὺς κοντοὺς μανδύας των.

Μὲ τὴν σειρὰν ἐκάθησαν οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι καὶ τελευταῖοι οἱ δώδεκα πέντε.

Οἱ αὐλικοὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς νὰ προσέχουν τί σκοπὸν θὰ ἔπαιζον τὰ μεγάλα χρυσᾶ ὅργανα τοῦ Παλατίου. Καὶ ὅταν θὰ ἔπαιζετο ὁ βασιλικὸς ὕμνος θὰ ἔπρεπεν ὅλοι νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγάσουν διὰ τὸν Αὔτοκράτορα.

Ἐπίσης, ἐὰν ὁ Βασιλεὺς ἔστελλεν εἰς αὐτοὺς κανὲν ὀρεκτικὸν ἀπὸ τὴν ἴδιαν τράπεζάν του, πάλιν θὰ ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγάσουν.

‘Ο Καλαπόδης μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰ ἥκουεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκοίταζε διαρκῶς τὴν μεγάλην πύλην τῆς εἰσόδου, ἀπὸ τὴν ὅποιαν θὰ ἐπρόβαλλεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια.’ Άλλὰ μὲ τὴν ἴδιαν ἀγωνίαν ἐπρόσεχε καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον. ‘Ἐκεῖ ἔστέκοντο ὀλόκληρα τάγματα ὑπηρετῶν τοῦ τραπεζίου. “Ολοι ἥσαν φορτωμένοι μὲ ἐκλεκτὰ φαγητά. Μίαν μόνον λύπην εἶχεν ὁ Καλαπόδης. Δὲν ἥξευρε πῶς νὰ ἀποκρύψῃ μικρόν τι φαγώσιμον καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀγαπητὴν του κόρην, τὴν Χριστοδούλην μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

Πλ. Ροδοκανάκη.

Ο ΧΕΙΜΩΝ

Παρῆλθον τοῦ ἔαρος τάνθη,
 πενθοῦσιν οἱ κῆποι γυμνοί,
 ἡ χλόη τῆς γῆς ἐμαράνθη,
 σιγῇ τῶν πτηνῶν ἡ φωνή.

Ψυχρὸς ὁ βορρέας συρίζει,
 ψυχρὰ καταπίπτει βροχή,
 τὸ πῦρ πανταχοῦ σπινθηρίζει,
 πλὴν τρέμουν γυμνοὶ οἱ πτωχοί.

Ω, δότε, υἱοὶ τῶν πλουσίων,
 ὃ δότε τους ἄρτον καὶ πῦρ.
 Αρκεῖ ἐν σας μόνον ψιχίον
 καὶ εἴς τοῦ πυρός σας σπινθήρ.

ΚΟΡΗ ΚΑΙ ΣΥΖΥΓΟΣ

Ἐβασίλευε ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, δόμῳνυμος τοῦ ἀθανάτου στρατηγοῦ τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων τριακοσίων Σπαρτιατῶν. Οὗτος εἶχε θυγατέρα ὄνομαζομένην Χειλωνίδα· ταύτην ὑπάνδρευσε μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, ὅστις κατήγετο καὶ αὐτὸς ἐξ ἐπιφανοῦς καὶ βασιλικῆς οἰκογενείας.

Ἄλλ' ὁ Κλεόμβροτος ἦτο ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ δοξιμανῆς, ὡστε κατώρθωσε ν' ἀποστερήσῃ τὸν πενθερόν του τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος, ν' ἀνέλθῃ δὲ αὐτὸς εἰς τὸν θρόνον τῆς Σπάρτης. Οἱ Λεωνίδας τότε, φοβηθεὶς τὴν καταδρομὴν τῶν ἔχθρῶν του, κατέφυγεν ἵκετης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς.

‘Η Χειλωνίς ἡτο ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ πατρός της· ώς κόρη φιλόστοργος δὲν ἦδυνατο ν’ ἀπολαύη τῆς δόξης τοῦ νὰ εῖναι βασίλισσα· διὰ τοῦτο ἐγκατέλιπε τὰ ἀνάκτορα τοῦ συζύγου της, ἐνεδύθη πένθιμα καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ παραμυθήσῃ τὸν γέροντα πατέρα της καὶ νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν του.

“Οταν δὲ ὁ Κλεόμβροτος ἤναγκασε τὸν ἔκπτωτον βασιλέα νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ Χειλωνίς δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ τότε ν’ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἔξορίαν.

‘Αλλ’ αἱ περιστάσεις δὲν ἤργησαν νὰ μεταβληθοῦν, μετά τινα χρόνον οἱ φίλοι τοῦ Λεωνίδα κατώρθωσαν νὰ ἀνακηρύξουν αὐτὸν πάλιν βασιλέα καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν Σπάρτην· τότε ὁ Κλεόμβροτος, φεύγων τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πενθεροῦ του, ἐσπευσε νὰ ζητήσῃ καὶ αὐτὸς καταφύγιον εἰς ναόν· κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.’ Αλλ’ ὁ Λεωνίδας παραλαβὼν μεθ’ ἔαυτοῦ στρατιώτας ἔδραμεν ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

‘Οποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του καὶ ἡ ἔκπληξις ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν τῶν συνοδεύοντων αὐτόν, ὅταν εὗρον εἰς τὸν ναὸν τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν· παρεμύθει τώρα τὸν σύζυγόν της ἔχουσα μεθ’ ἔαυτῆς καὶ τὰ δύο τέκνα.’ Ἡρχισε δὲ νὰ παρακαλῇ τὸν πατέρα της νὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς τοῦ Κλεομβρότου.

‘Αλλ’ ἐκεῖνος ἔμεινεν ἄκαμπτος· αὐτὴν μὲν παρεκάλει νὰ ἔλθῃ μαζί του εἰς τὰ ἀνάκτορα, διὰ ν’ ἀπο-

δώσῃ εἰς αὐτὴν τιμὰς καὶ περιποιήσεις, εἰς δὲ τὸν Κλεόμβροτον ἐπέβαλε ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης.

Ἄλλ' ἡ Χειλωνίς δὲν ἐδίστασεν οὔδὲ τότε μὲ ποιὸν ἐκ τῶν δύο ὥφειλε νὰ ύπαγῃ, μὲ τὸν πατέρα της ἦ μὲ τὸν σύζυγόν της. Λαβοῦσα τὸ ἐν τῶν τέκνων της εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἔδωκε τὸ ἄλλο εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ. Ἡτο βαθύτατα λυπημένη, διότι ἐμελλε πάλιν νὰ ύποστῃ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐξορίας, νὰ ζήσῃ δὲ μακρὰν ὅλων τῶν εἰδικῶν της καὶ τῆς πατρίδος της· ἀλλ' ἀνεκούφιζεν ατὴν ἡ σκέψις, ὅτι ἥθελεν ἀποβῆ τὸ στήριγμα καὶ ἡ παραμυθία τοῦ συζύγου της. Διὰ τοῦτο μὲ βῆμα σταθερόν, χωρὶς νὰ κλονισθῇ εἰς τὴν ἀπόφασίν της ἀπὸ τὰς προτροπὰς τοῦ πατρός της, ἀνεχώρησε καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐξορίαν.

Ἄρσ. Παπαδοπούλου

ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟΝ

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα τὸ ναυτόπουλον· σωστούς πέντε μῆνας· ἄχ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα του!

Ο «Ἄγιος Νικόλαος», τὸ ἐμπορικὸν πλοϊον, ἐπὶ τοῦ ὅποιου θύρετεῖ, ἐταξίδευσεν εἰς μακρινὰς χώρας ἐστάθη εἰς πολλούς λιμένας, ἀλλὰ τώρα γυρίζει δύπισω.

Νύκτα καὶ ήμέραν ταξιδεύουν καὶ ὁ καιρὸς είναι τρικυμιώδης, ὁ ἀνεμος σφυρίζει ἀγριωπὸς καὶ φου-

σκώνει τὰ πανιά· τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοϊον, ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν φοβεῖται· εἶναι γενναῖον ναυτόπουλον. Μόλις προστάξῃ ὁ καπετάνιος, ἀναρριχᾶται εἰς τὰ ἔξαρτια καὶ λύνει ἡ δένει τὰ πανιά. Διότι δὲν τὸ τρομάζει ἡ θάλασσα τὸ ναυτόπουλον· δὲν συλλογίζεται τὸν κίνδυνον.

Ἐνα πρᾶγμα μόνον συλλογίζεται: πότε θὰ φθάσωσιν εἰς τὴν πατρίδα. "Οταν τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του, ἔρχεται εἰς τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου, στηρίζει τὸν ἄγκωνά του εἰς τὸ ἄκρον τῆς πρώρας, βυθίζει τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν καὶ συλλογίζεται τὴν γλυκεῖαν πατρίδα του. Τοιουτοτρόπως καὶ τώρα, ὅπου γνωρίζει ὅτι πλησιάζουν, στέκει ἀκουμβισμένον εἰς τὴν ἴδιαν θέσιν καὶ παρατηρεῖ μακράν, μακράν, ὅσον ἥμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του· παρατηρεῖ μήπως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁρίζοντος, ὅπισω ἀπὸ τὰ σύννεφα, διακρίνῃ τὰ γνώριμα ἀκρογιάλια τοῦ χωριοῦ του, τὸν οἰκίσκον του, ὅπου τὸν περιμένουν ἡ χήρα μήτηρ του καὶ τὰ ὄρφανὰ ἀδελφάκια του. Καὶ ἔρχονται δάκρυα εἰς τὰ μάτια του.

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα! "Ἄχ! πότε τέλος πάντων θὰ φθάσῃ; Μὲ ποίαν λαχτάραν θ' ἀναβῆτὴν μικρὰν κλίμακα τῆς οἰκίας του καὶ θὰ ὄρμήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός του καὶ τῶν ἀδελφῶν του! Καὶ ἔπειτα τὸ βράδυ, πλησίον τῆς ἐστίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λάμπῃ ζεστὴ ἡ φωτιά, ἐνῷ ὅλοι θὰ είναι τριγύρω του, θὰ τοὺς διηγηθῇ εἰς ποῖα μέρη ἐταξίδευσε, ποῖα καὶ πόσα πράγματα εἴδεν εἰς τοὺς μακρινοὺς ἔκείνους τόπους· εἶναι πολὺ ὠραῖοι οἱ τόποι ἔκεινοι,

ἀλλ' ὅχι διὰ τὸ ναυτόπουλον· διὰ τὸν ξενητευμένον,
ὅ ὅποιος ἔχει ἀγαπημένα πρόσωπα καὶ τὸν περιμέ-
νον, ποτὲ δὲν εἶναι ὥραία ἡ ξενητιά.

Πότε, πότε θὰ φθάσῃ; Τὸ περισσότερον βιάζε-
ται νὰ φθάσῃ καὶ δι' ἄλλον λόγον· μὲν ἐν μέρος ἀπὸ

τὰ χρήματα τοῦ μισθοῦ του ἔχει ἀγοράσει δι' ὅλους κάτι τι. Διὰ τὸ ἐν ἀδελφάκι του ἐν ζεῦγος παπούτσια, διὰ τὸ ἄλλο ἐν ὥραῖον καπέλον, διὰ τὴν μικράν του ἀδελφὴν ἐν χρωματιστὸν μανδήλιον τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ τὴν μητέρα του ὀλίγους πήχεις ὑφάσματος νὰ ράψῃ νέον φόρεμα. Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ δώσῃ εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρον του, καὶ μὲ ποίαν χαρὰν θὰ τὸ δεχθοῦν!

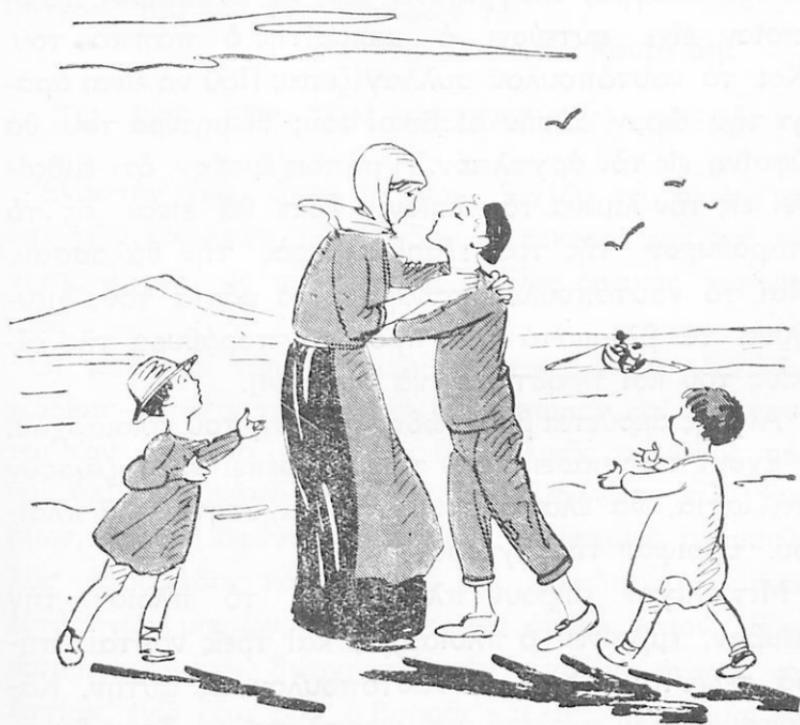
Καὶ ἔπειτα, ἐνῷ ἡ μητέρα του θὰ τὸν ἀσπάζεται τρυφερά, ἐκεῖνος θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ πανταλονιοῦ του, δεμένα εἰς ἓνα κόμβον τοῦ μανδηλίου του, τὰ χρήματα, τὰ ὅποια τοῦ ἔμειναν καὶ θὰ δώσῃ εἰς τὴν μητέρα του ν' ἀγοράσῃ ὅ, τι χρειάζεται διὰ τὴν συντήρησίν των.

Ἐνῷ εἰς αὐτὰ ἔχει τὸν νοῦν του τὸ ναυτόπουλον, κοιτάζει πάντοτε πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ὅπου γνωρίζει, ὅτι κεῖται τὸ ἀγατημένον του χωρίον. Καὶ νά! τὰ σύννεφα, τὰ ὅποια ἀπέκρυπτον ἔως τώρα τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος, φεύγουν διωγμένα ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ ἔξαφνα διακρίνει τὴν πολυπόθητον ἀκτήν. "Α! πῶς κτυπᾶ τώρα ἡ καρδιά του! "Εφθασαν τέλος πάντων!

Ίδοὺ ξεχωρίζει ἡ κορυφὴ τοῦ προφήτου Ἡλία καὶ μετ' ὅλιγον θὰ φανῇ καὶ τὸ ἀσπρον ἐκκλησιδάκι τοῦ ἀγίου, μὲ τὰ σπιτάκια τοῦ χωρίου του σκορπισμένα πρὸς τὸν κατήφορον ἔως τὴν θάλασσαν. Δὲν βλέπει κανέναν ἀκόμη ἀπὸ τὰ σπιτάκια τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ γνωρίζει, ὅτι εἶναι ἐκεῖ, καὶ τὰ μάτια του

στυλώνονται μὲ προσοχὴν καὶ προσπαθοῦν νὰ τὰ διακρίνουν.

Πόσον ἀργὰ νομίζει ὅτι προχωρεῖ τὸ καράβι!
”Ἄς ἡμποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἶχε πτερά· ἂς ἡμποροῦσε νὰ ἥτο ἔνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὁποῖοι

ἥλθον νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν, νὰ πετάξῃ χωρὶς ἀναπνοὴν πρὸς ἓν ἀσπρὸ σημεῖον, ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου δὲν βλέπει ἀκόμη τὴν οἰκίαν του, ἀλλὰ τὴν μαντεύει.

Τὸ πλοϊον προχωρεῖ ὄλονέν, προχωρεῖ, καὶ ἡ ἀπόστασις ὀλιγοστεύει. Νά, ἐφάνη ἡ ἐκκλησία, ἥρχισαν νὰ

”Ο Βόσπορος Ἀραγν. Ε'. Λημοτ. Α. Ι. Κορτογιάνη. Έκδ. Ι'

ξεπροβάλλουν τώρα μία μία, λευκαὶ ὡς πρόβατα βόσκοντα εἰς τὴν πεδιάδα, αἱ οἰκίαι τῶν χωρικῶν. Δάκρυα ἀναβλύζουν εἰς τοὺς ὄφθαλμους τοῦ μικροῦ καὶ θολώνουν τὰ βλέμματά του. Νά το! ἐπρόβαλε τώρα καὶ τὸ σπιτάκι του. Νά ἡ καπνοδόχος, ἡ ὅποια καπνίζει ἐλαφρά, ἐλαφρά, νά καὶ τὸ κυπαρίσσι, τὸ ὄπιον εἶχε φυτεύσει ὁ μακαρίτης ὁ πάππος του. Καὶ τὸ ναυτόπουλον συλλογίζεται: Ποῦ νὰ εῖναι ἄραγε τὴν ὥραν αὐτὴν οἱ δικοί του; Ἡ μητέρα του θὰ ὑφαίνῃ εἰς τὸν ἀργαλειόν." Ἡ μήπως ἔμαθον, ὅτι ἐμβαίνει εἰς τὸν λιμένα τὸ πλοῖον; Τότε θὰ εῖναι εἰς τὸ παράθυρον τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὸ ναυτόπουλον καθαρίζει τὰ μάτια του, διευθύνει τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ πάραθυρα τῆς οἰκίας του καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνῃ.

Αἴφνης ἀκούεται βροντώδης ἡ φωνὴ τοῦ πλοιάρχου. "Έχουν πλησιάσει πολὺ τώρα· πρέπει νὰ μαζεύσουν τὰ ίστια, νὰ ἐλαττώσουν τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου. "Ερριψαν τὴν ἄγκυραν.

Μετ' ὀλίγον σύρουν πλησίον εἰς τὸ πλοῖον τὴν λέμβον, ἐμβαίνει ὁ πλοιάρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾶ τελευταῖον καὶ τὸ ναυτόπουλον εἰς αὐτήν. Κάθηται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲ ὅστην δύναμιν ἔχει, ἀλλ' ἡ κεφαλή του στρέφει διαρκῶς πρὸς τὴν παραλίαν, ὅπου ἥρχισαν ἡδη νὰ μαζεύωνται μερικοὶ ἄνθρωποι.

Πῶς ἀνησυχεῖ τώρα!.... Εἶναι ἄραγε ὅλοι καλὰ εἰς τὸ σπιτάκι των; Μὴν ἔπαθε κανεὶς τίποτε; 'Αλλὰ ποία εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος, ἡ μαυ-

ροφορεμένη ἐκείνη γυνὴ μὲ τὰ τρία παιδιά, τὰ δύοποια ξεφωνίζουν χαρούμενα; "Α! τοὺς γνωρίζει! Εἶναι ἡ μητέρα του, ἡ ἀγαπημένη του μητέρα καὶ τ' ἀδελφάκια του. Ἡ βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ξηράν· ἔξερχεται ὁ πλοιάρχος, ἔξερχονται οἱ ναῦται, καὶ τὸ ναυτόπουλον δρμᾶ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

A. Κουρτίδης

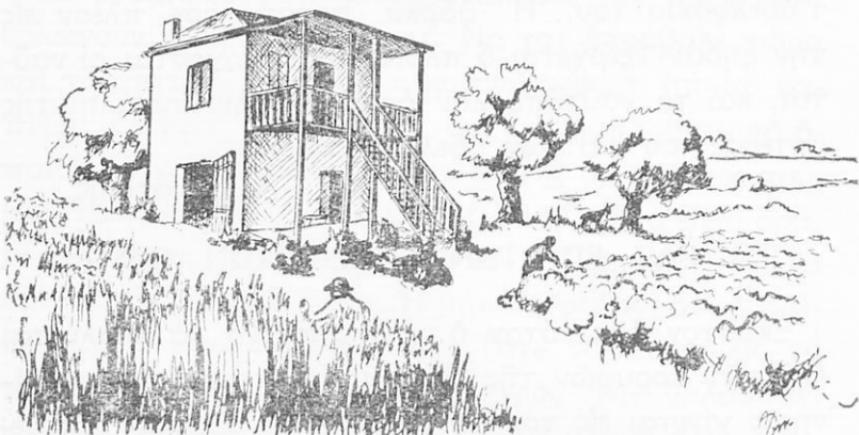
ΤΟ ΕΑΡ ΕΠΙ ΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΟΡΕΩΝ

"Ἐκαστον ἔαρ, ὅταν ἡ χιὼν ἀρχίζῃ νὰ διαλύεται ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῆς Πίνδου, ἔκτακτος ζωὴ καὶ κίνησις γίνεται εἰς τὰς ύψη λάζας ἐκείνας δρεινὰς τοποθεσίας.

Οἱ κάτοικοι τῶν ἀραιῶν διεσπαρμένων δρεινῶν χωρίων μεταναστεύουσι τὸ φθινόπωρον καὶ διέρχονται τὸν χειμῶνα ἐντὸς τῆς θεσσαλικῆς πεδιάδος· μόνον ὄλιγαι οἰκογένειαι μένουσιν ὡς φύλακες τῶν χωρίων, ὅπου ἡ ἄφθονος χιὼν τοὺς παραχώνει ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας καὶ κάπτοτε ἐπὶ ὄλοκλήρους μῆνας ἐντὸς τῶν μικρῶν, ἀλλὰ στερεῶν οἰκιῶν των. Ἐκεῖ ἀπομεμονωμένοι, διέρχονται τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν ἐστίαν, ἐνῷ ἔξω βοῦ ὁ βορρᾶς καὶ ἀναστενάζουσι καὶ βογκοῦσι τὰ πελώρια δένδρα τῶν δασῶν, σειόμενα ὑπὸ μανιώδους ἀνέμου. Μετὰ πόσης χαρᾶς οἱ φυλακισμένοι αὐτοὶ χαιρετίζουν τὸν αἴθριον οὐρανὸν καὶ τὸν θερμὸν ἥλιον τοῦ Ἀπριλίου!.....

Ἐντὸς ὄλιγου φθάνουσιν ἐκ τῆς πεδιάδος καὶ οἱ κάτω διαχειμάσαντες συγχωρικοί των. Αἱ οἰκίαι

ἐπισκευάζονται καὶ καθαρίζονται, οἱ πέριξ αὐτῶν χῶροι καθαρίζονται, καλλιεργοῦνται καὶ μεταβάλλονται εἰς θαλερούς κήπους. Ἀλλοι ἐπιδίδονται εἰς

Αἱ οἰκίαι ἐπισκευάζονται ... τὰ πέριξ καθαρίζονται...

τὴν καλλιέργειαν τῶν φασολίων, τοῦ ἀραβισίτου καὶ κάπου κάπου καὶ τῶν γεωμήλων.

Ἡ γεωργία τῶν ὄρεων ἔνεκα τῆς ψυχρότητος τοῦ κλίματος καὶ τῆς βραδυτάτης ὡριμάνσεως τῶν προϊόντων, δὲν εἶναι βεβαίως πολὺ ἐπικερδής· ἀλλ' εἰς τινας προσηλίους τόπους οἱ χωρικοὶ καλλιεργοῦσιν ἐπιμόνως τοὺς μικρούς ἀγρούς των καὶ τοὺς πτοτίζουν μὲν ὑδατα τῶν ἀφθόνων πηγῶν καὶ ρυακίων.

Πολλοὶ ἐπιδίδονται εἰς ἐργασίας δασικὰς καὶ ἀντηχεῖ εἰς τὰ δάση ὁ πέλεκυς τῶν ὄλοτόμων. Ἀφρίζοντες καταρράκται κινοῦσι τὸν νεροπρίονα καὶ ἐκ τῶν κορμῶν τῶν ἐλάτων καὶ τῶν πεύκων γίνονται αἱ χονδραὶ ἐκεῖναι σανίδες, αἱ φημιζόμεναι διὰ τὴν στερεότητά των.

‘Ο “Ασπρος ποταμὸς (’Αχελῶος), ὅστις διαρρέει τὴν δασώδη ἐκείνην ὁρεινὴν Θεσσαλίαν, τὴν καλουμένην ἔξ αὐτοῦ Ἀσπροπόταμον, κυλίει ἐπὶ μακρότατον διάστημα τὰ ἀφρίζοντα ὕδατά του, καὶ μετακομίζει τοὺς βαρεῖς ὅγκους τῆς ξυλείας, μέχρι τῶν ἐκβολῶν του. Νὰ τὸ ἐφαντάζοντο ποτὲ τὰ πελώρια ταῦτα δένδρα, ὅτι οἱ κορμοί των θὰ ἐταξίδευον μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ὅτι ἐκεῖ θὰ μετεβάλλοντο εἰς κομψὰ σταφιδοκιβώτια, ὅτι θὰ ἐδέχοντο εἰς τὴν ἀγκάλην των τὴν γλυκεῖαν σταφίδα καὶ θὰ ἐταξίδευον χάριν αὐτῆς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης;

’Αλλ’ ὁ μεγαλύτερος πληθυσμὸς τῶν ὄρεων εἶναι οἱ βλαχοποιμένες κτηνοτρόφοι. Μόλις ἀρχίσουν νὰ διαλύωνται αἱ χιόνες ἀναφαίνεται ἀφθονος χλόη καὶ πρασινίζουν αἱ κλιτύες καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων. Τότε οἱ βλαχοποιμένες ἐγκαταλείπουσι τὰς πεδιάδας, ὅπου εἶχον διαχειμάσει τὰ ποίμνια των καὶ ἀνέρχονται εἰς τὰ ὅρη.

Τὸ πρόβατον, τὸ νυσταλέον καὶ ἀποκοιμισμένον τοῦτο ζῶον, ἀλλάσσει καὶ αὐτὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Γίνεται ζωηρότερον, εὔκινητότερον, ὑψώνει τὴν κεφαλήν του καὶ μὲ λάμποντα βλέμματα στρέφεται πρὸς τὰ ὅρη, ὅθεν καταβαίνει ἡ ἔαρινὴ αὔρα. Αὐθορμήτως τὰ ποίμνια προβαίνουσι πρὸς τὰ ὅρη. ’Εάν τις ἥθελεν ἐμποδίσει τὴν πορείαν των, θὰ ἔβλεπεν ὅτι ταῦτα εἰς πεῖσμα τῶν ποιμένων καὶ τῶν κυνῶν θὰ ἐξηκολούθουν προχωροῦντα πρὸς τὰ ἄνω.

’Εκ τῶν κτηνοτρόφων, πολλοὶ δὲν ἔχουσι χωρία μὲ μονίμους κατοικίας, ἀλλὰ περιφέρονται μὲ τὰ ποίμνια

των ώς σκηνίται. Ἐνοικιάζουσι πολλοὶ μαζὶ μεγάλας
όδρεινάς περιφερείας καὶ ἐκεῖ στήνουσιν ἑκάστην ἄνοι-
ξιν τὰς σκηνάς των ἢ κατασκευάζουσι μικράς προ-
χείρους καλύβας ἐκ κλάδων. Τὰς καλύβας ταύτας
δύνομάζουσι «κονάκια».

Οσοι ἔχουν ταξιδεύσει ἀνὰ τὰ ὅρη, γνωρίζουσι βε-
βαίως τὴν φιλοξενίαν τῶν βλαχικῶν κονακίων. Οἱ ἄν-
θρωποι αὐτοί, μ' ὅλην τὴν πτωχείαν των, θυσιάζουσι
τὸν καλύτερον ἀμνόν, τὸ ὡραιότερον γάλα, τὴν παχυ-
τέραν γιασούρτην. Τοῦ στρώνουν δλόκληρον στιβάδα
πυκνομάλλων θερμῶν κουβερτῶν, τὰς ὅποιας ὑφαί-
νουσιν αἱ γυναῖκες των.

P. Δημητριάδου

ΤΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Ἄπ' ὅξω, ἀπ' τὰ ὀργώματα, γυρνοῦν οἱ ζευγολάτες,
ἡλιοκαμμένοι, ξέκοποι, βουβοί, ἀποκαμωμένοι,
μὲ τοὺς ζυγούς, μὲ τὰ βαριὰ τ' ἀλέτρια φορτωμένοι
καὶ σαλαγοῦν ἀπὸ μπροστὰ τὰ δύο καματερά τους
κι ἀργὰ τὰ βόϊδια περπάτουν καὶ ποῦ καὶ ποῦ μουγ-
κρίζουν.

Καλότυχοί μου χωριανοί, ζηλεύω τὴ ζωή σας,
τὴν ἀπλοϊκή σας τὴ ζωή, πώχει περίσσιες χάρες.
Μὰ πιὸ πολὺ τὸ μαγικὸ ζηλεύω γυρισμό σας
ὄντας ἢ μέρα σώνεται καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος.

K. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς χιονιᾶς ἥκουσα ἐνα μικρὸν θόρυβον, ὡς νὰ ἔρριπτον λιθάρια εἰς τὴν ὕελον τοῦ παραθύρου. Στρέφομαι καὶ βλέπω ἐνα σπουργίτην καθήμενον εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ παραθύρου. Ἐγνώριζα ἀπὸ ἀναγνώσεις, δτι τὰ πτηνὰ κάμνουν τοιαύτας ἐπισκέψεις ἐν καιρῷ χιονιᾶς, ἀλλὰ τὰς ἐθεώρουν ἀδυνάτους εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἀληθῶς αὐτὸς μοῦ ἐκτύπησε μὲ τὸ ράμφος του τὸ παράθυρον; ..... Τὴν ἀμφιβολίαν μου διέλυσε νέον ράμφισμα, τὸ δποῖον εἶδα. Καὶ τὸ πρᾶγμα μὲ συνεκίνησεν. Ὁ καημένος ὁ σπουργίτης μοῦ ἔκαμνε μίαν τιμητικὴν διάκρισιν, νὰ μὲ θεωρῇ ὡς ἀνίκανον νὰ τοῦ κάμω κακόν;

Ἐπλησίασα σιγὰ-σιγὰ εἰς τὸ παράθυρον. Ὁ σπουργίτης, ἀφοῦ ἐτίναξε τὰ πτερά του, ἔκαμε μικρὸν κίνημα ὅτισθιδρομήσεως. Ἐπειτα ἐστάθη καὶ μὲ ἡτένισε μὲ τὴν ἔντονον περιέργειαν, τὴν δποίαν ἔχει ἐνίοτε τὸ βλέμμα τῶν πτηνῶν. Ἀπεῖχα ἀπὸ τὸ παράθυρον δύο βήματα. Ὁ σπουργίτης ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ. Ἐπειτα ἔκαμε κίνημα τῆς κεφαλῆς ὡς ὑπόκλισιν. Ἀλλ' ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐξέτεινα τὸ χέρι πρὸς τὸν σύρτην, ὁ σπουργίτης ἐπέταξεν. Ἀδύνατον νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀγαθότητα.

* Ἐρριψα ψίχουλα εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, τὸ δποῖον εἶχεν ἥδη καθαρισθῆ ἀπὸ τὸ χιόνι, καὶ ἔκλεισα τὸ παράθυρον· μετ' ὄλιγον εἶδα τὸν σπουργίτην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ παράθυρον καὶ ν' ἀρχίσῃ νὰ

τρώγη λαιμάργως τὰ ψιχία. Ἐφοῦ δὲ ἐτελείωσεν, ἔκαμε νέαν ὑπόκλισιν, ἔπειτα ἐρράμφισε τὴν ὕελον καὶ ἐκίνει δεξιὸν καὶ ἀριστερὰ τὴν κεφαλήν. Ἄλλ' ὅταν ἐπλησίασα ν' ἀνοίξω, ἐπέταξε πάλιν φοβισμένος.

”Ερριψα νέα ψιχία εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παρα-

θύρου, ἔρριψα καὶ ἄλλα εἰς τὸ πάτωμα ὑπὸ τὸ παράθυρον καὶ ἐκάθησα εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἀφήσας ἀνοικτὸν τὸ παράθυρον. Δὲν ἐπέρασαν πολλὰ λεπτὰ καὶ ὁ σπουργίτης ἐπανῆλθε. Μετὰ διαφόρους δὲ δισταγμοὺς ἐπήδησε καὶ μέσα εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἔξηκολούθησε νὰ τρώγῃ τὰ σκορπισμένα εἰς τὸ πάτωμα ψιχία, ἀνήσυχος ὅμως πάντοτε καὶ ἔτοιμος νὰ πετάξῃ. Ἐπειτα μὲ ἓνα πτερύγισμα ἀνέβη εἰς τὸ γραφεῖόν μου καὶ ἐκεῖθεν ἐστράφη καὶ μὲ παρετήρει. Μὲ παρετήρει σχεδὸν πέντε λεπτά. Καὶ μοῦ ἐφάνη ὅτι εἰς τὰ μάτια του ὑπῆρχε μία λάμψις χαρᾶς. Ἀλλὰ μόλις ἐκινήθην, ἐπέταξε καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Οὕτε καὶ ἐγὼ ἡδυνάμην νὰ ἔχω τὸ παράθυρον περισσότερον ἀνοικτόν.

Ἐπερίμενα τὴν ἐπιοῦσαν, ἐπερίμενα καὶ τὴν μεθεπομένην ν' ἀκούσω τὸ ράμφισμά του εἰς τὸ τζάμι. Ἐπεθύμουν νὰ συνεχίσωμεν τὰς σχέσεις μας, νὰ γίνωμεν φίλοι. Τὰ στρουθία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχουν τὴν χάριν ὅλων τῶν μικρῶν πτηνῶν, ἐνθυμίζουν καὶ τὴν πραότητα καὶ ἀγαθότητα Ἐκείνου, ὅστις συχνὰ τὰ ἀνέφερεν εἰς τὰς παραβολάς του. Ἀλλὰ δὲν ἥλθε.

I. Κονδυλάκη

Ο ΚΡΟΙΣΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΛΩΝ

‘Ο Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ διὰ τοὺς ἀπείρους θησαυρούς του, ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ὁ εύτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου ὑπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεις πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

‘Ο Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πλούτη του ἦθελον θαμβώσει τοὺς ὄφθαλμούς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου “Ἑλληνος”. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ θησαυροί του, ἡρώτησε τὸν Σόλωνα ἂν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον εὔτυχέστερον αὐτοῦ. ‘Ο Σόλων ἀπεκρίθη, ὅτι ἐγνώρισε

τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

‘Ο Κροῖσος δυσαρεστηθείς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἔμέτρα τὴν εὔτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἡρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτόν, ἐὰν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εύδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων, ἐγνώρισα τοὺς Ἀργείους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα. Ἐτιμῶντο καὶ ἔθαυμάζοντο παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικήν των ἀγάπην καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραῖαν μητέρα των ἀφοσίωσίν των· ἀπέθανον δὲ θάνατον γλυκύτατον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

‘Ο ύπερήφανος Κροῖσος, δργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν:

— Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν λογαριάζεις καὶ ἔμε μεταξὺ τῶν εύδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς;

‘Ο Σόλων ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν καὶ ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἀριστα. Καὶ ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον: «Τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἀδηλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ ύπερηφανεύεται διὰ τὴν παροῦσαν εὔτυχίαν του· εύδαιμων ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειώνων εύδαιμόνως τὸν βίον του· διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δέ, πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγών, οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ βίου του».

Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονί-

σωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν. Δυσηρεστημένος ἀπέτεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπερηφάνεια καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροίσου ἐσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειον, τὴν πρωτεύουσάν του, τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυρούς του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος, ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του· διότι ὁ Κύρος διέταξε νὰ τὸν καύσωσι ζῶντα ἐνώπιόν του.⁹

Τὰ ξύλα ἡτοιμάσθησαν καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐνῷ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν ἀπελπισίᾳ τρίς: «Σόλων, Σόλων, Σόλων!»

‘Ο Κύρος ἤρωτησε τότε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὄποιον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο.

Τότε ὁ Κροῖσος διηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὄποιους παρὰ τοῦ Ἑλληνος ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει.

‘Ο Κύρος συνησθάνθη ὅλην τὴν ὁρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος. Φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχήσῃ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιβάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, εἰς τὸν ὄποιον ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὄποιαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ...

Λ. Μελᾶ

Ο ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ Ο ΦΙΝΤΙΑΣ

‘Ο Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἥσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορείου Σχολῆς· ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

‘Ο Φιντίας κατηγορηθεὶς ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἀλλ’ ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἔζητησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν’ ἀπομακρυνθῇ ἐπί τινας ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. ‘Υπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ’ αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἐὰν αὐτὸς κατὰ τὴν ὡρισμένην ἡμέραν δὲν ἥθελεν ἐμφανισθῆναι.

‘Ο τύραννος ἦτο πεπεισμένος, ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὔρῃ ὁ Φιντίας, ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτη εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἂν παρουσιάσῃ ἄλλον, ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη ὅμως ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἔκπληξις ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμωτήριον τὸν Δάμω-

να, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

‘Ο Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἀντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του, τὰ δὲ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

’Αλλ’ ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. “Οθεν, ὅτε ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμις, εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

“Ολος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε, καὶ δικαίως, κατὰ τῆς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἔτοιμον ἥδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος μειδιᾷ ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνον ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμήν, καθ’ ἥν διὰ τῆς ἴδικῆς του ζωῆς ἥλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ’ ἡ χαρά του δὲν ἥτο πλήρης, διότι γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

‘Ἐπὶ τέλους ὁ δήμιος ἔτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμὴ ἐπίκειται, ὅτε ἔξαίφνης κραυγαὶ θορυβώδεις ἀκούονται λέγουσαι: «Ο Φιντίας, ὁ Φιντίας!» Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέ-

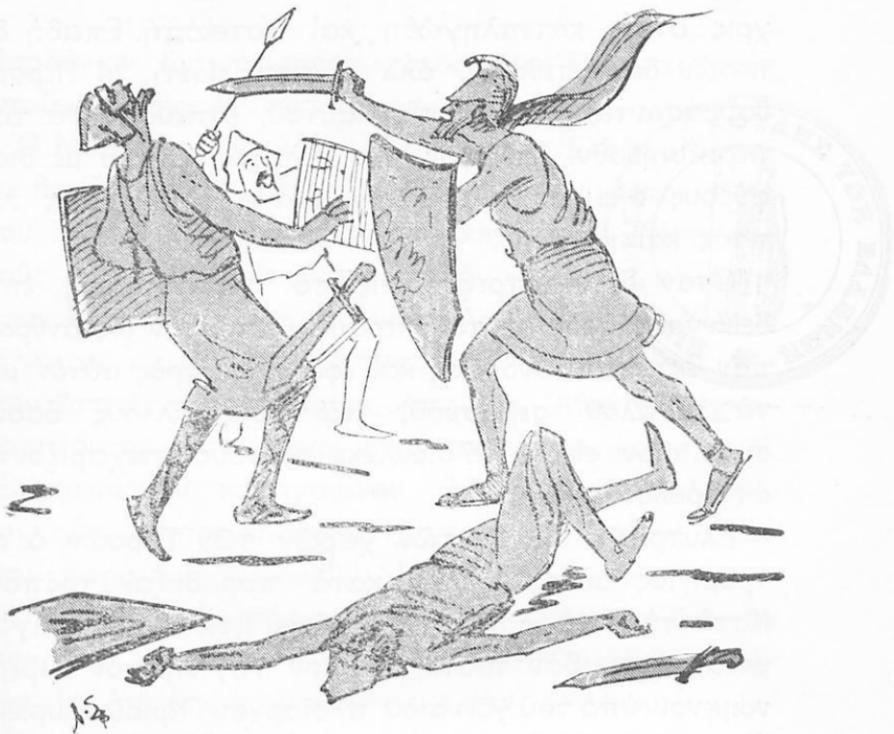
λεκυν τοῦ δημίου. Ἀλλ' ὁ Δάμων διαφιλονικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ως ἀνήκουσαν ἥδη εἰς αὐτόν. Οἱ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἄρνησίν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληρόκαρδος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὑψός καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὅποιας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῆ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὑπαρξίν τοιούτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὅποιον δὲ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ καὶ, χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ως χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς φιλίας των.

Λ. Μελᾶ

ΠΥΘΕΑΣ Ο ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ

Περὶ τὸ 430 πρὸ Χριστοῦ, κατὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους, δὲ στόλος τοῦ Ζέρξου, ἐκπλεύσας ἐκ τῆς Θέρμης, τῆς σημερινῆς Θεσσαλονίκης, ἐπεμψε δέκα ταχυπλοώτατα πλοῖα εἰς τὴν Σκίαθον. Ἐνταῦθα ἐστάθμευον τρία πολεμικὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἐν Τροιζήνιον, ἐν Αἴγινητικὸν καὶ ἐν Ἀθηναϊκόν, ως προφυλακὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου, τοῦ εὐρισκομένου εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εύβοίας. Οἱ ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων ἴδόντες τὰ περσικὰ πλοῖα ἐτράπησαν εἰς φυγήν.

Καὶ τὸ μὲν Τροιζήνιον διώξαντες ἀμέσως ἐκυρίευσαν οἱ Πέρσαι, τὸ δὲ Ἀθηναϊκὸν φεῦγον ἔξωκειλεν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ. Καὶ τὸ μὲν σκάφος ἐκυρίευσαν οἱ Πέρσαι, τοὺς δὲ ἀνθρώπους δὲν ἥδυνήθησαν, διότι ὅταν ἔξωκειλε τὸ πλοῖον, οἱ Ἀθηναῖοι πηδήσαντες εἰς τὴν ξηράν ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλὰ τὸ Αἰγινητικὸν τὸ ἐκυρίευσαν οἱ Πέρσαι μετὰ κόπου πολλοῦ, διότι ἐντὸς αὐτοῦ ἦτο ὁ Πυθέας ὁ Αἰγινήτης, ἀνὴρ ἀνδρειότατος. Ἔνω δὲ εἶχεν ἥδη κυριευθῆ τὸ πλοῖον ύπὸ τῶν ἔχθρῶν, αὐτὸς μόνος ἀντεῖχε λυσσωδῶς μαχόμενος, μέ-

Ο βύτωρος; Ἀναγν. Ε'. Λημοτ. Λ. Ι. Κοντογιάννη. Έκδ. Ι"

6

χρις ὅτου κατεπληγώθη καὶ κατεκόπη. Ἐπειδὴ δὲ πεσὼν δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἀνέπνεεν εἰσέτι, οἱ Πέρσαι θαυμάσαντες τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, ἔσπευσαν νὰ τὸν περιποιηθοῦν. Ἡλειφον τὰς πληγὰς αὐτοῦ μὲ διαφόρους ἀλοιφὰς καὶ ἔδενον αὐτὰς μὲ λωρίδας λεπτὰς καὶ καθαράς.

”Οταν δὲ ἐπέστρεψαν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐπε-
δείκνυον αὐτὸν εἰς τὸν περσικὸν στρατὸν ὡς ἄνθρω-
πον ἔκτάκτου ἀνδρείας καὶ ἐφέροντο πρὸς αὐτὸν με-
τὰ μεγάλου σεβασμοῦ, ἐνῷ τοὺς ἄλλους ὅσους
συνέλαβον εἰς τὸ πλοῖον ἐκεῖνο, τοὺς μετεχειρίζοντο
ὡς δούλους.

Ἐλυτρώθη δέ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Περσῶν ὁ ἀτρόμητος οὗτος Ἐλλην κατὰ παράδοξον τρόπουν. Κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίᾳν, ἥτις ἔγινεν ὀλίγον μετὰ τὸ συμβάν τοῦτο, πλοιοῖν Αἰγινητικὸν κυβερνώμενον ὑπὸ τοῦ γενναίου πλοιάρχου Κριοῦ ἐκυρίευσε τὸ Σιδώνειον ἐκεῖνο πλοιοῖν, τὸ ὄποιον εἶχε κυριεύσει ἄλλοτε τὸ Αἰγινητικὸν πλοιοῖν, ἐνθα εύρισκετο ὁ Πυθέας. Καὶ τοιουτοτρόπως σωθεὶς ὁ ἀνδρεῖος οὗτος ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὴν Αἴγιναν, τιμώμενος καὶ θαυμαζόμενος, ὑπὸ πάντων μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Ο ΛΥΚΙΔΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ

³Αφοῦ δὲ Ζέρξης, ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἐνικήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα κατὰ τὸ 480 π. Χ., ἔφυγεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ. ⁴Αφῆκεν ὅμως εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν

Μαρδόνιον δ ἀ νὰ νικήσῃ αὐτὸς τοὺς "Ελληνα", τοὺς ὅποίους ὁ ἴδιος δὲν κατώρθωσε νὰ νικήσῃ.

Ο Μαρδόνιος νομίζων, ὅτι ὅλη ἡ Ἑλλὰς πάραυτα θὰ ἐκυριεύετο, ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι ἔγινοντο φίλοι του ἕστειλε διαφόρους ἀνθρώπους, ὅπως πείσῃ αὐτοὺς νὰ μὴ λάβουν μέρος εἰς τὸν πόλεμον, νὰ ἀφῆσουν δὲ αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἄλλους "Ελληνας καὶ νὰ τοὺς καθυποτάξῃ. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἕστειλεν εἰς Σαλαμῖνα, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἔγκατταλιπόντες τὰς Αθήνας εἶχον καταφύγει, καὶ τ να ἔξ Ἑλλησπόντου καταγόμενον, Μουριχίδην καλούμενον οὗτοι παρουσιασθεὶς εἰς τοὺς Ἀθηναίους εἴπεν ὅσα παρὰ τοῦ Μαρδονίου εἶχε διαταχθῆ νὰ εἴ. η.

Οι Ἀθηναῖοι θεωρήσαντε, αὐτὰ προσβλητικὰ διὰ τὴν πατρίδα ων, οὐδὲ νὰ τὰ ἀκούσωσι κἄν ἥθελον. Μόνον εῖς, Λυκίδης ὀνομαζόμενος, ε πεν, ὅτι ἐνόμιζε συμφέρον νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Οι Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ταῦτα τόσον ὡργίσθησαν, ὡστε περικυκλώσαντες τὸν Λυκίδην κατελιθοβόλουν αὐτόν. Θορύβου δὲ πολλοῦ γενομένου, ἔμαθον τὸ πρᾶγμα καὶ αἱ γυναῖκες. Τόσον δὲ ἄνανδρος καὶ προσβλητικὴ διὰ τὰς Ἀθήνας ἐφάνη εἰς αὐτὰς ἡ διαγωγὴ τοῦ Λυκίδου, ὡστε ἐξοργισθεῖσαι καὶ αὐταὶ ὡρμησαν εἰς τὴν οἰκ αν τοῦ Λυκίδου καὶ λιθοβολοῦσαι ἐφόνευσαν τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

Χαρ. Παπαμάρκου

ΦΩΚΙΩΝΟΣ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ Α ΑΓΓΕΛΙΑ ΠΡΟΣ
ΤΟΝ ΥΙΟΝ

Φωκίων, δι περίφημος στρατηγὸς τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του ἀδίκως εἰς θάνατον. "Οτε δὲ ἔμελλε νὰ πή πίη τὸ θανατηφόρον

δηλητήριον, ἡρωτήθη ὑπό τινος ἃν παραγγέλλῃ τι εἰς τὸν υἱόν του. «Μάλιστα», εἶπεν ὁ Φωκίων, «παραγγέλλω εἰς τὸν υἱόν μου, νὰ λησμονήσῃ ἐντελῶς τὸ δηλητήριον τοῦτο, τὸ ὅποιον σήμερον ἡ πατρὶς ποτίζει τὸν πατέρα αὐτοῦ· νὰ ὀγκαπᾶ ἐξ ὅλης ψυ-

χῆς καὶ καρδίας αὐτὴν καὶ νὰ θυσιάζεται εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ μετὰ μεγίστης προθυμίας ὑπέρ τῆς εὐδαιμονίας, τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς».

Χαρ. Παπαμάρκου

ΤΟ ΔΩΡΟΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ

”Ητο παραμονὴ τῆς πρώτης Ιανουαρίου. Ο Γεώργιος, μικρὸς δωδεκαετὴς ύπηρέτης τοῦ κυρίου Λουκοπούλου, ἦτο πολὺ κουρασμένος ἀπὸ τὴν ἔκτακτον ἐργασίαν τῆς ἡμέρας.

”Ετριψε καὶ ἐκαθάρισεν ὅλα τὰ σκεύη τῆς οἰκίας· ἐβοήθησε τὴν οἰκοδέσποιναν, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του, εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν γλυκισμάτων· ἐμοίρασε πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τῆς οἰκίας· ἐστρωσε τὴν τράπεζαν τοῦ δείπνου· ἐδείπνησε καὶ αὐτὸς καὶ ἴκαθησε κατάκοπος εἰς μίαν γωνίαν τοῦ μαγειρείου.

”Ητο μελαγχολικός. Τὰ ὀλίγα χρήματα, τὰ ὄποια ἔχαρισαν εἰς αὐτὸν οἱ γνώριμοι τῆς οἰκίας, δὲν ἤσαν ίκανὰ νὰ τὸν χαροποιήσουν. Οὔτε δὲ ίδιος ἐγνώριζε τὴν αἰτίαν τῆς μελαγχολίας του.

”Ηκουεν εἰς τὴν αἴθουσαν σαλπίζοντα καὶ τυμπανίζοντα καὶ θορυβοῦντα τὰ παιδία τῆς οἰκογενείας, τὰ ὄποια ἔλαβον ἥδη τὰ δῶρα τῆς πρωτοχρονιᾶς, ἀλλ’ ἡ μικρά του καρδία δὲν ἤδυνατο νὰ χαρῇ. Εἶχεν ἐπὶ τῶν γονάτων του κομψὸν καινουργῆ πίλον, δῶρον τῆς κυρίας του, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἡ θέα δὲν ἤδυνατο νὰ ίλαρύνῃ τὸ πρόσωπόν του.

Τί εἶχεν; Ἐνεθυμεῖτο τὴν μικρὰν νηπιακήν του ἡλικίαν καὶ τὸν πατρικὸν οἴκον του. Ὁ πατέρης του, πτωχὸς χωρικός, μὴ ἐπαρκῶν εἰς συντήρησιν συζύγου καὶ τριῶν τέκνων—τοῦ Γεωργίου καὶ δύο κορασίδων—τὸν εἶχε τοποθετήσει εἰς Ἀθηναῖον καταστηματάρχην ἀντὶ πεντήκοντα δραχμῶν τὸν μῆνα. Ἡ νέα ζωὴ τοῦ Γεωργίου ἦτο ἀθλία. Ζηρὸς ἄρτος καὶ δλίγαι ἔλαιαι ἢ τυρὸς ἀπετέλουν τὴν τακτικὴν τροφήν του. Καὶ ἐπὶ τρία ἔτη ἔζη πεινῶν καὶ γυμνητεύων, ἐνίστε δὲ καὶ δερόμενος ἀπὸ τὸν βάναυσον κύριόν του.

Καὶ δὲν ἥρκεσεν αὐτό. Μίαν ἡμέραν μικρὸς συμπατριώτης του ἔφερεν εἰς αὐτὸν τὴν μαύρην εἰδησιν, ὅτι αἱ δύο μικραὶ του ἀδελφαὶ ἀπέθανον ἐξ εὐλογίας ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος καὶ ἡ μήτηρ του ἦτο βαρέως ἀσθενής. Δὲν ἐπρόφθασε νὰ κλαύσῃ τὰς ἀδελφάς του, τὰς ὁποίας τόσον ἡγάπα ὁ πτωχὸς καὶ τοσάκις εἶχε νανουρίσει εἰς τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν των, καὶ μανθάνει, ὅτι ὁ πατέρης του ἐφονεύθη εἰς μίαν συμπλοκὴν μετ' ἄλλων χωρικῶν. Καὶ ἡ μήτηρ του κατάκειται πάντοτε.....

Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ εἶδεν αἴφνης μίαν πρωΐαν ὁ Γεώργιος ἐμφανιζομένην ἐνώπιόν του τὴν γραῖαν θείαν του, ἀδελφὴν τοῦ πατρός του, τὴν κυρὰ Βαγγελήν.—Καημένο παιδί, τοῦ εἶπε, καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ κατεφίλει μετὰ δακρύων τὴν ἀκτένιστον κεφαλήν του. Πεντάρφανο ἀπέμεινες· ἀπέθανε καὶ ἡ μάνα σου!

Καὶ τὸν ἔσφιγγεν εἰς τὴν ἀγκάλην της.

—”Ελα, πᾶμε, προσέθηκε.

—Ποῦ θὰ πᾶμε, θεία; ήρώτησεν ό μικρός όρφανός. Εἰς τὸ χωρίον; Καὶ ἐσκίρτησεν ἡ καρδία του.

—”Οχι, Γεωργάκη μου, θὰ ἔλθης νὰ καθήσῃς μαζί μου. Καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν κύριόν του, ὅστις μὲ ἀπάθειαν ἴστατο πλησίον των, εἶπε:

—Τὸ παιδὶ τὸ παίρνω. Σοῦ χαρίζομεν καὶ τὸν μισθὸν τῆς χρονιᾶς.

—Οσο δι’ αὐτὸν χάριν μοῦ κάμνετε, κυρία. Δὲν εἶναι προκοπή ἀπ’ αὐτὸν τὸ παιδί. Οὔτε τὸ ψωμί του δὲν βγάζει. Ἀς πάη στὸ καλό.

Τοιουτοτρόπως ὁ Γεώργιος κατώκησε μετὰ τῆς θείας του. Ἐκείνη μετέβη δι’ ὀλίγας ήμέρας εἰς τὸ χωρίον, ἐπώλησε τὴν πενιχρὰν κληρονομίαν τοῦ ἀνεψιοῦ της καὶ ἔφερεν εἰς Ἀθήνας τὰ ὀλίγα χρήματα, τὰ δόποια ἔλαβεν. Ἄλλὰ ἡ θεία ἦτο πτωχή, τὰ χρήματα τοῦ ἀνεψιοῦ ὀλίγα καὶ μετ’ ὀλίγον καιρὸν ἤναγκάσθησαν καὶ οἱ δύο νὰ ζητήσωσιν ἐργασίαν. Ἐκείνη μὲν διωρίσθη ἐπιστάτρια σχολείου, αὐτὸς δὲ ἐτοποθετήθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Λουκοπούλου.

Ἡτο λοιπὸν ὁ Γεώργιος μελαγχολικὸς τὴν παραμονὴν τῆς πρωτοχρονιᾶς. Ἐνεθυμήθη τὴν παιδικήν του ἡλικίαν, τὴν πατρικήν του καλύβην, τοὺς καλούς του γονεῖς μὲ τὰ μικρὰ δῶρά των κατὰ τὴν ήμέραν αὐτήν. Ἐνεθυμεῖτο τὰς μικράς του ἀδελφὰς καὶ τὴν γραῖαν θείαν του, ἥτις ἀπὸ δέκα ἥδη ήμερῶν κατέκειτο ἀσθενής εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Μίαν βροχερὰν ἑσπέραν τοῦ χειμῶνος ἡ διευθύντρια τοῦ σχολείου τὴν ἔστειλε νὰ συνοδεύσῃ μίαν μαθήτριαν εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ ἡ ἀσθενής γραῖα ἐπανῆλθεν εἰς τὸ σχολεῖον μὲ πυρετόν. Ποϊος εἶχεν ὅρεξιν καὶ τόπον καὶ καιρὸν νὰ τὴν νοσηλεύσῃ; Τὴν ἔστειλαν λοιπὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

‘Ο Γεώργιος εἶχε τρεῖς ήμέρας νὰ ἴδῃ τὴν θείαν του καὶ λαβὼν ἄδειαν παρὰ τῶν κυρίων του ἔδραμεν

εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἡθελε νὰ εὐχηθῇ τὴν θείαν διὰ τὸν νέον χρόνον, ἢ σθάνετο δὲ τὸ ἔρημον καὶ τὴν ἀ-

νάγκην τῶν θερμῶν φιλημάτων τῆς θείας. Τί ἄλλο ἀπό τὰ φιλήματα καὶ τὰς θωπείας τῆς γραίας θὰ τοῦ ἐνε-

θύμιζε τὸν πατέρα, τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς του;

’Αλλ’ ἡ νὺξ τῆς παραμονῆς παρῆλθεν ὄλοκληρος καὶ ὁ Γεώργιος δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν κυρίων του.

—Τί νὰ ἔγινεν αὐτὸ τὸ παιδί; ἔλεγεν ὁ κ. Λουκόπουλος.

—Φοβοῦμαι, ἀπήντα ἡ κυρία, μήπως ἐπῆγεν εἰς κανὲν καφενεῖον, ὅπου παίζουν ἀπόψε χαρτιά. Δὲν ἔκοιταξα μήπως μᾶς λείπει καὶ τίποτε.

‘Ο μικρός των ὑπηρέτης δὲν ἔπαιζε. Διὰ τῶν ὀλίγων χρημάτων του ἡγόρασεν ὀλίγας καραμέλας· ἔγνωριζεν, ὅτι ὠφελοῦν διὰ τὸν ἄσχημον βῆχα τῆς θείας του καὶ ἔτρεξε νὰ τὰς φέρῃ εἰς τὸ νοσοκομεῖον.

—Πῶς είναι; ἡρώτησε τὴν νοσοκόμον, τὴν ὅποιαν συνήντησεν εἰς τὸν διάδρομον.

—Καλὰ ποῦ ἤλθες, ἀπήντησεν ἕκείνη, ἡ θεία σου ἔβαρυνε. “Ολην τὴν ήμέραν σ’έζήτει. Τώρα.....

‘Ο Γεώργιος δὲν ἐστάθη ν’ ἀκούσῃ. ’Ἐτρεξεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς θείας του καὶ τώρα ἴστατο πρὸ τῆς κλίνης της ἄφωνος καὶ τρέμων. ’Εκείνη τὸν ἔθεωρει μὲν μὲ τὸ ἀπλανὲς βλέμμα της, ἀλλὰ δὲν τὸν ἔβλεπε.

“Οταν μετ’ ὀλίγον συνῆλθεν, ἀνεφώνησε:

—Καλῶς ἤλθες, παιδί μου!

Καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της μικρὰν δέσμην παλαιῶν καὶ κιτρινισμένων χαρτιῶν τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Γεώργιον καὶ εἶπε:

—Πάρε τα αὐτά.... καὶ φύλαξέ τα.....Είναι τοῦ παπποῦ σου.... Νὰ μάθης γράμματα.... νὰ τὰ διαβάσης μόνος σου.

Τὴν ἐπομένην πρωίαν ὁ Γεώργιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν κομίζων καὶ τὸ τελευταῖον δῶρον τῆς θείας του. Οἱ ὀφθαλμοί του ἥσαν κατακόκκινοι ἀπὸ τὰ δάκρυα.

— Ποῦ ἥσουν χθὲς ὅλην τὴν νύκτα; τὸν ἡρώτησεν ὁ κύριός του. Καὶ διατί κλαίεις;

— Ἡμουν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, κύριε, ἀπήντησε μὲ δειλίαν ὁ μικρός ἀπέθανεν ἡ θεία μου.....

— Καημένο παιδί....

Καὶ πλησιάσας ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἔθωπευσε τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου.

Ἡ καρδία τοῦ μικροῦ ἐσκίρτησεν ἐξ ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης· λαβὼν θάρρος, εἶπεν εἰς τὸν κύριόν του:

— Κύριε, ἥθελα νὰ σᾶς ζητήσω μίαν χάριν....

— Τί θέλεις, παιδί μου;

— Ἡθελα νὰ μὴ μοῦ δίδετε μισθόν..

— Πῶς; χάρισμα θὰ μὲ δουλεύῃς; Δὲν γίνεται.

— Ἡθελα νὰ πηγαίνω εἰς τὸ σχολεῖον.... νὰ μάθω γράμματα..... καὶ νὰ ἐργάζωμαι ὅταν εὔκαιρῶ.

— Νὰ μάθης γράμματα; Ἄς είναι. Πῶς σοῦ ἥλθεν αὐτὴ ἡ ἴδεα;

— Θέλω νὰ διαβάσω κάτι χαρτιά, που μοῦ ἔχαρισε χθὲς ἡ καημένη ἡ θεία μου.

— Τί χαρτιά; Φέρε τα νὰ σοῦ τὰ διαβάσω ἐγώ.

Τὸ παιδίον ἐστάθη μίαν στιγμὴν ἀκίνητον. Δὲν ἐγνώριζε τί νὰ κάμη. Νὰ ἀρνηθῇ εἰς τὸν κύριόν του, ὅστις τὸν ἔτρεφε; Νὰ λησμονήσῃ τὴν ρητὴν παραγγελίαν τῆς θείας του;

—Κύριε, εἶπε, τέλος, ή θεία μου μοῦ παρήγγειλε νὰ τὰ διαβάσω μόνος μου.

—Καλά σοῦ παρήγγειλε, παιδί μου. Νὰ πᾶς εἰς τὸ σχολεῖον.... Νὰ πᾶς.

Μετὰ ἐν ἑτοῖς ὁ Γεώργιος προσεπάθησε νὰ ἀναγνώσῃ τὰ κίτρινα ἔγγραφα τῆς θείας του. Εἰς τὸ μικρὸν δωμάτιόν του, ὑπὸ τὸ φῶς μικρᾶς λάμπας, ἔξεδίπλωσε μὲ σεβασμὸν τὴν δέσμην καὶ ἡρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ. Ἐπροχώρει μετὰ μεγάλης δυσκολίας. Τὸ γράψιμον ἦτο πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ δόποιον ἔμαθεν. Εἰς πολλὰ μέρη τὸ χρῶμα τῆς μελάνης δὲν διεκρίνετο διόλου· μερικὰ τεμάχια ἦσαν κατεστραμμένα ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν.

Ἐχάραξεν ἡ αὐγή, ὅταν ὁ Γεώργιος μὲ κόπους πολλούς εἶχε τελειώσει τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἔγγραφων. Ἀλλὰ πόσα πράγματα δὲν ἔμαθεν αὐτὴν τὴν νύκτα. Καὶ πόσον ὑπερήφανος ἦτο δι' αὐτό. Ἡσαν ἐπίσημα ἔγγραφα ἀπὸ τοὺς Στρατηγοὺς καὶ τοὺς Κυβερνήτας τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ ἐβεβαίωναν, ὅτι διάπτυος του ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα μὲ καρτερίαν καὶ γενναιότητα θαυμαστήν. Εἶχε πληγωδῆ δίς. Εἶχε θυσιάσει τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς πατρίδος. Ἡτο τέλος ἀπὸ τοὺς πλέον ἐκλεκτοὺς πατριώτας.

—Μὲ τοιοῦτον οἰκογενειακὸν ὄνομα, ἐσκέπτετο ὁ Γεώργιος, ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ μείνω ἀπλοῦς ὑπηρέτης. Πρέπει νὰ μάθω γράμματα πολλὰ καὶ νὰ φανῶ καὶ ἐγὼ χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα μου.

Καὶ πράγματι προώδευσεν εἰς τὰ γράμματα πάρα πολύ. "Οταν ἐτελείωσε τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον, εἰργάζετο εἰς ἓν συμβολαιογραφεῖον καὶ ἐφοίτα εἰς τὸ Γυμνάσιον. Καὶ ὅταν ἐτελείωσε καὶ αὐτό, ἐλαβε μέρος εἰς ἓνα διαγωνισμόν, ἐπρώτευσεν, ἐλαβε μίαν ὑποτροφίαν καὶ μὲ αὐτὴν συνετηρεῖτο καὶ ἐσπούδασε τὴν ἱατρικήν. Γενόμενος ἱατρὸς διεκρίθη εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐτιμᾶτο παρὰ πάντων ὡς καλὸς ἐπιστήμων καὶ καλὸς πατριώτης.

Αρ. Κουρτίδου

Ο ΚΟΥΚΚΟΣ

Ίδού ἓν προνομιοῦχον πλάσμα τοῦ Θεοῦ· κορφολογεῖ τὴν ἄνοιξιν τὸ τραγούδι, δίχως νὰ τὸν βαρύνῃ καμμία ὑποχρέωσις· ἀκόμη καὶ τ' αὐγά του ὁλοι κλώθουν, τὰ ξεκλώθουν, βγάζουν τὰ πουλιά του, τὰ ταΐζουν, τὰ ποτίζουν. Διότι, ὡς γνωστόν, ὁ κούκκος πετᾷ τὰ αὔγα του εἰς τὰς φωλεὰς τῶν ὄλλων πουλιῶν καὶ ἀφήνει εἰς αὐτὰ τὴν φροντίδα των.

Ἡ λαϊκὴ φαντασία πολλὰς ἴστοριας ἔπλασε διὰ τὸν κούκκον. Πρῶτα-πρῶτα, ἀδύνατον νὰ πείσετε χωρικὸν ὅτι δὲν ταξιδεύει ἔφιππος. Τὸ ὄλογό του εἶναι ἓν μεγάλον ἀόρατον πουλί, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι γνωστὸν μὲ ὄλλο ὄνομα, παρὰ ὡς «κουκκάλογο». Τὸν Μάρτιον ἔρχεται εἰς τὰ μέρη μας ὀλίγας ἡμέρας ἐνωρίτερον τοῦ κούκκου, καὶ ἡ παράδοσις λέγει ὅτι τὸ στέλλει ὁ ἀφέντης του ὁ κούκκος διὰ νὰ ἔξετάσῃ ὃν ἥλθεν ἡ ἄνοιξις εἰς τὰ βουνά. Τὸ «κουκκάλογο» περιπλανᾶται ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰ πλάγια καὶ ἔπειτα ἐπιστρέφει διὰ νὰ μεταφέρῃ τὸν καβαλάρη του.

Ποτὲ ὁ κοῦκκος δὲν κάθεται ὅπου καὶ ὅπου διὰ νὰ τραγουδήσῃ τὴν ἄνοιξιν· ἔχει ὥρισμένους λόφους καὶ ὥρισμένα δένδρα, ἀκόμη κοὶ ὥρισμένους κλάδους, κατὰ τοὺς χωρικούς. Εἰς ἓνα λόφον ἀντίκρυ ἀπὸ τὸ στίτι μου ἦτο ἐν γηραλέον πουρνάρι, εἰς τὸ ὄποιον ἥρχιζε κανονικῶς τὸ λάλημά του τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Κάποτε ὁ βοριάς ἔσπασε τὸ πουρνάρι καὶ ἔκτοτε ὁ κοῦκκος δὲν ἐνεφανίσθη πλέον εἰς τὸν λόφον, μολονότι γύρω του εἶναι καὶ ἄλλα πουρνάρια.

Λέγουν ἀκόμη ὅτι εἶναι τόσον ὑπερήφανος, ὥστε μίαν φορὰν νὰ τὸν ἀποδοκιμάσουν εἰς ἐν μέρος, δὲν ξαναπατᾶ πλέον. Κάποιος γεωργὸς μοῦ ἔλεγεν, ὅτι δίπλα ἀπὸ τὸ καλύβι του ἥρχετο χρόνια καὶ χρόνια ἔνας κοῦκκος καὶ τὸν ἔχαιρέτιζε πρωὶ - πρωί. Ἀλλὰ μίαν φορὰν τὸν ἐπετροβόλησε καὶ ἔκτοτε δὲν ἐνεφανίσθη πλέον.

—Διατὶ τὸν ἐπετροβόλησες; τὸν ἥρωτησα.

—Μοῦ κόμπωνε τὰ παιδιά μου.

Γενικὴ πρόληψις ὑπάρχει, ὅτι ἄμα ἀκούστης τὸν κοῦκκον πρωὶ-πρωὶ νηστικός, θὰ κομπωθῆς, θὰ αἰσθανθῆς δηλαδὴ εἰς τὸν λαιμόν σου στενοχωρίαν, ἡ ὄποια θεωρεῖται ως «ἀναποδιά». Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ τὴν ἄνοιξιν φροντίζουν νὰ μὴν ἀκούσουν τὸν κοῦκκον νηστικοί.

Τόσον ἡ λαϊκὴ παράδοσις θεωρεῖ τὸν κοῦκκον ως προνομιοῦχον, ὥστε νὰ παραδέχεται ἀκόμη ὅτι ὁ Δημιουργὸς καὶ ἴδιαιτέραν τροφὴν ἐδημιούργησε δι᾽ αὐτόν. «Ἐν μικρὸν φυτόν, τὸ ὄποιον φυτρώνει καὶ σταφυλιάζει τὸν Ἀπρίλιον, εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «σταφύλι τοῦ κούκκου».

—Μὰ εἶδατε νὰ τρώγη ἀπὸ αὐτὸ τὸ σταφύλι ὁ κοῦκκος; ἡρώτησα κάποτε ἐνα βοσκόν.

—Ἀκοῦς, τὸν βλέπομεν..... Μήπως τρώγει τίποτε ἄλλο!.....

Δύσκολον πρᾶγμα νὰ πείσῃς χωρικόν, ὅτι ὁ κοῦκκος εἶναι ἀδικαιολόγητος χασομέρης, ἐπιβλαβῆς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν πουλιῶν. Διὰ τὴν ἀτυχῆ τρυγόνα μάλιστα· αὐτὴ εἶναι «τεμπέλα». δὲν ἐπιμελεῖται τὴν γένναν της ὅπως πρέπει, ἀλλὰ στρώνει ὀλίγα ξυλάκια, τὰ δποῖα εἶναι δλη ἥ φωλεά της.

—Μὰ αὐτὴ ἐπὶ τέλους, ἔλεγα εἰς τὸν γέροντα μυλωνᾶν τοῦ χωριοῦ, κάνει μιὰ φωλιά, κλώθει μόνη της τὰ αὔγα της καὶ τραγουδᾷ τὴν ἄνοιξιν.....

—Δὲν σοῦ λέω ὅχι.... Καὶ αὐτὴ καὶ τὸ ἀηδόνι τραγουδοῦν, ἀλλ' αὐτὰ πρέπει νὰ δουλεύουν κιόλα....

—Καὶ ὁ κοῦκκος, γιατί νὰ μὴ δουλεύῃ;.....

—Γιατὶ αὐτὸς φέρει τὴν ἄνοιξιν.. Νὰ ἥξερες πῶς πηδάει ἥ καρδιά μας, ἀμα τὸν ἀκούομεν ἥμεῖς ἔδῶ....

‘Αλήθεια, τί εὐαγγέλιον καλωσύνης καιροῦ, ἀληθινὴ σάλπιγξ Θεοῦ εἶναι τὸ λάλημα τοῦ κούκκου εἰς τὰ μέρη μας! ’Ανθρωποι, βώδια, ἄλογα, ἀλέτρια χύνονται εἰς τὸν κάμπον καὶ ξεκλειδώνουν τὴν γῆν. ‘Η φωνὴ του ταράσσει τὴν σιωπηλὴν ἐρημίαν εἰς τὸ τέλος περίπου τῆς παλαιᾶς συγκομιδῆς· εἶναι ἥ ἐπαγγελία τῆς νέας ἐσοδείας τῶν χωραφιῶν, ὁ μακρινὸς ἔχος τῶν ἐρχομένων ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ προβάτων μὲ τὸ νόστιμον γάλα καὶ τὰ ἄφθονα μαλλιά.

Στ. Γρανίτσα

Ο ΠΕΥΚΟΣ

"Ἐνας πεῦκος μὲς στὸν κάμπο
γέρασε ὁ φτωχός.
Στέκει ἐκεῖ πρωὶ καὶ βράδυ
μοναχός.

"Ἐχασε μεγάλους κλώνους,
ἔμαθε πολλά.
Ζῆ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

"Ἀκυσε τὰ καριοφίλια,
εἶδε ἀρματωλούς,
πέρασε πολέμους, μιτόρες,
κεραυνούς.

Μὰ βαστάει σὰν παληκάρι
ὅσο κι ἄν γερνᾶ
κι ἀγναντεύει πέρα ώς πέρα
τὰ βουνά.

Zach. Παπαντωνίου

Ο ΙΑΤΡΟΣ

Αύτὸ συνέβη κατὰ τὸ τέλος τοῦ μικρασιατικοῦ πολέμου, ὅταν οἱ ἔχθροὶ ἐνίκησαν τὸν στρατόν μας καὶ μὲ λύσσαν κατεδίωκον τοὺς νικημένους.

Ἡ ύποχώρησις ὡμοίαζε πρὸς φυγὴν, ἀλλὰ καὶ φεύγοντες ἐμαχόμεθα· ὁ ἔχθρὸς ἐπίεζεν ἡμᾶς ἀπὸ ὅλας τὰς πλευράς. "Ολος ὁ στρατὸς παρουσίαζε τὸ θέαμα τρομερᾶς ἀκαταστασίας. Πυροβολικόν, μεταγωγικά, πεζικόν, ὅλα αὐτὰ ἐστενοχώρουν ἀλληλα καὶ ηὗξανον τὸν πανικόν.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ ιατρὸς ἦτο ἀπησχολημένος εἰς τὸ νοσοκομεῖον του, ὅπισθεν τοῦ λόφου, ὅπόθεν τίποτε δὲν ἐφαίνετο καὶ ὅπου ἤκουετο μόνον ἡ βοή τῆς φοβερᾶς ἀνθρωποσφαγῆς.

Ἄδιακόπως διεκόμιζον ἐκεī τραυματίας καὶ αὐτός, ἐπιδένων τὰ τραύματα, τοὺς παρηγόρει καὶ τοὺς καθησύχαζε μὲνα λόγον συμπονετικόν. Εἶχε βοηθούς δύο μόνον νεαροὺς νοσοκόμους. Οἱ ίδιοι δὲν ἐγνώριζε τί ἦτο κόπος ἡ φόβος καὶ δὲν ἐστέκετο οὐδὲ στιγμήν. Βουτηγμένος εἰς τὸν ἴδρωτα καὶ τὸ αἷμα, περιεποιεῖτο διαρκῶς τοὺς δυστυχεῖς τραυματίας του.

—Φύγετε!..... Οἱ ἔχθροι..... ἐφώναζεν εἰς ἀξιωματικὸς φθάνων χλωμὸς καὶ ἀσθμαίνων ἐπὶ ἐνὸς ἀφρίζοντος ἵππου.

Οἱ ιατρὸς πρὸς στιγμὴν ἐσταμάτησε κατάπληκτος πρὸ τῆς εἰδήσεως· οἱ δύο νοσοκόμοι ἤρχισαν νὰ τρέχουν, καὶ ἡμεῖς ὡς ν' ἀφυπνίσθημεν ἐκ τῆς φυγῆς
"Ο Βοσπόρος, Αραγ. E, Λιμνοτ. Α. I, Κοντογάρρη, Έκδ. Γ".

των, ἔτρέχομεν ἀσυναισθήτως κατόπιν αὐτῶν, πηδῶντες ἀνωθεν τῶν ἡκρωτηριασμένων· καὶ αίμοσταγῶν συντρόφων μας.

Ἐνθυμοῦμαι τοὺς πληγωμένους ἵκετεύοντας ἡμᾶς νὰ μὴ τοὺς ἐγκαταλείψωμεν.

Μὲ τοὺς στεναγμούς των μία νέα δύναμις ἀφυπνίσθη εἰς τὴν ψυχήν μας καὶ πολλοὶ ἐσταματήσαμεν ἀσθμαίνοντες καὶ τρέμοντες.

Ίστάμεθα ὅλοι ἀκίνητοι καὶ σιωπηλοί, ἀγνοοῦντες τί νὰ πράξωμεν.

—Φύγετε, σᾶς λέγω! ἐπανέλαβεν ὁ ἀξιωματικός.

—Καὶ οἱ πληγωμένοι; ἡρώτησεν ὁ ἰατρός.

Ἐκεῖνος ὑψώσε τοὺς ώμους, μὴ ἔχων τί ν' ἀπαντήσῃ.

—Καταβῆτε ἀπὸ τὸ ἄλογόν σας! διέταξεν ὁ ἰατρός.

—Ἄλλ᾽ ἔφθασεν ὁ ἔχθρός, ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

—Καταβῆτε! Αὐτοὶ εἶναι περισσότερον δυστυχισμένοι καὶ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἀπὸ σᾶς· ἡ συνδρομή σας μᾶς χρειάζεται.

Ἡ ἀνδρικὴ φωνὴ τοῦ ἰατροῦ καὶ τὸ παράδειγμά του μᾶς ἔκαμαν νὰ συνέλθωμεν· ὁ ἀξιωματικὸς κατέβη καὶ ὅλοι ὁμοῦ ἡρχίσαμεν νὰ μεταφέρωμεν τοὺς τραυματίας εἰς μίαν ἀμαξαν νοσόκομειακήν.

Ἡσαν ὅμως πολλοί. Καὶ ὅταν ὑπερπλήρης ἡ ἀμαξα ἔξεκίνησεν, ἔμειναν ἀκόμη μερικοὶ τραυματίαι καὶ μᾶς παρεκάλουν νὰ σώσωμεν καὶ αὐτούς.

—Τρέξατε λοιπόν! εἴπεν ὁ ἰατρὸς εἰς τὸν ἀξιωματικόν· φέρετε καὶ ἄλλην ἀμαξαν. Δέν ἡμπορῶ, κατα-

λαβαίνετε; Δέν ήμπορῶ νὰ ἀφῆσω τοὺς τραυματίας μου.

—Καὶ ποῦ νὰ εύρω τώρα ἄλλην ἄμαξαν; Ἡρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

—“Οπου θέλετε ἄμαξαν, φορεῖον, ὅ,τι καὶ ἂν εἴναι.

—Φύγετε, σᾶς λέγω!

—Φύγετε σεῖς! Ἐγὼ δὲν θ' ἀφῆσω τοὺς τραυματίας μου.

‘Ωχρός, τρέμων, ὅχι ἀπὸ φόβον, ἀλλ’ ἀπὸ ταραχήν, σφίγγων τοὺς ὄδόντας, ἐκάθησεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἥνοιχε μίαν σημαίαν μ' ἓνα ἐρυθρὸν σταυρόν.

‘Ο ἀξιωματικὸς ἐκοκκίνισεν ἐφάνη ἐντρεπόμενος· ὁ ἰατρὸς τῷ ὑπενθύμισε τὸ καθῆκόν του.

‘Ἐπήδησεν εἰς τὸ ἀλογόν του καὶ ἥρπασε τὸν χαλινόν.

—Καλά, θὰ φροντίσω, εἶπεν. ‘Αλλ’ ἀμφιβάλλω.

Παρῆλθον δύο λεπτά· ὅχι περισσότερα. ‘Αλλὰ τὰ δύο αὐτὰ λεπτὰ ἐφάνησαν εἰς ἡμᾶς δλόκληρος αἰωνιότης.

‘Ἐγὼ καὶ ὁ σύντροφός μου εἴχομεν τὰ ὅπλα μας καὶ ἡδυνάμεθα νὰ ἔνωθῶμεν μὲ τὸν ἄλλον στρατόν. ‘Αλλὰ νὰ φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ τώρα, ὅπου μᾶς ἔχρειάζοντο, μᾶς ἐφαίνετο ἐντροπή. Πῶς ν' ἀφήσωμεν ἔνα ἄνθρωπον δλομόναχον εἰς τοιαύτην κατάστασιν; Δι' αὐτὸν ἐμένομεν ἀναποφάσιστοι.

—Φύγετε σεῖς! Τί θὰ κάμετε ἐδῶ; εἶπεν ὁ ἰατρός.

—Καὶ σεῖς;

— ‘Ἐγὼ δὲν εἰμαι στρατιώτης· ἐγὼ εἰμαι ἰατρός· ἐμὲ μὲ τὴν σημαίαν αὔτὴν δὲν θὰ μὲ πειράξουν. Καὶ

κάρρον θὰ μοῦ φέρῃ τώρα ό ἀξιωματικός. Δὲν εἶναι δειλός. Ἐγὼ τὸν γνωρίζω.

Εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ φύγωμεν, ὅταν εἴδομεν τὸν ἀξιωματικὸν νὰ φέρῃ ἐν κάρρον.

—Γρήγορα! γρήγορα! ἐφώναζεν ἀσθμαίνων· βιασθῆτε!

“Οταν ὅλοι ὁμοῦ ἀνέβημεν τὸν λόφον, ὅλην τὴν πεδιάδα ἀριστερᾶ τὴν εἶχον καταλάβει ἔχθροί. Πυ-

ροβολισμοὶ ἡκούοντο καὶ μία σφαιρα ἐκτύπησε τὸν
ἰατρὸν εἰς τὸν πόδα.

Ἐκλονίσθη καὶ κατέπεσεν εἰς τὴν γῆν.

—Τίποτε! εἶπε, χλωμὸς ὡς ὁ θάνατος, ἔξετάζων τὸν
πόδα του. Μικρὰ πράγματα· τὸ κόκκαλον εἶναι
γερόν.

—Κατηραμένη σφαιρα! ἐμουρμουρίζομεν ὅλοι, ἀναβι-
θάζοντες καὶ αὐτὸν εἰς τὸ κάρρον. Τὴν ἐδοκίμασες, ία-
τρέ μου, καὶ αὐτὴν εἰς τὸ τέλος.

—Τί τὴν ύβριζετε; ἀπήντησεν ἐκεῖνος, προσπαθῶν νὰ
χαμογελάσῃ καὶ ζαρώνων ἀπὸ τὸν πόνον.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΦΡΕΑΝΤΛΗΣ

Ο Κλεάνθης, νέος πτωχός, ἀλλὰ φιλομαθής, ὑπῆγεν
εἰς Ἀθήνας, περὶ τὰ 280 πρὸ Χριστοῦ διὰ νὰ σπου-
δάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος
μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος. Δέκα ἐννέα ἔτη
ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης, ἀκροαζόμενος
ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου δι-
δασκάλου του.

Πάντες ἐγνώριζον, ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τό-
σον πτωχός, ὥστε, μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράσῃ
πάπυρον, ἔγραφεν, ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν,
ἐπὶ διστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βιῶν. Ἐνασχολού-
μενος δὲ εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημά-
των του, δὲν ἐφαίνετο ἀσχολούμενος εἰς ἐργασίαν τινά.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τῷ
ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔκλεπτε; Μήπως ἔζη δι'

ἄλλου τινὸς κακοῦ τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἡρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

‘Ο Ἀρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν, τοῦ ὅποιου ἥτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτὸν Κλεάνθην διὰ νὰ ἔξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

‘Ο Κλεάνθης ἦναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουρούς τινας τῶν Ἀθηνῶν· ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν ἀπεδείχθη ὅτι ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, ὅπου, ἀντλῶν νερὸν ἐκ τῶν φρεάτων, ἐπότιζε τοὺς κήπους των· οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του, ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρεοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπήνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους· καὶ ἕκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάτλης, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερον ἔξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του.

Καὶ ὅντως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἱκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος· καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας.

Λ. Μελᾶ

Η ΑΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπέρ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν σώφρονα καὶ ἐνάρετον διαγωγήν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου.

Ο Ἀριστείδης παρευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους μάχας κατὰ τῶν Περσῶν, οὐχὶ μόνον ἀνδρείως ἡγωνίσθη ἀλλ' εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν εἶναι ἔξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἔντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἰκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λησμονῶμεν, καὶ καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀποδίδωμεν· πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεράχην τοῦ ἔχθροῦ μας δημοσίως νὰ ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἰκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ὅνευ ἐνώσεως καὶ ὅμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων, ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθή-

νας, ἀφῆκαν τὸν πτωχόν, ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τόσης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἡθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ ἐξ αὐτῶν.

«Χρεωστοῦμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, οὐχὶ διὰ νὰ πλουτίσωμεν ἢ διξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἴερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί, ἔστω καὶ ἄνευ δόξης».

Ο Ζέρξης ἀναχωρήσας κατησχυμένος εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν Μαρδόνιον, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἑλληνας. Ο δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὔκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσίου παρὰ διὰ τῶν ὅπλων, ἀπέστειλε πρέσβυτον πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἀστεγοι, εἶχον ἐπανέλθει εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὄποιας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ζέρξου εἴχον ἐρημώσει καὶ καταστρέψει.

Ο πρέσβυτος τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἔτοιμος ν' ἀνακτίσῃ δι' ἔξόδων του ὅλας τὰς κατακαείσας οἰκίας των καὶ τοὺς, καταστραφέντας ναούς των, νὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἀφθονα χρήματα, καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν ἡθελον νὰ καταθέσωσι τὰ ὅπλα των.

Οἱ Σπαρτιᾶται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτω-

χείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσει οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. "Οθεν, στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπορρίψωσι τὰς Περσικὰς προτάσεις καὶ νὰ ἔξακολουθήσουν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης ἐκφράζων καὶ τὰ ἴδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὠραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἥτις καὶ μόνη ἦτο ἵκανὴ ν' ἀποθανατίσῃ τὸ ὄνομά του. Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου:

«Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζωσιν ὅτι τὰ πάντα δύνανται νὰ ἔξαγορασθῶσι διὰ τῶν χρημάτων· διότι αὐτοί, ὅντες βάρβαροι, οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ χρυσίου γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας. "Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὕτε δι' ὅλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐντὸς αὐτῆς χρυσίον ἥθελον ποτὲ πωλήσει οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. "Ἄς μάθῃ δὲ ὁ Μαρδόνιος, ὅτι μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον τῷ, θέλομεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευθερίας.»

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη.

‘Η ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνίσχυσαν τὴν ἀρετὴν των καὶ διέσωσαν τὴν Ἑλλάδα.

‘Αλλ’ ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του προσείλκυσεν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων. Αὗται μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεο-

νεξίαν, τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Παυσανίου, ἀπέκρουσαν τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἐνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

“Οτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐνεκα τοῦ πολέ-

μού, ὅλαι ἐκ συμφώνου τὸν Ἀριστείδην ἐξήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε εἰς Ἀθηνᾶν, πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὔχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς κοὶ ἐντίμως.

Οἱ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαύμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλίαν ὄνομαζόμενον. Αὐτὸν κατηγόρησαν οἱ ἔχθροί του ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου· διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ’ αὐτοῦ τοὺς δικαστὰς ἀνέφεραν, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἐνῷ ὁ Καλλίας ἦτο πλουσιώτατος, ἀφηνε τὸν πτωχὸν Ἀριστείδην, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυώνῃ καὶ νὰ στερῆται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Οἱ δικασταὶ ἡγανάκτησαν ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ’ ὁ Καλλίας προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλίας πολλὰ τῷ προσέφερεν, ἀλλ’ αὐτός, εὔχαριστούμενος εἰς τῷ ὀλίγα του, δὲν ἥθελησε νὰ δεχθῇ τὰ προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία δὲν φέρει ἀτιμίαν· διότι πολὺ ἐντιμότερον ἔθεωρει τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις γενναίως τὴν πενίαν του, παρὰ νὰ εἴναι πλούσιος, μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλοῦτόν του.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, πρ-

τιμῶντες νὰ εἶναι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρκεῖς, ως ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς, ως ὁ Καλλίας.

Λ. Μελᾶ

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ

‘Ο Φιλοποίμην ἡγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι’ αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμα. Εἶχεν ἀγρὸν

ούχι μακράν τῆς πατρίδος, του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὅποιον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνον πεζὸς μετέβαινεν. Ἐκεī ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου στρώματος, ἔξυπνα πολὺ πρωὶ καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματα, ἐπιστρέφων δὲ πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος.

Προσεπάθει δὲ νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖα ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς χρήματα ἔθεωρει τὰ δικαιότερα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾶ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων τὰ ἴδια, ὅπως ἀπέχῃ ἀπὸ τὰ ξένα καὶ τὰ δημόσια.

Τοιοῦτος ὁν δ Φιλοποίμην καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῇ τὸν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ κατὰ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἔνδοξον τέκνον, τὸ ὅποιον εἰς τὰ ἐσχάτα ἐγέννησεν ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης αὐτῆς.

Λ. Μελᾶ

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ

(Διήγημα μαθητοῦ)

Ἡ χιὼν ἔπιπτεν ἐλαφρὰ καὶ ἐλεύκαινε τὰς κυπαρίσσους, ἐλεύκαινε τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, ἐλεύκαινε καὶ τὸ ράσον τοῦ γέροντος Ἱερέως. Καὶ αὐτὴ ἡ γενειάς του ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐλευκάνθῃ ἐκ τῆς χιόνος.

Ἄλλὰ ποῦ νὰ ὑπάγῃ ὁ γέρων Ἱερέυς, ὅστις ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν πύλην τοῦ φρουρίου;

κους. Ὅτοι εἰς τὰ πρόθυρά της ὅτε ἔμαθεν, ὅτι ὁ νεκρὸς τοῦ Βουλγαροκτόνου εύρεθη γυμνὸς καὶ ύβρισμένος. Δὲν ἔφθανε, βλέπεις, ὅτι εἰκοσι δύο ὄλόκληρα ἔτη ὑπέφερε πολεμῶν τοὺς Βουλγάρους, ἔπρεπε καὶ νεκρὸν τὸ σῶμα του νὰ μὴ εὕρῃ ἡσυχίαν ἀπὸ τοὺς Φράγκους, οἱ ὅποιοι ἥλθον δῆθεν διὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ.....

Ἐδῶ ἥτο ἡ μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως· ἐδῶ λοιπὸν ἔστειλε μὲ τὸν ἀδελφόν του ὁ Παλαιολόγος καὶ συνοδείαν βασιλικὴν τὸν νεκρὸν τοῦ Βασιλέως μας, ἀφοῦ τὸν ἐσκέπασε διὰ πολυτίμων σινδόνων. Ἐδῶ ἀναπαύεται τώρα ὁ Βουλγαροκτόνος.

“Ομως ἐγὼ δὲν πιστεύω, ὅτι εἶναι νεκρός. Καὶ σύ, ὅπως πιστεύης ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος κοιμᾶται εἰς τοὺς ἑπτὰ Πύργους καὶ θὰ ἔξυπνήσῃ μίαν ήμέραν, πρέπει νὰ πιστεύσῃς ὅτι καὶ ὁ Βουλγαροκτόνος κοιμᾶται καὶ ἔξυπνησεν.

— Ἀληθινά, πάτερ Ἱερόθεε;

— Ἐξύπνησεν, ὅταν οἱ Ρῶσοι ἥλθον ἔως ἐδῶ διὰ νὰ χαρίσουν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Βουλγάρους... Τότε τὸ μνῆμά του ἐσείσθη καὶ ἔσπασεν ὁ δικέφαλος ἀετός. Σεισμὸς δὲν εἶχε γίνει, ἥτο λοιπὸν θαῦμα ὄλοφάνερον. Ἔκαμα τὴν προσευχήν μου καὶ παρεκάλεσα τὸν Θεόν νὰ σώσῃ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τὸ γένος μας· καὶ εἰδα τότε ἀνάμεσα εἰς τὰ δάκρυά μου κατάλευκον σκιάν, τὸ σύντριμμα τοῦ ἀετοῦ, ἡ ὅποια εἴπεν: «Ἴδού, ἐγὼ δὲν ἀπέθανα· κοιμῶμαι καὶ ἔξυπνῶ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου. Οἱ Σλαῦοι αὔριον θὰ φύγουν καὶ θὰ κοιμηθῶ πάλιν».

—Καὶ πότε θὰ ἔξυπνήσῃς; ἡρώτησα.

—«Οταν ὅλοι λιβανίζουν τοὺς τάφους μας, ὅταν ὅλοι κλαίουν διὰ τὴν πατρίδα καὶ πρὸ πάντων ὅταν ὅλοι ἐργάζωνται καὶ ὅλοι αἰσθάνωνται καθὼς ἐσύ».

Καὶ ἔχαθη. Τὴν ἄλλην ἡμέραν πραγματικῶς ἔφυγον οἱ Ρῶσοι καὶ ἐγὼ διηγήθην εἰς τὸν Δεσπότην ὃ, τι εἶδα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ἐκάλεσε συμβούλιον καὶ τὸ συμβούλιον ἔγνωμοδότησεν ὅτι ἔχασσα τὰ λογικά μου. Ἐφυγον καὶ ἔτρεξα εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐκεī ἔκαμα ὃ, τι εἶχε προστάξει ἡ σκιὰ τοῦ Βουλγαροκτόνου. Τώρα ἐγήρασα πλέον, δὲν ἔχω δύναμιν, ἀφησα ἄλλους νὰ ἔξακολουθήσουν τὸ ἔργον καὶ ἥλθον ν' ἀποθάνω εἰς τὸν τόπον μου. Ἰσως σήμερον διὰ τελευταίαν φορὰν ἐλιβάνισα τοῦ Βασιλέως μας τὸν τάφον.

—Πάτερ Ἱερόθεε, εἶπα—καὶ μὲν ἔπινιγον οἱ λυγμοί. Ὁταν λείψης, πάτερ, σύ, ἐγὼ θὰ λιβανίζω τὸν τάφον τοῦ Βασιλέως μας. Θὰ ἐργασθῶ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Μακεδονίαν. Θὰ ἔξυπνήσουν τότε οἱ δύο κοιμισμένοι μας, ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος;

—Θὰ ἔξυπνήσουν, τέκνον μου.

.....
‘Ο ιερεὺς ἀπέθανε. Δύῳ τάφους λιβανίζω τώρα τὴν πρώτην τοῦ ἔτους. Πιστεύω εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν περιμένω. Ἀλλ᾽ ἐνθυμοῦμαι καὶ τοῦ ιερέως τοὺς λόγους.

“Οταν ἀποκτήσω ἡλικίαν καὶ δύναμιν, θὰ ὑπακούσω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ Βουλγαροκτόνου. Ἡ ἐλευθερία δὲν είναι δῶρον· είναι βραβεῖον τὸ ὅποιον κερδίζει ὁ μαχητὴς μὲν τὸ αἷμά του.

A.Παπαδοπούλου

“Ο Βόσπορος, Αράχη, Ελασσόνα, Λαζαρίτη, Δ. Ι. Κοντογάρη, Εξο. Γ., 8

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

‘Ο “Αγιος Πολύκαρπος ἔχρημάτισεν ἐπίσκοπος Σμύρνης. Ήτο μαθητής του Ἀποστόλου Ἰωάννου του Θεολόγου. ”Εζησε τὴν ἐποχὴν τῶν φοβερῶν διώγμῶν τῶν χριστιανῶν ἐκ μέρους τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 155 μ.Χ. δέκα χριστιανοὶ κατεδικάσθησαν νὰ ριφθοῦν εἰς τὰ ἄγρια θῆρια. Ὁ ὄχλος τῶν εἰδωλολατρῶν ἔθαύμασε διὰ τὴν γενναιότητα αὐτῶν. Ἐθαύμασεν, ἀλλὰ καὶ ἡγανάκτησε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου Πολυκάρπου, διότι αὐτὸς ἐδίδασκε καὶ αὐτὸς ἔδιδε τοιοῦτον θάρρος εἰς τοὺς χριστιανούς. ”Ηρχισε λοιπὸν ὁ ὄχλος νὰ φωνάξῃ: «Θάνατος εἰς τοὺς ἀπίστους! Θάνατος εἰς τὸν Πολύκαρπον!» Καὶ αἱ κραυγαὶ μετεδόθησαν εἰς ὅλην τὴν πόλιν.

Οἱ χριστιανοὶ σχεδὸν διὰ τῆς βίας ἀπεμάκρυναν τὸν Ἐπίσκοπον εἰς ἐν προάστειον, ὅπως τὸν σώσουν ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς. Ἐστάλη στρατός, ὅστις ἀνεκάλυψε τὸ καταφύγιον τοῦ Πολυκάρπου καὶ τὸν συνέλαβεν. ”Οταν τὸν ἥκουσαν νὰ προσεύχηται ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, μερικοὶ στρατιῶται ἤσθάνθησαν ἐντροπήν, διότι ἐστάλησαν μὲ ὅπλα νὰ συλλάβουν ἓνα σεπτὸν γέροντα, τινὲς δὲ καὶ ἐλυπήθησαν, διότι ἔμελλε νὰ θανατωθῇ.

Τὸν ἐκάθισαν ἐπὶ ὀναρίου καὶ τὴν ὡδήγησαν εἰς τὴν πόλιν. Εἰς τὸν δρόμον συνήντησαν δύο γνωστοὺς εἰς τὸν Πολύκαρπον εἰδωλολάτρας, οἵτινες τὸν ἐ-

κάλεσαν εἰς τὴν ἄμαξάν των. Ὁ Πολύκαρπος ἔδέχθη.
 Ἀλλ' ἐκεῖνοι ἥρχισαν νὰ τὸν παρακινοῦν νὰ ἀρνηθῇ τὸν χριστιανισμὸν καὶ νὰ γίνῃ εἰδωλολάτρης, διὰ νὰ σωθῇ. Κατ' ἀρχὰς ὁ Πολύκαρπος δὲν ἀπεκρίνετο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἐπέμενον, ὁ γέρων Ἐπίσκοπος ἔδήλωσεν, ὅτι δὲν δύναται ν' ἀκούσῃ τὴν συμβουλήν

των. Ἔκεῖνοι θυμωθέντες ἔρριψαν τὸν Πολύκαρπον ἀπὸ τὴν ἄμαξαν. Κτυπημένος εἰς τὴν κνήμην ὁ σεβάσμιος γέρων, ἐστηκώθη ὑπερήφανος καὶ ἐβάδιζεν ἡσυχος τὸν δρόμον τοῦ μαρτυρίου του. Εἰς τὸν δρόμον ἤκουσεν ἀγνωστον φωνήν: «Ἄνδριζου, Πολύκαρπε!»

"Οταν ἔφθασεν εἰς τὸ Στάδιον ἔγινε δεκτὸς μὲν ἀλαλαγμούς ἀπὸ τὸν ὄχλον. "Ολοι ἐφώναζον:

—Αὔτὸς εἶναι τῆς Ἀσίας ὁ διδάσκαλος. Αὔτὸς εἶναι ὁ πατὴρ τῶν χριστιανῶν. Αὔτὸς διδάσκει τὸν λαὸν νὰ μὴ θυσιάζῃ εἰς τοὺς θεούς μας.

'Ο Ρωμαῖος "Αρχων ἥρχισεν ἀμέσως τὴν δίκην. Προέτρεψεν αὐτὸν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριστόν.

—Σεβάσθητι τὴν ἡλικίαν σου, εἶπε, καὶ ὄρκισθητι εἰς τὸν Καίσαρα. Φώναξε: Θάνατος εἰς τοὺς ἀθέους!

—Θάνατος εἰς τοὺς ἀθέους! ἀνεφώνησεν ὁ Πολύκαρπος. Ἀθέους ὅμως αὐτὸς ἐνόει τοὺς εἰδωλολάτρας.

"Οταν ὅμως ὁ "Αρχων διέταξεν αὐτὸν νὰ ὄρκισθῇ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Καίσαρος, ὁ Πολύκαρπος ἀπήντησεν:

—'Ογδοήκοντα ἔξ ἔτη εἶμαι χριστιανὸς καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἀρνηθῶ τὸν Οὐράνιον Βασιλέα καὶ Σωτῆρα.

'Ο "Αρχων τὸν ἐφοβέρισεν, ὅτι θὰ τὸν ρίψῃ εἰς τὰ ἄγρια θηρία ἢ θὰ τὸν καύσῃ ζωντανόν, ἀλλ' ὁ Πολύκαρπος ἔμεινεν ἀτάραχος.

Τότε ἀπεφασίσθη νὰ καῇ ζωντανός. Ὁ ὄχλος ἔτρεξε νὰ φέρῃ ξύλα καὶ φρύγανα. Διὰ νὰ μὴ φεύγῃ ὁ κατάδικος, συνήθιζον νὰ τὸν καρφώνουν εἰς ξύλον, τὸ δόπιον ἐστήνετο ἐντὸς τῆς πυρᾶς. Ἀλλ' ὁ Πολύκαρπος εἶπεν, ὅτι εἶναι περιπτόν, διότι ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ὑποστῇ ἥσυχος τὸν θάνατον.

"Εστησαν λοιπὸν τὸν Πολύκαρπον εἰς τὸ μέσον τῆς πυρᾶς, δέσαντες μόνον ὅπισω τὰς χειρας εἰς τὸ ξύλον. Καὶ ὁ "Ἄγιος Ἐπίσκοπος ὑπέστη τὸν φρικτὸν θάνατον δοξολογῶν καὶ εὐχαριστῶν τὸν Θεόν, διότι ἐδέχετο τὴν θυσίαν του. Τὸ παράδειγμα

αύτοῦ καὶ πολλῶν ὁμοίων του τὴκολούθησε μετὰ 17 αἰῶνας ὁ τελευταῖος Ἐπίσκοπος τῆς Σμύρνης Χρυσόστομος.

Η ΦΩΛΕΑ ΤΩΝ ΠΤΗΗΝΩΝ

Ο οἰκογενειακὸς τῶν πτηνῶν βίος ἀρχίζει ἀπὸ τὴν φωλεάν. Ἡλθε λοιπὸν ἡ ἄνοιξις; Εὔρηκεν ἔκαστον πτηνὸν τὸν σύντροφόν του; Ἀμέσως τίθενται ἀμφότεροι ἐπὶ τὸ ἔργον. Ἐν πρώτοις ἐκλέγουν τὸν κατάλληλον τόπον· ἐν σκιερὸν φύλλωμα ἢ μίαν σχισμὴν βράχου ἢ τὴν ὄροφήν μιᾶς αὐλῆς ἢ ἐναεύώδῃ θάμνον. Ἐπειτα δὲ ἀρχίζουν νὰ συνάζουν ἀπὸ τὰ πέριξ πηλὸν ἢ ἄχυρα ἢ μαλλίον ἢ ἄλλα παρόμοια ύλικά, δι’ ᾧν θὰ κατασκευάσουν τὴν διαμονήν των στερεωτέρων καὶ ἀναπαυτικωτέρων. Συνεργάζονται δὲ καὶ οἱ δύο ὅμοι, διότι αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ βίου εἶναι κοιναί. Καίτοι δὲν ἔχουν οὔτε μιστρία, οὔτε πριόνια, οὔτε ἄλλο τι τῶν συνήθων παρ’ ἡμῖν ἐργαλείων, ἐν τούτοις ἀντὶ πάντων τούτων τὸ ράμφος των χρησιμοποιοῦντες κτίζουν τὴν φωλεὰν σύμμετρον, φιλόκαλον καὶ κανονικήν. Δὲν τὴν κάμνουν πολὺ μικράν, διὰ νὰ χωρέσουν αὔριον οἱ νεοσσοί των· οὔτε πάλιν καὶ πολὺ μεγάλην, διὰ νὰ μὴ κρυώνουν. Ἐπενδύουν δὲ αὐτὴν ἐνδοθεν μὲ πτίλα καὶ τρυφερὰ χόρτα καὶ μαλλία καὶ βάμβακα διὰ νὰ τὴν καταστήσουν ὅσον τὸ δυνατὸν θερμήν καὶ πρόσφορον διὰ τὰ μικρά των.

Μερικῶν πτηνῶν αἱ φωλεαὶ εἶναι ἄξιαι ἴδιαιτέρας παρατηρήσεως.

Τῆς καρδερίνας ή φωλεὰ εἶναι μικρὸν ἀριστούργημα οἰκοδομητικῆς.

Ἡ ἀγριόνησσα τῆς Ἰσλανδίας ἔχει τὸ μητρικὸν φίλτρον οὔτως ἀνεπτυγμένον, ὥστε, ἐπειδὴ τὸ κλῖμα ἐκείνου τοῦ μέρους εἶναι ψυχρότατον καὶ δὲν δύναται ἐν τῷ μέσῳ τῶν πάγων νὰ εὕρῃ ὑλικὸν θερμόν, αὐτὴ ἀποσπᾷ τὰ πτίλα τοῦ σώματός της καὶ σκεπάζει τὰ ἔνδον τῆς κατοικίας της, διὰ νὰ μὴ ριγοῦν αὔμιον τὰ ἀγαπητά της τέκνα.

Ἡ κίσσα, μόνη μεταξὺ τῶν πτηνῶν, γινώσκει νὰ στεγάζῃ καὶ διὰ θόλου τὴν κατοικίαν της.

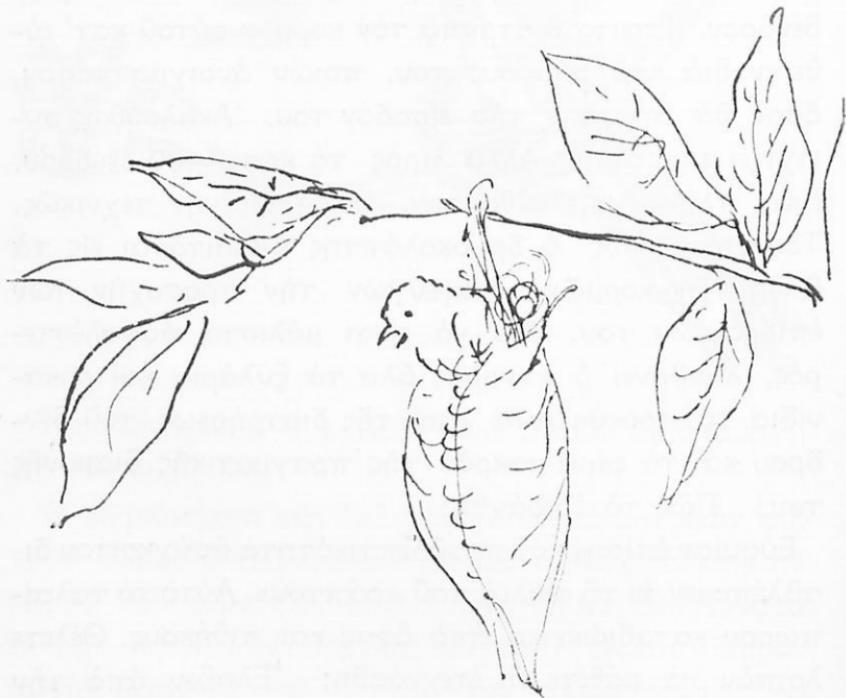
‘Η χελιδών πρῶτον θέτει τὰ στερεώτερα ξυλάρια δίκην θεμελίων καὶ ἔπειτα τὰ ἐλαφρότερα, ἐπαλείφουσα τὸ ὄλον διὰ πηλοῦ, τὸν ὅποιον φέρει ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν πτερύγων της. Τὸ δὲ σχῆμα, τὸ ὅποιον προσδίδει εἰς τὴν φωλεάν της εἶναι σφαιροειδές, διότι τοῦτο εἶναι τὸ στερεότερον, χωρητικότερον καὶ ἀσφαλέστερον τῶν σχημάτων.

‘Ο δρυοκολάπτης εἶναι καὶ αὐτὸς εὔφυσής οἰκοδόμος. Ἐν πρώτοις ἐκλέγει προσεκτικῶς τὸ κατάλληλον δένδρον. Ἐπειτα διατρυπᾷ τὸν κορμὸν αὐτοῦ κατ’ εὐθεῖαν διὰ τοῦ ράμφους του, ποιῶν ἄνοιγμα τόσον, ὃσον θὰ ἐπέτρεπε τὴν εἰσοδόν του. Ἀκολούθως συνεχίζει τὴν ὄπήν, ἀλλὰ πρὸς τὰ κάτω τοῦ δένδρου, ἐνθα πλέον ἔχετε αἴθουσαν, ἐπεστρωμένην τεχνικῶς. Τοιουτοτρόπως ὁ δρυοκολάπτης ἐνδιαιτᾶται εἰς τὰ βάθη τῶν κορμῶν, διαφεύγων τὴν προσοχὴν τῶν ἐπιδρομέων του. Διὰ νὰ εἶναι μάλιστα ἀσφαλέστερος, λαμβάνει ὁ πονηρὸς ὄλα τὰ ξυλάρια καὶ ροκανίδια τὰ προκύψαντα ἀπὸ τῆς διατρήσεως τοῦ δένδρου καὶ τὰ φέρει μακράν τῆς πραγματικῆς διαμονῆς του! Πῶς τὸ ἐδιδάχθη;

Εὔφυίαν ἐπίσης καὶ προβλεπτικότητα ἀσύγκριτον διαβλέπομεν ἐν τῇ φωλεᾷ τοῦ «ράπτου». Αὐτὸ τὸ ταλαιπωρον καταδιώκεται ἀπὸ ὄφεις καὶ πιθήκους. Θέλετε λοιπὸν νὰ μάθετε τί ἐτεχνάσθη; Ἐλαβεν ἀπὸ τὴν γῆν ἐν ξηρὸν φύλλον. Ἐπῆρεν ἔπειτα ἐν φύλλον πράσινον. Ἐρραψεν ἀμφότερα ἐπιδεξίως διὰ φυτικῶν ἴνῶν, μεταχειρισθὲν ἀντὶ βελόνης τὸ ράμφος του. Ἐπενέδυσε δὲ τὸ ὄλον ἐσωθεν μὲ μαλακὸν χνοῦν. Ἐπει-

τα τὸ οῦτω σχηματισθὲν θυλάκιον ἀνήρτησεν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ δένδρου ἀπὸ λεπτότατον κλῶνον, τὸν ὅποιον δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ πατήσῃ ἐπίβουλος χωρὶς νὰ φοβηθῇ πτῶσιν. Κάθεται καὶ τώρα ἐκεῖ ἐπάνω δίωρούμενον καί..... τίς οἶδε; περιπαῖζον τοὺς ἔχθρούς του!

M. Καλλινίκου

Ο ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

Δεν ἐντρέπομαι νὰ διμολογήσω, ὅτι καὶ ὡς γέρων ποιητὴς παράξενος καὶ ὡς ἀπλοῦς θνητὸς ἔχω καὶ ἐγὼ τὰς ἀδυναμίας μου καὶ τὰς ἴδιοτροπίας μου. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ἡ ἀπέραντος συμπάθειά μου πρὸς ἓν τῶν κοινοτέρων καὶ ταπεινοτέρων φθινοπωρινῶν πτηνῶν μας, τὸν λάλον καὶ ἀγαθὸν Καλογιάννον.

Ἄγνοοῶ πόθεν προῆλθε τὸ ὄνομά του ἢ ἂν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος οὕτω πως ὀνομάζεται. Τὸ ὄνομα μαρτυρεῖ πιθανῶς περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ ἥθους του.

Πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰ χαριέστατα ταῦτα πτηνὰ ἐμφανίζονται κατὰ τὸ ἔαρ, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι μόνον κατὰ τὰς πρώτας βροχὰς τοῦ φθινοπώρου ἔρχονται καὶ δίδουν ζωὴν εἰς τὰ νεκρά μας δάση. Φθάνουν δὲ ταυτοχρόνως τόσον πολλὰ καὶ τόσον ἐπιδίδονται ἀμέσως εἰς τὸ προσφιλές κελάδημά των, ὥστε μένει τις ἐκστατικὸς ἐνώπιον τοιαύτης συμφωνίας.

Ο Καλογιάννος εἶναι τὸ πρωινώτερον τῶν πτηνῶν μας· δίδει εἰς τὸν γεωργὸν τὸ σύνθημα τῶν ἐργασιῶν καὶ τὸν ἀνακουφίζει διὰ τοῦ ἄσματός του, ὅταν παρὰ τὸν κορμὸν δένδρου ἀναπαύεται ἐκ τοῦ πολλοῦ κόπου. Τὸ λάλημα εἶναι μὲν βραχὺν ἀλλὰ γλυκύτατον καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνει ἀδιακόπως, χωρὶς νὰ ταράσσεται διόλου ἐκ τῆς παρουσίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀρέσκεται νὰ συζῆ μετ' αὐτῶν καὶ εἰς τὰς κατοικίας των ἀφόβως εἰσέρχεται καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του,

· ὅταν ἡ χιών κολύπτουσα τὸ ἔδαφος, κρύπτῃ τὰ ἔντομα, δι’ ὃν συντηρεῖται. Ἐγὼ δὲ εἰδον αὐτὸν ἐνίστε καθήμενον ἀταράχως ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν βοῶν καὶ ψάλλοντα χωρίς νὰ φοβῆται διόλου οὔτε τὴν βουκέντραν, οὔτε τὸν σάλαγον τοῦ ζευγηλάτου.

Καὶ ὅμως τὸν Καλογιάννον περιφρονοῦν οἱ ποιηταί· Δὲν τὸν καταδέχονται, εἶναι πτωχὸ πουλί, εἶναι χωριάτης. Δὲν ἔχει τὴν χάριν τῆς ἀηδόνος, ἔξυπνῷ πάρα πολὺ πρωί, εἶναι πάντοτε εὔθυμος, πάντοτε καλοκαρδισμένος, δὲν μελαγχολεῖ ποτέ.

‘Αλλ’ ἔγὼ τὸν ἡγάπησα ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας καὶ ὅταν κατὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ φθινοπώρου συναντῶμαι μετὰ τοῦ πρώτου Καλογιάννου καὶ τῆς πρώτης κυκλαμιᾶς (διότι τὸ ἄνθος καὶ τὸ πτηνὸν συγχρόνως ἐμφανίζονται), ἡ καρδία μου σκιρτᾷ ὡς ὃν αἴφνης ἔβλεπον παλαιοὺς φίλους ἐπανερχομένους ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας.

‘Απέναντι τῶν παραθύρων μου ὑπάρχει ἐλαία, ἥτις εἶναι ἀληθής ἀγορὰ τοῦ λαοῦ τῶν Καλογιάννων. Ἐκεῖ συνέρχονται, ἵδιως ὅταν ἐπίκειται χειμῶν ἡ τρικυμία, καὶ συναναστρέφονται μετ’ ἐμοῦ καὶ μὲ εὐφραίνουν διὰ τῶν κελαδημάτων των. Χιλίας φορὰς μοῦ διεσκέδασαν τὰ μαῦρα νέφη τῆς φαντασίας! Χιλίας φορὰς μὲ παρηγόρησαν καὶ μοῦ ἐγλύκωναν τὰ κρυφὰ φαρμάκια τῆς ψυχῆς. Χρεωστῶ εἰς αὐτοὺς τόσην εύγνωμοσύνην!

· Ἀρ. Βαλαωρίτου

ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ

‘Ησαν δύο οἰκίαι ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἡ μία ἀπέναντι τῆς ἄλλης. ‘Η μία μεγάλη, ἀρχοντική· ἡ ἄλλη μικρά ταπεινή, σχεδὸν καλύβη....

Ἐδῶ αὐλόθυραι μεγάλαι καὶ παράθυρα πολλὰ καὶ ἔξωσται κομψοὶ καὶ κῆπος βαθύσκιος· ἐκεῖ μία μόνον μικρὰ θύρα, ἐν μόνον στενὸν παράθυρον καὶ δύο χαμόγεια δωμάτια.

Τοῦ πλουσίου μεγάρου, πλὴν τῶν πολλῶν ὑπηρετῶν, κάτοικοι ἥσαν δύο μόνον: ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ. Οὐθεὸς δὲν εἶχε δώσει τέκνα εἰς αὐτούς. Ἀλλ’ εἶχε δώσει φίλους πολλούς, οἵτινες πολλάκις ἐγέμιζον καὶ τὴν τράπεζαν αὐτῶν. Οἱ ξένοι ὅμως δὲν ἔφερον τὴν χαρὰν εἰς τὸν οἶκον. Καὶ ἡ οἰκοδέσποινα μελαγχολικὴ καὶ δακρύουσα ἐκάθητο εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἔβλεπεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ γείτονος τὰ ἀκτένιστα τέκνα του νὰ παίζουν καὶ νὰ σκορποῦν τὴν χαρὰν γύρω των.

Διότι εἶχε πολλὰ παιδία ὁ γείτων; Ἀστειευόμενος κάποτε ἔλεγεν, δtti δὲν ἐγνώριζε καὶ ὁ ἴδιος πόσα εἶχεν. “Οταν τὴν ἑσπέραν ἐπέστρεφεν ἐκ τῆς ἐργασίας του, ἀλαλαγμὸς χαρμόσυνος ἤκούετο ἐκ τῆς αὐλῆς. “Ολα τὰ παιγνίδια ἐσταμάτων καὶ ὅλα τὰ παιδία ἐκρέμαντο ἀπὸ τὰ φορέματα τοῦ πατρός. ”Αλλο ἀνέβαινεν εἰς τοὺς ὕμους του, ἄλλο ἥρπαζεν ἀπὸ τὴν ἀγκάλην του τὸν ἄρτον τῆς ἑσπέρας, ἄλλο ἐκρέματο ἀπὸ τὸν τράχηλόν του καὶ τὰ μικρότερα ἐνηγκαλίζοντο τοὺς πόδας του.

Τί δὲν θὰ ἔδινε διὰ μικρὸν μόνον μέρος τῆς χαρᾶς ἡ μελαγχολικὴ γειτόνισσα.

Τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν Ἀπόκρεω ὁ πτωχὸς Δημήτρης ἐπέστρεψεν ἐνωρίτερα εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἶχε πάρει τὸ ψητὸν ἀπὸ τὸν φοῦρνον, ἐκράτει μανδήλιον μὲ δπωρικά, μίαν φιάλην οἴνου καὶ μίαν πτωχικὴν προσωπίδα τῶν 20 λεπτῶν.

‘Η τράπεζα ἐστρώθη ταχέως. ‘Ο Δημήτρης ἐσταύρωσε διὰ μαχαιρίου τὸν ἄρτον, τὸν ἔκοψε καὶ τὸν ἔμοιρασε.

—Δόξα σοι ὁ Θεός, γυναικα, εἶπε σταυροκοπούμενος· ἡ ἑβδομάδα πῆγε καλά. ‘Υγεία νὰ ἔχωμε. ‘Η πτώχεια θέλει καλοπέρασι.

Αφοῦ ἔφαγον καὶ ἔπιον καλά, ὁ Δημήτρης λέγει εἰς τὴν γυναικά του:

—Δός μου τώρα λιγάκι τὸ μπουζοῦκί μου, Μαριώ, νὰ τὸ τραγουδήσωμεν.

Τὸ μπουζοῦκί ἡτο πατρικὴ κληρονομία τοῦ κυρ Δημήτρη. Ὁ Δημήτρης δὲν ἐπρόφθασε νὰ μάθῃ παρὰ μόνον ἓνα συρτὸν καὶ ἥμισυν καλαματιανόν. Ἀλλ' αὐτὸ ἥρκει διὰ τὴν διασκέδασιν τῶν τέκνων του.

—Ἐλᾶτε τώρα σεῖς, εἶπεν οὗτος πιασθῆτε ἀπὸ τὰ χέρια..... ἐμπρὸς ὁ Νικολῆς, ὑστερα ὁ Γιώργης, καὶ οἱ ἄλλοι μὲ τὴν ἀράδα. Συρτό. Ὁ Νικολῆς ποὺ τραβᾷ τὸ χορό, θὰ φορῇ καὶ τὴν προσωπίδα.

—Κι ἐμεῖς, πατέρα; Κι ἐμεῖς; δὲν θὰ τὴν φορέσωμεν; ἐφώναξαν λυπημένα τὰ ἄλλα παιδιά.

—Ἀγάλισ, ἀγάλισ. Ἐνας, ἔνας θὰ τραβᾷ τὸν χορὸ καὶ θὰ τὴν φορῇ.

Καὶ ἥρχισεν ἡ διασκέδασις. Ὁ πατήρ ἔπαιζε τὸ μπουζοῦκί καὶ κάποτε τὸ συνώδευε μὲ τὴν βραχνὴν φωνὴν του. Τὰ παιδιά ἔχόρευον καὶ συχνὰ ἐτραγώδουν. Ἡτο χαρὰ Θεοῦ.

Αἴφνης κτύπος δυνατὸς εἰς τὴν θύραν διέκοψε τὴν διασκέδασιν.

Ἐνῷ διεσκέδαζον τῆς καλύβης οἱ κάτοικοι, ἔχασμῶντο τοῦ πλουσίου οἴκου οἱ κύριοι.

Τὰ ἄφθονα φαγητά των δὲν ἔφερον καμμίαν ὅρεξιν, διότι πάντοτε ἥσαν ἄφθονα· ἐκάθησαν μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ ἔπινον τὸν καφέν των ἀνόρεκτοι καὶ μελαγχολικοί.

Ἡ κυρία Μαρῆ ἐλυπήθη τὸν σύζυγόν της καὶ τῷ λέγει :

— Δὲν πηγαίνεις καμμίαν ὥραν εἰς τὴν λέσχην νὰ διασκεδάσῃς;

— Ἀποκριὰ σήμερον..... ποιὸς θὰ εἴναι εἰς τὴν λέσχην;

Ἡ κυρία Ἐρμιόνη ἡγέρθη καὶ ἤνοιξεν ἐν παράθυρον.

— Νὰ πάρωμεν ὀλίγον ἀέρα ;

Ἄλλ’ ἀπὸ τὸ παράθυρον, πλὴν τοῦ δροσεροῦ ἀέρος, εἰσέβαλαν καὶ οἱ τόνοι τοῦ μπουζουκίου τοῦ Δημήτρη.

— Νάτα μας, εἶπεν ὁ τραπεζίτης. Ἡρχισαν πάλιν οἱ ἀντικρυνοί μας τὰ συνηθισμένα. Ζεύρεις, Ἐρμιόνη, ὅτι κατήντησεν ἀνυπόφορος αὐτὸς ὁ γείτονας μὲ τὰ παιδιά του;

— Διατί οἱ κατημένοι ; ἡρώτησε μὲ ἀγαθότητα ἡ κυρία. Διασκεδάζουν....δὲν κάνουν κακόν. Τί σὲ πειράζουν ;

— Μὲ ἀνησυχοῦν..... τί ἄλλο θέλεις νὰ μὲ πειράξουν;

— Ἔγὼ τοὺς ζηλεύω, ἀπήντησεν ἡ κυρία Ἐρμιόνη.

— Μὲ τὰ σωστά σου τοὺς ζηλεύεις ;

— Καὶ εἴναι νὰ μὴ τοὺς ζηλεύῃ κανείς; Δὲν βλέπεις τί εύτυχισμένοι ζοῦν; Πῶς εἴναι πτωχοί....ἀδιάφορον. "Ολοι εἴναι ροδοκόκκινοι ἀπὸ ὑγείαν. Καὶ ἡμεῖς; Ἡμεῖς μὲ δῆλα τὰ καλά μας, μὲ τὰ πλούτη μας, τὸ ώραῖο σπίτι, μὲ αὐτοκίνητα, μὲ ὑπηρέτας, τὰ ἔχομεν αἰωνίως κατεβασμένα σὰν νὰ ἔχωμεν πένθος.

— Θέλεις, Έρμιόνη, νὰ σιωπήσουν οἱ γείτονές μας καὶ νὰ πάυσῃ ὅλη ἡ διασκέδασις καὶ ὁ θόρυβος;

Καὶ χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντησιν ἐφώναξε τὸν ὑπηρέτην, καὶ τῷ εἶπε χαμηλοφώνως δλίγας λέξεις.

Μετά τινας στιγμάς, ὁ Γιάννης, ως εἴδομεν, ἔκρουε τὴν θύραν τοῦ Δημήτρη.

Τὴν ἄλλην ἑσπέραν ὁ Δημήτρης ἐδείπνησεν ἐνωρίς, ἐπλύθη, ἐφόρεσε τὰ ἔορτάσιμα φορέματά του καὶ διηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονός του. Ὄταν ἐπέστρεψε μετὰ μίαν ὥραν ἦτο ἀγνώριστος.

— Μεγάλα πράγματα, Μαριώ μου, λέγει εἰς τὴν γυναικά του.

— Καλὲ τί ἔπαθες; ἡρώτησεν ἐκείνη ἀνήσυχος. Σὺ δὲν εἶσαι ὁ ἴδιος.

— Τώρα καὶ ἄλλη μιὰ φορὰ ὁ ἴδιος. Κοίταξε ἔδῶ.

Καὶ λαβὼν ἐκ τῆς τσέπης του φάκελλον πλήρη χιλιοδράχμων, τὸν ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

‘Η πτωχὴ Μαριώ ἔγινε κάτωχρος.

— Δημήτρη, ἀνέκραξε, ποῦ τὰ ηῦρες τὰ χρήματα;

— Νομίζεις, ὅτι τὰ ἔκλεψα; Μοῦ τὰ ἔχαρισεν ὁ κύριος Μαρῆς. ‘Ο Θεὸς νὰ τοῦ δίνῃ χίλια καλά.

Καὶ τῆς διηγήθη ὅλην τὴν ἱστορίαν. Μᾶς ἐλυπήθη, λέγει, διότι εἴμεθα πτωχοί καὶ μᾶς ἔχάρισε αὐτὰ τὰ χρήματα διὰ νὰ κάμωμεν ἴδικήν μας ἐργασίαν.

Καὶ ἐθώπευσε τὸν φάκελλον μὲ τὰ χιλιόδραχμα.

— Πάρε τα, Μαριώ μου, νὰ τὰ φυλάξῃς τώρα.

— Ποῦ νὰ τὰ φυλάξω;

— Ζεύρω ἔγώ; ὅπου θέλεις. Νά, ἐκεῖ εἰς τὴν μεγάλην κασέλλαν, ποὺ ἔχει καὶ μεγάλο κλειδί.

Τὰ παιδιά είχον κοιμηθῆ πρὸ πολλοῦ. Καὶ τώρα κατεκλίθησαν καὶ οἱ γονεῖς των. Ἐλλὰ δὲν ἀπεκοιμήθησαν ἀμέσως. Εἶχον τόσα πράγματα νὰ σκεφθοῦν ἀπόψε ή Μαριώ καὶ ὁ Δημήτρης.... Τί νὰ τὰ κάνουν αὐτὰ τὰ χρήματα; Τί ν' ἀγοράσουν; Τί ἐπιχείρησιν νὰ κάμουν; Καὶ ἔπειτα ᾧτο φρόνιμον νὰ τὰ κρατοῦν εἰς τὸν πενιχρὸν αὐτῶν οἴκον τόσα χρήματα; Ἐπειτα ὁ κύριος Μαρῆς εἶπε νὰ τοῦ τὰ ἐπιστρέψουν, ἀν πάγουν καλὰ αἱ ἐργασίαι των. Δὲν ἔπρεπε νὰ προσέξουν μήπως ζημιώθοῦν; Χωρὶς ἄλλο, ἄλλα πᾶς;.....

Καὶ ἐσκέπτετο ὁ Δημήτρης καὶ ἐσκέπτετο ἡ Μαριώ καὶ ἐστρέφοντο μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς ἐπὶ τῆς κλίνης των, προσποιούμενος ἔκαστος ὅτι ἐκοιμᾶτο.

Τέλος ἐβαρύνθη ὁ ἀνὴρ νὰ κρατῇ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς του. Τοὺς ἥνοξε καὶ εἶδεν ἄγρυπνον παρ' αὐτῷ τὴν γυναῖκά του.

—Δὲν κοιμᾶσαι καὶ σύ, Μαριώ; εἶπε. Ἐγώ, τί νὰ σοῦ πῶ. Δὲν μοῦ κολλᾷ ὑπνος ἀπόψε μ' αὐτὰ τὰ χρήματα.

—Αμ' ἐμένα;

—Πρέπει κάτι νὰ κάμωμε.... νὰ τὰ βγάλωμε ἀπὸ δῶμέσα..... γιατί.....

—Καὶ ἐγώ τὸ ἴδιο συλλογίζομαι.

Καὶ ἤρχισε συζήτησις μακρὰ μεταξὺ τῶν συζύγων τί θὰ ἔκαμνον μὲ τὰ χρήματα αὐτά. Ἡ συζήτησις ᾧτο ἥσυχος κατ' ἀρχάς ἔπειτα ἔγινε ζωηρότερα καὶ ἐπὶ τέλους κατέληξεν εἰς λογομαχίαν μεγαλόφωνον. Ἡτο ἡ πρώτη λογομαχία, τὴν ὅποιαν ἤκουουν οἱ τοῖχοι τῆς οἰκίας των.

—Αλλα ἥθελεν ὁ εἰς καὶ ἄλλα ἥθελεν ὁ ἄλλος.

Ἐκείνη εἶχε γνώμην ν' ἀγοράσουν χωράφια καλὰ καὶ νὰ φυτρώσουν ἀμπέλια. Ὁ Δημήτρης ἔλεγε καλύτερα ν' ἀνοίξῃ οἰνοπωλεῖον ἢ καφενεῖον· εἶχε βαρυθῆ πλέον τὴν ἀξίνην..... εἶχε γηράσει..... ἦθελεν ὀλίγην ἀνάπτασιν.....

—Καπηλειὸν ν' ἀνοίξῃς; βέβαια ἐφώναξεν ἡ Μαριώ, γιὰ νὰ τὸ ἔχης μπόλικο καὶ χάρισμα.

Καὶ ἥρχισεν ἀτελείωτος φιλονικία μεταξὺ τῶν δύο συζύγων, ἡ ὁποία ὀλίγον ἔλειψε νὰ καταλήξῃ εἰς ἔμβολο πόπημα.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Δημήτρης δὲν μετέβη εἰς τὴν ἐργασίαν του· ἐκάθησε νὰ συζητήσῃ μὲ τὴν γυναῖκα του τί θὰ κάμουν τὰ χρήματα. Ἀλλὰ μὲ τὴν συζήτησιν ἥρχισε νέα φιλονικία. Καὶ ὁ Δημήτρης ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του θυμωμένος. Τὴν μεσημβρίαν δὲν ἐπέστρεψεν. Ἀργὰ τὴν ἑσπέραν εἰς φίλος του τὸν συνώδευσε μεθυσμένον εἰς τὸν οἰκόν του.

—Πατέρα, ἔφερες ψωμί; ἐφώνησεν ἐν τῶν πεινῶντων παιδίων.

—Ψω.....μί; Νά, ἀπήντησε μὲ ὄργην ὁ μεθυσμένος· καὶ πρὶν προφθάσῃ ἡ μήτηρ νὰ κρατήσῃ τὴν χεῖρά του κατέπεσεν αὕτη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ παιδός.

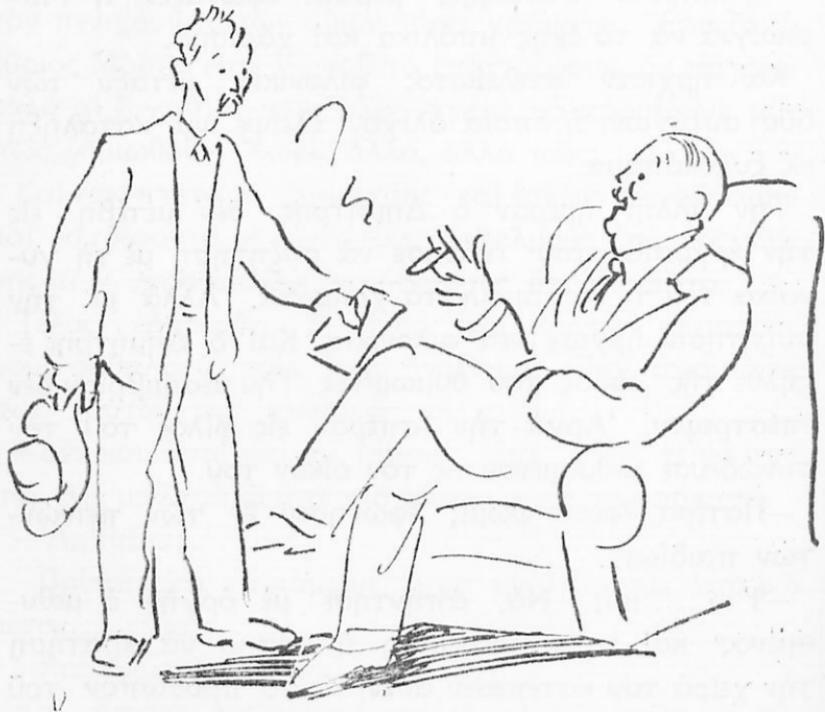
Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ κύριος Μαρῆς καὶ ἡ κυρία Μαρῆ ἔπινον μετὰ τὸ γεῦμα τὸν καφέν των.

—Τὸ εἶδες, λοιπόν, Ἐρμιόνη, ὅτι οἱ γείτονές μας ἱσούχασαν; Οὔτε χοροί πλέον, οὔτε τραγούδια, οὔτε μουσική, οὔτε τίποτε..... Ποῦ καὶ ποῦ μόνον καμμία λογομαχία....

⁹ Ο Βόσπορος Ἀραγγ. Ε'. Λημοτ. Α / Κοντογιάννη, Ἐκδ. Γ'.

— Μὰ πῶς αύτό, 'Αγησίλαε; Τί συνέβη; Μήπως τοὺς ἔκαμες τίποτε; Δὲν ἔκαμες καλά.

— "Εννοιά σου, ἔννοιά σου..... μὴν ἀνησυχῇς. Χρήματα μόνον τοὺς ἔδωκα..... νὰ τὰ κάμουν ὅ, τι θέλουν· καὶ τὰ χρήματα βλέπεις πῶς τοὺς ἥλλαξαν.

— Εἶναι δυνατόν;

— Φαίνεται. Διότι τὰ χρήματα, 'Ερμιόνη....

— Άλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ τελειώσῃ τὴν φράσιν του, ἐκτύπησαν τὴν θύραν καὶ ἀνήγγειλαν, ὅτι ὁ Δημήτρης θέλει νὰ ἴδῃ τὸν κύριον Μαρῆν.

— "Ἄς ἔλθῃ, εἴπεν ἐκπλαγεὶς ὁ 'Αγησίλαος.

Μετ' ὀλίγον ἐφάνη ὁ ταλαίπωρος Δημήτρης, κίτρι-

νιος, ισχνός, μέ τοὺς ὄφθαλμοὺς ἐρυθροὺς ἐκ τῆς ἀϋ-
πνίας καὶ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας τὸν γνωστὸν
φάτκελλον.

—Τί εἶναι Δημήτρη; Τί τρέχει;

—Μὲ τὸ συμπάθειο, ἀφέντη, σᾶς ἔφερα πίσω τὰ
χρήματα.... δεμένα ὅπως ἥτανε.....

—Διατί;

—Δὲν μᾶς κάμουν, ἀφέντη.

—Πῶς; σᾶς εἶναι ὀλίγα;

—”Οχι, ἀφέντη..... μᾶς εἶναι πολλά..... Δὲν εἴ-
μεθα ἡμεῖς ἄνθρωποι γιὰ χρήματα..... Μᾶς χαλοῦν
ἐμᾶς τὰ χρήματα. Ἐμένα μὲ ἔχαλασσαν. Μ' ἔκαμαν
κακὸν ἄνθρωπο. Μ' ἔκαμαν νὰ δείρω τὰ παιδιά μου
δίχως ἀφορμή..... νὰ σηκώσω χέρι στὴν γυναικά
μου..... μ' ἔκαμαν νὰ μεθύσω πρώτην φορὰν εἰς τὴν
ζωήν μου. Ἀφήνω ὅτι μᾶς ἀρρώστησαν ἀπὸ τὴν ἀϋ-
πνία καὶ ἐμένα καὶ τὴν γυναικά μου. Ἀφήνω ὅτι τὰ
παιδιά μου τὰ κατημένα οὔτε χορεύουν, οὔτε τραγου-
δοῦν. Τὸ λοιπόν, ἀφέντη, σᾶς είμαι πολὺ ὑπόχρεως....
μά..... νὰ κρατῆστε τοῦ λόγου σας τὰ χρήματά
σας..... καὶ ἐγώ..... τῇ φτώχεια μου.

Καὶ χαιρετίσας ὁ Δημήτρης ἐπανῆλθε φαιδρὸς εἰς τὸν
οἴκον του, ἐνηγκαλίσθη τὰ μικρά του καὶ ἐξεκρέμα-
σεν ἀμέσως τὸ μπουζούκι του.

’Αγγέλου Βλάχου

ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΣΧΑ

—Παπποῦ! "Ε, παπποῦ! ἐφώναξεν ὁ Νάσος, θίγων αὐτὸν διὰ τοῦ ποδός.

—Τί εἶναι;

—Σήκω νὰ ἴδωμεν τὴν Ἀνάστασιν....

"Οτε ἐξῆλθον τῆς καλύβης, ἤκουόντο καθ' ὅλην τὴν κοιλάδα καὶ τὰς πέριξ ράχεις φωναὶ συγκεχυμέναι. Οἱ βλάχοι τῆς περιφερείας ἐκείνης ἦσαν ἐπὶ ποδός, στολισμένοι, μὲ τὰ κηρία εἰς χεῖρας, ἀναμένοντες τὴν Ἀνάστασιν.

"Ολη ἐκείνη ἡ περιφέρεια ἐκ μικρῶν λοφίσκων καὶ μικρῶν κοιλάδων ἦτο πλουσία εἰς βλάστησιν καὶ εἰς νερά. Πολυάριθμοι βλάχοι ἔχουν κατασκηνώσει ἐκεῖ, ἄλλοι εἰς μικροὺς συνοικισμούς, ἄλλοι μεμονωμένοι κατὰ οἰκογενείας, καὶ ἄλλοι ἀναμίξ μετ' ἐντοπίων εἰς μικρὰ χωρία ἐκ δέκα ἕως εἴκοσιν οἰκίσκων ἔκαστον.

Οἱ βλάχοι ἔρχονται ἐκεῖ καὶ διαχειμάζουν. Ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου δὲ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου μὲ τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ ποίμνια τῶν ἀναχωροῦν διὰ τὰ βουνά, ὅπου ξεκαλοκαιριάζουν. Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν ν' ἀπάντήσῃ τις ἐκκλησίας εἰς ὅλην ἐκείνην τὴν ἔκτασιν, παρὰ μόνον μικράς, ὡς κελλία, εἰς τὰ πέριξ χωρίδια.

Τὰ χωρίδια ὅμως αὐτὰ ἃν ἔχουν ἐκκλησίας, δὲν ἔχουν ἰερεῖς, διότι οἱ χωρικοὶ εἶναι τόσον πτωχοί, ώστε μόλις νὰ ἔξαρκοῦν εἰς τὴν πενιχρὰν τροφήν των καὶ τὴν πενιχροτέραν ἐνδυμασίαν των.

Διὰ νὰ μὴ λησμονήσουν ὅμως τὴν θρησκείαν των καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντά των, πληρώνουν ἕνα ιερέα, ὃ ὅποιος ὑποχρεοῦται εἰς κάθε ἑορτὴν νὰ λειτουργῇ κατὰ σειρὰν καὶ εἰς ἐν χωρίδιον. Καὶ οἱ βλάχοι τῶν πέριξ συνοικισμῶν πληρώνουν καὶ αὐτοὶ ἐφ' ὅσον μένουν ἔκει, καὶ ὅταν ὁ ιερεὺς λειτουργῇ εἰς τὸ πλησιέστερον χωρίδιον, πηγαίνουν ὅσοι θέλουν καὶ λειτουργοῦνται.

Ἄλλ' ἡ Ἀνάστασις πρέπει νὰ τελῆται εἰς ὅλους ταύτοχρόνως καὶ νὰ μετέχουν ὅλοι τῆς μεγάλης ἑορτῆς. Καὶ διὰ νὰ μὴ ἐγείρωνται παράπονα προτιμήσεως καὶ διὰ νὰ μετέχουν ὅλοι τῆς ιερᾶς τελετῆς, τελοῦσιν αὐτὴν ἔξω, εἰς τὸ ὑπαίθρον, ὑπὸ τὸν διάστερον οὐρανὸν καὶ τὸν εὐρὺν ὄριζοντα.

"Ηδη εἶχε πλησιάσει ἡ ὥρα. Ὁ Αὔγερινὸς φεγγοβολῶν, ἀνέρχεται εἰς τὰ ὑψη φέρων εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν. Οἱ βλάχοι μὲ τὰς γυναικας καὶ τὰ παιδία των ἵσταντο ἔτοιμοι, ἔκαστος ἔξω τῆς καλύβης των. Οἱ χωρικοὶ τῶν πέριξ χωρίων εἴχον ἀνέλθει εἰς τὰ ὑψώματα, νέοι ἀκμαῖοι καὶ ζωηροί, γέροντες λευκόμαλλοι, παιδία, γυναικες, νέαι καὶ γραῖαι. "Ολοι ἔχουν προσηλωμένους τοὺς ὄφθαλμοὺς εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ὄριζοντος, ὅπου ὑψοῦτο ὑψηλὴ ράχη, ἐπὶ τῆς ὅποιας θὰ ἀνεφαίνετο ὁ ιερεὺς μὲ τὴν λαμπάδα εἰς χεῖρας κηρύσσων εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος. Αἱ μεγάλαι πυραι ἔλαμπάδιζον εἰς τὰ ὑψη ρίπτουσαι ρόδινον χρῶμα ἐπὶ τῶν προσώπων καὶ τῶν καθαρῶν ἐνδυμάτων

καὶ πολυχρώμους λάμψεις εἰς τὰ πολύτιμα κοσμήματα τῶν γυναικῶν.

Ἡ καρδία ὄλων ἐβροντοκτύπα ἀνυπόμονος εἰ τὴν ἐγγίζουσαν μεγάλην καὶ ἱερὰν στιγμήν. Κάθιστρον τὸ δποῖον ἐπρόβαλλεν ἀπὸ τὴν ράχην, ἔξι λάμβανον ὡς τὴν λαμπάδα τοῦ ἱερέως καὶ ἀνεκραύγαζον καὶ ἀνεπήδων οἱ νεώτεροι:

—Νά το, ἐφάνηκε!

—Ἄμποῦ ἀκόμη!....

—Θ' ἀσπρίσῃ τὸ μάτι μας νὰ τὸ ἴδωμεν....

Καὶ ἐπειράζοντο μεταξύ των καὶ διηγοῦντο εὐχάραστα ἀνέκδοτα καὶ οἱ γεροντότεροι παραμύθια διὰ νπεράσῃ ὁ καιρός.

—Νά το! Νά το! Αὐτὸς εἶναι! ἐφώναξεν αἴφνης ενέος περιχαρής.

Τῷ ὅντι πρὸς ἀνατολὰς ἐφάνη φῶς λαμπάδοι τρεμοσβῆνον εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν πνοήν. Διέσχιζε τὴν σκοτίαν καὶ ἐσκόρπιζε παντοῦ τὴν χαρὰν τῆς Ἀναστάσεως.

Οἱ βλάχοι ὄλοι καὶ οἱ χωρικοὶ ἀπ' ὅλα τὰ μέρη συνεκέντρωσαν ἐκεῖ τοὺς ὁφθαλμούς καὶ ἔτεινον τὴν ἀκοήν των.

—Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἡκούσθη ἀπὸ τὴν ράχην ἐντονος παρατεταμένη. "Ἐφθασεν εἰς τὰς καρδίας ὄλων τῶν ἀγρυπνούντων χριστιανῶν καὶ ἔχουσεν εἰς αὐτὸν γλυκύτητα καὶ συγκίνησιν.

—Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

Ἡ φωνὴ ἡκούσθη ἐντονωτέρα. "Ολοι οἱ βλάχοι

καὶ οἱ χωρικοὶ ἔκλινον τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκαμνον τὸν σταυρόν των. "Ολη ἐκείνη ἡ ἐκτεταμένη περιφέρεια ἦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην εὐρύτατος ναός, ὃπου ἐδοξάζετο ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

—Χριστὸς ἀνέστη, παιδιά!

—Χριστὸς ἀνέστη, ἀδέλφια!

—Ἀληθῶς ἀνέστη!..... Ἀληθῶς ἀνέστη!.....

—Ζῆτε καὶ βασιλεύει, ἀδέρφια!.....

—Ζῆτε καὶ βασιλεύει!....

"Ηδη πολυάριθμα μικρὰ φῶτα ἐπλανῶντο πρὸς διαφόρους διευθύνσεις. Τὰ βλαχόπουλα ἔσπευδον προθύμως νὰ μεταφέρουν εἰς τοὺς ἄλλους τὸ ἄγιον φῶς, ὅπερ ἔλαβον ἀπὸ τὴν λαμπάδα τοῦ ἱερέως.

Μετ' ὀλίγον ὅλαι αἱ ράχεις, πλήρεις μικρῶν φώτων, ἐφεγγοβόλουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐν μέσῳ τῆς σκοτίας, ὡς πολυάριθμοι ἀδάμαντες.

Ἡ ράχις, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἀνεφάνη τὸ πρῶτον τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, ἦτο ἡδη κατάφωτος. Εἴκοσιν ἔως εἴκοσι πέντε βλάχοι, ἀσκεπτεῖς, μὲ τὴν λαμπάδα ἀνημμένην εἰς χεῖρας, ἐγονυπέτουν πέριξ τοῦ ἱερέως, καὶ οὕτος ὅρθιος, ἐκίνει τὴν λαμπάδα του ἄνω καὶ κάτω, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ψάλλων τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», καταλαμπόμενος ὑπὸ τοῦ φωτός, ὡς θεὸς ἐν μέσῳ τῶν ἀστραπῶν τοῦ Σινᾶ.

A. Καρκαβίτσα

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Τοῦ Μαγιοῦ ροδοφαίνεται ἡ μέρα,
ποὺ ὀραιότερη ἡ φύση ξυπνάει,
καὶ τὴν κάνουν λαμπρὰ καὶ γελάει
πρασινάδες, ἀχτίνες, νερά.

"Ανθη κι ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιὰ κι ἄντρες, γυναῖκες καὶ γέροι -
ἀσπροντύματα, γέλια καὶ κρότοι,
ὅλοι οἱ δρόμοι γιομάτοι χαρά.
Καί, χαρῆτε τοῦ χρόνου τὴν νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιά.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Η ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΣ ΤΩΝ ΦΩΚΙΔΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Θεσσαλοὶ περιῆλθον εἰς ἔχθραν δεινήν. Οἱ Θεσσαλοὶ θέλοντες νὰ βλάψωσι καὶ νὰ ἀφανίσωσι τοὺς Φωκεῖς, συνήθροισαν μέγαν στρατὸν καὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Εἶχον ἀπόφασιν νὰ φονεύσουν τράντας τοὺς ἄνδρας καὶ νὰ αἰχμαλωτίσουν καὶ πωλήσουν ὡς δούλους τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία αὐτῶν.

Οἱ Φωκεῖς, ἄνδρες γενναιότατοι, μαθόντες ὅτι θεσσαλικὸς στρατὸς πολυάριθμος εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, δὲν ἐπτοήθησαν· συνελθόντες εἰς συνέλευσιν, συνεσκέπτοντο τίνι τρόπῳ ἥδύναντο νὰ ἀποκρούσωσι τοὺς ἔχθρούς καὶ νὰ σώσωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν. Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην, ὁ γενναῖος Δαί-

φαντος, εις τῶν ἀρχόντων τῆς χώρας, προέτεινεν εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ νὰ μὴ περιμένουν τοὺς ἔχθρους νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰς οἰκίας των, ἀλλὰ λαβόντες τὰ ὅπλα νὰ τρέξουν εύθὺς εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν. Τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία νὰ τὰ συναθροίσωσιν εἰς ἐνέργειαν δρισμένον, νὰ ἐπισωρεύσωσιν ἔπειτα ἄφθονα φρύγανα καὶ ξύλα ξηρά, νὰ θέσωσιν ὀλίγους φύλακας, καί, ἂν νικηθῶσιν εἰς τὴν μάχην, νὰ ἀναφθῇ μεγάλη πυρὰ καὶ νὰ καῶσιν ὅλοι. Οὐδεμία γυνή, οὐδὲν παιδίον νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἔχθρῶν.

Ἡ γνώμη αὕτη ἥρεσεν εἰς τοὺς Φωκεῖς καὶ πάντες συνεφώνησαν οὕτω νὰ διαταχθῶσι τὰ πράγματα. Προέτεινεν ὅμως εἰς τῶν ἀρχόντων, ὅτι καλὸν θὰ ἔγινον νὰ ἡρωτῶντο καὶ αἱ γυναῖκες τί προετίμων, νὰ καῶσιν ἢ νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἔχθρῶν καὶ νὰ πωληθοῦν ὡς δοῦλαι. "Οπως εἶπεν, οὕτω καὶ ἔγένετο Προσεκλήθησαν αἱ γυναῖκες καὶ ἡρωτήθησαν τί προτιμῶσι· νὰ καῶσιν ἢ νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἔχθρῶν. Αἱ γυναῖκες πᾶσαι μιᾶς φωνῆς ἐκράγασαν ὅτι προτιμοῦν νὰ καῶσι μᾶλλον αὐταὶ καὶ τὰ παιδία αὐτῶν, ἢ νὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἔχθρῶν. Ἐπήνουν δὲ τὸν Δαΐφαντον, ὅστις πρώτος προέτεινε τὴν γνώμην ταύτην, καὶ πλέξασαι στέφανον ἐξ ἀνθέων ἀστεφάνωσαν αὐτόν. Ἀλλ' ἔδωκεν ὁ Θεός καὶ ἐνικήθησαν οἱ Θεσσαλοί, καὶ οὕτως ἐσώθησαν αἱ μεγαλόφρονες αὗται γυναῖκες.

Χαρ. Παπαμάρκου

ΦΩΚΙΩΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΦΡΟΣΥΝΗ

΄Αλέξανδρος ό μέγας ύπερ πάντας τούς Αθηναίους ἔτιμα τὸν στρατηγὸν Φωκίωνα. "Οτε ἐπεμπε πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν τινα, προσέθετε μετὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα καὶ μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Φωκίωνος καὶ τὴν λέξιν «χαῖρε», πρᾶγμα, τὸ ὅποιον εἰς οὐδένα ἄλλον ἔκαμνεν.

΄Ο μέγας Άλέξανδρος, θέλων νὰ δείξῃ πόσον τιμᾷ τὸν Φωκίωνα, ἐπεμψέ ποτε εἰς αὐτὸν ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου, δηλ. δραχμὰς ἑξακοσίας χιλιάδας περίπου, καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν προσέτι ὅτι τοῦ χαρίζει καὶ μίαν πόλιν διὰ νὰ καρποῦται τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς. Καὶ ὁ μὲν μέγας Άλέξανδρος ἐπραξε μεγαλοφρόνως καὶ μεγαλοπρεπῶς, ὅπως ἥριμοζεν εἰς βασιλέα τόσον μέγαν, ὃσον ἦτο αὐτός. "Οχι δλιγάτερον ὅμως μεγαλοφρόνως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπραξε καὶ ὁ Φωκίων, ὃστις, ἀν καὶ ἦτο πτωχότατος, οὔτε τὰ χρήματα ἐδέχθη, οὔτε τὴν πόλιν. Προετίμησε μᾶλλον νὰ ζῇ πτωχικῶς, ἀλλ' ἄνευ ούδεμιᾶς ὑποχρεώσεως, ἢ νὰ ζῇ ὡς πλούσιος καὶ νὰ εἴναι εἰς ἄλλον ὑποχρεωμένος. Έπειδὴ δὲ ἦτο καὶ εὐγενῆς ἀνθρωπος καὶ δὲν ἤθελε νὰ φανῇ εἰς τὸν μέγαν Άλέξανδρον, ὅτι τὸν περιεφρόνει, τὸν παρεκάλεσε νὰ δεχθῇ μὲν ὅπισω τὰ δῶρά του αὐτά, δωρήσῃ δὲ εἰς αὐτὸν ἄλλο δῶρον, τὸ ὅποιον θὰ τοῦ ἦτο μᾶλλον εὐχάριστον. Παρεκάλεσεν αὐτὸν τέσσαρας δεσμίους φίλους του, τοὺς ὅποίους ἐκράτει εἰς τὰς φυλακάς, νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἐλευθέρους. Ο μέγας Άλέξανδρος πάραυτα ἀφῆκεν αὐτοὺς ἐλευθέρους,

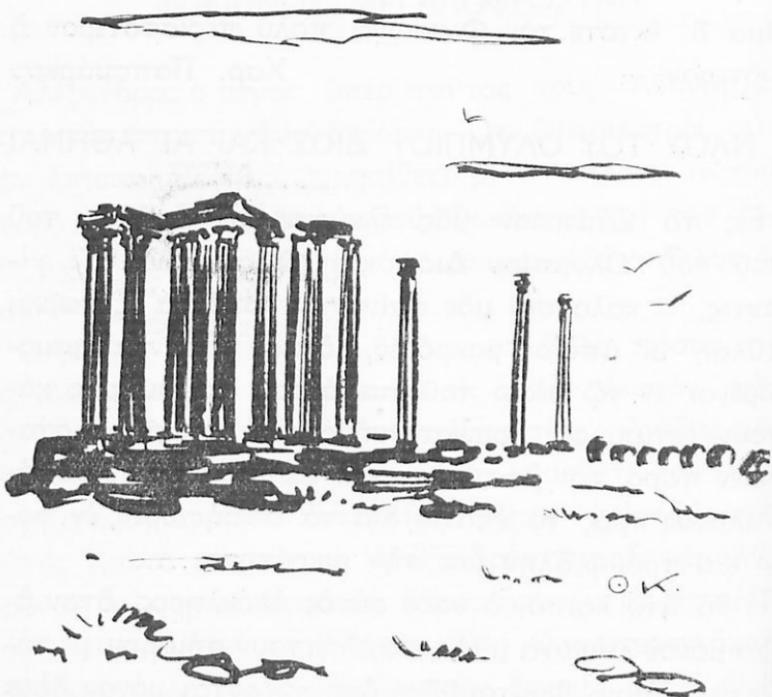
ετίμα δ' ἔκτοτε τὸν Φωκίωνα πολὺ περισσότερον ἢ
πρότερον.
Χαρ. Παπαμάρκου

Ο ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Εἰς τὸ Ζάππειον μᾶς ἐλκύουν τὰ ἐρείπια τοῦ
ναοῦ τοῦ Ὄλυμπίου Διός· καὶ πλησιάζομεν. Τί γί-
γναντες, τί κολοσσοὶ μᾶς φαίνονται οἱ δέκα ἔξι ἐκεῖνοι
στῦλοι, οἱ ὅποιοι μακρόθεν, ὅπως ἴστανται μεμο-
νωμένοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπεράντου χώρου, μᾶς κά-
μνουν ἐντύπωσιν κομψοτεχνήματος! Ἀρκεῖ νὰ στα-
θῶμεν παρὰ τὴν βάσιν των καὶ νὰ ύψωσωσεν τοὺς ὁ-
φθαλμοὺς πρὸς τὰ ἐπάνω, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν, ἐν φό-
βῳ καὶ τρόμῳ, ὅλην μας τὴν μικρότητα.....

Τί θὰ ᾖ το λοιπὸν ὁ ναὸς αὐτὸς ὀλόκληρος, ὅταν ὀ-
λίγα μόνον λείψανα μᾶς καταπλήττουν σήμερον μὲ τό-
σον μεγαλεῖον; Φαντασθῆτε ὅτι σώζονται μόνον δέκα
ἔξι κίονες, ἐνῷ τὸ οἰκοδόμημα εἶχεν ἐν ὅλῳ ἑκατὸν
τέσσαρας! Κάμετε τώρα τὴν σύγκρισιν, καὶ συλ-
λογισθῆτε τί ἔκτασιν κατείχεν ὁ κολοσσιαῖος αὐτὸς
ναὸς, μεγαλύτερος τοῦ ὅποίου δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὴν
ἀρχαιότητα, παρὰ μόνον ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸς τῆς Ἀρ-
τέμιδος.

Ἐκ τῶν δέκα ἔξι αὐτῶν κιόνων, μόνον οἱ δεκαπέ-
ντες σώζονται ὅρθιοι. Ὁ δέκατος ἔκτος κατάκειται εἰς
τὴν γῆν, ριφθεὶς ὑπὸ σφοδρωτάτου ἀνέμου τὴν νύκτα
τῆς 26ης Οκτωβρίου 1852. Οἱ σπόνδυλοί του, τὰ τεμά-
χια δηλαδὴ ἐκ τῶν ὅποίων ἀποτελεῖται, εύρισκονται
κατὰ γῆς τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου κατὰ σειράν,
ὅπως ὅταν ρίπτῃ κανεὶς στήλην νομισμάτων.

Αύτὴ εἶναι ἡ τελευταία μεταβολή, ὁ δποία ἐπῆλθεν εἰς τὸ ἔνδοξον ἑρείπιον. Ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὴν μακρὰν σειράν τῶν αἰώνων, πόσαι ἄλλαι δὲν ἤλλοιώσαν τὴν ὅψιν του! Οἱ σεισμοὶ καὶ οἱ ἀνεμοὶ δὲν θὰ εἴχον τόσην ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτοῦ, ἀν τὸ ἔργον των δὲν συνετελήρωναν αἱ καταστρεπτικαὶ χεῖρες τοῦ ἀνθρώπου.... Ποσάκις δὲν ἐκάη, δὲν ἐσυλήθη, δὲν ἐγυμνώθη, δὲν ἤκρωτηριάσθη! Εἶναι γνωστόν, ὅτι κάποιος βιοεθόδας τῶν Ἀθηνῶν ἔκαυσε καὶ μετεποίησεν εἰς ἄσβεστον ἓνα τῶν κιόνων, χάριν ἄλλης οἰκοδομῆς. Ἀλλὰ πόσαι δὲν εἶναι αἱ ὅγνωστοι βεβηλώσεις καὶ καταστροφαί, τὰς δποίας φαντάζεται τις

μόνον βλέπων σήμερον όλιγα ἐρείπια εἰς τὴν θέσιν τοῦ παμμεγίστου ναοῦ!

‘Ο ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον περιπτειώδη οἰκοδομήματα, τὰ ὅποια γνωρίζει ἡ ἱστορία. Φαντασθῆτε, ὅτι ἀπὸ τῆς ήμέρας, κατὰ τὴν ὅποιαν, ἐπὶ τῶν Πεισιστρατίδῶν ἀκόμη ἐτέθησαν τὰ θεμέλιά του—ἐπὶ χώρου ἀνέκαθεν ἀφιερωμένου εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Διός—ἐδέησε νὰ παρέλθουν ἔξ αἰῶνες ὄλοκληροι διὰ νὰ τελειώσῃ! Μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ Ἰππίου, ἡ οἰκοδομὴ διεκόπη. Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους ὁ Ἀντίοχος ἐπανήρχισε τὸ ἔργον, ἀναθέσας αὐτὸν εἰς τὸν Ρωμαῖον ἀρχιτέκτονα Δέκιμον Κοσσούτιον. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντιόχου, τὰ χρήματα ἐλειψαν καὶ τὸ οἰκοδόμημα πάλιν ἐγκατελείφθη. Παρῆλθον σχεδὸν τρεῖς αἰῶνες ἀκόμη, καὶ τὸ ἔργον ἐσυνεχίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως ἐπερατώθη, καὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 129 μ. Χ. ἐτελέσθησαν πανηγυρικῶτα τὰ ἐγκαίνια του, παρισταμένου τοῦ φιλαθηναίου καὶ μεγαλοδώρου αὐτοκράτορος, ἐκφωνήσαντος δὲ θαυμάσιον πανηγυρικὸν τοῦ ἐκ Σμύρνης ρήτορος Ἀντωνίου Πολέμωνος.

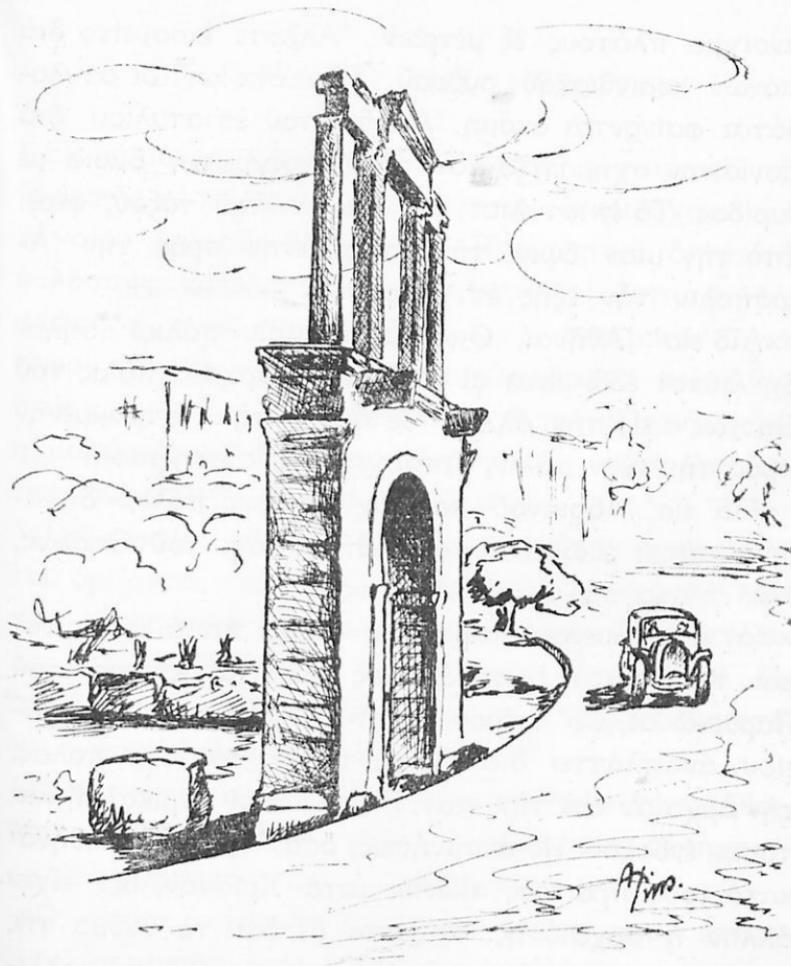
‘Αλλ’οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἤσαν πλέον οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μεγάλης ἐλληνικῆς ἀκμῆς. Ἡσαν οἱ κατακτημένοι ὑπὸ τῶν Ρωμαίων Ἀθηναῖοι, οἱ κολακεύοντες τοὺς ἰσχυροὺς δεσπότας, διὰ νὰ λαμβάνουν χάριτας καὶ προνόμια. Καὶ ὁ ναὸς ἐκεῖνος, ὁ πρωρισμένος ἀρχαιόθεν διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Διός, ἀποπερατωθεὶς τόσον ἀργά, ἐπέπρωτο νὰ γίνη καὶ

ναὸς τοῦ Ἀδριανοῦ· οὕτω δέ, παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ Διός, ἐστήθη καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀποθεωθέντος αὐτοκράτορος, ὁ δὲ Ἱερεύς, ὁ προσφέρων θυσίας καὶ ὑμνους εἰς τὸν ἄνακτα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἔθυε συγχρόνως καὶ εἰς τὸν νέον θεὸν τῶν Ἀθηναίων!

‘Η ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχαν καὶ πολὺ ἄδικον νὰ κολακευθοῦν καὶ νὰ κολακεύσουν τόσον. ‘Ο Ρωμαῖος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ἡγάπησε καὶ εὔηργέτησε τὴν πόλιν των ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Μεγαλοπρεπής, φιλόκαρδος, γενναιόδωρος ὁ Ἀδριανός, μετέβαλε τὴν ὄψιν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν καὶ ἔδωκε νέαν αἰγλην καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἀθάνατον πόλιν. ‘Υπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην αἱ Ἀθῆναι τοῦ Ἀδριανοῦ ἀνεδείχθησαν ἐφάμιλλοι τῶν ἐπὶ Περικλέους.

Δὲν ἐκοσμήθη δὲ μόνον διὰ νέων οἰκοδομῶν ἢ παλαιὰ πόλις, ἄλλὰ καὶ νέα ἰδρύθη παρ’ αὐτήν, ώς παράτημα καὶ συνέχεια. ‘Ο ναὸς τοῦ Ὄλυμπίου Διὸς ἔμελλε νὰ εἶναι τὸ κέντρον τῆς νέας ταύτης συνοικίας, ἢ μᾶλλον τῆς νέας πόλεως. ‘Η μεγάλη αὐτὴ ἔκτασις, ἢ παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Ἰλισσοῦ ἔρημος καὶ μᾶλλον ἔξοχική, κατεκοσμήθη ἥδη διὰ δενδροφύτων περιπάτων, διὰ ρωμαϊκῶν λουτρῶν καὶ διὰ λαμπτρῶν ἐπαύλεων.

Τὸ ἀδριανείον ὑδραγωγεῖον, ἄλλο μεγαλοπρεπὲς ἔργον σωζόμενον ἀκόμη, ἥρδευε πλουσίως τὴν συνοικίαν ταύτην, τὴν τερπνὴν καὶ κατάφυτον. Τὸ παλαιὸν τεῖχος τοῦ Θεμιστοκλέους, τὸ περιβάλλον τὴν ἀρχαίαν πόλιν, κατερρίφθη εἰς ἓν μέρος διὰ νὰ ἐνωθῇ μετ’ ἐκείνης καὶ ἡ νέα πόλις, παρ’ αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, καὶ ἐκεὶ ὅπου κατέληγε μία μεγάλη ὁδός, ἀπὸ τὰ

Βορειοδυτικά τῆς Ἀκροπόλεως ἀρχομένη, ἀνιδρύθη ὅρος, τὸ σύνορον, τὸ κοινῶς λεγόμενον ἄψις ἢ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ.

Τὰ ἔρείπια τῆς πύλης ταύτης σώζονται παρὰ τοὺς στύλους τοῦ Ὁλυμπιείου. Εἶναι μία μεγάλη ἄψις, χαλκόχρους πλέον ἐκ τοῦ χρόνου ἔχουσα

άνοιγμα πλάτους ἔξι μέτρων. "Άλλοτε ἐκοσμεῖτο διὰ κιόνων κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, τῶν ὅποιών οἱ στυλοβάται φαίνονται ἀκόμη." Ανωθεν τοῦ ἐπιστυλίου διὰ κιονίσκων σχηματίζονται τρία ἀνοίγματα, ὅμοια μὲν θυρίδας. Τὸ ἐπιστύλιον, τὸ ἄνωθεν τοῦ τόξου, φέρει ἀπὸ τὴν μίαν ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν τὴν ἔξῆς ἐπιγραφήν:

«Αἴδ’εῖσ’ Ἀθῆναι, Θησέως ἡ πρὶν πόλις· δηλαδή: αὐταὶ ἐδῶ εἶναι αἱ Ἀθῆναι, ἡ ἀρχαία πόλις τοῦ Θησέως· εἰς τὴν ἄλλην δὲ ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν νέαν πόλιν, ὑπάρχει ἡ ἔξῆς ἐπιγραφή·

«Αἴδ’ εῖσ’ Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ Θησέως πόλις· δηλαδή: αὐταὶ ἐδῶ εἶναι αἱ Ἀθῆναι ὅχι τοῦ Θησέως, ἀλλ’ ἡ νέα πόλις τοῦ Ἀδριανοῦ.

Καὶ ὁ ἴσταμενος παρὰ τὸν ὄρον, παρὰ τὸ σύνορον τοῦτο, καὶ ἔχων ἀφ’ ἐνὸς μὲν τὰ ἐρείπια τοῦ Παρθενῶνος, ἀφ’ ἑτέρου δὲ τὰ ἐρείπια τοῦ Ὁλυμπίειου, ἀναπλάττει διὰ τῆς φαντασίας τὰς δύο πόλεις, τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν. Πόλιν τόσον περικαλλῆ καὶ τόσον ἔνδοξον εἰς ἀναμνήσεις, ὃσον ἦσαν αἱ Ἀθῆναι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας μετὰ Χριστόν, δὲν εἶχεν ἄλλην ἡ ἀρχαιότης. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ θαῦμα τῆς συγκεντρώσεως τόσων ὥραίων οἰκοδομῶν καὶ καλλιτεχνημάτων, μόνον μίαν φορὰν ἔγινεν εἰς τὸν κόσμον.

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Είς τὰ μακρινὰ χρόνια τῆς ἱστορίας, οἱ πειραταὶ τῆς Ἀφρικῆς, οἱ λεγόμενοι «Κουρσάροι», ἐκυριάρχουν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μεσογείου. Πραγματικὰ ὅρνεα τῆς θαλάσσης, κατέλαβον τὴν Κρήτην καὶ ἔστησαν τὴν φωλεάν των εἰς τὸν Χάνδακα, τὸ σημερινὸν Ἡράκλειον. Ἐκεῖθεν ἔξορμῶντες κατελάμβανον παραλίους πόλεις καὶ χωρία, διήρπαζον ὅ,τι ἦδύναντο καὶ ἦχιαλώτιζον ὄλοκλήρους πληθυσμούς, τοὺς ὅποιους ἐπώλουν εἰς τὴν Ἀφρικήν ὡς δούλους.

Ἐπλησίαζον αἱ δέκα τῆς πρωΐας, ὅταν εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος τῆς Θεσσαλονίκης ἐφάνησαν τὰ πλοῖα τῶν κουρσάρων. Τί πλοϊα ἦσαν αὐτά; Ποῖος στόλος ἦτο αὐτός; Ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως οἱ κάτοικοι δὲν ἤτο δυνατὸν νὰ διακρίνουν ἂν ἦτο ὁ βυζαντινὸς στόλος ἢ ἦσαν ἐχθρικὰ πλοῖα.

Αἴφνης ρίγος φόβου καὶ φρίκης κατέλαβε τὸ πλῆθος, τῆς παραλίας καὶ μία φωνὴ μυριόστομος ἀντήχησε:

—Οἱ κουρσάροι! Οἱ κουρσάροι!....

Ο κόσμος, τρελλὸς ἀπὸ τὸν φόβον του, ἐσπευδεὶς ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὰ τείχη· αἱ σάλπιγγες ἐκάλουν γενικὸν συναγερμὸν καὶ ἡ φρουρὰ ἔτρεχε νὰ λάβῃ τὰ ὄπλα. Πανικὸς εἶχε καταλάβει ὅλους. Ἐν τούτοις οἱ δυνάμενοι νὰ φέρουν ὄπλα, ἐσπευσαν νὰ ὀπλισθοῦν, ἐνῷ αἱ γυναικες κατέφευγον εἰς τὰς ἐκκλησίας, ὅπου οἱ Ἱερεῖς ἔκαμνον παρακλήσεις διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως.

Ο Βόσπορος. Arayr. E. Δημοτ. Λ. I. Κοριογιάρη. Εκδ. Γ. 10

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἔχθρὸς εἶχε πλησιάσει. Πεντήκοντα τέσσαρα μεγάλα πλοῖα μὲ πλήρωμα διακοσίων ἀνδρῶν ἔκαστον. Ἡσαν ὅλοι πελώριοι Αἰθίοπες, θηρία αἴμοβόρα, πολεμισταὶ ἀκούραστοι, ἀψηφοῦντες τὸν θάνατον. Ἐπλησίασαν τὰ τείχη καὶ ἤρχισεν ἀμέσως ἡ ἐπίθεσις. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τῶν πλοίων ύπηρχον «μαγγάνια» καὶ «καταπέλται» — πολεμικαὶ μηχαναὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, αἱ ὅποιαι ἔξετόξευον τεράστια ἀγκωνάρια καὶ κομμάτια βράχων καὶ ἤρχισαν ἀμέσως νὰ ρίπτουν κατακλυσμὸν πετρῶν εἰς τὰ τείχη, ἐνῷ σύννεφα δλόκληρα βελῶν ἐμαύριζαν τὸν ὄριζοντα.

Οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι, βιοθούμενοι ἀπὸ τὴν φρουράν, ἐπολέμουν μὲ ἀφάνταστον θάρρος, τὸ θάρρος καὶ τὸν ἡρωϊσμόν, τὸν ὅποιον ἐμπνέει ἡ ἀπελπισία.

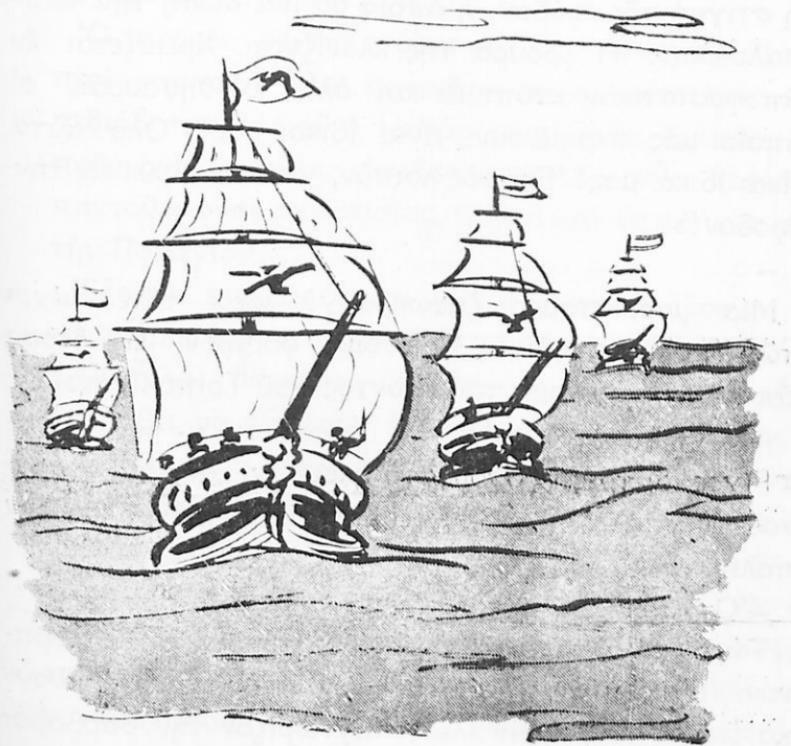
Οἱ κουρσάροι, γυμνοὶ ἔως τὴν μέσην, πάλλοντες τὰ πελώρια χαντζάρια των, ἐρρίπτοντο κατὰ τῶν τειχῶν μὲ ἄγριον ἀλαλαγμὸν καὶ κάθε φορὰν ἀπεκρούοντο μὲ ἀπωλείας. Κυρίως ἐστρέφοντο ἐναντίον τῶν μεγάλων πυλῶν τοῦ φρουρίου. Ἐξαπέλυον σύννεφα δλόκληρα βελῶν βουτηγμένων εἰς νάφθην. Τὰ βέλη ἐκαρφώνοντο εἰς τὰ χονδρὰ ξύλα τῶν πυλῶν καὶ μετέδιδον τὸ πῦρ, οἱ δὲ κάτοικοι ἤγωνίζοντο νὰ τὸ σβήσωσιν.

Εἰς ἄλλα σημεῖα οἱ κουρσάροι προσεπάθουν μὲ ὑψηλὰς κλίμακας ν' ἀναβοῦν εἰς τὰ τείχη. Οἱ κάτοικοι ὅμως τοὺς ἀπέκρουον μὲ τὰ ξίφη καὶ τοὺς πελέκεις καὶ ἀνέτρεπον τὰς κλίμακας. Τοὺς ἐπιτιθεμένους περιέλουον ἐπίσης μὲ ζεματιστὸν ὕδωρ καὶ καυτὸν

ελαιον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐστήνοντο ταχέως εἰς τὰ τείχη οἱ καταπέλται τῆς φρουρᾶς καὶ ἥρχιζε νὰ πίπτῃ προγματικὴ χάλαζα λίθων εἰς τὰ πειρατικὰ πλοῖα.

Ἡ στιγμὴ ἦτο κρίσιμος.

Ο στρατηγὸς Νικηφόρος Ἀργυρὸς ἔτρεχεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ τείχους ἐγκαρδιώνων τοὺς πολεμιστὰς καὶ δίδων διαταγὰς καὶ ὁδηγίας.

Οι κουρσάροι ἀκούραστοι ἐπανελάμβανον τὰς ἔφόδους των μὲ πρωτοφανῆ ἐπιμονήν.

Αἴφνης μία ζωηρὰ κίνησις παρετηρήθη εἰς τὰ καταστρώματα τῶν πλοίων. "Ολοι οἱ ἐπ' αὐτῶν εύρισκόμενοι πολεμισταὶ συνεκεντρώθησαν καὶ παρετάχθησαν. 'Υπὸ τὰς ζητωκραυγὰς αὐτῶν ἐπροχώρησεν εἰς τὸ μέσον εἰς σιδηρόφρακτος πολεμιστής, τοῦ ὅπιού ὁ χρυσοποίκιλτος θώραξ, καὶ τὸ πολεμικὸν κράνος ἥστραψαν εἰς τὸν ἥλιον.

— «Ἐφθασεν ἡ στιγμὴ τῆς τελευταίας ἔφόδου», ἔβροντοφώνησε πρὸς τοὺς ἄνδρας του· «ἔφθασεν ἡ στιγμὴ τῆς ἔφόδου, ἡ ὅποια θὰ μᾶς δώσῃ τὴν Θεσσαλονίκην. Ἡ φρουρά της κλονίζεται. Χρειάζεται ἐν ἀποφασιστικὸν κτύπημα καὶ ὅλοι οἱ θησαυροί, οἱ ὅπιοι μᾶς περιμένουν, είναι ἴδικοί μας! "Ολα αὐτὰ είναι ἴδικά μας! Ἐμπρὸς λοιπόν, γενναῖοί μου! εἰς τὴν ἔφοδον!».

Μία μυριόστομος ζητωκραυγὴ ἔφερε τότε μέχρι τῶν πολιορκουμένων ἐν ὄνομα φοβερόν, ἐν ὄνομα ἀπαίσιον, τὸ ὄνομα τοῦ Λέοντος τοῦ Τριπολιτάνου!

— 'Ο Τριπολιτᾶνος!

Ρήγος διέτρεξεν ὅσους τὸ ἥκουσαν καὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἡ φοβερὰ εἰδησις διεδόθη εἰς ὅλην τὴν πόλιν.

— 'Ο Λέων ὁ Τριπολιτᾶνος!

Τώρα καὶ αἱ τελευταῖαι ἐλπίδες τῶν κατοίκων ἐσβήνουν. 'Εγνώριζον πλέον, ὅτι δὲν εἶχον νὰ περιμένουν κανένα οἴκτον, κανὲν ἔλεος! 'Εγνώριζον τὴν βαρβαρό-

τητα τοῦ αίμοβόρου καὶ ἀνικήτου ἐκείνου ἀρχηγοῦ· εἶχεν ἡδη σπείρει τὴν καταστροφὴν εἰς ὅλας τὰς νῆσους καὶ εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος. Πολεμιστὴς ἀκούραστος καὶ ναύαρχος ἀνίκητος ὁ Λέων εἶχεν ἡδη ἔξοιλοθρεύσει χιλιάδας χριστιανῶν καὶ εἶχεν ἀποστείλει εἰς τὴν δουλείαν χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ γυναικοπαίδων.

Τὸ ἄκουσμα καὶ μόνον τοῦ ὀνόματός του ἐπροκάλει ἀκατανίκητον φόβον καὶ μόλις διεκρίνοντο τὰ πλοιά του μακρόθεν, αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία ἥρημοῦντο καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἔσπευδον νὰ καταφύγουν εἰς τὰ ὅρη!

“Ο πανικὸς εἰς τὴν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης ἦτο ἀπερίγραπτος! ”Ολοι ἔσπευδον νὰ φύγουν πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀξιοῦ ἢ τὰ γύρω ὑψώματα. Γυναῖκες ἐλιποθύμουν, παιδία ἐποδοπατοῦντο καὶ ἥκούντο παντοῦ φωναὶ ἀπελπισίας, θρῆνοι καὶ ἐπικλήσεις πρὸς τὴν Παναγίαν!

“Ἐξαφνα ἐκυκλοφόρησε μία φοβερὰ διάδοσις. Οἱ κουρσάροι ἔρχονται καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς!

Αἱ πύλαι ἔκλεισαν ἀμέσως μὲ βίαν· ὅσοι εἶχον προλάβει νὰ ἔξελθον ἔσπευδον νὰ ἐπιστρέψουν.

‘Η τελευταία στιγμὴ τῆς Θεσσαλονίκης εἶχε φθάσει Μερικοὶ ξένοι μισθοφόροι στρατιῶται βλέποντες τὴν ἐπικειμένην ἄλωσιν τῆς πόλεως, ἐγκατέλειπον τὰ τείχη, ἐπέτων τὰ ὅπλα των καὶ ἐτρέποντο εἰς φυγὴν Ματαίως οἱ ἀξιωματικοί του, ματαίως οἱ στρατηγοὶ Νικήτας καὶ Ἀργυρὸς προσεπάθουν νὰ τοὺς συγκρατήσουν. Τίποτε δὲν ἤδυνατο νὰ σταματήσῃ

τὸ ρεῦμα τῶν φυγάδων, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς φυγῆς ἥλπιζον νὰ διασωθοῦν μακρὰν τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὸ παράδειγμά των ἐκλόνισε καὶ τὸ θάρρος τῶν κατοίκων· πολλοὶ ἔξ αὐτῶν ἔσπευδον νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν.

Μόνον οἱ εὔγενεῖς τῆς πόλεως, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ δύο στρατηγοὶ παρέμενον εἰς τὰς θέσεις των, ἀκλόνητοι, ἀποφασισμένοι ν' ἀποθάνουν ως ἄνδρες.

Οἱ κουρσάροι εἶχον ἥδη παραβιάσει δύο ἐκ τῶν παραθαλασσίων πυλῶν καὶ μὲ ἀγρίους ἀλαλαγμούς εἰσώρμων εἰς τὴν πόλιν. Πᾶσα πλέον ἀντίστασις ἦτο ἀδύνατος. Κτυπώμενοι τώρα ἀπὸ δύο πλευρῶν οἱ ὀλίγοι ἀπομείναντες ἄνδρεῖοι πολεμισταί, ἔπιπτον καὶ αὐτοὶ ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου. Ὁ στρατηγὸς Νικήτας βαρέως πληγωμένος κατέκειτο αίμόφυρτος καὶ ἀνίκανος ν' ἀμυνθῆ. Μόνος ὁ στρατηγὸς Νικηφόρος Ἀργυρός, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ ὀλίγους εὐγενεῖς, καὶ τοὺς ὑπασπιστάς του, ἵστατο ἀκλόνητος πρὸ τῶν ἀγρίων κουρσάρων.

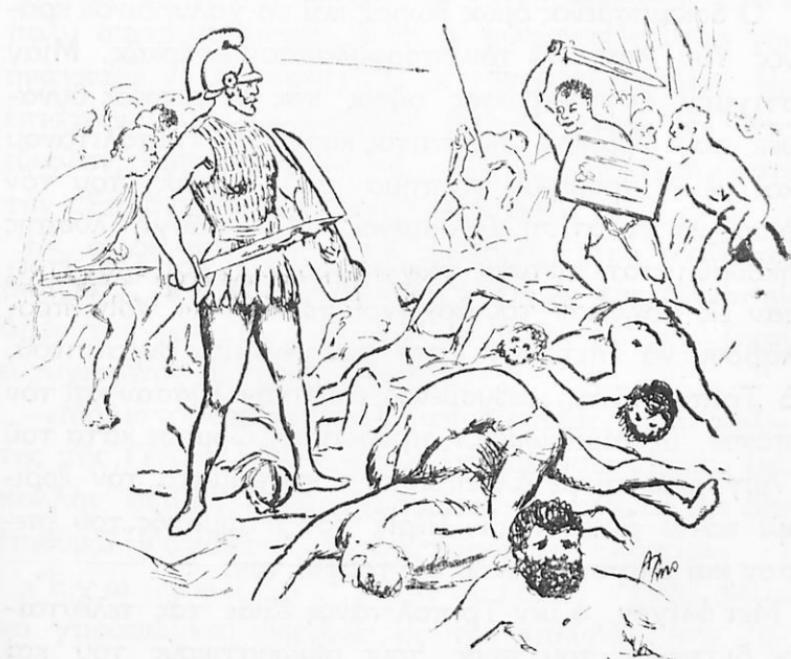
Μὲ τὸ λαμπρὸν ἀνάστημά του, μὲ τὸν χρυσοποίκιλτον θώρακά του, μὲ τὸ ἀστράπτον κράνος του καὶ μὲ τὸ βαρὺ ρύφος του, ὡμοίαζε πρὸς μυθικὸν ἥρωα καὶ τὰ πτώματα τῶν γυμνῶν Αἰθιόπων ἐσχημάτιζον σωροὺς γύρω του. Εἰς κουρσάρος, ἀληθῆς Κύκλωψ, ἀνοίγει δρόμον μεταξὺ τῶν συντρόφων του καὶ καταφέρει κτύπημα κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀργυροῦ. Μὲ μίαν ἀπότομον κίνησιν ὁ Ἀργυρὸς κατώρθωσε ν' ἀποφύγῃ ἐν μέρει τὸ τρομερὸν κτύπημα

καὶ τὴν ἴδιαν στιγμὴν εἰς ἐκ τῶν ύπασπιστῶν του
ἔσχισεν εἰς τὸ μέσον τὸν ἐπιτιθέμενον κουρσάρον.

"Αγριος ἄγων ἥρχισε τότε μεταξὺ τῶν ἐλαχί-
στων Ἑλλήνων καὶ τῶν ἀναριθμήτων βαρβάρων.
Ἄγων ἀπελπις, στῆθος πρὸς στῆθος, ἐνὸς πρὸς ἑκα-
τόν. "Ολοι οἱ ἡρωϊκοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἦσαν ἀποφασι-
σμένοι ν' ἀποθάνουν μέχρις ἐνὸς χάριν τῆς πατρίδος.

"Εξαφνα τὸ κῦμα τῶν ἐπιτιθεμένων κουρσάρων
παρεμέρισεν ὀλίγον καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτῶν ἐπρό-
βαλεν δὲ ἀρχηγός των.

"Ο Τριπολιτᾶνος ἥρχετο ν' ἀντιμετωπίσῃ μόνος
του τὸν Νικηφόρον Ἀργυρόν. Ἡ μονομαχία—μονο-

μαχία ἄνευ οἴκτου καὶ διακοπῆς—μονομαχία μέχρι θανάτου, ἥρχισεν ἀμέσως.

Οἱ ἀστραπτεροὶ θύρακες τῶν δύο πολεμιστῶν ἦσαν κατακόκκινοι ἀπὸ τὰ αἷματα τῶν ἀνδρῶν, τοὺς ὅποιους εἶχον φονεύσει καὶ τὰ δίκοπα ξίφη των ἀπέσταζον αἷμα. Ἡ πάλη ἐγίνετο μὲ πολλὴν ἀγριότητα. Τὸ θάρρος, ἡ τέχνη, ἡ δύναμις καὶ ἡ δίψα τῆς νίκης ἦσαν τὰ ἴδια καὶ εἰς τοὺς δύο.

Ἡ ύπεροχὴ ὅμως τοῦ Τριπολιτάνου δὲν ἐβράδυνε νὰ φανῇ. Μετακινούμενος μὲ μεγάλην εὐλύγισίαν ἀπέφευγε τὰ κτυπήματα τοῦ ἀντιπάλου του καὶ συσπειρούμενος ὡς γαλῆ, ὠρμα ἐναντίον τοῦ Ἀργυροῦ τὴν κατάλληλον στιγμήν.

Ο δοκιμασμένος ὅμως θώραξ καὶ τὸ χαλύβδινον κράνος τοῦ Ἀργυροῦ τὸν ἐπροφύλασσον ἐπαρκῶς. Μίαν στιγμὴν συγκεντρώσας οὕτος τὰς τελευταίας δυνάμεις του ὠρμησεν ἀκράτητος κατὰ τοῦ Τριπολιτάνου καὶ μὲ ἐν τρομερὸν κτύπημα τοῦ ξίφους του τὸν ἔκαμε νὰ γονατίσῃ ζαλισμένος! Μία κραυγὴ λύσσης ἥκούσθη τότε μεταξὺ τῶν κουρσάρων καὶ ὅλοι ἔτρεξαν εἰς βοήθειαν τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ἄλλὰ πρὶν προλάβουν νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τοῦ γενναίου Βυζαντινοῦ, ὁ Τριπολιτᾶνος, μεθυσμένος ἀπὸ τὴν λύσσαν καὶ τὸν πόνον, μὲ σίματωμένον πρόσωπον, ὠρμησε κατὰ τοῦ Ἀργυροῦ καὶ μὲ ἀλλεπάλληλα κτυπήματα τὸν ἔρριψε κάτω ἀναίσθητον. Πέριξ τοῦ πτώματός του ἔπεσαν καὶ ὀλίγοι εὐγενεῖς σύντροφοί του.

Μετ' ὀλίγον, ὁ μὲν Τριπολιτᾶνος ἔδιδε τὰς τελευταίας διαταγάς του πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς του καὶ

ἀπεσύρετο εἰς τὸ πλοῖόν του διὰ νὰ ἐπιδέσῃ τὰς πληγάς του, τὸ δὲ κῦμα τῶν κουρσάρων του διεχύθη εἰς τὴν κυριευθεῖσαν πόλιν διὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν διαρπαγήν, τὴν αἰχμαλωσίαν, τὴν σφαγήν. Τὸ θλιβερὸν αὐτὸ γεγονός συνέβη τῇ 31 Ιουλίου 909 μ.Χ.

(Διασκευὴ)

ΕΧΩ ΚΑΙ ΕΓΩ ΠΑΤΡΙΔΑ

‘Ο Καποδίστριας εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ ἔζη ἐπὶ πολὺν καιρὸν εἰς τὴν Ἐλβετίαν. Ὅτο πολὺ στενοχωρημένος, διότι ἡ φιλοπατρία του τὸν ἡνάγκασε νὰ δυσαρεστηθῇ μὲ τὸν Αὐτοκράτορα. Νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του Κέρκυραν δὲν ἦτο εὔκολον, διότι οἱ Ἀγγλοι, οἵτινες κατεῖχον τότε τὴν Ἐπτάνησον, δὲν τὸν ἥθελον ἐκεῖ.

Εἴς φίλος του ἥθελε νὰ γλυκάνῃ τὴν στενοχωρίαν του. Παρέστησεν εἰς αὐτὸν ὅτι εἰς τὴν Εύρωπην ὅλοι τὸν ἐκτιμοῦν καὶ ὅτι θὰ ἡδύνατο νὰ ζήσῃ εύτυχισμένος εἰς τὴν Ἐλβετίαν.

—«Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ Καποδίστριας. Εἶμαι πολίτης τῆς Γενεύης. Οἱ Ἐλβετοὶ ἐπιδεικνύουν πρὸς ἐμὲ πολλὴν φιλίαν. Όμολογῶ ὅμως μὲ εἰλικρίνειαν ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ ν'ἀποθάνω καὶ νὰ ταφῶ εἰς Ἐλβετίαν.

»Ἐχω καὶ ἐγὼ πατρίδα. Ἐκεῖ θέλω νὰ γηράσω καὶ ἀκριβῶς εἰς τὴν καλύβην, τὴν δποίαν με τόσην λύπην ἐγκατέλειψα τῷ 1808.»

ΧΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ

Τώρα ποὺ θὰ φύγω καὶ θὰ πάω στὰ ξένα,
καὶ θὰ ζοῦμε μῆνες, χρόνους χωρισμένοι,
ἀφησε νὰ πάρω κάτι κι ἀπὸ σένα,
γαλανή πατρίδα πολυαγαπημένη·
ἀφησε μαζί μου φυλαχτὸν νὰ πάρω
γιὰ τὴν κάθε λύπη, κάθετι κακό,
φυλαχτὸν ἀπ' ἄρρωστια, φυλαχτὸν ἀπό χάρο,
μόνο λίγο χῶμα, χῶμα ἑλληνικό.

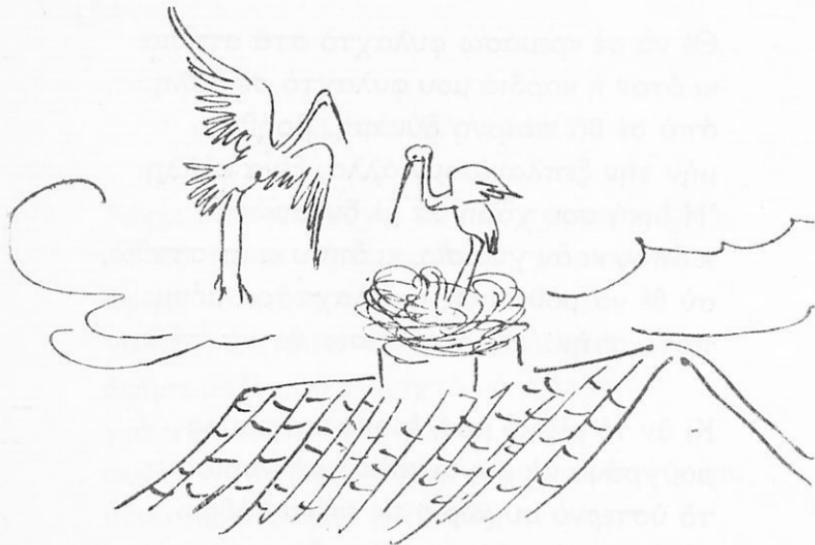
Χῶμα δροσισμένο μὲ νυχτιᾶς ἀγέρι·
χῶμα βαφτισμένο μὲ βροχὴ τοῦ Μάν·
χῶμα μυρωμένο ἀπ' τὸ καλοκαίρι·
χῶμα εὐλογημένο· χῶμα ποὺ γεννάει
μόνο μὲ τῆς Πούλιας τὴν οὐράνια χάρη,
μόνο μὲ τοῦ "Ηλιου τὰ θερμὰ φιλιά,
τὸ μοσχάτο κλῆμα, τὸ ξανθὸ σιτάρι,
τὴ χλωρὴ τὴ δάφνη, τὴν πικρὴ ἐλιά.

Χῶμα τιμημένο, ὅποιν τόχουν σκάψει
γιὰ νὰ θεμελιώσουν ἔνα Παρθενῶνα·
χῶμα δοξασμένο, ὅπου τόχουν βάψει
αἷματα στὸ Σούλι καὶ στὸ Μαραθῶνα·
χῶμα, πούχει θάψει λείψανα ἀγιασμένα
ἀπ' τὸ Μεσολόγγι κι ἀπὸ τὰ Ψαρά·
χῶμα, ὅπου φέρνει στὸν μικρὸν ἐμένα,
θάρρος, περηφάνεια, δόξα καὶ χαρά.

Θὲ νὰ σὲ κρεμάσω φυλαχτὸ στὰ στήθια
 κι ὅταν ἡ καρδιά μου φυλαχτὸ σὲ βάλῃ,
 ἀπὸ σὲ θὰ παίρνη δύναμη, βοήθεια,
 μὴν τὴν ξεπλανέσουν ἄλλα, ξένα κάλλη.
 Ἡ δική σου χάρη θὰ μὲ δυναμώνη
 κι ὅπου κι ἀν γυρίσω, κι ὅπου κι ἀν σταθῶ,
 σὺ θὲ νὰ μοῦ δίνης μιὰ λαχτάρα μόνη:
 πότε στὴν Ἐλλάδα πίσω θὲ νὰ ρθῶ.

Κι ἀν τὸ ριζικό μου, ἔρημο καὶ μαῦρο,
 μούγραψε νὰ φύγω καὶ νὰ μὴ γυρίσω,
 τὸ ύστερνὸ συχώριο εἰς ἐσένα θάβρω,
 τὸ ύστερνὸ φιλί μου σένα θὰ χαρίσω...
 Ἔτσι, κι ἀν σὲ ξένα χώματα πεθάνω,
 καὶ τὸ ξένο μνῆμα θᾶναι πιὸ γλυκό,
 σὰ θαφτῆς μαζί μου, στὴν καρδιά μου ἀπάνω
 χῶμα ἀγαπημένο, χῶμα ἑλληνικό.

Γ. Δροσίνης

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΑ ΠΕΛΑΡΓΟΥ

Είς ἐν χωρίον τῆς Θεσσαλίας, ἐπὶ τῆς στέγης παλαιαῖς οἰκίας, ὑπῆρχε μεγάλη καὶ ἀτεχνος φωλεά, κατεσκευασμένη ἐκ καλάμων καὶ ξηρῶν χόρτων. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως, ἔβλεπον οἱ χωρικοὶ ὑπόλευκον ζεῦγος πελαργῶν νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ἐγκαθίσταται εἰς τὴν ἀγαπητὴν του στέγην. Ἰσταντο ἐκεῖ καὶ οἱ δύο ἐπὶ τοῦ ἑνὸς πιδὸς καὶ ἐκροτάλιζον μὲ τὸ ράμφος των, ώς νὰ ἔχαιρέτιζον τὴν ἀγαπητὴν κατοικίαν, διπου εἶχον ἀναθρέψει τόσα τέκνα ἔως τότε.

Μίαν πνιγηρὰν ἡμέραν τοῦ θέρους οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἤσαν εἰς τοὺς ὄγροὺς καὶ ἐθέριζον. Αἴ-φης δυνατοὶ κωδωνισμοὶ ἐκ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς ἐκκλησίας ἀναγγέλλουν κίνδυνον. Μετ' ὀλίγον μία φωνὴ ἀκούεται ἀπὸ παντοῦ:

—Πυρκαϊά! Πυρκαϊά!

Οἱ χωρικοὶ ἔντρομοι τρέχουν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς

τὸ χωρίον, διὰ νὰ σώσουν τὰς οἰκίας των. Ἀλλ' ὅτε
ῆλθον εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς, εἶδον ὅτι μόνον
ἡ οἰκία, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ πελαργοὶ εἶχον κτίσει

τὴν φωλεάν των, εἶχε περικυκλωθῆ ὑπὸ τῶν φλογῶν. Τότε δλοι μὲ μεγίστην προθυμίαν προσεπάθουν νὰ σώσουν τὴν οἰκίαν ἔκείνην.

’Αλλὰ δὲν ἦτο εὔκολον τὸ πρᾶγμα. Τὸ πῦρ εἶχε διαδοθῆ. Αἱ φλόγες ἔξήρχοντο ἐκ τῶν παραθύρων καὶ τῇ στέγῃ ἥρχισε ν' ἀναφλέγεται. ’Ενῷ δὲ οἱ χωρικοὶ κατεγίνοντο νὰ σώσουν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν ἐκ τῆς κατιομένης οἰκίας, αἴφνης εἰς πελαργὸς ἔρχεται ὄρμητικῶς πετῶν ἐκ τοῦ λειμῶνος καὶ διευθύνεται πρὸς αὐτήν. Ἡτο ἡ μήτηρ τῶν μικρῶν πελαργῶν, οἱ ὁποῖοι εύρισκοντο ἐντὸς τῆς φωλεᾶς ἐπὶ τῆς στέγης, καὶ τοὺς ὁποίους αἱ φλόγες καὶ νέφος καπνοῦ εἶχον τώρα περικυκλώσει.

Ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἔντρομος πετᾷ πέριξ τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν. Τέλος λαμβάνει τολμηρὰν ἀπόφασιν· εἰσορμᾶ διὰ μέσου τῶν φλογῶν, καὶ μετ' ὀλίγον ἔξέρχεται· μὲ τὸ ράμφος της κρατεῖ μικρὸν πελαργόν, τὸν ὁποῖον καταθέτει εἰς τὴν ρίζαν ἐνὸς δένδρου. Εύθὺς ὑψώνεται πάλιν καὶ εἰσορμᾶ ἐκ νέου εἰς τὰς φλόγας, αἱ ὁποῖαι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον γίνει δυνατώτεραι, καὶ μετ' ὀλίγον ἔξέρχεται μὲ δεύτερον νεοσσόν. Τώρα αἱ πτέρυγές της ἐκάησαν ὀλίγον, ἀλλ' ἡ φιλόστοργος μήτηρ δὲν ἀνησυχεῖ διὰ τὰς πτέρυγάς της. ’Αφήνει τὸ τέκνον της πλησίον τοῦ πρώτου καὶ ὄρμᾶ ἀκράτητος ἐκ τρίτου διὰ μέσου τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλογῶν εἰς τὴν φωλεάν, διὰ νὰ σώσῃ· καὶ τοὺς ἄλλους δύο νεοσσούς.

Οἱ χωρικοὶ ἀνέμενον μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν νὰ ἴδουν τὴν ἡρωϊκὴν μητέρα νὰ ἔξέρχεται, ἀλλ' αὕτη δὲν

ἔξῆλθε πλέον. Ἐσκέπασε μὲ τὰς πτέρυγάς της τοὺς δύο νεοσσούς της, οἱ δόποιοι ἔκαιοντο, καὶ ἐκάη μὲ τὰ ἀγαπητὰ τέκνα της, ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὰ σώσῃ.

’Αρ. Κουρτίδης

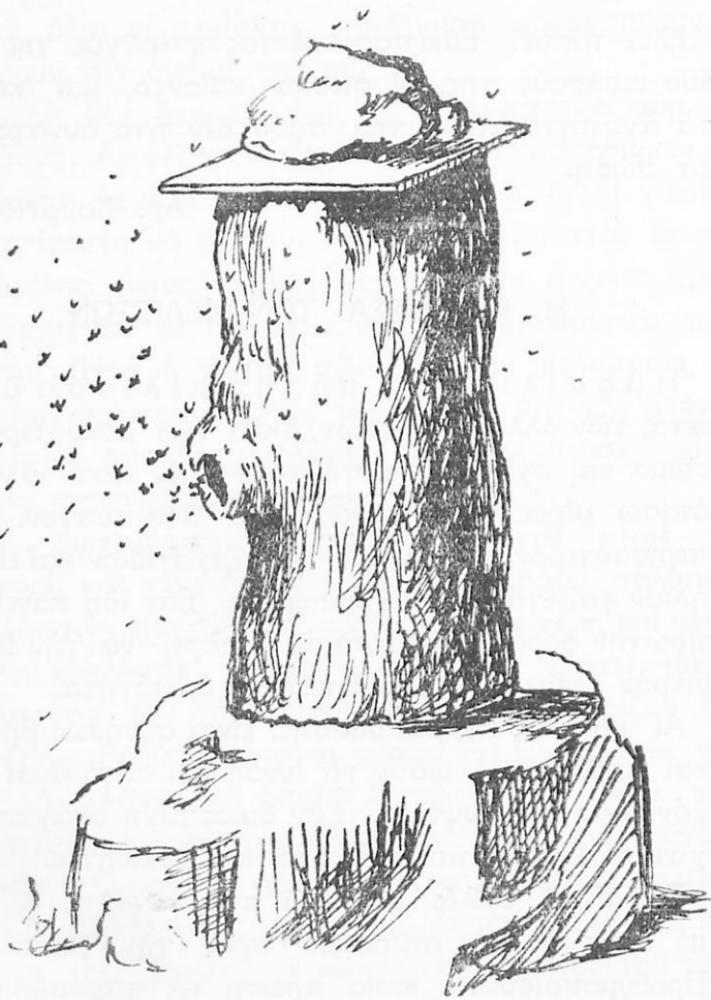
Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΜΕΛΙΣΣΩΝ

‘Η βασίλισσα ἦ μή τηρ μέλισσα διακρίνεται τῶν ἄλλων μελισσῶν, διότι ἔχει μακρότερον τὸ σῶμα καὶ σχετικῶς κοντὰ τὰ πτερά, ὥστε ὅλον τὸ ὅπισω μέρος τῆς κοιλίας μένει ἀσκέπταστον. Εἶναι περισσότερον κιτρινωπὴ τῶν ἐργατίδων καὶ εἰς τὸν ἥλιον φαίνεται ωσάν χρυσωμένη. ’Εὰν ἵδη κανεὶς διὰ πρώτην φορὰν βασίλισσαν, ἡμπορεῖ νὰ τὴν ἐκλάβῃ μικρὰν σφῆκα, διότι ἔχει πολλὴν ὁμοιότητα.

Αἱ κινήσεις τῆς βασιλίσσης, εἶναι συνήθως βραδεῖαι καὶ ἐπιβλητικαί, ωσάν νὰ ἐννοῇ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχόντισσα τῆς κυψέλης. ’Εὰν ὅμως τύχῃ ἀνάγκη, τότε γίνεται ἔξαφνα πολὺ ζωηρὰ καὶ εὔκινητος.

Πᾶσαι αἱ ἄλλαι μέλισσαι τῆς κυψέλης φέρονται μὲ στοργὴν καὶ σεβασμὸν πρὸς τὴν βασίλισσαν. Προθυμοποιοῦνται ποία πρώτη νὰ παραμερίσῃ διὰ νὰ τῆς ἀφήσῃ τόπον εἰς τὰς κηρήθρας, ποία νὰ τὴν θωπεύσῃ μὲ τὰ κέρατά της, ποία νὰ τῆς προσφέρῃ τροφήν.

‘Ανευ βασιλίσσης τὸ μελίσσιον δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ, ἀλλὰ σκορπίζεται καὶ χάνεται. Αἱ μέλισσαι ἐννοοῦν τοῦτο καὶ ἅμα χάσουν τὴν ἀγαπημένην

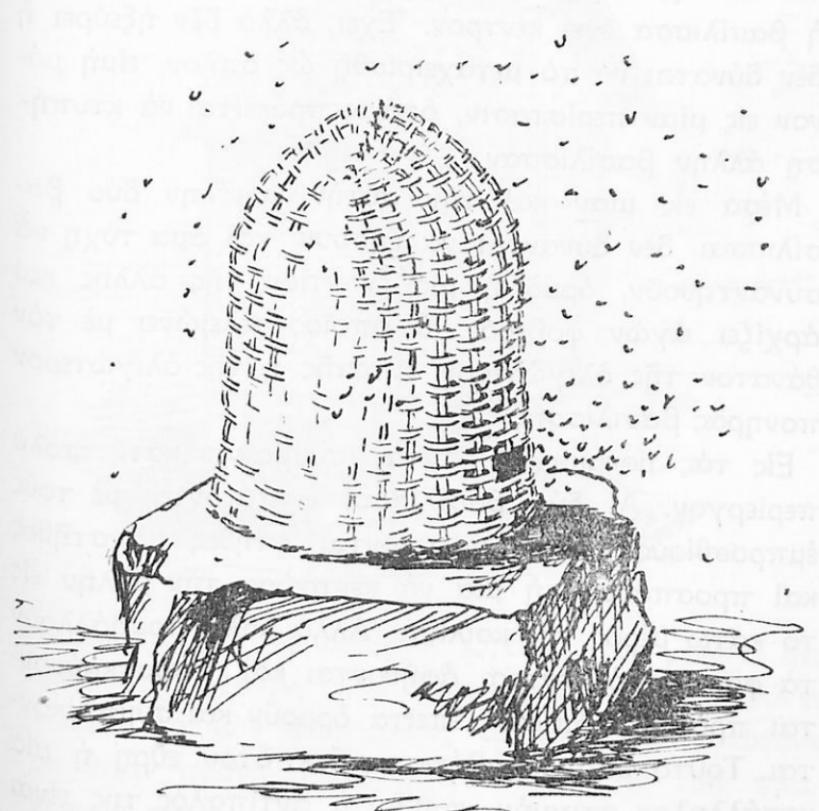

μητέρα των, φανερώνουν μὲ τρόπον πολὺ ζωηρὸν τὴν λύπην, τὴν ταραχὴν καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν.

Γυρίζουν ἐπάνω ^{τὰς} καὶ κάτω, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ τὴν ζητοῦν παντοῦ μὲ παραπονετικὸν βούβησμα τῶν πτερῶν. Εἰς μελισσοκόμος λέγει, ὅτι αἱ φωναὶ αὐτῶν ἀδύ-

νετον είναι νὰ μὴ συγκινήσουν ἄνθρωπον, ἀνατρέψοντα μὲ ἀγάπην μελίσσας. Γνωρίζονται δὲ τόσον εύκολα καὶ διαφέρουν τόσον ἀπὸ τὰς φωνὰς τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εύτυχίας τῶν μελισσῶν, ὃσον διαφέρει ὁ θρῆνος παιδίου ἀρρώστου ἀπὸ τὰ χαρωπὰ παιδικὰ τραγούδια.

Ἡ βασίλισσα ἔχει κέντρον καὶ μάλιστα μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν ἐργάτιδα καὶ φαρμακερόν, ἀλλ' εἶναι λοξόν καὶ ὅχι τόσον δυνατόν, ὥστε νὰ τρυπᾷ καὶ σκληρὰ ἀντικείμενα.

⁰ Βιττοφεσ. Α γαγ. Ε'. Δημοτ. Δ. Ι. Κορτογιάνη. "Εξδ. Γ".

Ἐὰν εἰπῇ κανεὶς τοῦτο εἰς ἀπλοϊκὸν μελισσοτρόφον, θὰ τὸν κάμη νὰ γελάσῃ, διότι ἔχει πλήρη πεποίθησιν, ὅτι ἡ βασίλισσα δὲν ἔχει κέντρον.

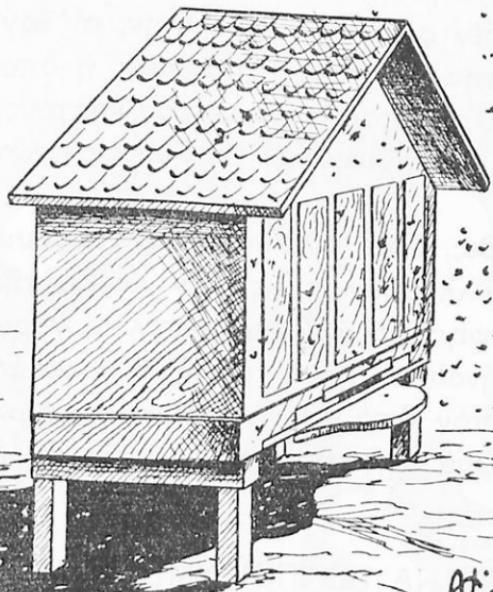
Τὴν πεποίθησιν αὐτὴν σχηματίζουν οἱ μελισσοκόμοι δικαίως, ἀφοῦ ἐγγίζουν μὲ τὰ χεῖράς των, δσάκις τύχῃ ἀνάγκη, τὰς βασιλίσσας τῶν μελισσῶν, χωρὶς νὰ κεντρωθοῦν.

Καὶ οὕτε θὰ κεντρωθῇ τις ποτέ, ὅσον καὶ ἀν τὴν σφίξῃ μὲ τὰ δάκτυλά του καὶ ἀν τὴν βασανίσῃ ἀκόμη καὶ ἀν τῆς κόψη τοὺς πόδας καὶ τὰ πτερά. Καὶ ὅμως ἡ βασίλισσα ἔχει κέντρον. Ἐχει, ἀλλὰ δὲν ἡξεύρει ἦ δὲν δύναται νὰ τὸ μεταχειρισθῇ ὡς ὅπλον, εἰμὴ μόνον εἰς μίαν περίστασιν, δσάκις πρόκειται νὰ κτυπήσῃ ἄλλην βασίλισσαν.

Μέσα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κυψέλην δύο βασίλισσαι δὲν δύνανται νὰ ζήσουν· καὶ ἀμα τύχῃ νὰ συναντηθοῦν, ὁρμᾶ ἡ μία ἐναντίον τῆς ἄλλης καὶ ἀρχίζει ὀγών φοβερός, ὁ ὅποιος τελειώνει μὲ τὸν θάνατον τῆς ὀλιγώτερον δυνατῆς ἢ τῆς ὀλιγώτερον πονηρᾶς βασιλίσσης.

Εἰς τὰς μονομαχίας αὐτὰς συμβαίνει κάτι πολὺ περίεργον. Αἱ δύο βασίλισσαι ἀρπάζονται μὲ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, σφίγγονται στῆθος μὲ στῆθος καὶ προσπαθοῦν ἡ μία νὰ κεντρώσῃ τὴν ἄλλην εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλίας. Ἀλλὰ μόλις προβάλλουν τὰ φαρμακερὰ κέντρα, ἀφήνονται καὶ ἀπομακρύνονται πρὸς τὰ ὅπισω· ἔπειτα ὁρμοῦν καὶ συμπλέκονται. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται!, ἔως ὅτου εῦρῃ ἡ μία κατάλληλον στιγμήν, καθ' ἥν ἡ ἀντίπαλός της εἶναι

ἀπροφύλακτος. Τότε ὅρμᾶ ἔξαφνα, τὴν κτυπᾶ μὲ τὸ κέντρον καὶ τὴν θανατώνει. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἡ μία ἐκ τῶν βασιλισσῶν θὰ ζήσῃ καὶ τὸ μελίσσιον δὲν μένει ὀρφανόν, ἐνῷ, ἂν ἐκτυπῶντο καὶ αἱ δύο κατὰ τὴν ὥραν τῆς συμπλοκῆς, θὰ ἔμενε χωρὶς

βασίλισσαν καὶ θὰ ἔχάνετο. "Ο, τι λοιπὸν γίνεται δὲν εἴναι οὔτε τυχαίον, οὔτε ἀσήμαντον γεγονός, ἀλλ' ἐν ἐκ τῶν πολλῶν δειγμάτων, τὰ δποῖα φανερώνουν τὴν θείαν πρόνοιαν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν πλασμάτων της.

Κἄποτε συμβαίνει νὰ εύρεθοῦν δύο βασίλισσαί

εἰς τὴν αὐτὴν κυψέλην, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι σπάνιον καὶ ἔξαιρετικόν. Όσάκις τύχη τοιοῦτόν τι, σημαίνει ότι ἡ μία ἐκ τῶν βασίλισσῶν εἶναι γραῖα καὶ ἄγονος. ἐπομένως ἀχρηστος εἰς τὴν κυψέλην, ὅχι πλέον βασίλισσα, ἀλλ᾽ εἴδος βασίλομήτορος.

‘Οπωσδήποτε ἡ ἀνώμαλος αὐτὴ κατάστασις δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺν καιρόν, καὶ ἂν ἡ μία βασίλισσα δὲν φονεύσῃ τὴν ἄλλην, αἱ ἐργάτιδες θὰ ἔκτελέσουν τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία πηγάζει ἐξ αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος τοῦ κράτους των, πολιτεύματος μοναρχικοῦ μὲν ἓνα μόνον ἀνώτατον ἀρχοντα.

Αἱ ἐργάτιδες, ὅταν θέλουν νὰ θανατώσουν βασίλισσαν, τὴν συλλαμβάνουν εἰς μίαν γωνίαν τῆς κυψέλης, ὅπου τὴν σφίγγουν μαζευμέναι πολλαὶ γύρω της, καὶ δὲν τὴν ἀφήνουν οὔτε νὰ κινηθῇ, οὔτε νὰ φάγῃ.’ Αποθνήσκει λοιπὸν ἀπὸ τὴν νηστείαν ἡ ἀπὸ ἀσφυξίαν καὶ τὸ πτῶμα της σήπεται ἔξω τῆς κυψέλης.

Γ. Δροσίνης

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΠΟΙΟΥΜΕΘΑ ΤΑΣ ΟΡΝΙΘΑΣ

‘Ο διδάσκαλος τοῦ χωρίου εἶχε δώσει εἰς τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφήν του πολλὰς ὁδηγίας, πῶς πρέπει νὰ περιποιοῦνται τὰς ὅρνιθας, διὰ νὰ μὴ ἀσθενοῦν καὶ διὰ νὰ δίδουν μεγαλύτερον εἰσόδημα ἀπὸ αὐγὰ καὶ κοτόπουλα. Ἡ καλὴ ἐκείνη οἰκοκυρὰ μετὰ τῆς κόρης της ἔθεσαν πρό τινος χρόνου εἰς ἐνέργειαν τὰς ὁδηγίας του καὶ ἐφήρμοζον αὐτὰς μὲ μεγάλην ἀκρίβειαν.

Διεδόθη ἥδη εἰς τὸ χωρίον, ὅτι αἱ ὅρνιθες τῆς κυρὰ Μάνθαινας, τῆς μητρὸς τοῦ διδασκάλου, γεννοῦν ὅλαι αύγα καθ'έκαστην σχεδὸν ἡμέραν καὶ διδουν πολλὰ κοτόπουλα, τὰ ὅποια μεγαλώνουν πολὺ γρήγορα καὶ γίνονται ὀλόπαχα.³ Εκεῖνο δέ, τὸ ὅποιον ἔκινει περισσότερον τὴν περιέργειαν τῶν γυναικῶν τοῦ χωρίου, εἶναι πῶς κατορθώνει ἡ κυρὰ Μάνθαινα, νὰ μὴν ἀρρωσταίνουν ποτὲ αἱ ὅρνιθές της, ἐνῷ τὰς ἴδιας των θερίζει τόσον συχνά ὁ ψόφος. «Θὰ μεταχειρίζεται ὡς φαίνεται, ἔλεγον, θαυματουργὰ βότανα, τὰ ὅποια τρώγουν αἱ ὅρνιθές της καὶ ποτὲ δὲν ἀρρωσταίνουν». Δι᾽αὐτὸ πολλαὶ γυναικες τοῦ χωρίου συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς κυρα-Μάνθαινας καὶ τὴν παρεκάλεσαν νὰ φανερώσῃ εἰς αὐτὰς τὸ μυστικόν, εἰς τὸ ὅποιον ὀφείλεται ἡ μεγάλη αὐτὴ προκοπὴ τῶν πουλερικῶν της.

«Δὲν ἔχομεν μυστικὰ ἄλλα ἀπὸ αὐτά, τὰ ὅποια μᾶς ἔμαθεν ὁ νίος μου», εἶπεν ἡ καλὴ οἰκοκυρά. Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἐκείνην εἰσήρχετο εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ὁ νίος της Ἀπόστολος, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸ σχολεῖον μαθὼν δὲ τὸν σκοπὸν τῆς συγκεντρώσεως τῶν γυναικῶν τοῦ χωρίου, εἶπεν εἰς αὐτάς: «Πολὺ μὲ εὐχαριστεῖ ἡ περιέργειά σας, καὶ θὰ σᾶς φανερώσω ἐγὼ τὰ μυστικὰ τῆς ὀρνιθοροφίας μας. Τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα εἶναι ἡ μεγάλη ἐπιμέλεια καὶ προσοχὴ τῆς μητέρας μου καὶ τῆς ἀδελφῆς μου. Ἀκολουθήσατέ με, σᾶς παρακαλῶ, ἵνα σᾶς δείξω καὶ τὰ ἄλλα μυστικά, τὰ ὅποια ζητεῖτε νὰ μάθετε. Περιεργασθῆτε ἐν πρώτοις τὴν κατοικίαν τῶν ὀρνίθων μας. Δὲν ὁμοιάζει

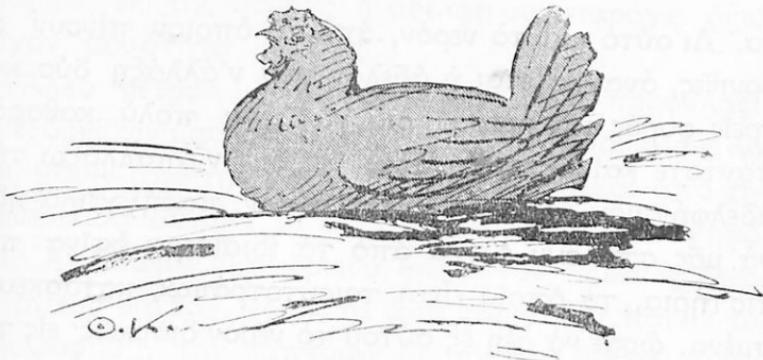
διόλου μὲ τὸ χαμηλόν, στενόχωρον καὶ πολὺ ἀκάθαρτον κοτέτσι σας, τὸ γεμᾶτον ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ ἀπὸ ἀπειράριθμα ζωῆφια καὶ ἄλλα μολύσματα. Δὲν εἴναι ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα τοῦ χωρίου, σκοτεινὸν καὶ ὑγρόν, χωρὶς ἥλιον καὶ χωρὶς καθαρὸν ἀέρα. Σᾶς ἐρωτῶ : ἂν κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἥθελε ζήσει μέσα εἰς μίαν τοιαύτην κατοικίαν, εἴναι δυνατὸν νὰ μὴ ἀρρωσταίνῃ καὶ νὰ μὴ κινδυνεύῃ νὰ ἀποθάνῃ;

» Πῶς λοιπὸν θέλετε καὶ αἱ ὄρνιθες, αἱ ὅποιαι εἴναι πολὺ ὀλιγώτερον ἵσχυραι ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ ἀρρωσταίνουν εἰς μίαν τόσον ἀνθυγεινὴν κατοικίαν καὶ νὰ μὴ ψοφοῦν: Θαῦμα μάλιστα εἶναι, πῶς μὲ τοιαύτην κατάστασιν ἔχει ὁ κόσμος ἔστω καὶ ὀλίγα αὐγὰ καὶ ὀλίγα κοτόπουλα.

» 'Ο ὄρνιθῶν μας, ὡς βλέπετε, διὰ νὰ εἴναι πάντοτε καθαρὸς, καὶ πάντοτε εὔάερος, ἔχει ἀρκετὸν ὕψος καὶ μεγάλην θύραν, ὥστε νὰ εἰσέρχεται τις εὐκόλως, διὰ νὰ καθαρίζῃ αὐτόν. Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς θύρας ὑπάρχει ἡ μικρὰ αὕτη θυρίς, διὰ νὰ εἰσέρχωνται καὶ ἐξέρχωνται αἱ ὄρνιθες. Ἐκεῖ πρὸς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ὄρνιθῶνος ὑπάρχει παράθυρον, διὰ τὸν ἀέρα καὶ διὰ τὸν ἥλιον. Οἱ τοῖχοι τοῦ ὄρνιθῶνος μας ἔσωθεν εἴναι πανταχοῦ τελείως λεῖοι, χωρὶς ρωγμάς, χωρὶς ὀπάς καὶ χάσματα, ἵνα μὴ χρησιμεύουν ὡς καταφύγιον τῶν ζωῆφίων καὶ μάλιστα τῆς κοτοψείρας. Γνωρίζετε ὅλαι, πιστεύω, πόσον τὰ διάφορα ζωῆφια εἴναι ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ὄρνιθων καὶ ὅτι πολλαὶ ἀπὸ αὐτάς, καὶ ἴδιως τὰ μικρὰ ὄρνιθια, πολλάκις εύρισκουν ἔνεκεν αὐτῶν τὸν θάνατόν των.

"Ιδετε πῶς οἱ τοῖχοι τοῦ ὄρνιθῶνος ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν εἶναι καλῶς ἀσβέστωμένοι! Τὸ ἀσβέστωμα αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται πολὺ συχνά, διότι ἡ ἀσβέστος εἶναι τὸ καλύτερον φάρμακον ἐναντίον τῶν ζωϋφίων, καθὼς καὶ εἰς τὸ νὰ προλαμβάνῃ τὰς διαφόρους ἀσθενείας.

Τὸ κάτω μέρος τοῦ ὄρνιθῶνος μας στρώνεται συχνὰ μὲ καθαρὰν λεπτὴν ἄμμον, ἵνα σηκώνεται μετ' αὐτῆς εὔκολώτερον ἡ κόπρος τῶν ὄρνιθων διὰ τοῦ συχνοῦ σαρώματος. Αἱ δὲ στεναὶ αὐταὶ σανίδες, εἰς τὰς ὅποιας ἀναβαίνουν αἱ ὄρνιθες, διὰ νὰ ἀναπτυσθοῦν τὴν νύκτα, εἶναι, ως βλέπετε, κινηταί. Δὲν εἶναι δηλαδὴ καρφωμέναι, ἀλλὰ ἀπλῶς στερεώνονται εἰς τὰς δύο πλευρὰς τοῦ ὄρνιθῶνος, ὥστε εὐκόλως νὰ ἀφαιρῶμεν, ἵνα τὰς πλύνωμεν καὶ καθαρίζωμεν πολὺ συχνά. Εἶναι δὲ αὗται ἀρκετὰ στερεαὶ καὶ μὲ ἀρκετὸν πλάτος, οὓχι μικρότερον τῶν 4 δακτύλων. Διότι θέλομεν αἱ ὄρνιθες μας νὰ ἀπλώνουν ἐπ' αὐτῶν καλῶς τὰ δάκτυλα τῶν ποδῶν των, διὰ νὰ εἶναι ἡ στάσις των πολὺ ἀναπτυκή. Διὰ νὰ ἀναπτυνέουν δὲ αἱ ὄρνιθες μας πάντοτε καθαρὸν ἀέρα, τοποθετοῦμεν τὰς σανίδας των εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ δαπέδου τοῦ ὄρνιθῶνος. Πρέπει νὰ γνωρίζετε, ὅτι τὸ σπουδαιότερον μυστικόν μας εἶναι ἡ μεγάλη καθαριότης. Δι' αὐτὸ καὶ ἀλλαζόμεν πολὺ συχνὰ τὸ ἄχυρον, τὸ ὅποιον χρησιμεύει ως στρῶμα εἰς τὰς φωλεάς τῶν ὄρνιθων. Κάτω ἀπὸ τὸ ἄχυρον αὐτὸ θέτομεν καὶ ὀλίγην στάκτην ἥ κόνιν ἀσβέστου πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ζωϋφίων. Τὴν καθαριότητα, ως βλέπετε, διατηροῦμεν μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας. Δι' αὐτὸ καὶ τὴν αὐλήν, ἀπ' ἄκρου εἰς

άκρον, καθαρίζομεν πολὺ συχνά, ἵνα μὴ πατοῦν αἱ ὄρνιθές μας εἰς τὴν λάσπην καὶ εἰς τὰς ἀκαθαρσίας, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τόπον στεγνὸν καὶ καθαρόν. Δι’ αὐτὸν καὶ τὰ νερά τῶν βροχῶν ἐγκαίρως ἀπομακρύνομεν ἀπὸ τὴν αὔλήν μας».

Σπυρ. Χασιώτης

ΠΩΣ ΑΙ ΟΡΝΙΘΕΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΠΟΛΥΤΟΚΟΙ.

Αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου μὲν μεγάλην προσσωχὴν ἔκουον ὅλα ὅσα ἔλεγεν εἰς αὐτὰς ἡ κυρὰ Μάνθαινα, ἔβλεπον δὲ καὶ ἐξήταζον ὅλα μὲν μεγάλην περιέργειαν.

Βλέπων ὁ διδάσκαλος Ἀπόστολος, ὃ υἱὸς τῆς κυρὰ Μάνθαινας, τὸ μέγα αὐτὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν νέαν μέθιδον τῆς ὄρνιθοτροφίας, ἐξηκολούθησεν αὐτὸς τὴν διδασκαλίαν.

«Παρατηρήσατε, εἶπε, πόσον τὰ σκεύη, εἰς τὰ ὅποια τοποθετοῦμεν τὴν τροφὴν καὶ τὸ νερὸν τῶν ὄρνιθων μας, λάμπουν καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὴν καθαριότη-

τα. Δι’ αύτὸν καὶ τὸ νερόν, ἀπὸ τὸ ὄποιον πίνουν αἱ ὅρνιθες, ἀναγκάζεται ἡ ἀδελφή μου ν’ ἀλλάξῃ δύο καὶ τρεῖς φορὰς τὴν ἡμέραν, διὰ νὰ εἶναι πολὺ καθαρὸν πάντοτε καὶ διαυγές. Ἐγὼ δέ, διὰ ν’ ἀπαλλάξω τὴν ἀδελφήν μου ἀπὸ τὸν κόπον αὐτόν, παρήγγειλα ἥδη νὰ μᾶς στείλουν ὀλίγα ἀπὸ τὰ ἴδιαίτερα ἐκεῖνα ποτιστήρια, τὰ ὄποια εἶναι τοιουτοτρόπως κατασκευασμένα, ὥστε νὰ ρέῃ ἐξ αὐτοῦ τὸ νερὸν διαρκῶς· εἰς τόσην δὲ μικρὰν ποσότητα, ὅσην πίνουν αἱ ὅρνιθες, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ πατήσουν ἐντὸς αὐτοῦ καὶ νὰ μολύνουν μὲ τὰς ἀκαθαρσίας των.

«Πρέπει ἀκόμη νὰ προσέχωμεν, νὰ μὴ πίνουν αἱ ὅρνιθες τὸ νερὸν πολὺ ζεστόν, ὅπως συμβαίνει ὅταν ἀφίνεται τοῦτο κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἥλιον. Δι’ αύτὸν τοποθετοῦμεν αὐτὸν ὑπὸ σκιάν, ἵνα διατηρῆται δροσερόν. Τὸν χειμῶνα ὅμως, ἀντιθέτως, πρέπει τὸ νερόν, ἀπὸ τὸ ὄποιον πίνουν αἱ ὅρνιθες, νὰ εἶναι ὀλίγον τι χλιαρόν. Ἐπίσης πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀρκετὴ σκιὰ εἰς τὴν αὐλὴν πρὸς προφύλαξιν τῶν ὅρνιθων ἀπὸ τὰ ἡλιακὰ καύματα τοῦ θέρους, καθὼς καὶ ὑπόστεγόν τι, ἵνα καταφεύγουν ἐν καιρῷ μεγάλου ψύχους καὶ βροχῶν. Καθὼς δὲ βλέπετε, ἐλάχιστον καὶ περὶ αὐτῶν πρόνοιαν. Τὸ μικρὸν αὐτὸν ἔδω ὑπόστεγον τοῦ στάβλου τοῦ ἵππου μᾶς εἶναι ἐπαρκές, ἐπαρκέστερα δὲ ἀκόμη διὰ τὴν σκιὰν τοῦ θέρους τὰ μορεόδενδρα, τὰ ὄποια ἔχομεν φυτεύσει ἔδω εἰς τὴν αὐλήν μας, ἀκριβῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἀλλ’ ἐπὶ πλέον τὰ φύλλα τῶν δένδρων αὐτῶν χρησίμευον κατ’ Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον καὶ διὰ τὴν σηρο-

τροφίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἡ ἀδελφή μου παράγει ἀξιόλογον ποσότητα μετάξης.

»Ἀλλο μέτρον λαμβάνομεν διὰ τὴν προφύλαξιν τῶν ὄρνιθων μας ἀπὸ κολλητικήν τινα νόσον, ὅπως λόγου χάριν ἀπὸ τὴν χολέραν τῶν ὄρνιθων καὶ ἀπὸ τὴν διφθερίτιδα αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι τόσον θανατηφόροι. Ἀν ἴδωμεν μίαν ὄρνιθα ἄρρωστον, ἀμέσως δένομεν αὐτὴν μακράν, χωριστὰ ἀπὸ τὰς ἄλλας. Καὶ ἀν τυχὸν ψοφήσῃ, τὴν θάπτομεν εἰς ἀρκετὸν βάθος. Διότι, ἀν πάσχῃ αὕτη ἀπὸ κολλητικήν τινα ἀσθένειαν, ἀνευ τοῦ μέτρου αὐτοῦ, διαδίδεται εἰς ὅλας τὰς ἄλλας. Τάχιστα δὲ μεταδίδεται καὶ εἰς τὰς ἄλλας ὄρνιθας τοῦ χωρίου καὶ τότε, ὅπως ἐδῶ εἰς τὸ χωρίον μας συχνὰ δυστυχῶς συμβαίνει, ἐρημώνονται ὅλοι οἱ ὄρνιθῶνες.

Ἄλλ' ἡ μεγάλη πρόοδος τῆς ὄρνιθοτροφίας μας δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὰ ύγιεινὰ μέτρα, ὅσα λαμβάνομεν. Αἱ ὄρνιθές μας εἶναι καὶ φυσικῶς πολύτοκοι. Διότι προέρχονται ἀπὸ αὐγὰ ὄρνιθων, αἱ ὁποῖαι εἴκ φύσεως ἔχουν τὸ πλεονέκτημα νὰ εἶναι πολυτόκοι. Ἡ ἐκλογὴ δὲ αὕτη γίνεται μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς, ὥστε ἀπεκτήσαμεν ὄρνιθας ἀπὸ τὰς μᾶλλον πολυτόκους. Αἱ ὄρνιθές μας ἐν ὅσῳ εἶναι νέαι, γεννοῦν περισσότερα ἀπὸ 130 αὐγὰ ἡ μία κατ' ἔτος, ἐνῷ ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας ἐτρέφομεν ἄλλοτε, δὲν μᾶς ἔδιδον εἰμὴ 60–70 τὸ πολὺ αὐγὰ ἕκάστη ἐτησίως. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τὸ τρίτον ἔτος καὶ αἱ καλαὶ ὄρνιθες γεννοῦν ὀλιγώτερα αὐγά, διατηροῦμεν πάντοτε τὰς νεωτέρας μεταξὺ αὐτῶν. Διότι αὗται γεννοῦν περισσότερα αὐγὰ ἀπὸ

τὰς ἄλλας κατὰ τὸν χειμῶνα ὅπότε τὰ αὐγὰ εἶναι πολὺ σπάνια, ὅπως γνωρίζετε, καὶ περιζήτητα.

»Διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ὡοτοκίας τῶν ὀρνίθων μας καὶ διὰ τὴν καλὴν αὐτῶν ὑγείαν, συντελοῦν βεβαίως καὶ μάλιστα κατὰ πρῶτον λόγον καὶ οἱ τροφαί, τὰς ὁποίας δίδομεν εἰς αὐτάς.

Τὸ μέγιστον μέρος τῆς τροφῆς των εύρισκουν εύτυχῶς αἱ ὄρνιθές μας εἰς τὸν κῆπον τῶν ὀπωροφόρων δένδρων μας. Τὸν κῆπον αὐτὸν ἔχομεν χωρισμένον ἀπὸ τὸν λαχανόκηπον καὶ περιφραγμένον πανταχόθεν μὲ πλεκτὸν σύρμα, διὰ νὰ μὴ προξενοῦν αἱ ὄρνιθες ζημίας. Υπὸ τὰ δένδρα εύρισκουν αἱ ὄρνιθες ἀρκετὴν σκιὰν καὶ δρόσον καὶ ἐπὶ πλέον χλόην, σκώληκας, μύρμηκας, διάφορα ἄλλα ἔντομα καὶ παντὸς εἴδους ἐπιβλαβῆ ζωῦφια, καθὼς καὶ κοχλίας. Καὶ ἐνῷτε τρέφονται δωρεὰν αὕται, λιπαίνουν διὰ τῆς κόπρου των τὰ δένδρα καὶ ἐπὶ πλέον περιορίζονται ὀπωσδήποτε αἱ προσβολαὶ αὐτῶν ἀπὸ τὰ διάφορα ἐπιβλαβῆ ζωῦφια.

Εἰς τὰς ὄρνιθας δίδομεν ἐπίσης πρὸς τροφήν των καὶ ὅλα τὰ ὑπολείμματα τοῦ μαγειρέου καὶ τῆς τραπέζης τοῦ φαγητοῦ μας καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ λιπαρὰ ἀποπλύματα τῶν μαγειρικῶν σκευῶν. Διότι αἱ ὄρνιθες, ὅπως καὶ οἱ χοῖροι, εἶναι παμφάγα ζῶα καὶ τρώγουν μετὰ τῶν φυτικῶν καὶ ὅσας εύρισκουν ζωκάς ούσιας. Δι’ αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον πωλοῦνται ἀλεσμένα κόκκαλα καὶ σκόναι διάφοροι ἀπεξηραμμένου αἵματος καὶ κρεάτων ἴδιως, αἱ ὅποιαι ἀναμιγνύομεναι μὲ τὰς ἄλλας τροφὰς τῶν ὀρνίθων εἰς ἐλαχί-

στην ποσότητα, συντελούν πολὺ εἰς τὸ ν' αὐξάνουν τὴν ὡοτοκίαν. Δι᾽ αὐτὸν ἡρχίσαμεν ἥδη νὰ μεταχειριζόμεθα τὰς τεχνητὰς αὔτὰς τροφάς, ἀπὸ τὰς ὅποιας εἴμεθα πολὺ εὐχαριστημένοι.

»'Αλλὰ κατὰ τὸ μεγαλύτερων μέρος αἱ ὅρνιθές μας τρέφονται μὲ πολτοὺς πηκτούς ἀπὸ πίτυρα καὶ ἄλευρα δημητριακῶν καρπῶν, εἰς τὰ ὅποια ἀναμιγνύομεν καὶ βρασμένα γεώμηλα. Τοὺς πολτοὺς δίδομεν ἐντὸς καθαροῦ δοχείου κατὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοὺς πολτοὺς αὐτοὺς παρασκευάζομεν μὲ χλιαρὸν νερόν. Διότι ἡ ὀλίγον ζεστὴ τροφὴ μεγάλως συντελεῖ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰς τὴν ὡοτοκίαν. Κατὰ πᾶσαν δὲ μεσημβρίαν καὶ εἰς οἰανδήποτε ἐποχὴν, δίδομεν εἰς τὰς ὅρνιθας σπόρωντος ἀραβισίτου, κριθῆς, βρώμης καὶ σκύβαλα σίτου, φροντίζοντες ν' ἀλλάζωμεν συχνὰ τὸ εἶδος αὐτῶν. Διότι αἱ ὅρνιθες ἀγαποῦν τὴν ποικιλίαν. Τρώγουν τότε μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν καὶ τρέφονται πολὺ καλύτερον. Ἐπὶ πλέον δὲ δίδομεν καθ' ἔκάστην ἀρκετὰ φύλλα λαχανικῶν διαφόρων, ἀπὸ μαρούλια σπανάκια, λ. χ. ἀντίδια, λάχανα, κολοκύθια, καθὼς καὶ χλόην ἀπὸ χόρτα ἄγρια ἀπὸ τριφύλλια καὶ ἄλλα διάφορα.

» Συνήθως μεταχειριζόμεθα κλωβόν, εἰς τὸν διποίον κλείομεν εἰς ἴδιαίτερον στενὸν χῶρον ἕκαστον ὅρνιθιον, ἐπὶ 2 ἔως 3 ἑβδομάδας διὰ νὰ τὰ παχύνωμεν. Ἡ ἀκινησία αὕτη εἰς τὴν ὅποιαν τὰ ὑποβάλλομεν, εἶναι ἀπαραίτητος, διὰ νὰ παχύνωνται ταχέως καὶ καλῶς. Ἡ τροφὴ, τὴν ὅποιαν δίδομεν ἀφθό-

νως εἰς αὐτὰ τὰ ὀρνίθια, εἶναι πολτοὶ πηκτοί, παρεσκευασμένοι μὲ ἄλευρα σιτηρῶν καὶ μὲ βρασμένα γεώμηλα, ζυμωμένα μὲ χλιαρὸν ὕδωρ ἢ καὶ μὲ γάλα, ὅταν μᾶς περισσεύῃ. Τὸν κλωβὸν αὐτὸν τοποθετοῦμεν εἰς μέρος στεγνόν, ἡμισκότεινον καὶ οὐχὶ ψυχρόν, ἀλλ' οὕτε καὶ πολὺ ζεστόν. Καὶ τέλος διατηροῦμεν

ἄκραν καθαριότητα, ἢ ὅποια διευκολύνει πολὺ τὴν πάχυνσιν.» Λυπτοῦμαί, διότι δὲν μᾶς ἥλθεν ἀκόμη καὶ μία κλωσσομηχανή, τὴν ὅποιαν παρήγγειλα, ἵνα θαυμάσητε πῶς μὲ αὐτὴν δυνάμεθα, χωρὶς κλώσσας, νὰ παράγωμεν ὅσα θέλομεν πολλὰ κοτόπουλα. Θέτομεν ἀπλῶς τὰ αὔγα ἐντὸς τῆς μηχανῆς εἰς ἴδιαίτερόν τινα χῶρον, ὅπου θερμαίνονται διαρκῶς ἐπὶ 21 ἡμέρας, μὲ τόσην ἀκριβῶς ζέστην, ὅσην δίδει καὶ ἡ κλώσσα. Μὲ τὴν μηχανὴν αὐτὴν, τὴν ὅποιαν θὰ θέτῃ

εἰς ἐνέργειαν καὶ θὰ ἐπιβλέπῃ ἡ ἀδελφή μου, θὰ ἔχω-
μεν πολλάς ἑκατοντάδας ὄρνιθίων κατ' ἔτος.

»Σᾶς συνιστῶ νὰ ἔρχεσθε συχνὰ καὶ νὰ βλέπετε
πῶς ἡμεῖς ἐργαζόμεθα εἰς τὴν ὄρνιθοτροφίαν, ἵνα καὶ
σεῖς ἐφαρμόζετε τὰς ἴδιας μας μεθόδους. Κατ' αὐτὸν
τὸν τρόπον θὰ ἡμπορέσετε νὰ ἔχετε καὶ σεῖς ἄφθονα
αὐγὰ καὶ κοτόπουλα».

Αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου ἔμειναν καταγοητευμέναι ἐξ
ὅσων εἶδον καὶ ἤκουσαν καὶ ηὔχαριστησαν τὸν δι-
δάσκαλον.

ΣΠ. ΧΑΣΙΩΤΗΣ

Ο ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΗΡ ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ

‘Η ἀναπνοή μας συνίσταται ἀπὸ δύο πράγματα, ἀπὸ
ὕδωρ καὶ ἀπὸ βλαβερὸν ἀέρα.

Τὸ ὕδωρ εὔκολα δυνάμεθα νὰ τὸ διακρίνωμεν,
ἐὰν βάλωμεν πλησίον τοῦ στόματός μας καθρέπτην
καὶ ἀναπνεύσωμεν ταχέως. Τότε θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ
ἀναπνοή μας μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ. ‘Η θερμότης τοῦ
σώματός μας μεταβάλλει τὸ ὕδωρ ἐντὸς ἡμῶν εἰς
ἀτμόν, ἀλλ’ ὁ ἔξω ψυχρὸς ἀὴρ εὐθὺς πάλιν μεταβάλ-
λει τὸν ἀτμὸν εἰς τὴν πρώτην του κατάστασιν, δη-
λαδὴ εἰς ὕδωρ.

Τὸν βλαβερὸν ἀέρα, ὃστις ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ σῶ-
μα μας ὁμοῦ μὲ τὴν ἀναπνοήν μας, δὲν τὸν βλέ-
πομεν, ἀλλ’ εὔκολα δυνάμεθα νὰ τὸν αἰσθανθῶμεν
ἀπὸ τὰς βλάβας, τὰς ὅποιας συχνὰ προξενεῖ.

Ἐὰν κλεισθοῦν πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς ἐν μικρὸν δωμάτιον, ὅπου δὲν ὑπάρχουν παράθυρα, μετ' ὀλίγα λεπτὰ οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀρχίζουν νὰ στενοχωροῦνται καὶ νὰ δυσκολεύωνται νὰ ἀναπνεύσουν καὶ, ἀν μείνουν περισσότερον, λιποθυμοῦν.

Αἵτια τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ φαρμακερὸς ἀήρ, ὁ ὅποιος σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ἀναπνοὴν τῶν ἀνθρώπων.

Μίαν φορὰν εἰς ἐν πλοϊον, τὸ ὅποιον ἔταξίδευε τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, συνέβη τὸ ἔξῆς: Τὸ πλοιόν τοῦτο μετέφερεν ἔξηκοντα ἐπιβάτας εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ καιρὸς μετεβλήθη καὶ προεμηνύετο μεγάλη τρικυμία. Εἰς δὲ τὴν Μαύρην θάλασσαν ἡ τρικυμία δὲν παίζει, διότι τὰ κύματα γίνονται ώς βουνὰ καὶ πολλάκις ἀρπάζουν ὅτι εὔρουν εἰς τὸ κατάστρωμα.

Ο πλοίαρχος ώς ἐκ τούτου ἡναγκάσθη νὰ καταβιβάσῃ ὅλους τοὺς ἐπιβάτας εἰς τὸ κῦτος τοῦ πλοίου καὶ νὰ τοὺς κλείσῃ ἐκεῖ καλά, διὰ νὰ μὴ ἐμβαίνουν νερὰ τῆς θαλάσσης.

Η τρικυμία διήρκεσε πολλὰς ὥρας καὶ ἐπειδὴ τὸ κύτος, ὅπου ἦσαν κλεισμένοι οἱ ἐπιβάται, ἦτο στενόχωρον διὰ τόσους ἀνθρώπους καὶ καθαρὸς ἀήρ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸ ἀπὸ κανὲν μέρος, τὰ βάσανα τῶν ἀτυχῶν ταξιδιωτῶν ἦσαν ἀπερίγραπτα. Προσεπάθουν ν' ἀνοίξουν τὸ σκέπασμα τοῦ κύτου, ἀλλὰ δὲν ἥδυναντο. Ἐπὶ τέλους εἰς ἐξέλθη εἰς τὸ κατάστρωσε μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας νὰ ἔξελθη εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ νὰ διηγηθῇ τὰ δεινά, τὰ ὅποια ὑπέφεραν

κάτω. Ό πλοιάρχος μὲ φρίκην του τότε παρετήρησεν ὅτι οἱ περισσότεροι εἶχον ἀποθάνει, ἄλλοι ἐψυχορράγουν καὶ ὀλίγοι μόνον ἔζων, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀπέθανον, διότι ἀνέπνευσαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν φαρμακερὸν ἀέρα καὶ ἐδηλητηριάσθη τὸ αἷμά των. Ό φαρμακερὸς δὲ αὐτὸς ἀήρ προῆλθεν ἐκ τῆς ἴδιας των ἀναπνοῆς, τὴν ὅποιαν ἡναγκάζοντο ν' ἀναπνέουν διαρκῶς, ἔως ὅτου ἔγινεν ὅλως διόλου ἀκατάλληλος πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς.

Διὰ νὰ ἡμπορῇ λοιπὸν νὰ ζῇ τις, πρέπει ν' ἀναπνέῃ καθαρὸν ἀέρα.

Ο καθαρὸς ἀήρ συνίσταται κυρίως ἀπὸ δύο ἀέρια Τὸ ἐν ἐκ τούτων ὀνομάζεται ὁξυγόνον καὶ τείνει νὰ ἀναμιγνύεται μὲ ἄλλα πράγματα καὶ νὰ τὰ καίη. Τὸ ἄλλο ἀέριον ὀνομάζεται νιτρογόνον ἢ ἄζωτον καὶ εἶναι πολὺ βραδυκίνητον, τίποτε δὲ δὲν καίεται μέσα εἰς αὔτο.

Ἐὰν ὁ ἀήρ ἀπετελεῖτο ὅλος ἀπὸ ὁξυγόνον, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ζήσωμεν ἀλλὰ ζῶμεν, διότι εἶναι ἀναμεμιγμένος μὲ ἄζωτον.

Τὸ φαρμακερὸν ἀέριον, τὸ ὅποιον ἐξάγομεν μὲ τὴν ἀναπνοήν μας, ὀνομάζεται ἀνθρακικὸν ὁξὺ καὶ εἶναι πολὺ βλαβερὸν εἰς ὅλα τὰ ζῷα. Τοῦτο, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα ἀέρια, δὲν φαίνεται, τὴν ἐνέργειάν του ὅμως ἡμπορεῖ τις εὐκόλως νὰ τὴν ἴδῃ, ἐὰν βάλῃ εἰς ύάλινον ἀγγείον ἀσβεστόνερον, καλὰ κατακαθισμένον, καὶ ἀν κάμη νὰ ὑπάγῃ ἢ ἀναπνοή του ἐντὸς αὐτοῦ ἐπὶ ἐν ἢ δύο λεπτὰ καὶ ἔπειτα τὸ κινήση. Τὸ καθαρὸν

‘Ο Βόσπορος. Ἀραγγ. Ε'. Αιμοτ. Δ. Ι. Κοντογιάννη. Ξεδ. Γ' 1:

ἀσβεστόνερον τότε γίνεται ἀσπρον ώς γάλα: ἐνῷ
ἐὰν ἔκινει τὸ ἄγγειον, πρὶν ἀναπνεύσῃ εἰς αὐτό, θὰ
ἔμενε διαυγές. Ἀπὸ τὸ ἀέριον τοῦτο εύρισκεται μι-
κρὰ ποσότης καὶ εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλ' εἶναι ἀσήμαντος
ὅταν τὴν παραβάλῃ τις πρὸς τὴν ποσότητα, ἥ όποια
ἀκατάπαυστα ἔξερχεται μαζὶ μὲ τὴν ἀναπνοήν.

Τὸ βλαβερὸν τοῦτο ἀέριον, τὸ όποιον ώς περιτ-
τὸν ἔξερχεται ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ
τῶν ζώων, εἶναι ὡφελιμώτατον εἰς τὰ δένδρα, ἅτινα
τὸ ἀπορροφοῦν ἐκ τοῦ ἀέρος διὰ τῶν κλαδίων, τῶν

κλωναρίων καὶ τῶν φύλλων των. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ πολιτισμένα κράτη φροντίζουν οἱ διοικοῦντες τὰς πόλεις νὰ φυτεύουν εἰς τοὺς δρόμους πολλὰ δένδρα καὶ νὰ διατηροῦν αὐτὰ εἰς καλὴν κατάστασιν, ὅχι μόνον διὰ τὴν σκιάν των, ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ύγειας τῶν κατοίκων.

Εἶναι δὲ περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὅχι μόνον εἶναι στολισμός, ἀλλὰ καὶ πολὺ ὡφέλιμον νὰ ἔχῃ πᾶσα οἰκία μικρὸν ἢ μεγάλον κῆπον.

Συντελεῖ δὲ πολὺ πρὸς τὴν ύγειαν καὶ τὸ μέρος εἰς τὸ ὄποιον κατοικοῦμεν. Εἶναι καλὸν ἡ οἰκία νὰ βλέπῃ πρὸς τὴν μεσημβρίαν καὶ νὰ ἔχῃ ἀρκετὰ παράθυρα, ὥστε νὰ εἰσέρχεται καὶ νὰ ἔξερχεται ὁ ἀήρ ἐλευθέρως, ὅταν τὰ ἀνοίγωμεν. Πρέπει δὲ νὰ προτιμῶμεν πάντοτε τοὺς πλατεῖς καὶ ἀνοικτοὺς δρόμους, καὶ νὰ προσέχωμεν οἱ ὁχετοὶ τῆς οἰκίας νὰ εύρισκωνται εἰς καλὴν κατάστασιν.

Τὸ πρώι, εὐθὺς ὅταν σηκώνεσθε ἀπὸ τὸν ὑπνον, νὰ ἀνοίγετε τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου σας, διὰ νὰ ἐμβαίνη μέσα ὁ καθαρὸς ἀήρ.

Μὴ ἀμελεῖτε, ὁσάκις ἔχετε καιρόν, νὰ ἔξερχεσθε εἰς περίπατον διὰ νὰ ἀναπνέετε καθαρὸν ἀέρα, νὰ προτιμᾶτε δὲ πάντοτε τὰς ἔξοχάς, ὅπου ὑπάρχουν πολλὰ δένδρα. "Οσοι ἀνθρωποι ζοῦν διαρκῶς εἰς μέρη ἔξοχικά, ὅπου ὁ ἀήρ εἶναι καθαρός, ἔχουν καλύτεραν ύγειαν ἀπὸ ἐκείνους, οἵ ὄποιοι ἔξι ἀνάγκης μένουν κλεισμένοι ἐντὸς τῶν πόλεων.

M. Κωνσταντινίδης

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΥΔΟΚΙΑ

‘Η αύτοκράτειρα Εύδοκία, ἡτις, πρὶν ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἐκαλεῖτο Ἀθηναῖς, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 394 μ.Χ.

‘Ητο θυγάτηρ τοῦ περιφήμου φιλοσόφου τῶν χρόνων ἐκείνων Λεοντίου, ὅστις κατέβαλε μεγάλας προσπαθείας ὑπὲρ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως αὐτῆς.

Εἰς τὴν Ἀθηναῖδα ἔχαρισεν ἡ φύσις οὐ μόνον ἔξαισίαν καλλονήν, ἀλλὰ καὶ ὑπέροχον πνεῦμα καὶ ἀγαθὴν καρδίαν.

Τὰ φυσικὰ ταῦτα προτερήματα, καλλιεργηθέντα δι’ ἀρίστης ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως, κατέστησαν αὐτὴν ἀληθῶς μίαν τῶν σπανίων γυναικῶν, ἐξ ὅσων ἀναφέρει ἡ πάτριος ἡμῶν ίστορία.

‘Ητο δεινὴ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, τὴν ποίησιν, τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν, εἶχε δὲ φύσει τὸ δῶρον τῆς εὐγλωττίας.

‘Ο πατήρ αὐτῆς, σκεπτόμενος ὅτι ἡ Ἀθηναῖς διὰ τῶν προτερημάτων αὐτῆς ἥδυνατο νὰ καταστῇ σύζυγος μεγάλου ἀνδρὸς ἄνευ προικός, κατέλιπε διὰ διαθήκης ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Οὐλεριανὸν καὶ τὸν Γενέσιον, εἰς δὲ τὴν κόρην μικρόν τι μέρος, 100 χρυσᾶ νουίσματα, δηλαδὴ περὶ τὰς 15,000 δραχμάς.

‘Η Ἀθηναῖς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός της παρε-

κάλει τοὺς ἀδελφούς νὰ παραχωρήσωσιν εἰς αὐτὴν μέρος τῆς περιουσίας ἐπαρκοῦν πρὸς συντήρησίν της, ἀλλὰ δὲν ἔτυχε τοῦ ποθουμένου. Οἱ κακοὶ οὗτοι ἀδελφοὶ δὲν ἦδυναντο νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι εἶχον καθῆκον νὰ ἀγαπῶσι καὶ προστατεύωσι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ μάλιστα ἀδελφὴν τόσον ἐνάρετον καὶ φιλόστοργον.

Ἡ Ἀθηναῖς ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτῆς κατέφυγεν εἰς τινα ἐκ μητρὸς θείαν της, ἥτις μετὰ προθυμίας ἐδέχθη αὐτὴν, ἀνέλαβε δὲ καὶ νὰ τὴν συνοδεύσῃ μετά τινα χρόνον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ζητήσῃ δικαιοσύνην ταρ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἡτο τότε αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ὁ Θεοδόσιος, ὁ ὀνομαζόμενος μικρός. Ἄλλ' ἀνήλικος ὡν ἐπετροπεύετο ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Πουλχερίας, γυναικὸς σώφρονος καὶ ἀγαθῆς.

Ἡ Ἀθηναῖς μετὰ τῆς θείας αὐτῆς παρουσιάσθη εἰς τὴν Πουλχερίαν, ἥτις τοσοῦτον ἐθαύμασε τὴν σεμνότητα, τὴν εὐφυΐαν, τὴν παίδευσιν καὶ πρὸς τούτοις τὴν καλλονὴν τῆς κόρης, ὥστε συνέλαβε τὴν ἴδεαν νὰ καταστήσῃ ταύτην σύζυγον τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις δὲν ἐβράδυνε νὰ συγκατατεθῇ.

Ἡ Ἀθηναῖς πρὸ τοῦ γάμου ἔλαβε τὸ ἄγιον βάπτισμα μετονομασθεῖσα Εὐδοκία, διότι μέχρι τοῦδε ἦτο εἰδωλολάτρις, καθ' ὅσον ἐν Ἀθήναις δὲν εἶχον εἰσέτι πάντες ἀσπασθῆ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. Οὕτως ἡ πτωχὴ καὶ ὄρφανὴ κόρη ἐγένετο αὐτοκράτειρα.

Ἄλλ' ἡ αἰφνιδία μεταβολὴ δὲν ἴσχυσε νὰ μεταβάλῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς Εὐδοκίας, ως πολλάκις

συνέβη ἐπὶ ἄλλων ἀνθρώπων. Πόσοι τῷ ὅντι καὶ πόσαι δὲν ἀλαζονεύονται διὰ τὴν εὔνοιαν τῆς τύχης! Πόσοι δὲν καθίστανται ὑπεροπτικοὶ καὶ πολλάκις σκληροὶ πρὸς τοὺς δόμοίους αὐτῶν ἔνεκα τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τῆς κακῆς αὐτῶν ἀγωγῆς!

Πρώτη φροντὶς τῆς Εὔδοκίας ἦτο νὰ διαδώσῃ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐν Βυζαντίῳ συνεργαζομένη μετὰ τῶν σοφῶν τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ ἐπιδιψιλεύουσα εἰς αὐτοὺς μεγίστας τιμάς.

Συγχρόνως ὅμως δὲν ἐλησμόνησε νὰ μεταδώσῃ ἐκ τῆς ἴδιας εύτυχίας καὶ εἰς τοὺς δύο αὐτῆς ἀδελφοὺς μεθ' ὅλην τὴν ἀστοργίαν, τὴν δποίαν ἐπέδειξαν πρὸς αὐτήν.

Οὕτοι, ἅμα ἔμαθον τὴν ἀνύψωσιν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν, ἐκρύπτοντο φοβούμενοι ἐκδίκησιν διὰ τὴν ἀπάνθρωπον πρὸς ταύτην διαγωγὴν αὐτῶν.

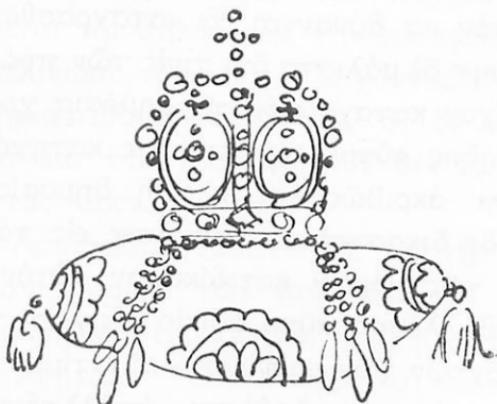
’Αλλ’ αὕτη κατώρθωσε νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ μεταφέρῃ αὐτοὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν.

’Εμφανισθέντες πρὸ τῆς Εὔδοκίας ἔμειναν ἔκθαμβοι ἰδόντες αὐτὴν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου κρατοῦσαν χρυσοῦν σκῆπτρον καὶ ἐστεμμένην διὰ βασιλικοῦ στέμματος, ἵσταντο δὲ σιωπῆλοὶ καὶ ἀκίνητοι.

’Αλλ’ αὕτη δακρύουσα εἶπεν: «Εἶμαι ἡ Ἀθηναῖς, ἡ ἀδελφὴ ὑμῶν.” Ἐλθετε πλησίον καὶ ἐναγκαλίσθητε τὴν ἀδελφήν σας. ’Εὰν σεῖς δὲν ἐφέρεσθε πρὸς με κακῶς, δὲν θὰ ἥρχόμην εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὃπου ἔμελλον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ νὰ βαπτισθῶ καὶ νὰ

βασιλεύσω. Θέλω νὰ πιστεύσω, ὅτι ὅλα μοὶ συνέβη-
σαν οὐχὶ ἐκ τῶν κακῶν σας αἰσθημάτων, ἀλλ’ ἐκ τῆς
ἀγαθῆς μου τύχης».

Ταῦτα δὲ εἰποῦσα κατεφίλησε τοὺς ἀδελφοὺς καὶ με-
τὰ χριστιανικῆς ἀνεξικακίας συνεχώρησεν αὐτοὺς ἐξ ὅ-
λης ψυχῆς.

ΠΟΣΟΝ ΕΙΛΙΚΡΙΝΗΣ ΉΤΟ Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

‘Ο Ἀριστείδης μετέσχε πολλάκις τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων τῆς ἴδιας πατρίδος, τῆς ἐνδόξου πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐκλεγείς ποτε ἐπιμελητὴς τῶν δημοσίων προσόδων — ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ώς θὰ ἐλέγομεν σήμερον — αὐτὸς μὲν διεχειρίσθη ταύτας μετ’ ἀπαραμίλλου τιμιότητος, τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν μετ’ αὐτοῦ συνεργαζομένων ἔξήλεγχεν αὐστηρῶς καὶ περιώριζεν, ὡστε μηδὲ λεπτὸν νὰ δύνανται νὰ καταχρασθῶσιν.

Ἀνεκόλυψε δὲ μάλιστα ὅτι τινὲς τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀρχόντων εἶχον καταχρασθῆ τὰ δημόσια χρήματα.

Οἱ κακοήθεις οὗτοι συνενωθέντες κατηγόρησαν τὸν Ἀριστείδην ἀκριβῶς ἐπὶ κλοπῆς δημοσίων χρημάτων. Οἱ δὲ δικασταὶ πιστεύσαντες εἰς τὰς ψευδολογίας τῶν κατηγόρων κατεδίκασαν αὐτόν.

Ἡ ὑπερβάλλουσα αὕτη ἀδικία ἔξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν πάντων τῶν φρονίμων καὶ ἐντίμων Ἀθηναίων.

Οἱ δικασταὶ μεταμεληθέντες ἀπήγγειλαν τὸν Ἀριστείδην τῆς ποινῆς, δὲ λαὸς ἔξέλεξε καὶ πάλιν αὐτὸν ἐπιμελητὴν τῶν προσόδων.

Καταλαβὼν δὲ Ἀριστείδης τὴν ἀρχὴν προσεποιήθη μεταμέλειαν διὰ τὴν προτέραν αὐτοῦ αὐστηρότητα. Ἐξήλεγχε δὲ πάλιν καὶ ἐπετήρει τὰ δημόσια, ἀλλὰ πολὺ χαλαρῶς, ὡστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ κλοπή.

Οἱ μέχρι τοῦδε ἔχθροὶ καὶ κατήγοροι τοῦ Ἀριστείδου, δυνάμενοι πλέον νὰ κλέπτωσι, μετεβλήθη-

σαν αἱφνης εἰς φίλους, οἵτινες διαρκῶς ἐκήρυττον εἰς τὸν λαόν, ὅτι ὁ Ἀριστείδης ἦτο ἄριστος ἄρχων καὶ ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πόλεως ἀπαιτεῖ νὰ μένη πάντοτε εἰς τὴν ἄρχην.

‘Ο λαὸς νομίζων ὅτι οἱ ἐπιτήδειοι οὗτοι κήρυκες τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου ἦσαν εἰλικρινεῖς, ἐπίστευεν εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ ἐτίμα τὸν Ἀριστείδην περισσότερον ἢ πρότερον, ὅτε ἦτο ἀληθῶς χρηστὸς ἄρχων.

‘Αλλ’ ἥλθεν ὁ χρόνος τῆς χειροτονίας, ἥ, ως λέγομεν σήμερον, τῆς ἐκλογῆς νέων ἄρχοντων. Πάντες οἱ πολῖται προσῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἵνα ἐκλέξωσι τοὺς νέους ἄρχοντας. ‘Η ἐπιτυχία τοῦ Ἀριστείδου ἦτο βεβαία, οἱ δὲ κλέπτοντες τὰ δημόσια καὶ πρότερον καὶ νῦν δὲν ἔπαυσαν ἐκθειάζοντες τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ.

‘Αλλ’ ὁ Ἀριστείδης ἐμφανισθεὶς ἐν τῇ πολυπληθεὶ ἐκείνῃ συναθροίσει τῶν πολιτῶν εἶπε μετ’ ἀπαραμίλλου τόλμης καὶ εἰλικρινείας τὰ ἑξῆς:

«Ἀνδρες Ἀθηναῖοι! “Οτε πιστῶς καὶ καλῶς ἐκυβέρνων τὴν πόλιν, ὑβρίσθην καὶ κατεδικάσθην· νῦν δέ, ὅτε παρημέλησα τὰ κοινὰ καὶ οὐκ ὀλίγα ἀφῆκα νὰ διαρπάσωσιν οἱ κλέπται, φαίνομαι εἰς ὑμᾶς θαυμαστὸς πολίτης καὶ ἄρχων.

»Καὶ ὅμως ἐγὼ ἐντρέπομαι περισσότερον διὰ τὴν τιμήν, τὴν ὁποίαν μοὶ κάμνετε τώρα ἥ διὰ τὴν τότε καταδίκην.

»Λυποῦμαι δὲ δι’ ὑμᾶς, οἵτινες πειθόμενοι ἀβασανίστως εἰς τοὺς ὀλίγους λαοπλάνους, κρίνετε κα-

κῶς καὶ θεωρεῖτε ἐνδοξοτέρους τοὺς χαριζομένους εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν φαύλων ἢ τοὺς ἐν πάσῃ θυσίᾳ σώζοντας τὰ κοινά».

Ἐξέθηκε κατόπιν τας γενομένας καταχρήσεις καὶ συνέστησεν εἰς τοὺς πολίτας νὰ παρακολουθῶσι τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν καὶ νὰ μὴ δίδωσι πίστιν εἰς τοὺς φαύλους.

Ἐμβρόντητοι ἔμειναν οἱ ψευδούμνηται τοῦ Ἀριστείδου, οὐδὲ λέξιν δυνάμενοι νὰ ἀρθρώσωσιν. -

Οἱ δὲ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν, οἱ ἀληθεῖς φίλοι τῆς πατρίδος, ἀπένειμαν εἰς τὸν Ἀριστείδην τὸν ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔπαινον.

Λ. Μελᾶ

ΕΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΙ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ
ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Ἐν τινὶ χωρίῳ τῆς Ἑλλάδος πρὸ δεκαετίας περίπου διωρίσθη νέος διδάσκαλος, τὸν ὅποιον μετὰ πολλῆς χαρᾶς ὑπεδέχθησαν οἱ κάτοικοι.

Ἐφιλοξενεῖτο κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς του ἐν τινὶ οἰκίᾳ ἀγαθοῦ χωρικοῦ, ὃπου καθ' ἐσπέραν συνηθροίζοντό τινες τῶν γειτόνων συνομιλοῦντες μετὰ τοῦ διδασκάλου περὶ διαφόρων ζητημάτων, ἵδιως δὲ περὶ τοῦ χωρίου των, περὶ τοῦ ὅποιου ἔζήτει πληροφορίας ὁ διδάσκαλος.

«Δυστυχῶς, κύριε διδάσκαλε», λέγει γέρων τις χωρικός, «ἔλθατε εἰς ἐποχὴν παρακμῆς καὶ δυστυχίας τοῦ χωρίου μας».

— «Εἰς τί συνίσταται, παρακαλῶ, ἡ δυστυχία, περὶ τῆς ὅποιας ὁμιλεῖτε;»

— «Εἴδετε τὴν ἐκτεταμένην πεδιάδα μας; Οἱ καρποὶ της ἥδυναντο νὰ θρέψωσι πλουσίως τὸ χωρίον μας καὶ τὰ τρία ἄλλα γειτονικὰ χωρία, σήμερον δὲ οἱ καρποὶ της εἶναι μηδαμινοί».

— «Διατί τοῦτο; Μήπως δὲν καλλιεργεῖται;»

— «Βεβαίως δὲν καλλιεργεῖται ὡς ἄλλοτε, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων κακῶν ἀπό τινων ἐτῶν ἔχομεν καὶ ἐλώδεις πυρετούς, τοὺς ὅποιους ἄλλοτε δὲν εἶχομεν, καὶ ἔνεκα τούτου ἡ ἐργασία ἥλαττώθη. Άλλ’ ὅπωσδήποτε καλλιεργεῖται. Τὸ κακὸν εἶναι, ὅτι δὲν παράγει».

— «Ἐνῷ ἄλλοτε παρῆγε! Ποῦ ἀποδίδετε τὴν αἴτιαν;»

—«Ποῖος γνωρίζει; »Ισως διότι τινὲς τῶν πέρι^ς πηγῶν ἔστείρευσαν, ἄλλων δὲ τὸ ὕδωρ ἡλαττώθη».

—«Ωστε ἔστείρευσαν καὶ πηγαί! Δὲν πίπτουσι βροχαὶ καὶ χιόνες ὡς ἄλλοτε; »

—«Ολιγώτεραι, ἀλλὰ πίπτουσι. Τὸ δυσάρεστον εἴ-

ναι, ὅτι ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν χιόνων ἔχομεν κατ'έτος καταστροφάς, διότι σχηματίζονται χείμαρροι παρασύροντες τὰ διάφορα ύλικά, διὰ τῶν ὃποίων

Ψηφιστοί θήκη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καλύπτουσι τὰ καλλιεργημένα κτήματα, ἐκριζοῦντες δένδρα καὶ κρημνίζοντες τοὺς ὄγροτικοὺς οἰκίσκους. Εὔτυχημα δὲ εῖναι, ὅτι δὲν διευθύνονται πρὸς τὸ χωρίον».

—«'Αρχίζω νὰ ἀνακαλύπτω τὴν αἰτίαν ὅλων τῶν κακῶν», εἶπεν ὁ διδάσκαλος. Δὲν μοὶ λέγετε, σᾶς παρακαλῶ, οἱ πυρετοὶ ἀπὸ πόσων ἔτῶν μαστίζουσι τὸ χωρίον;»

—«'Απὸ 30 ἔτῶν περίπου».

—«"Εχετε λιμνάζοντα ὕδατα;"»

—«"Εχομεν πάντοτε εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς πεδιάδος, ἐνῷ παραδόξως αἱ πηγαὶ ἔστείρευσαν! Τί ἀλλόκοτα πράγματα!"»

—«Καθόλου ἀλλόκοτα τούναντίον φυσικώτατα! Ἐνέησα πλέον τί συμβαίνει. Στοιχηματίζω, ὅτι πρὸ 40 ἢ 50 ἔτῶν εἰς τὸ κατάγυμνον ὅρος, τὸ ἄνωθεν τοῦ χωρίου, θὰ ὑπῆρχε δάσος, τὸ ὅποιον ἐκάη ἢ ἀλλως πως κατεστράφη». —

—«'Αλλ' ὀκριβῶς ὑπῆρχε δάσος ἀπέραντον, ἐντὸς τοῦ ὅποίου ἐκυνήγουν πέρδικας, δορκάδας, λαγωούς, ἀλώπεκας καὶ ἄλλα κατὰ τὴν νεότητά μου, ἔκοπτον δὲ καὶ ξύλα. Αλλὰ πῶς τὸ γνωρίζετε; Σᾶς τὸ εἶπεν ἵσως γέρων τις τοῦ χωρίου;»

—«"Οχι, ἀλλὰ τὸ ἐνόησα ἐκ τῶν κακῶν τὰ διποῖα μοὶ εἴπετε, ὅτι συμβαίνουσιν ἐντοῦθα. Ἡ ἀφορία τῆς πεδιάδος, ἡ στείρευσις τῶν πηγῶν, οἱ χειμαρροί, τὰ λιμνάζοντα ὕδατα καὶ οἱ ἐκ τῶν τούτων πυρετοὶ εἶναι ἀποτελέσματα τῆς καταστροφῆς τοῦ δάσους. Είμαι βέβαιος, ὅτι καὶ τὸ κλῖμα θὰ μετεβλήθῃ·

θὰ εἶναι πολλὴ θερμότης τὸ θέρος καὶ πολὺ ψῦχος τὸν χειμῶνα».

—«Περίεργον!» ἀνεφώνησαν οἱ χωρικοί. «Τόσην δύναμιν ἔχουσι τὰ δάση;»

—«Καὶ ἀκόμη μεγαλυτέραν!» εἶπεν ὁ διδάσκαλος. «Θὰ ἐκπλαγῆτε, φίλοι μου, μανθάνοντες τὰς ἀπείρους ὡφελείας τῶν δασῶν».

—«Θὰ μᾶς ὑποχρεώσετε, κύριε διδάσκαλε, - νὰ μᾶς φωτίσετε εἰς τὸ ζήτημα αὐτό».

—«Πολὺ εὐχαρίστως.

»Ἐκ τῶν δένδρων τῶν δασῶν πίπτουσι φύλλα, τὰ ὅποια σηπτόμενα μεταβάλλονται εἰς λίπασμα.

»Μέρος τοῦ λιπάσματος τούτου μένει ἐν αὐτῷ τῷ δάσει καὶ λιπαίνει τὰ δένδρα, μέρος δὲ παρασυρόμενον ὑπὸ τῶν βροχῶν κατέρχεται καὶ λιπαίνει τὰ πεδινὰ μέρη.

»Ἡ λίπανσις αὗτη τῆς πεδιάδος σας ἔλειψε μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ δάσους καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀφορία.

»Ἐπρεπεν ὅμως νὰ λιπαίνηται δι᾽ἄλλων λιπασμάτων, ἀφοῦ ἔλειψεν .ἡ ἀδάπανος λίπανσις ἐκ τοῦ δάσους».

—«Ἐβαρυνόμεθα τὴν δαπάνην καὶ τοὺς κόπους», εἶπον οἱ χωρικοί.

—«Τότε μὴ παραπονεῖσθε διὰ τὴν ἀφορίαν».

—«Ἀλλὰ ποίαν σχέσιν ἔχουσι τὰ δάση πρὸς τὸ ὄνδωρ τῶν πηγῶν;»

—«Τὸ ὄνδωρ τῶν πηγῶν ἔξερχεται ἐκ τῆς γῆς. Πῶς εύρισκεται ἐν αὐτῇ; Μέρος τοῦ ὄνδατος τῶν βρο-

χῶν καὶ τῶν χιόνων διαπερᾶ τὸ ἔδαφος καὶ συναθροίζεται ἐντὸς τῆς γῆς εἰς μεγάλας ποσότητας. Τὸ ὕδωρ τοῦτο λαμβάνει διαφόρους διευθύνσεις. "Οπου δὲ εὔρῃ μαλακὸν τὸ ἔδαφος διατρυπᾶ αὐτὸ καὶ ἔξερχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τότε σχηματίζεται πηγή. "Οταν ἡ πηγὴ παύσῃ, σημαίνει ὅτι ἐντὸς τῆς γῆς τὸ ὕδωρ ἔξελιπτε.

»Τὰ δάση τώρα ἀφ' ἐνὸς μὲν προκαλοῦσι περισσότερας βροχὰς καὶ χιόνας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διευκολύνουσι τὴν ἀπορρόφησιν τοῦ ὕδατος ὑπὸ τοῦ ἔδαφους. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο γίνεται, διότι τὸ ὕδωρ παραμένει περισσότερον χρόνον ἐπὶ τοῦ δασικοῦ ἔδαφους, τὸ δ' ἐπὶ τοῦ ἔδαφους τούτου παχὺ στρῶμα τῶν φύλλων ἀπορροφᾶ ὡς σπόγγος τὸ ὕδωρ. Τὸ ὕδωρ οὕτω κρατούμενον διαπερᾶ τὸ ἔδαφος καὶ κατέρχεται ἐντὸς· ἐνῷ ἄλλως θὰ ἔξεφευγε ταχέως ἐκ τῆς ἐπιφανείας, χωρὶς νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ ἔδαφος».

—«Οἱ χείμαρροι πάλιν ποίαν σχέσιν ἔχουσι γρός τὰ δάση;»

—«Οἱ κορμοὶ τῶν δένδρων καὶ τὰ φυλλώματα τῶν θάμνων, ἐπὶ τῶν ὄποιών προσκόπτει τὸ κατερχόμενον ὕδωρ, σκορπίζουσιν αὐτὸ καὶ οὕτω κατέρχεται ἡρεμώτερον χωρὶς νὰ συσσωρεύεται καὶ νὰ σχηματίζῃ χειμάρρους.

»Οἱ χείμαρροι καταστρέφουσι δύο ἔδαφη, τὸ ἐπικλινές, ὅπερ ἀπογυμνοῦσι, καὶ τὸ πεδινόν, τὸ ὄποιον κατακαλύπτουσι.

»Παραλείπω τὰς ἄλλας καταστροφάς, τὰς ὄποιας προξενοῦσι, τὴν ἐξ αὐτῶν πλήμμυραν τῶν ποταμῶν,

τὴν κατακρήμνισιν τῶν οἰκιῶν, τὸν πνιγμὸν ζῷων καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄλλας.

»'Αλλὰ καὶ τὰ ἔλη ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν δασῶν σχηματίζονται. Τὸ ὕδωρ, τὸ ὄποιον θὰ ἀπερροφᾶτο ὑπὸ τοῦ δασικοῦ ἐδάφους, ἵνα πλουτίσῃ τὰς πηγάς, μὴ δυνάμενον νὰ παραμείνῃ καὶ ἀπορροφηθῆ, κατέρχεται ως χείμαρρος καὶ καταλαμβάνει τὰ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ κοιλώματα, ὅπου λιμνάζον προκαλεῖ τοὺς ἑλώδεις πυρετούς.

»'Η καταστροφὴ τῶν δασῶν ἐπέφερε καὶ τοῦ κλίματος τὴν μεταβολήν. Εἴμαι βέβαιος, ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε δάσος, οὕτε τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος ἥτο ὅσον εἶναι σήμερον, οὕτε ἡ θερμότης τοῦ θέρους, οὕτε οἱ ἄνεμοι ἥσαν τόσον σφοδροί.

»Τὸ γυμνὸν ἔδαφος, ἴδιως αἱ πέτραι, εἶναι σώματα εὐθερμαγωγά, ἀπορροφῶσι: δηλαδὴ εὔκόλως τὴν θερμότητα. Τὰ δένδρα τούναντίον εἶναι δυσθερμαγωγά, ἥτοι ἀπορροφῶσιν ὀλίγην θερμότητα, ὀλιγωτέραν ἐκείνης, τὴν ὄποιαν θὰ ἀπερρόφα τὸ ἔδαφος, ἀν ἥτο γυμνόν. Ἐπομένως ὁ ἐκ τῶν δασῶν ἀήρ εἶναι δροσερώτερος τὸ θέρος.

»'Αλλ' εἶναι συγχρόνως καὶ θερμότερος τὸν χειμῶνα, διότι τὰ δένδρα ναὶ μὲν ἀπορροφῶσιν ὀλίγην θερμότητα, ἀλλὰ διατηροῦσιν αὐτὴν περισσότερον χρόνον, ὅπως ὅλα τὰ δυσθερμαγωγὰ σώματα.

»'Ο ἀήρ τῶν γυμνῶν μερῶν εἶναι ψυχρότερος τὸν χειμῶνα, διότι εἶναι εὐθερμαγωγά, διὰ τοῦτο δὲ ἀπορροφῶσι μὲν πιολλὴν θερμότητα, ἐφ' ὅσον θερ-

μαίνονται ύπο τοῦ ἡλίου, ἀλλ' εὐθὺς ὅποιθάλλουσι ταύτην ὅταν παύσωσι θερμαινόμενα.

»Οἱ ἄνεμοι εἶναι μετριώτεροι εἰς τὰ δασώδη μέρη, διότι ἀνακόπτεται ἡ ὁρμή των ἐπὶ τῶν κορμῶν καὶ τῶν φυλλωμάτων, ὡς καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ ὕδατος.

»‘Ως βλέπετε, κύριοι, πάντα τὰ κακὰ προῆλθον ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ δάσους».

—«Αὔτὸ εἶναι βέβαιον», ἀπεκρίθη ὁ γέρων «διότι πρὸ 40 ἔτῶν οὐδὲν τοιοῦτον κακὸν ὑπῆρχεν εἰς τὸ χωρίον μας, οὐδὲ εἰς τὰ γειτονικά.

»’Αφ’ ὅτου ὁ κατηραμένος ἐκεῖνος ἄνθρωπος πρὸ 15 ἔτῶν ἤναψε πῦρ καὶ ἐκάη τὸ δάσος, πάντα τὰ κακὰ συνεσωρεύθησαν. ’Αλλ’ εἶναι ἀνάγκη, κύριε διδάσκαλε, οἱ λόγοι σας νὰ ἀκουσθοῦν ὑφ’ ὅλων τῶν κατοίκων».

—«’Ακριβῶς σκέπτομαι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν νὰ ὀμιλήσω ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο».

¹Ο Βόσπορος. Αραγγ. Ε. Αημοτ. Δ. Ι. Κοντογιάννη. "Εκδ. Γ".

13

ΟΙ ΧΩΡΙΑΝΟΙ

"Όλοι μας γνωρίζόμαστε άπό μικρά παιδιά·
μὲ τὸ μικρό του τ' ὄνομα ἔνας τὸν ἄλλο κράζει·
στὰ μυστικά μας δὲ μπορεῖ νὰ βάλωμε κλειδιά,
ξαίρει καθένας στ' ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάζῃ.

Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζομε νερὰ
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζομε καθεὶς μὲ τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ θλίψη καὶ χαρά,
γιὰ βρέχει σ' ὅλο τὸ χωριό, γιὰ σ' ὅλο εἶναι λιακάδα.

Γάμος; 'Αστράφτει άπὸ χαρὰ καὶ γέλιο τὸ χωριὸ
κι ἀντιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγούδι πέρα ὡς πέρα.
Θύνατος; "Ολοι θλιβεροί, κι ἀπ' τὸ καμπαναριὸ
κατάμαυρο ἥ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀέρα.

Διάπλατα τὶς ὁξώπορτες ἥ καλοσύνη ἀνοῖ
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν
(τρούπα.
κι ὅποιος περάσῃ κι ὅποιος μπῆ, γιορτή, καθημερνή,
θὰ βρῆ στρωμένο καναπέ, θὰ βρῆ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρια ἀπ' τὶς ἔγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς
(πικρούς,
μὲς στὶς καρδιές μας ἔχομε παντοτινὸν 'Απρίλη,
κι ὅσες τσουκνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγροὺς
ἐκεῖ ξεμοναχιάζονται πνιχτὲς στὸ χαμομήλι...

Γ. ΑΘΑΝΑ

2. ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν ὁ διδάσκαλος κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ώμιλησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν περὶ τῶν συμβάντων κακῶν ἔνεκα τῆς καταστροφῆς τοῦ πλησίον δάσους, ὡς ἐξέθεσεν αὐτὰ καὶ εἰς τοὺς ὀλίγους χωρικούς. Κατόπιν προσέθηκεν:

«Ἄν θέλετε, κύριοι, ύγειαν καὶ πλοῦτον, γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, ὕδωρ καὶ δροσερὸν ἀέρα, ἐν γένει ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν παρόντων κακῶν, ἀγαπήσατε τὰ δάση! Χώρα, τῆς ὄποιας τὰ δάση ὁσημέραι ἐλαττοῦνται ἀντὶ νὰ αὐξάνωνται, βαίνει εἰς τὴν καταστροφήν.

»Ἀλλὰ πλὴν τῆς ύγειας, πλὴν τῆς διὰ τῶν δασῶν διασώσεως καὶ προόδου τῆς γεωργίας, πλὴν τῶν τόσων ἔλλων ἀγαθῶν, ὅσα τὰ δάση παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς, παρέχουσι ταῦτα καὶ ξύλα διὰ τὰς διαφόρους ἡμῶν ἀνάγκας καὶ καρποὺς χρησιμωτάτους, καθὼς τὰ βαλανίδια, τὰ ξυλοκέρατα, τὰ κάστανα καὶ ἄλλους, καὶ πολυτίμους φλοιοὺς καὶ ρητίνας, ἐκ τῶν ὄποιων ἑκατοντάδες χιλιάδων δραχμῶν δύνανται νὰ εἰσπράττωσιν οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων σας.

»Ἐξ ὅλων δὲ τῶν δασῶν τῆς Ἑλλάδος πολλαὶ δεκάδες ἑκατομμυρίων ἡδύναντο νὰ εἰσπράττωνται, ἂν οἱ κάτοικοι ἐφρόντιζον ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας των.

»Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀναδασωθῇ τὸ ὅρος.

»Οἱ ὑπάρχοντες θάμνοι ἐντὸς ὀλιγίστων ἐτῶν θὰ γί-

νωσι δένδρα, ἂν παύσετε νὰ ὁδηγῆτε τὰς αἰγάς σας πρὸς βοσκὴν εἰς τὸ ὄρος.

»Τὰ ἀραιότερα μέρη δύνανται νὰ πυκνωθῶσι διὰ σπορᾶς δασικῶν δένδρων, ἅτινα θὰ ύποδείξῃ εἰς ἡμᾶς εἰς φίλος μου ἐπιστήμων δασοκόμος.

»Καλὸν μάλιστα εἶναι αἱ αἰγαὶ νὰ ἀντικαταστεθῶσι διὰ προβάτων. Τὸ πολὺ δύναται νὰ κρατήσῃ ἔκά
Ψηφιστοί θήκη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στη οίκογένεια μίαν ή δύο ἔξ αὐτῶν, αἵτινες ὅμως νὰ μὴ πλησιάζωσιν εἰς τὸ δάσος.

»Τοιουτότρόπως μετὰ 5—6 ἔτη θὰ ἔχωμεν τὸ πρῶτον εὔεργέτημα, τὸ ὡραῖον καὶ εὔεργετικὸν πράσινον χρῶμα.

»Μετὰ δέκα ἔτη τὰ δένδρα θὰ δίδωσι καρπούς, τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν θὰ ἐπαυξηθῇ, τὸ ψῦχος καὶ ὁ καύσων θὰ ἐλαττωθῶσιν ἐπαισθητῶς καὶ ἡ γονιμότης τῆς πεδιάδος θὰ ἐπανέλθῃ.

»Μετὰ εἴκοσιν ἔτη τὸ δάσος θὰ είναι εἰς τὴν ἀκμήν του.

»Ἀν τὸ ὄρος δὲν εἶχεν ἀπογυμνωθῆν, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δάσους θὰ ἐπεταχύνετο.

»Ἄλλὰ καὶ πάλιν ἡ ξηρότης τοῦ ἐδάφους δὲν ἐμποδίζει τὸν σχηματισμὸν δάσους, διότι τὰ ριζίδια τῶν δένδρων χύνουσιν ὀξέα τινά, τὰ ὄποια καὶ αὐτὰς τὰς πέτρας δύνανται νὰ σχίζωσι. Βραδύτερον τὰ δένδρα θὰ λιπαίνωνται διὰ τῶν ἴδιων αὐτῶν φύλλων, τὰ ὄποια θὰ σχηματίσωσι δασικὸν ἔδαφος κατάλληλον πρὸς διατροφὴν τῶν δένδρων.

»Οὐδὲν ἀπαιτοῦσι παρ' ἡμῶν τὰ δάση, εἰ μὴ μόνον νὰ μὴ τὰ βλάπτωμεν! Βλάπτοντες τὰ δάση τιμωρούμεθα σκληρῶς!

»Πρέπει ὅμως συγχρόνως νὰ γίνη κάτι ἄλλο, νὰ ἀποξηρανθῶσι τὰ ἔλη.

»Τὰ εἶδον καὶ νομίζω, ὅτι ἡ ἀποξήρανσις αὐτῶν δὲν είναι δύσκολος. Μερικῶν τὸ ὕδωρ δύναται νὰ ἀποστραγγισθῇ διὰ τῆς ἀνορύξεως τάφρων. Αἱ τάφροι πρέπει νὰ φθάνωσι μέχρι τῆς κατωφερείας, ὅπόθεν τὸ ὕδωρ θὰ διασκορπίζεται ἀμα συγκεντρωθοῦν.

»Τὰ ἄλλα εἶναι μικρὰ κοιλώματα, τὰ δόποις κατεστρέφονται δι’ ἐπιχώσεως.

»Θὰ ἔξετάσωμεν πόθεν εἶναι δυνατὸν νὰ συλλέξωμεν χῶμα καὶ ἄμμον, ἀλλὰ καὶ ὀλίγην ἀσβεστον. Θὰ παραχθῆ οὕτω καλὴ ποιότης καλλιεργησίμου γῆς.

»Πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν ἀποστράγγισιν τῶν ἄλλων ἑλῶν διὰ τῆς ἀνορύξεως τάφρων, πρέπει νὰ προμηθευθῶμεν ἵκανὴν ποσότητα ἀσβέστου, ἵνα καλύψωμεν τὸ ἔδαφος, ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὅποιου θὰ ἐκφύγῃ τὸ ὕδωρ.

»Ἡ ἀσβεστος θὰ ὠφελήσῃ διττῶς. Πρῶτον θὰ καταστρέψῃ τὰ μιάσματα, ἀτινα θὰ μολύνωσι τὸν ἀέρα κατὰ τὰς πρῶτας ἡμέρας τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ὕδατος. »Επειτα θὰ βελτιώσῃ τὴν ποιότητα τοῦ ἔδαφους χάριν τῆς καλλιεργείας.

»Εἰς τὴν ἑλώδη γῆν, ἥτις εἶναι σκληρά, ρίπτουσιν ἀσβεστον, ἵνα καταστήσωσιν αὐτὴν πορωδεστέραν.

»Ἡ ἀποξήρανσις τῶν ἑλῶν, τὰ δόποια ἐσχηματίσθησαν μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ δάσους, θὰ κατωρθοῦτο καὶ διὰ τῆς ἀναδασώσεως, ἥτις θὰ ἡμπόδιζε τὸν σχηματισμὸν τῶν χειμάρρων· ἀλλὰ διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος, καθ’ ὃν θὰ ὑποφέρωσιν ἐκ τῆς ἑλονοσίας οἱ κάτοικοι· αὐτὸ δὲ δὲν εἶναι φρόνιμον.

»Ἐύχομαι», εἶπεν ἐν τέλει ὁ διδάσκαλος «ὁ "Ψυστος, νὰ βιηθήσῃ ἡμᾶς νὰ κατορθώσωμεν τὸ ποθούμενον».

3. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁμιλίας τοῦ διδασκάλου

Οἱ λόγοι τοῦ διδασκάλου ἐνεποίησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς χωρικούς, διότι πρώτην φορὰν ἦκουσαν τόσον ὡφέλιμον διδασκαλίαν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν οὐδεμίᾳ ἄλλη ἥκούετο ὁμιλία ἢ πῶς θὰ κατορθωθῶσιν ὅσα εἶπεν ὁ διδάσκαλος.

Ἄπεφασίσθη τὴν ἑπομένην Κυριακὴν νὰ προσκληθῶσιν οἱ κάτοικοι καὶ τῶν λοιπῶν χωρίων καὶ νὰ γίνῃ συλλαλητήριον, ἵνα ζητηθῇ ἡ συνδρομὴ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ ἔργον.

Ἄλλὰ φρονίμως εἰς ἐκ τῶν κατοίκων ἀντέτεινεν εἰς τοῦτο.

«Τὰ συλλαλητήρια», εἶπεν, «εἶναι καλὰ καὶ ἀρμόζουσιν εἰς ἐλευθέρους πολίτας, ζητοῦντας νομίμως παρὰ τοῦ κράτους ὄρθα καὶ κοινωφελῆ πράγματα.

»Ἄλλ' ἂς ὁμολογήσωμεν, κύριοι, ὅτι ἀπό τινων ἐτῶν γίνεται κατάχρησις συλλαλητηρίων εἰς τὰ ὅποια σπανίως ἀκούονται φρόνιμοι λόγοι! Διὰ τοῦτο ἀπώλεσαν τὴν ἀξίαν των.

»Καλύτερον εἶναι νὰ βασισθῶμεν εἰς τὰς δυνάμεις μας! Ἡ πεποίθησις εἰς τὰς ἴδιας δυνάμεις διακρίνει πάντοτε τοὺς γενναίους καὶ φιλοπροόδους ἀνθρώπους!

«Ἡ ἀμεριμνησία καὶ ἀπαίτησις νὰ φροντίζωσιν ἄλλοι περὶ ἡμῶν χαρακτηρίζει τοὺς ἀνικάνους, τοὺς ἀτόλμους καὶ πρὸ πάντων τοὺς ὀκνηρούς! Ωραῖον θὰ ἦτο νὰ ἀποξηρανθῶσι τὰ ἔλη, καθ' ὃν χρόνον

ήμεις θὰ συνεζητοῦμεν εἰς τὰ καπηλεῖα! 'Ωραία θὰ ἥτο ἡ ἀναδάσωσις, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐργασθῶμεν δι' αὐτήν. 'Ωραία θὰ ἥτο ἡ καθαριότης τῶν ὁδῶν, δι' ἐμμίσθων ὅμως ὁδοκαθαριστῶν, ἐνῷ θὰ ἥρκει νὰ καθαρίζωσιν αἱ γυναικές μας τὸ πρὸ τῆς ἴδιας μας οἰκίας μέρος τῆς ὁδοῦ! Καὶ τέλος πάντων ὅλα τὰ θέλομεν ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴ ἐργαζόμεθα!

»Προτείνω, κύριοι, τὸ ἔργον νὰ ἐκτελεσθῇ δι' ἕρανου τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας τῶν κατοίκων τῶν τεσσάρων χωρίων τοῦ δήμου μας. Εἴμεθα περίπου 800 οἰκογένειαι. "Αν ἀφαιρέσωμεν 200, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν χρηματικὴν βοήθειαν, μένουσιν 700 δυνάμεναι νὰ προσφέρωσιν ἀνὰ δραχμὰς 10. Οὕτω συναθροίζομεν 6 χιλιάδας δραχμάς, διὰ τῶν διποίων δυνάμεθα νὰ προσκαλέσωμεν δασοκόμον καὶ γεωπόνον, νὰ ἀγοράσωμεν σπιόρους δένδρων καὶ μικρὰ φυτὰ χάριν τῆς ἀναδασώσεως καὶ ἀσβεστον διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν τελμάτων. Τὰ ἄλλα δυνάμεθα νὰ τὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς ἴδιας ἡμῶν ἐργασίας.

»"Ας σχηματισθῇ ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ δημάρχου, τοῦ εἰρηνοδίκου, τοῦ διδασκάλου καὶ ἑνὸς γέροντος ἐξ ἑκάστου χωρίου, ἥτις νὰ συλλέξῃ καὶ διαχειρισθῇ τὰ χρήματα.

»Θὰ ὁρίσῃ φύλακας ἐκ τῶν νέων τοῦ χωρίου ἀμίσθους, οἵτινες ἐκ περιτροπῆς δὲν θὰ ἐπιτρέπωσι τὴν αἰγοβοσκὴν καὶ θὰ ἐπιτηρῶσι τοὺς ξυλευομένους, ὡστε νὰ κόπτωσι θάμνους, ούχὶ δὲ τὰ δενδρύλλια, τὰ ὄποια θὰ γίνωσι δένδρα.

» 'Η ἐργασία θὰ ἐκτελῆται ὑπὸ πάντων κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς.

» "Ανδρες, γυναικες καὶ παιδία χωρίς μεμψιμοτήτων καὶ παράπονα, ὅτι τινὲς δὲν ἥλθον ἢ ἄλλοι ἐργάζονται ὀλιγώτερον, ἐὰν ἐργασθῶμεν δέκα ἑορτασίμους ἡμέρας ἀπὸ τοῦ Ὁκτωβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου, θὰ περατώσωμεν τὸ ἔργον.

» "Αν μείνῃ ὑπόλοιπον, ἐκτελεῖται κατὰ τὸ ἐπιόν εἶτος.

» Οὕτω καὶ μόνον νομίζω καλὸν νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ ἔργον, διότιθὰ ἐκτελεσθῇ ἀφεύκτως καὶ ταχέως ἀνευ δαπάνης τοῦ Δημοσίου.

» Σκεφθῆτε, κύριοι, ὅτι ἑκάστη οἰκογένεια ἐξ ἡμῶν θὰ δαπανήσῃ 10 δραχμάς, ποσὸν δηλαδὴ ἀσήμαντον, τὸ δποῖον δύναται νὰ οἰκονομήσῃ ἐκ τῶν καθημερινῶν της ἐξόδων.

» 'Η ἀτομικὴ ἡμῶν ἐργασία δὲν πρέπει νὰ λογισθῇ, διότι δὲν θὰ ἐργασθῶμεν ἡμέρας ἐργασίμους. Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἀντὶ νὰ διευθυνθῶμεν εἰς τὰ καπηλεῖα, διευθυνόμεθα εἰς ἐργασίαν κοινωφελῆ, ἡθικήν, χριστιανικήν, τὴν δποίαν ὁ Θεὸς θὰ εὐλογήσῃ.

» Καὶ ὅμως ἡ τόσον ἐλαφρὰ δι' ἡμᾶς δαπάνη καὶ ἐργασία εἰς τὸ Δημόσιον θὰ ἐστοίχιζε τούλαχ!στον 150 χιλιάδας δραχμῶν! Διότι θὰ ἔχρειάζετο νὰ καταβληθῶσι χιλιάδες ἡμερομισθίων, νὰ πληρωθῶσιν ὁδοιπορικὰ καὶ ἀμοιβαὶ μηχανικῶν, νὰ κερδίσωσιν οἱ ἐργολάβοι κλπ.

» Δὲν εἴναι λυπηρὸν καὶ ἐπιβλαβὲς νὰ δαπανή-

ση τὸ Δημόσιον ποσόν, τὸ ὅποιον δύναται νὰ οἰκονομήσῃ δι᾽έργα δυσχερῆ, σιδηροδρόμους, γεφύρας, ἀποξηράνσεις μεγάλων ἔλῶν ἢ κατασκευὴν ὁδῶν;

»Οἱ πολῖται πρέπει νὰ θεωρῶσι τὸ δημόσιον χρῆμα ὡς ἴδιον, προερχόμενον ἐξ αὐτῶν τῶν ἴδιων, καὶ πάντοτε μετὰ φειδοῦς νὰ ζητῶσι τὴν δαπάνην αὐτοῦ.«

Οἱ λόγοι τοῦ διμιλήσαντος ὑπῆρξαν πειστικοί. «Οσα εἴπεν, ἐφηρμόσθησαν καὶ ἐπέτυχον!

Παρῆλθον ἕκτοτε δέκα ἔτη καὶ τὰ χωρία τῆς Κοινότητος ἐκείνης μετέβαλον ὄψιν.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς πρώτης ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίας ἐνθάρρυνε τοὺς χωρικοὺς καὶ εἰς ἄλλα κοινωφελῆ ἐργα-

Διατηροῦσι δι᾽έρανων ἴδιον γεωπόνον, ὅστις ἐδίδαξεν εἰς αὐτοὺς πλεῖστα εἰδη καλλιεργείας· πρὸς τούτοις δὲ κτηνοτροφίαν, μελισσοκομίαν καὶ σηροτροφίαν, εἰς τὴν ὅποιαν καταγίνονται μετὰ ζήλου αἱ γυναικες.

Ἄλλὰ πλὴν τούτου διὰ τῆς κοινῆς ἐργασίας ἐγεννήθη ἐν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας.

Τὴν κατήφειαν ἐκ τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς πείνης διεδέχθη ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὔτυχία. Τὰ ἀπαίσια ἔλη διεδέχθησαν αἱ δροσεραὶ πηγαὶ καὶ τὰ διαυγῆ ρυάκια καὶ τὰς ἐκ τούτων ἀναθυμιάσεις τὸ ἄρωμα τοῦ δάσους! Τὸ ἐλεεινὸν κόασμα τῶν βατράχων διεδέχθη τὸ κελάδημα τῆς ἀηδόνος!

Ο ΠΑΠΑ-ΤΡΕΧΑΣ

‘Η συναναστροφή μου είναι μὲ τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου μας, ἀνδρα, δότις παρὰ τ’ ἄλλα του προτερήματα καυχᾶται καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ εἰς ὅλην τὴν νῆσον δέν εύρισκεται παπᾶς νὰ ἀναγινώσκῃ ταχύτερον αὐτοῦ τὰ καθίσματα τοῦ ψαλτηρίου.

Κατὰ τὸν ὄρθρον τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων συνέβη εἰς αὐτὸν νὰ πταρνισθῇ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τόσον σφοδρά, ὥστε νὰ σβέσῃ τὴ λαμπάδα. Ἐφοῦ τὴν ἀνῆψαν, συλλογιζόμενος πόσον ἔχασε καιρὸν εἰς τὴν μεταξὺ σκοτίαν, προετίμησε νὰ πηδήσῃ ψαλμὸν ὄλοκληρον, τὸν μακρότερον, παρὰ νὰ πάρῃ τὸ ὄνειδος νὰ μακρύνῃ τὸν καιρὸν τῆς ἀναγνώσεως ὑπὲρ τὸ σύνηθες.

Δὲν ἡξεύρω, ἀν διὰ τὴν ταχυτάτην ταύτην ἀνάγνωσιν ἦ διὰ τὴν φυσικὴν ἥμιν τῶν Χίων κλίσιν πρὸς τὰ σκωπτικὰ παρωνύμια ὁ Βολισσινὸς ἐφημέριος ὄνομάζεται ὑπὸ τῶν πολιτῶν τῆς Χίου Παπᾶ-Τρέχας.

Καὶ τὸ παρωνύμιον τοῦτο ἥρεσε τόσον εἰς τὸν παρονομαζόμενον, ὥστε δὲν σ’ ἀκούει πλέον, ἐὰν τὸν καλέσῃς μὲ τὸ κύριόν του ὄνομα.

‘Ο ἀγαθὸς ἐφημέριος καυχᾶται πρὸς τούτοις, καὶ διότι ἔκαμεν ἔξήκοντα καὶ τέσσαρα ταξείδια καὶ φαντάζεται ἔαυτὸν ὡς ἄλλον Ὁδυσσέα ἀπὸ τὸν ὄποιον κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει, ὅτι τὰ ἔκαμεν

εἰς αὐτὰ τῆς νήσου τὰ ἔξήκοντα τέσσαρα χωρία,
χωρὶς κίνδυνον κανένα τῆς θαλάσσης.

Διὰ νὰ ἔχετε μικρὸν παράδειγμα τῆς πολυπειρίας, τὴν ὅποιαν ἀπέκτησεν ἀπὸ τὰ ταξείδια αὐτά, ἀκούσατε τὰ ἀκόλουθα: Ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ πρὸ μηνῶν Ἀγγλος περιηγητής μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀνακαλύψῃ καμμίαν ἀπόδειξιν τῆς εἰς Βολισσὸν διατριβῆς τοῦ Ὁμήρου. Εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ δύο του μικρὰ παιδάρια.

Μόλις τὰ ἥκουσεν ὁ Παπᾶ-Τρέχας νὰ συνομιλῶσι μὲ τὸν πατέρα των, μὲ ἡρώτησεν ἐκστατικός.

«Ποίαν γλῶσσαν λαλοῦσι;»—«Τὴν Ἀγγλικήν», τῷ: ἀπεκρίθην. Ἡ ἐκστασίς του ἔγινεν ἀπολίθωσις. Δὲν ἥμπόρει νὰ χωρέσῃ τοῦ Βολισσινοῦ Ὁδυσσέως ἡ κεφαλή, πῶς τόσον νεαρὰ παιδάρια ἦτο δυνατὸν νὰ λαλῶσι γλῶσσαν εἰς αὐτὸν ἄγνωστον. Δὲν ἥξεύρω πλέον, ποίαν γλῶσσαν καὶ εἰς ποίαν ἡλικίαν, κατ' αὐτόν, ἔπρεπε νὰ λαλῶσι τῶν Ἀγγλων τὰ τέκνα. Εἴμαι βέβαιος, ὅτι γελᾶτε τὴν ὥραν ταύτην διὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ Παπᾶ-Τρέχα· ἀλλὰ τί ἡθέλετε κάμει, ἔστιν ἥκούετε αὐτολεξεὶ ἀπὸ τὸ στόμα του τοὺς λόγους τούτους: «Τὰ διαβολόπαιδα τόσον μικρὰ νὰ μιλοῦν ἐγγλέζικα!»

Γελᾶτε, φίλοι, ὅσον θέλετε, ἀλλὰ προσέχετε μὴ καταφρονήσητε διὰ τοῦτο τὸν σεβάσμιον Παπᾶ-Τρέχαν. Ναι! Σεβάσμιος ἀληθῶς εἶναι, ως τὸ λέγω. Μ' ὅλην αὐτὴν τὴν ἀπλότητα δὲν ἥμπορεῖτε νὰ στοχάσθητε, πόσον εἶναι φιλάνθρωπος ὁ καλὸς οὗτος

ίερεύς, πόσον φροντίζει διὰ τὴν χρηστοήθειαν τοῦ μικροῦ του ποιμνίου, μὲ ποίαν ψυχῆς διάθεσιν παρηγορεῖ τοὺς ἐνορίτας εἰς τὰς δυστυχίας αὐτῶν καὶ τοὺς συμβουλεύει, ὅταν εὔτυχῶσι, πρόνοιαν τῶν δυστυχούντων.

Ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν γέννημα παιδείας, ἐπειδὴ παιδείαν δὲν ἔλαβε· δὲν εἶναι καρπὸς ἀσκήσεως, ἐπειδὴ κανένα κόπον δὲν δοκιμάζει εἰς τὴν ψυχήν του.

Λυπεῖται πολλάκις διὰ τὴν στέρησιν τῆς παιδείας καὶ διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ ὅτι δὲν ἔμαθον εἰς αὐτὸν οἱ γονεῖς του, ἐπεμψε τὸν υἱόν του εἰς τὴν πόλιν νὰ μάθῃ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ν' ἀκούσῃ τὰ μαθήματα τοῦ διδασκάλου Σελεπῆ.

Εἶναι ἀνεκδιήγητος ἡ χαρά, τὸν ὅποίαν ἔδοκιμασεν, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ "Ομηρος διέτριψεν εἰς Βολισσὸν καὶ ὅτι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ.

Τοῦτο μόνον μὲν ἡρώτησεν, ἀν δ ὁ "Ομηρος ἦτο Χριστιανός. Ἀδύνατον ἦτο, τῷ εἴπον, ἐπειδὴ ἔζη χρόνους ἐννεακοσίους σχεδὸν πρὸ Χριστοῦ.

Μὲν ἡρώτησε προχθές, ἀν τυπώνεται γρήγορα ὁ "Ομηρος. Ἀφοῦ ἥκουσε τὰς δυσκολίας πρῶτον τῆς συντάξεως τῶν σχολίων, ἐπειτα καὶ τῆς δαπάνης τοῦ τύπου, «διὰ τὴν σύνταξιν», μοὶ εἶπε, «δὲν είμαι καλὸς νὰ κρίνω, τῆς δαπάνης ὅμως τὸ πρᾶγμα μοὶ φαίνεται εύκολώτατον». — «Πῶς, δέσποτά μου;» — «Ἐχομεν», ἀπεκρίθη, «τόσους ἀρχιερεῖς, εἰς τοὺς ὅποίους δὲν λείπει οὕτε πλοῦτος, οὕτε ζῆλος ὑπέρ τῆς παιδείας τοῦ Ἐθνους. Εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι ἀν

γράψῃς περὶ τοῦ σκοποῦ σου πρὸς τὸν ἄγιον..... τὸν ἄγιον...., τὸν ἄγιον....», καὶ ἀπηρίθμησεν ὅκτω ἥ δέκα ἐκ τῶν ἔγκριτων ἡμῶν ἀρχιερέων, «θὰ σοὶ γνωρίσουν χάριν, ἐπειδὴ δίδεις εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴν νὰ δείξωσι, πόσον ἡ παιδεία τοῦ Γένους εἶναι πρᾶγμα ἵερὸν εἰς τὴν πανιερότητα αὐτῶν».

—«Πολλούς», ἀπεκρίθην, «ἐξ ὅσων ὀνόμασες, ἐγνάρισα προσωπικῶς, ἀληθῶς ἄνδρας Ἱεροὺς καὶ σεβασμίους, οὐδὲ ἀμφιβάλλω περὶ τῆς εἰς τὰ καλὰ προθυμίας των ἀλλ' ὅμως ἀποστρέφομαι νὰ κάμω τώρα ὅ, τι δὲν ἔκαμα ὅλην μου τὴν περασμένην ζωήν: ἦ

θέλεις, δέσποτά μου, διὰ δεκαπέντε μηνῶν διατριβὴν εἰς τὴν Βολισσὸν νὰ γίνω ψωμοζήτης;»

«Ἀλλ' ἔάν εἰς τοῦτο», μοὶ λέγει, «ἀντιπαθῆς, δὲν θέλεις, ἐλπίζω, ἀποστραφῆ τὴν ἴδικήν μου βοήθειαν».

Εἰς τὰ ἀπροσδόκητα αὐτὰ λόγια, φίλε, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθω τὴν ἔκπληξιν, τὴν ὅποιαν αὐτὸς ἔπαθεν ὅτε ἤκουσε τοῦ "Αγγλου τὰ τέκνα λαλοῦντα τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν· διότι εἰς τὴν πολυδάπανον

ἐκδοσιν τοῦ Ὁμήρου, ποίαν ἀπὸ τῆς Βολισσοῦ τὸν ἐφημέριον ἔπειτα τις νὰ ἐλπίζῃ βοήθειαν;

Χωρὶς νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὴν ἔκπληξιν μου, μοὶ προβάλλει ὁ καλὸς οὗτος παπᾶς δύο γρόσια.

«Ταῦτα», λέγει, «ἔλαβον σήμερον ἀπὸ τὸ στεφάνωμα, ταῦτα μόνον ἔχω, ταῦτα σοὶ δίδω· πλειότερα δὲν εἶχα, μετὰ χαρᾶς ἥθελον σοὶ δώσει, διὰ νὰ τυπωθῇ τοῦ συμπατριώτου ἡμῶν Ὁμήρου ἢ ποίησις».

Μαντεύω τώρα τὴν περιέργειάν σας νὰ μάθετε, πῶς ἐφέρθην εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην συνεισφορὰν τοῦ καλοῦ παπᾶ· τὴν ἔλαβα ἀσπαζόμενος μὲν διακρυσμένους τοὺς ὄφθαλμοὺς τὴν πλουσίαν τοῦ πένητος χεῖρα, ὅχι μόνον διὰ νὰ μὴ λυπήσω μὲ ἄκαιρον ἄρνησιν τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ ψυχήν, ἀλλὰ καὶ διότι μοὶ ἐφάνη νόστιμον νὰ ὀνομάσω τὴν ἐκδοσιν ταύτην τοῦ Ὁμήρου Βολισσινήν ἐκδοσιν, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὴν Βολισσὸν ὑπέμεινα τοὺς κόπους της καὶ ἀπὸ τὴν Βολισσὸν ἔλαβα τὴν πρώτην βοήθειαν τῆς ἐκδόσεως.

Ακούσατε καὶ ἄλλο θαυμαστότερον. Οἱ κάτοικοι τοῦ Χωρίου εἶναι τόσον ὀλίγοι τὸν ἀριθμόν, ὥστε ἢ πολὺ μικρά των ἐκκλησία ἡμπορεῖ νὰ περιλάβῃ τριπλασίους αὐτῶν. Μὲ ὅλον τοῦτο τινὲς ἐκ τῶν προκρίτων, οἱ πλουσιώτεροι, ἐπεθύμησαν νὰ πλατύνωσι τὴν οἰκοδομήν.

Ανεκοίνωσαν τὴν γνώμην αὐτῶν εἰς τὸν ἐφημέριον, οὗτος δὲ συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ συναθροίσωσι

πρῶτον τὴν χρειαζομένην δαπάνην, διὰ νὰ τελέσωσι κατ’ αὐτὴν καὶ τὸ ἔργον.

’Αφοῦ ἔμαθεν ὅτι συνήχθησαν τὰ ἀργύρια ὁ σεβάσμιος οὗτος παπᾶς, μίαν τῶν Κυριακῶν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας εἶπεν εἰς αὐτούς: «Τέκνα μου, ὁ Θεὸς δὲν κατοικεῖ εἰς πέτρας καὶ ξύλα, ἀλλ’ εἰς τὰ ψυχὰς τῶν καλῶν χριστιανῶν. Τῆς ἐκκλησίας τὸ μέγεθος βλέπετε, ὅτι δὲν εἴμεθα ἀρκετοὶ νὰ τὸ γεμίσωμεν. ’Απὸ σᾶς οἱ περισσότεροι δὲν ξεύρουν μήτε νὰ ἀναγινώσκωσι, μήτε νὰ γράφωσι· πρᾶγμα ἀσυγκρίτως ἀρεστότερον εἰς τὸν Θεὸν ἡθέλομεν πράξει βάλλοντες εἰς τὸν τόκον τὰ συνηγμένα ἀργύρια, διὰ νὰ πληρώνεται ἀπ’ αὐτὸν ἐτησίως διδάσκαλος γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως καὶ τὸ περισσεῦον νὰ μοιράζεται εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς μας ὅσων ἡ πτωχεία δὲν εἴναι ἀποτέλεσμα ἀργίας, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ ἐλευθερωθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸ ὄνειδος, ὅτι μόνον ἡμεῖς εἰς ὅλην τὴν νῆσον ἀγαπῶμεν τὴν ψωμοζητίαν».

Τί λέγετε εἰς αὐτά, φίλοι μου; Δὲν σᾶς φαίνεται ὁ ταπεινὸς Ἱερεὺς τῆς Βολισσοῦ φρονιμώτερος καὶ θεοσεβέστερος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, ὅστις ἔκοψε τὰ σιτηρέσια τῶν διδασκάλων, διὰ νὰ οἰκοδομῇ λαμπρὰς ἐκκλησίας;

’Αφήνω ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἱερέως τούτου δείγματα καὶ ἀρκοῦμαι εἰς ἐν ἀκόμῃ, τὸ ὅποιον δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσω. ”Ηκουσεν, ὅτι Ἱερεύς τις, εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης,

περιήρχετο τὴν νῆσον ζητῶν νὰ ἔμβῃ εἰς καμμίαν ἐκκλησίαν ἐφημέριος.

Τί κάμνει δὲ καλός σου Παπᾶ - Τρέχας; Τρέχει πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ προτείνει νὰ δεχθῇ ἀντ' αὐτοῦ τὴν ἐφημερίαν τῆς Βολισσοῦ.

Μόλις ἔμαθον οἱ ταλαίπωροι Βολισσινοὶ τὸ ἀπροσδόκητον εἰς αὐτοὺς μέγα τοῦτο δυστύχημα, ἔτρεξαν πρὸς ἐμέ, παρακαλοῦντές με νὰ τὸν ἔμποδίσω.

Στοχασθῆτε τώρα πόστην ἀπορίαν ἐπροξένησεν εἰς ἐμὲ τὸν μεσίτην τὸ κίνημα αὐτὸν τοῦ Ἱερέως, καὶ μάλιστα ὅτε ἐρωτήσας αὐτόν, διατί ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῇ τῆς ἐφημερίας, ἔλαβον τοιαύτην ἀπόκρισιν:

«Ἐγώ, τέκνον μου, εἶμαι ἀγράμματος. Ὁ ἐφημέριος, τὸν ὅποιον ἐπιθυμῶ νὰ βάλω εἰς τὸν τόπον μου, εἶμαι βέβαιος, ὅτι εἶναι ἐπιτηδειότερος ἀπὸ ἐμὲ νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ τὰς ψυχὰς τῶν καλῶν μου τούτων χωρικῶν».

Εἰς τοιαύτην γενναίαν ἀπόκρισιν τί εἶχον νὰ ἀποκριθῶ; Συνέκλαυσα καὶ ἐγὼ μὲ τοὺς Βολισσινοὺς καὶ περιέμενα μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου τὴν στέρησιν τοῦ καλοῦ τούτου Ἱερέως, τὴν ὅποιαν καὶ ἡθέλομεν πάθει, ἀνοὶ κάτοικοι τῶν Θυμιανῶν δὲν προέφθανον νὰ λάβωσι τὸν λόγιον Ἱερέα ως ἐφημέριον καὶ ν' ἀφήσωσι πάλιν εἰς ἡμᾶς τὸν ἴδιον μας.

Αδ. Κοραῆ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

‘Η συγκινητικωτέρα σκηνή, ἐξ ὅσων μνημονεύει ἡ ιστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος, ἔλαβε χώραν ἐντὸς τοῦ τεμένους τῆς Ἀγίας Σοφίας δλίγας ὥρας, πρὶν ἡ Κωνσταντινούπολις καταληφθῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων.

‘Ο βασιλεὺς ἀπηλπισμένος ἥδη περι τῆς σωτηρίας αὐτῆς, ἢτο ἀποφασισμένος νὰ ἔξαγοράσῃ μὲ τὸ ἵδιόν του αἷμα τὴν πτῶσίν της· ἀφοῦ περιῆλθε τὰς ἐπάλξεις καὶ τὰ φρούρια καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι πάντα εἶχον ἐν τάξει, εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν στρατηγῶν καὶ ἱερέων καὶ ἀναριθμήτου πλήθους λαοῦ, φωνάζοντος τὸ «Κύριε ἐλέη σον!»

‘Τότε ὅρθρος τῆς Κυριακῆς 27 Μαΐου 1453.

‘Ο ἥχος τῶν κλαυθμῶν, ἡ βοή τῶν γυναικείων γογγυσμῶν καὶ αἱ φωναὶ τῶν παιδίων κατεσκέπαζον τὰς δεήσεις τῶν διακόνων· οὗτοι ἐνώπιον τῆς ὥραίας Πύλης ἰστάμενοι, ἀνέπεμπτον τὴν τελευταίαν ἥδη ἱκεσίαν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ «ὑπὲρ τοῦ καθυπόταξαι ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ὄρθοδόξων πάντα ἔχθρὸν καὶ πολέμιον».

‘Ολη ἡ κύκλῳ σκηνὴ ἐνέπνεε λύπην, πένθος, μελαγχολίαν· αἱ καρδίαι πάντων ἦσαν πεπιεσμέναι ὥσανεὶ ἐτελεῖτο ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ὀλοκλήρου γενεᾶς.

‘Η ἐθιμοταξία ἔξέλιπεν· αἱ κοινωνικαὶ ἀνισότητες ἐπαυσαν· οἱ δημόται κάμνουσι μετανοίας ἀναμίξ μετὰ τῶν ἀρχόντων, οἱ πένητες μετὰ τῶν πλουσίων, καί, ὥσεὶ εύρισκονται εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κοινοῦ τάφου, πολλ-

ταὶ μετὰ πολιτῶν ἀδιακρίτως συμπεριπτύσσονται

Καὶ αὐτὸς ὁ πάνσεπτος ναός, τὸ σύμβολον τῆς κραταιᾶς ποτε ὄρθιοδοξίας, τὸ κεύχημα τοῦ Χριστιανισμοῦ, τώρα ἀπογυμνωμένος παντὸς πολυτίμου κοσμήματος καὶ στερηθεὶς καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πρὸς μυσταγωγίαν ἀναγκαίων σκευῶν, ἀφώτιστος, ἀκαλλώπιστος, σκυθρωπός, εἰκονίζει πιστῶς τὴν ταλαιπωρον Ἑλλάδα τῆς δουλείας, εἰς τὴν ὅποιαν ἦτο πεπρωμένον νὰ εἰσέλθῃ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ὥρῶν.

“Οσῳ πλέον προχωρεῖ ἡ λειτουργία καὶ προσεγγίζει εἰς τὴν ἀπόλυσιν, τόσῳ μᾶλλον αὐξάνει ἡ βοὴ τοῦ κλαυθμοῦ καὶ διπλασιάζεται ὁ κοπτετὸς τοῦ λαοῦ. Ἐφαίνετο ὅτι ἡ ζωὴ πάντων τῶν περιεστώτων ἦτο περιωρισμένη μόνον ἐντὸς τῆς διαρκείας ἐκείνης, τῆς λειτουργίας καὶ ὅτι ἑκάστη συλλοαβὴ τῶν εὔχῶν πίπτουσα ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν Ἱερέων, ἦτο νέον βῆμα πρὸς τὸν ἐπικείμενον θάνατον.

Ἐνῷ ἀντηχεῖ τὸ κοινωνικόν, αἱφνιδίως σχίζονται οἱ ὅχλοι, οἱ σωματοφύλακες παραμερίζουν, ὁ δὲ Κωνσταντίνος περιβεβλημένος τὰ βασιλικὰ μέν, ἀλλὰ φεῦ! πεντηρά καὶ τετριμένα ἴματιά του, προβαίνει πρὸς τὸ ἄγιον βῆμα ἀσκεπής, κατηφής, μετὰ ὄφθαλμῶν δεδακρυσμένων.

Οἱ στεναγμοὶ καταπαύουσιν, ὁ θόρυβος σιγάζει· καθ’ ὅλον ἐκεῖνον τὸν ἀπέραντον ναὸν δὲν ἥκούετο ἄλλο ἢ ἡ φωνὴ τοῦ λειτουργοῦ, τοῦ προσκαλοῦντος τοὺς Χριστιανούς, ἵνα «μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθωσιν».

‘Ο αὐτοκράτωρ ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσεύχεται

νοερῶς, Κύριος οἶδε, τίνα σωτήριον καὶ πατριωτικὴν προσευχήν προσπίπτει τρίς ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος, ἀναχαιτίζων δι'ένὸς σπασμωδικοῦ κινήματος τοῦ στόματος καὶ τῶν παρειῶν τοὺς λυγμούς, οἵτινες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ταραχωδῶς ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῆς καρδίας του.

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν λαὸν ἀναβοᾶ μὲν ἵσχυρὰν φωνήν:

«Χριστιανοί, συγχωρήσατε τὰς ἄμαρτίας μου καὶ ὁ Θεός ἀς συγχωρήσῃ τὰς ἴδιας σας!»

Παραλαμβάνων δέ, ὡς ἦτο συνήθεια, παρὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἀρχιερέως τὰ ἄχραντα μυστήρια, μεταλαμβάνει ἐνώπιον αὐτῶν.

“Ἄπαντες ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἐφώναξαν:
«Ἐσο συγχωρημένος».

Καὶ τῷ ὅντι συνεχωρήθησαν κατ'έκεινην τὴν στιγμὴν αἱ ἄμαρτίαι τῶν Ἑλλήνων βασιλέων τοῦ μεσαίωνος. Ἀπὸ τοῦ νῦν παρασκευάζεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος νέα βασιλεία, ἥ βασιλεία τῆς ἀναγεννήσεως!

Μετὰ ταῦτα ὁ ἔξαγνισθεὶς καὶ ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἀγόμενος ἔσχατος βασιλεὺς τοῦ μεσαίωνος, ἀποτελούμενος πρὸς τοὺς παρευρισκομένους παρακινεῖ αὐτοὺς νὰ συγκοινωνήσωσιν ἀπαντες πρῶτον ἀδελφικῶς· ἔπειτα νὰ ἐνθυμηθῶσιν «ὅτι ἥγγικεν ἥ ὥρα, ὅτε μέλλουσι ν'ἀγωνισθῶσι τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα, καὶ ὅτι, ἐὸν δὲν εἶναι παρὰ Θεοῦ ὤρισμένοι νὰ σώσωσι διὰ θυσίας τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα, ὅτι τούλαχιστον διείλουσι νὰ καταλίπωσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους

μνήμην ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς τοιαύτην, ὅποια εἶναι ἀναγκαία, ὅπως οὗτοι διαφιλάξωσιν ἐν τῇ ἐνδεχομένῃ δουλείᾳ τὴν πίστιν τῶν πατέρων καὶ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ παρελθόν».

Εἰς τούτους τοὺς λόγους τοὺς λυτηρούς, οἵτινες ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἐπαναλαμβανόμενοι ἀντηχοῦσιν εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, ὡς ἡ τελευταία διαθήκη τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Πίστεως, μετὰ πλείονος ἢ πρότερον ὄρμῆς ἐκσπᾶσιν οἱ κλαυθμοὶ καὶ οἱ ὁδυρμοὶ τῶν προσερχομένων εἰς τὴν μετάληψιν. Ἡ φωνὴ τῶν αἰτούντων συγχώρησιν δὲν ἀκούεται πλέον.

Οἱ ἥχοις τῆς σάλπιγγος διακόπτει τὴν τραγικὴν σκηνήν, αἱ μητέρες ἀποχαιρετῶσι τὰ τέκνα τῶν, αἱ γυναῖκες ρίπτονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν συζύγων οἱ τελευταῖοι ἀσπασμοὶ συγχέονται μὲ τὸν κρότον τῶν σπαθιῶν καὶ τῶν ἀσπίδων.

Ἐν ἑκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκοινώνησαν ἀπαντες ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κοινωνίᾳ πίστεως, ἀγάπης καὶ ἐλπίδος. Ἀπαντες ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν ὕμοσαν ὄρκον, καὶ βασιλεῖς καὶ ἀριστοκρατία καὶ λαός καὶ ἱερατεῖον. Διότι ἂλλο τι δὲν ἤκουέτις εἰ μὴ φωνὰς περὶ ἀμοιβαίας συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτημάτων καὶ φρικτοὺς ὄρκους, ὅπως πάντες μείνωσι σταθεροὶ εἰς τὰ δόγματα τῆς ἐθνικῆς πίστεως, ἀν τυχὸν αἰχμαλωτισθῶσιν ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν. «Συγχώρησόν με, ἀδελφέ!» ἐφώναζεν εἰς ἐδῶ καὶ πάλιν, «ὅ Θεὸς ἀς σὲ συγχωρήσῃ!» ἀπεκρίνοντο ἔτεροι.

Ἡ ἀμοιβαία ἀφεσις τῶν ἀμαρτιῶν διήρκεσε σχε-

δόὸν μέχρι τῆς αὔγῆς. Ἡθελεν δὲ μεσαίων, φαίνεται, ν' ἀποθάνη συγκεχωρημένος ἐν τῷ ναυαγίῳ του.

Ίσως ούδαμοῦ τῆς Χριστιανικῆς ιστορίας εύρισκεται παράδειγμα παρομοίας πνευματικῆς ἐνώσεως καὶ δόμονοίας!

Οἱ Τοῦρκοι τέλος περικυκλοῦσι τὸν λαμπρόψυχον βασιλέα.

‘Ο Κωνσταντίνος βλέπων τὸν ἄφευκτον θάνατόν του, κραυγάζει πρὸς τοὺς ὄπαδούς του: «δὲν εἶναι κανεὶς ἐδῶ, ὅστις νὰ λάβῃ τὴν κεφαλήν μου;» Οὐδεὶς ζωντανὸς ἥτο πλησίον του· δὲν ἥτο ἄλλο τι παρὰ πτώματα χριστιανῶν.

Ἐπὶ τέλους δέχεται καὶ αὐτὸς ὕστατος πάντων τὸν οὐράνιον ἔκεινον στέφανον, περὶ τοῦ ὄποιου ὀλίγον πρότερον ἔλεγεν ἐνθαρρύνων τοὺς συναγωνιστάς του· τρωθεὶς εἰς τὸν ὄμον, πίπτει ἡμιθανῆς κατὰ τὸ 49ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἐκπνέει εὔσεβῆς καὶ φιλόπατρις, ὅπως καὶ ἔζησεν.

‘Ο τόπος, ὅπου παρέδωκε τὴν ψυχὴν εἰς τὸν Θεόν, ἀνήκει φεῦ! εἰσέτι εἰς ξένους, ἀλλ’ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ μνήμη καὶ τὸ πνεῦμά του ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀναγέννησιν.

‘Ως διεδόθη ἡ φήμη, ὅτι δὲ βασιλεὺς ἐφονεύθη καὶ ἡ πόλις κατελήφθη, πλῆθος ἀναρίθμητον χριστιανῶν ὤρμησε διὰ προφύλαξιν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐν ἀκαρεῖ δὲ ὑπερμεγέθης ἔκεινος ναὸς ἐπληρώθη. Ἀνω καὶ κάτω καὶ εἰς τὰ περιαύλια καὶ

εἰς τὰς στήλας καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ εἰς πάντα τόπον ἡτο ἔχλας ἀναρίθμητος· κλείσαντες δὲ τὰς θύ-

ρας ὄλοι ὁμοφώνως καὶ μετὰ φωνῶν διακοπτομένων ἀπὸ ὄλοι λυγμοὺς καὶ θρήνους καὶ κραυγὰς ἀπελπι- σίας ἱέτευον σωτηρίαν παρὰ Θεοῦ.

’Αλλὰ μετ’ ὄλιγον οἱ Τοῦρκοι λεηλατοῦντες, πυρπολοῦντες, σφάζοντες, αἰχμαλωτίζοντες φθάνουσιν εἰς τὸν ναὸν καὶ εύρόντες τὰς πύλας κεκλεισμένας ἐπιχειροῦσι νὰ ρίψωσιν αὐτὰς διὰ πελέκεων.

Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν τρομερὰν ἐκείνην σκηνήν! Τίς τοὺς θρήνους, οἵτινες ἔγείρονται ἐσωθεν φρικωδέστεροι ἀνὰ ἕκαστον νέον κτύπημα τοῦ στυγεροῦ πελέκεως ἐπὶ τὴν θύραν! Τίς τοὺς κλαυθμοὺς καὶ τὰς φωνὰς τῶν νηπίων καὶ τὰ μοιρόλογια τῶν μητέρων καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς τῶν πατέρων καὶ τὰ δάκρυα τῶν συσσωρευθεισῶν Ἑλληνίδων παρθένων!

Αἱφνιδίως ἔγείρεται σοβαρὰ φωνή, σιγὴν εἰς τοὺς θρήνους ἐπιβάλλουσα: «”Οσοι πιστοί», λέγει, «παύσατε τοὺς κλαυθμοὺς καὶ ἀκροασθῆτε τῶν λόγων μου!»

”Ητο ἡ φωνὴ τοῦ Γενναδίου. ”Ορθιος ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος, μὲ τὰς χεῖρας τεταμένας ἐπὶ μυρίων κεφαλῶν, φέρων ἔτι τὸ ἔνδυμα τοῦ μεγάλου σχήματος ἐφαίνετο διάδοχος τοῦ Κωνσταντίνου, δι περιβεβλημένος τὴν μέλαιναν πορφύραν τοῦ πένθους, αὐτοκράτωρ τῆς συμφορᾶς.

Οἱ λόγοι τοῦ Γενναδίου ἦσαν οἱ τελευταῖοι χριστιανικοὶ φθόγγοι, οἵτινες ἦχησαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας τῇ 29ῃ Μαΐου 1453.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

—Τὸν εἶδες μὲ τὰ μάτια σου, γιαγιά, τὸ βασιλέα,
ἢ μήπως καὶ σοῦ φάνηκε σὰν ὅνειρο, νὰ ποῦμε,
σὰν παραμύθι τάχα;

—Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, ώσδαν καὶ σένα νέα,
πάω νὰ γινῶ ἕκατὸ χρονῶ κι ἀκόμα τὸ θυμοῦμαι
σὰ νάταν χτὲς μονάχα.

Στὴν Πόλη, στὴ Χρυσόπορτα, στὸν πύργον ἀπὸ κάτου,
εἰν’ ἐνα σπήλαιο πλατύ, στρωμένο σὰν παλάτι,
σὰν ἄγιο παρεκκλήσι.

Κανένας Τοῦρκος δὲν μπορεῖ νὰ κρατηθῇ κοντά του
κανεὶς τῆς σιδερόπορτας νάβρη τὸ μονοπάτι,
νὰ πάη νὰ τὸ μηνύσῃ.

Μόνο κανένας Χριστιανός, κανένας ποὺ τὸ ξαίρει,
περνᾶ ἀπ’ αὐτοῦ κρυφὰ κρυψὰ καὶ τὸ σταυρό του κάνει
μὲ φόβο καὶ μ’ ἐλπίδα.

“Ἐτσι καὶ γὼ βαστούμενη στὸ πατρικό μου χέρι,
ἐπῆγα καὶ προσκύνησα. Καὶ ἐδ’ αὐτοῦ μ’ ἐφάνη,
ὅχι μ’ ἐφάνη, εἶδα!

Μὲς στὸ σκοτάδι τὸ βαθὺ ἐν ἄστρῳ, σὰ λυχνάρι,
σὰ μία φλόγα μυστικὴ ἀπ’ τὸ Θεὸ δάναμμένη,
γαλάζια λάμψη χύνει.

Καὶ φέγγει τὴ λευκόχλομη τοῦ βασιλιᾶ μας χάρη.
ποὺ μὲ κλεισμένα βλέφαρα ἔξαπλωμένος μένει
στὴν ἀργυρή του κλίνη.

Καὶ σὰν παλιοί του σύντροφοι, πιστοί του παραστάτες,
στὰ στήθη του δέ Σταυραετός, στὰ πόδια του προβάλλει
δικέφαλο ξεφτέρι.

΄Απάν' ἀπ' τὸ κεφάλι του ἡ ἀσπίδα παραστέκει
κι ἐκεῖ ποὺ τὸ χρυσόπλεχτο τὸ ψηφωτὸ ζωνάρι
τὴ μέση του κατέχει,
σὰν ἀστραπὴ π' ἀπόμεινε χωρὶς ἀστροπελέκι,
ζερβά ως κάτου κρέμεται τ' ἀστραφτερὸ θηκάρι·
μέσα σπαθὶ δὲν ἔχει.

—Γιατί, γιαγιά; Ποῦ εἶναι το; —Βαμμένο μὲς στὸ αἷμα
ἀκόμα ως τώρα βρίσκεται σ' ἐνὸς ἀγγέλου χέρι
στὸν οὐρανὸν ἀπάνου...

΄Ητανε τότε ποὺ ἡ Τουρκιὰ τὴν Πόλη ἐπολέμα.
Μέσα μιὰ χούφτα ἐλεύτεροι, ἀπ' ἔξω μύριο ἀσκέρι,
οἱ σκλάβοι τοῦ Σουλτάνου.

Κι ὁ Μωχαμέτ ὁ ἴδιος πά στ' ἄγριό του τ' ἄτι.
—Δῶς μου τῆς Πόλης τὰ κλειδιά! τοῦ Κωνσταντίνου

⟨κράζει,
καὶ τὸ σπαθί σου δῶς μου!

—΄Ελα καὶ πάρτα! λέγει αὐτὸς τοῦ Τούρκου τοῦ μουρ-
⟨τάτη.

΄Εγὼ δὲ δίνω τίποτε! Τίποτ' ἐνόσω βράζει.
μιὰ στάλα αἷμα ἐντός μου!

Κι ἐπρόβαλαν τὰ λάβαρα, κι ἀρχίνησε ἡ μάχη!
Σαράντα μέρες πολεμοῦν, σαράντα μερονύχτια
χτυπιοῦνται καὶ χτυποῦνε.

Οἱ Τούρκοι, σὰν τὰ κύματα κι οἱ Χριστιανοί σὰ βράχοι.

’Απ’ τις σαράντα κι ὕστερα Θεὸς τοῦ παραγγέλλει:
Γιὰ τοῦ λαοῦ τὰ κρίματα εἶναι γραφτὸ νὰ γίνῃ:
προσκύνα τὸ Σουλτάνο.

Μ’ αὐτός, στὸ χέρι τὸ σπαθί, πεισμώνεται, δὲ θέλει.
—Πρὶν μπρὸς σὲ Τούρκο τύραννο τὸ γόνατό του κλίνη,
πὲς κάλλιο ν’ ἀποθάνω!

”Εξω ἀπ’ τὸ κόστρο χύνεται μὲ σπάθα γυμνωμένη
καὶ σφάζει Τούρκων κατοστὲς κι Ἀγαρηνῶν χιλιάδες,
ἐκεῖνος κι ὁ στρατός του.

Μὰ ἦτον λίγες ὁ στρατός κι οἱ πρῶτοι λαβωμένοι
ἔπεσαν τ’ ὀρχοντόπουλα, ἔφυγαν οἱ Ρηγάδες,
κι ἀπόμεινεν ἀτός του.

Μὰ κεῖ τοῦ πέφτει τ’ ἄλογο! Καὶ πέφτει αὐτὸς καὶ κράζει:
—Δὲ βρίσκετ’ ἐνας Χριστιανὸς νὰ πὰρ’ τὴν κεφαλή μου
πρὶν πᾶν καὶ μὲ σκλαβώνουν;

Μιὰ τρίχα καὶ τὸν σκότωνεν ἀράπικη λεπίδα,
μὰ δὲν τὸ ἥθελ’ ὁ Θεός. Δὲν ἥθελε ν’ ἀφῆσῃ
τῶν Χριστιανῶν τὸ γένος
αἰώνια δίχως Βασιλιὰ καὶ λευτεριᾶς ἐλπίδα.
Γι’ αὐτὸ προστάζ’ ἐν ἄγγελο νὰ πᾶ νὰ τὸν βοηθήσῃ
σὰν ἦταν κυκλωμένος.

Κι αὐτὸς ηὸ μαῦρο σύντριψε, τὸ Βασιλιὰ γλιτώνει
τὸ κοφτερό του τὸ σπαθί τοῦ παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι,
τοὺς Τούρκους διασκορπίζει.

Πά στὰ λευκά του τὰ φτερὰ τὸ Βασιλιὰ στηκώνει,
μὲς στὸ πλατὺ τὸ σπήλαιο ποὺ εἶπα τόνε φέρει.
καὶ κεῖ τόνε κοιμίζει.

—Καὶ τώρα πιὰ δὲν ἡμπορεῖ, γιαγιάκα, νὰ ξυπνήσῃ;
—”Ω βέβαια! Καιροὺς καιρούς στηκώνει τὸ κεφάλι,
στὸν ὕπνο τὸ βαθύ του.

Καὶ βλέπ’ ἂν ἥρθε ἡ στιγμή, πούχ’ ὁ Θεὸς ὀρίσει,
καὶ βλέπ’ ἂν ἥρθε ὁ ἄγγελος γιὰ νὰ τοῦ φέρη πάλι
τὸ κοφτερὸ σπαθί του.

—Καὶ θάρθη, ναί, γιαγιάκα μου; —Θάρθη, παιδί μου,
(θάρθη,
καὶ ὅταν ἔρθη, τί χαρὰ στὴ γῆ, στὴν οἰκουμένη,
σ’ ὅποιους θὰ ζοῦνε τότε!
Διπλὸ τριπλὸ θὰ πάρωμε αὐτό, ποὺ μᾶς ἐπάρθη,
κι ἡ Πόλη κι ἡ Ἀγιὰ Σοφιὰ δική μας θὲ νὰ γένη.
—Πότε γιαγιά μου πότε;

—”Οταν τρανέψης, γιόκα μου, κι ἀρματωθῆς καὶ κάμης
τὸν ὄρκο στὴν Ἐλευθεριά σὺ κι ὅλη ἡ νεολαία,
νὰ σώσετε τὴ χώρα.

Τότε θὲ νάρθη ὁ ἄγγελος κι ἀγγελικὲς δυνάμεις
νὰ μποῦνε νὰ ξυπνήσουνε, νὰ ποῦν στὸ Βασιλέα
πῶς ἥρθε πιὰ ἡ ὥρα!

Γ. Βιζυηνοῦ

ΧΕΛΩΝΗ ΚΑΙ ΑΕΤΟΣ

- «Θὰ μὲ μάθης, ἀετέ μου,
νὰ πετῶ κι' ἐγώ;»
- ”Ελεγεν ὄκνὴ χελώνη
πρὸς τὸν ἀετόν.
- «Θὰ σὲ μάθω, ἀλλ' εἰπέ μου:
πῶς χωρὶς πτερά
θὰ πετάξῃς; ”Ε! χελώνη,
εἶναι δυνατόν;»
- «Είναι· μὲ τοὺς ὄνυχάς σου
θὰ μ' ἀρπάξῃς,
καὶ θ' ἀνοίξῃς τὰ πτερά σου
νὰ πετάξῃς».
- «Κι' ἔπειτα, καλὴ χελώνη;»
- «Θὰ μ' ἀφήσῃς, κι' ἐγὼ μόνη
θὰ πετάξω μιὰ χαρά».
- «Ἄλλὰ πῶς; χωρὶς πτερά;»
- «Πῶς χωρίς; μὲ τὰ πτερά σου.»
- «Μὰ χελώνη μου στοχάσου
ὅτι τὰ πτερά τὰ ξένα
εἶναι πράγματα χαμένα.
- ”Εχεις ἴδικά σου; πέτα;
εἰδὴ μή.....»—«”Ω! ἀφησέ τα
καὶ εἰπέ μοι, πρὸς Θεοῦ,
θὰ μὲ μάθης, ναὶ ἢ οὔ;»
- «Καλὲ βλέπετε μωρίαν
καὶ ἐπιμονήν;

Ἐνῷ μόλις μ' ἀγωνίαν
ἔρπει κατὰ γῆς,
ἐπιμένει νὰ πετάξῃ,
ἄς μὴ ἔχῃ καὶ πτερά·
ἔὰν γνώμην δὲν ἀλλάξῃ
θὰ τὴν πάθη μιὰ χαρά».

’Αλλ’ ἔκείνην δὲν τὴν μέλει·
μόνον νὰ πετάξῃ θέλει.

«Αἱ λοιπόν, χελώνη, στάσου,
ἀφοῦ θέλεις, ἐτοιμάσου»,
εἶπε, καὶ τὰς πτέρυγάς του
τὰς τινάσσει δυνατὰ
καὶ εὐθὺς c' τοὺς ὄνυχάς του
τὴν ἀρπάζει καὶ πετᾷ.

’Ανεβαίνουν, ἀνεβαίνουν,
καὶ c' τὰ σύννεφα ἐμβαίνουν.
Τόσον ὕψος τὴν τρομάζει!.....

«Στάσου, ἀετέ μου», κράζει,
»ν' ἀναπνεύσω μιὰ στιγμή».

— «Οποτε εἴν' ὥρα πέ μου
νὰ σ' ἀφήσω.....» — «Αετέ μου,
μή μ' ἀφήσῃς, μή, μή, μή!

’Αετέ, συγχώρησέ με,
καὶ c' τὴν γῆν κατέβασέ με·
ἔπταισα τ' ὁμολογῶ.

Τί ἀνόητος ἐγώ,
c' τὰς φρονίμους συμβουλάς σου
νὰ μή θέλω νὰ πεισθῶ!

Νὰ χαρῆς τὰς πτέρυγάς σου
μή μ' ἀφήσῃς νὰ χαθῶ!»

— «Εὗγε σου, χελώνη», κράζει
ὅ ἀετὸς συγκινηθείς,
καὶ τὸν δρόμον του ἀλλάζει
καὶ c' τὴν γῆν πετᾷ εὐθύς·

Εἰς τὸ χῶμα τὴν ἀφίνει
καὶ μόρμὴν πετᾶ, ἐνῶ
λέγει ἔνδακρυς ἐκείνη:
—«Ἄετέ, σ' εύγνωμονῶ».

Π. Ι. Φέρμπος

Η ΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ζέρεις τὴν χώραν ποὺ ἀνθεῖ
φαιδρὰ πορτοκαλλέα,
ποὺ κοκκινίζ’ ἡ σταφυλὴ
καὶ θάλλει ἡ ἐλαία;
"Ω, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς!
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἐλληνίς.

Ζέρεις τὴν γῆν, ἥτις παντοῦ
μὲ αἴματα ἐβάφη,
ὅπου κοιλάδες καὶ βουνὰ
τυράννων εἶναι τάφοι;
"Ω, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς,
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἐλληνίς.

Γῆ, μήτηρ παλαιῶν θεῶν
καὶ νέων ἡμιθέων,
γῆ ἀναμνήσεων κλεινῶν
καὶ γῆ ἐλπίδων νέων.
"Ω, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς!
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἐλληνίς.

"Αγγέλου Βλάχου.

ΠΑΤΡΑΓΑΘΙΑ

‘Απ’ τὴ βροχὴ ζυμώθηκε λάσπη στὸ μονοπάτι,
καὶ λέγει ἡ λάσπη στὸν ἀργὸ κι ἀδιάφορο διαβάτη!
—Ξαίρεις ποιόν εἶχα ἐγὼ γονιό; Τὸ σύννεφο στὰ οὐ-
ράνια

ποὺ τὸν ἀέρα ἀνάδευε μὲ τόση περηφάνεια·
κι οὔτε ποτέ του ἀντίκοβε τὴ στράτα του τὴν ἵσια
ψηλὴ κορφὴ καμπαναριοῦ, ψηλὴ κορφὴ βουνίσια·
γιατὶ πετοῦσε πιὸ ψηλὰ, ὅπου εῖναι τ’ ἄστρα κι ὅπου
θαμπώνεται, κουράζεται νὰ φτάσῃ μάτι ἀνθρώπου.
Καὶ μόνο αὐτό; Διαβαίνοντας τὸ δρόμο, ποῦχε πάρει
ἐμάχονταν μὲ τοῦ καιροῦ τὸ κάθε παληκάρι,
μὲ τὸ βοριά, μὲ τὴ νοτιὰ καὶ μ’ ὅλα των τὰ ταίρια,
καὶ τὸ φεγγάρι ἐσκέπαζε, κι ἐσκέπαζε τ’ ἀστέρια·
ώς καὶ τὸν ἥλιο, ποὺ ἄφοβα στὴ λάμψη του ξενοιάζει,
κι ἔκεινον τὸν ἀνάγκαζε νὰ συχνοσκοτεινιάζῃ·
γιατ’ εἶχεν ἄρματα βαριά, χρυσὰ σπαθιά, τουφέκια
τὶς ἀστραπές καὶ τὶς βροντές καὶ τ’ ἄγρια ἀστροπελέκια
κι ἥταν φοβέρα τῶν ἀητῶν, φοβέρα ὅλου τοῦ κόσμου!...
Αὐτὸς ὁ ἀτρόμητος γονιὸς ἥταν γονιὸς δικός μου!
Κι εἴπ’ ὁ διαβάτης:—Σώπταινε, τὸ θύρο σου στόμα κλεῖσε·
·γιὰ τὸ γονιό σου δὲ ρωτῶ, ἐσένα βλέπω τ’ εῖσαι.

I. ΠΟΛΕΜΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΛΕΦΤΙΚΟ

Πότε θὰ ρθῆ μιὰν ἄνοιξη, θαρθῆ ἐνα καλοκαίρι,
 ποὺ λουλουδίζουν τὰ κλαριά, ποὺ λιώνουνε τὰ χιόνια,
 γιὰ νὰ ζωστοῦμε τ' ἄρματα καὶ τὰ χρυσὰ τσαπράζια,
 νὰ βγοῦμε κλέφτες, βρὲ παιδιά, κλέφτες στὰ κορφοβούνια;
 Μὲς στὴν ψηλότερη κορφὴ νὰ στήσωμε λημέρι,
 νάχουμ' μὲ τ' ἄστρα τ' ούρανοῦ τ' ἀποβραδὶς κουβέντα,
 κι ἐμᾶς τὸ γλυκοχάραμα νὰ πρωτοχαιρετίζῃ,
 ἐμᾶς ὁ ἥλιος τὴν αύγή, σὰν κρούη νὰ πρωτοβλέπῃ,
 νὰ μᾶς ζηλεύουν οἱ ἀητοί, νὰ μᾶς ξυπνοῦν τ' ἀηδόνια;
 Ἄραδ' ἀράδα τ' ἄρματα στὰ πεῦκα θὰ κρεμᾶμε
 καὶ θὲ νὰ σταίνουμε χορό. Καὶ κάθε μας τραγούδι,
 θάναι βροντὴ ἀπὸ σύννεφο, φωτιὰ ἀπ' ἀστροπελέκι.
 Θὰ μᾶς τροιμάζουν τὰ θεριά, θὰ προσκυνοῦν οἱ κάμποι.
 Πότε θὰ ρθῆ μιὰν ἄνοιξη, θὰ ρθῆ ἐνα καλοκαίρι.
 νὰ βγοῦμε κλέφτες, βρὲ παιδιά, κλέφτες στὰ κορφοβούνια;

(Δημοτικὸ)

Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΚΙ Ο ΚΙΣΣΑΒΟΣ

“Ο ”Ολυμπος κι ὁ Κίσσαβος, τὰ δυὸ βουνά μαλώνουν,
 τὸ ποιό νὰ ρίξη τὴ βροχή, τὸ ποιό νὰ ρίξη χιόνι.
 “Ο Κίσσαβος ρίχνει βροχὴ κι ὁ ”Ολυμπος τὸ χιόνι.
 Γυρίζει τότ’ ὁ ”Ομυμπος καὶ λέγει τοῦ Κισσάβου:
 –Μὴ μὲ μαλώνης, Κίσσαβε, κονιαροπατημένε,
 ποὺ σὲ πατάει ὁ Κονιαριά κι οἱ Λαρσινοὶ ἀγάδες.

Ἐγὼ εἰμ' ὁ γέρο "Ολυμπος στὸν κόσμο ξακουσμένος.
 Ἔχω σαράντα δυὸς κορφὲς κι ἔξηντα δυὸς βρυσοῦλες,
 κάθε κορφὴ καὶ φλάμπουρο κάθε κλαρὶ καὶ κλέφτης.
 Κι ὅταν τὸ παίρνη ἡ ἀνοιξη κι ἀνοίγουν τὰ κλαράκια,
 γεμίζουν τὰ βουνὰ κλεφτιὰ καὶ τὰ λαγκάδια σκλάβους,
 Ἔχω καὶ τὸ χρυσὸν ἀετό, τὸ χρυσοπλουμισμένο,
 πάνω στὴν πέτρα κάθεται καὶ μὲ τὸν ἥλιο λέγει:
 —"Ἡλιε μ', δὲν κροῦς τ' ἀποταχιά, μὸν κροῦς τὸ μεσημέρι
 νὰ ζεσταθοῦν τὰ νύχια μου, τὰ νυχοπόδαρά μου;

(Δημοτικὸ)

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
1. Ό Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον (Α. Ἀδαμαντίου)	3
2. Τῆς ἀγιᾶ-Σοφιᾶς. (ποίημα δημοτικὸ)	8
3. Ἡ Τερουσαλήμ	9
4. Ἀπόστολος Ἀρσάκης	13
5. Ό Κόσσυφος (Στ. Γρανίτσα)	16
6. Διαγόρας ὁ Ρόδιος	20
7. Περιοδεῖαι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου	24
8. Ἁϊ-Δημήτρης (ποίημα Γ. Ἀθάνα)	29
9. Τὸ παράπονον τοῦ Ἰλισσοῦ (Ἀγὴντος Αἰγανήτου)	30
10. Οἱ Ζωσμάδαι	33
11. Τὸ δικαστήριον διὰ τοὺς ἀγνώμονας	38
12. Οἱ ἀσεβεῖς τιμωροῦνται	40
13. Ό Λαγός (Ἐμμ. Αυκούνδη)	43
14. Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς (Α. Μελᾶ)	47
15. Ἡ τυφλὴ ἀνθοπόδης (ποίημα Γ. Ζαλοκόστα)	49
16. Οἱ δύο πτωχοὶ (ποίημα Γ. Δροσίνη)	50
17. Χριστουγεννιάτικα ἔθιμα (Πλ. Ροδοκανάκη)	52
18. Ό Χειμῶν (ποίημα)	58
19. Κόρη καὶ σύζυγος (Ἄρσ. Παπαδεπούλου)	59
20. Τὸ ναυτόπουλον (Α. Κουρτίδη)	61
21. Τὸ ἔαρ ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ὁρέων (Ρ. Δημητριάδου)	67
22. Τὸ ἥλιοβασιλεῖμα (ποίημα Κ. Κρυστάλλη)	70
23. Μία ἐπίσκεψις (Ι. Κονδυλάκη)	71
24. Ό Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων (Α. Μελᾶ)	74
25. Ό Δάμων καὶ ὁ φινιτιας (Α. Μελᾶ)	77
26. Ηὐθέας ὁ Αἴγινήτης (Χαρ. Παπαμάρζου)	80
27. Ό Λυκίδης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι (Χ. Παπαμάρζου)	82
28. Φωκίωνος ἡ τελευταία παραγγελία πρὸς τὸν νιὸν (Χαρ. Παπα- μάρζου)	84
29. Τὸ δῶρον τῆς θείας (Άρ. Κουρτίδου)	85
30. Ό Κούζκος (Στ. Γρανίτσα)	93
31. Ό πεῦκος. (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου)	96
32. Ιατρὸς	97
33. Κλεανθῆς ὁ ἐπονομασθεῖς Φρεάντλης (Α. Μελᾶ)	101

σελ.

34. Η ἀφιλοζοηματία τοῦ Ἀριστείδου (Α. Μελᾶ)	103
35. Ὁ Φιλόποιμπρ γεωργὸς (Α. Μελᾶ)	108
36. Ὁ τάφος τοῦ Βουλγαροκτόνου (Α. Παπαδοπούλου)	109
37. Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος	114
38. Ἡ φωλεὰ τῶν πτηνῶν (Κ. Καλλινίκου)	117
39. Ὁ Καλογιάννος (Ἄρ. Βαλαωρίτου)	121
40. Τὰ χρήματα (Ἄγγ. Βλάχου)	123
41. Πουμενικὸν Πάσχα (Α. Καρκαβίτσα)	132
42. Ἡ πρωτομαγιά. (ποίημα Δ. Σολωμοῦ)	136
43. Ἡ γενναιότης τῶν Φωκίδων γυναικῶν (Χ. Παπαμάρκου)	136
44. Φωκίωνος μεγαλοφροσύνη (Χ. Παπαμάρκου)	138
45. Ὁ ναὸς τοῦ Ὁλυμπίου Διός καὶ αἱ Ἀθῆναι	139
46. Οἱ πειραταὶ τῆς Μεσογείου (διασκευὴ)	145
47. Ἐχω καὶ ἐγὼ πατρίδα	153
48. Χῶμα ἑλληνικό. (ποίημα Γ. Δροσίνη)	154
49. Φιλοστοργία πελαργοῦ (Άρ. Κονοτίδου)	156
50. Ἡ Βασιλισσα τῶν μελισσῶν (Γ. Δροσίνη)	159
51. Πῶς πρέπει νὰ περιποιούμεθα τὰς ὄρνιθας (Σπ. Χασιώτη)	164
52. Πῶς αἱ ὄρνιθες γίνονται πολυτόκοι (Σπ. Χασιώτη)	169
53. Ὁ καθαρὸς ἥτο πηγὴ τῆς ζωῆς μας (Μ. Κωνσταντινίδη)	175
54. Ἡ αὐτοκράτειρα τοῦ Βυζαντίου Εύδοκια	180
55. Πόσον εἰλικρινής ἡτο ὁ Ἀριστείδης (Α. Μελᾶ)	184
56. Εἰς διδάσκαλος εὐεργετεῖ τοὺς κατοίκους τεσσάρων χωρίων	187
57. Οἱ χωριανοί. (ποίημα Γ. Ἀθάνα)	194
58. Τὸ κήρυγμα τοῦ διδασκάλου	195
59. Ὁ Παπᾶ-Τρέχας (Άδ. Κοραῆ)	203
60. Ἡ τελευταία λειτουργία ἐν τῇ Ἅγιᾳ Σοφίᾳ	210

Π Ο Ι Η Μ Α Τ Α

61. Ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος Γ. Βιζυηνοῦ	217
62. Χελώνη καὶ ἀετὸς Η. Ι. Φέρμπου	221
63. Ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος Ἅγγ. Βλάχου	224
64. Πατραγαθία Ι. Πολέμη	225
65. Τραγούδι κλεύτυκο Δημοτικὸ	226
66. Ὁ Ὁλυμπος καὶ ὁ Κίσσαβος, Δημοτικὸ	226

0020561353
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψευστοποιήθηκε από το ίντερνετ και διέμυγκες Πολιτικής

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

πουργείον
Θρησκευμάτων
κτικών βιβλίων

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Αύγουστος

σετ 51231 51232

Διεκπ.

ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ
ΦΙΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΠΡΙ
ΜΑΘΗΤῶΝ ΤῶΝ ΔΗΜΟΤΙΚῶΝ ΣΧΟΛ
Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κ.

Πρόδει

Δημήτριον Κοντογιάννην συγγραφέα.

μεν ύμιν ὅτι διὰ ταύταριθμου ύπουργικῆς
οριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρ. 4 τοῦ νόμου 5911
ιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμ
ές τὴν ὑπὸ ἀριθ. 1ην πρᾶξιν αὐτῆς ἐνεκρίθη ὡς
βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Ε'. τά-
μημοτικῶν σχολείων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ο ΒΟ-
ιβλίον σας διὰ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ
εμβρίου 1934 ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ συμμορφωθῆτε
τρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ἀρμοδίας κριτικῆς ἐπι-

Ἐντολῆ τοῦ Υπουργοῦ

Ο Τμηματάρχης

N. Σμυρνῆς

ΤΟΥ ΔΡ. 19

αιαγ. - 81708
6-10-34

ΗΛΕΟΝ ΔΡ. 3

βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς
ι νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρᾳ κατὰ δέκα πέντε τοῖς
ονισθείσης πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς
οφικῶν τελῶν. ("Ἀρθρον 6 Διατάγματος «περὶ τοῦ τρό-
πους διδακτικῶν βιβλίων καὶ χορηγίας ἀδείας κυκλο-
24-1-34